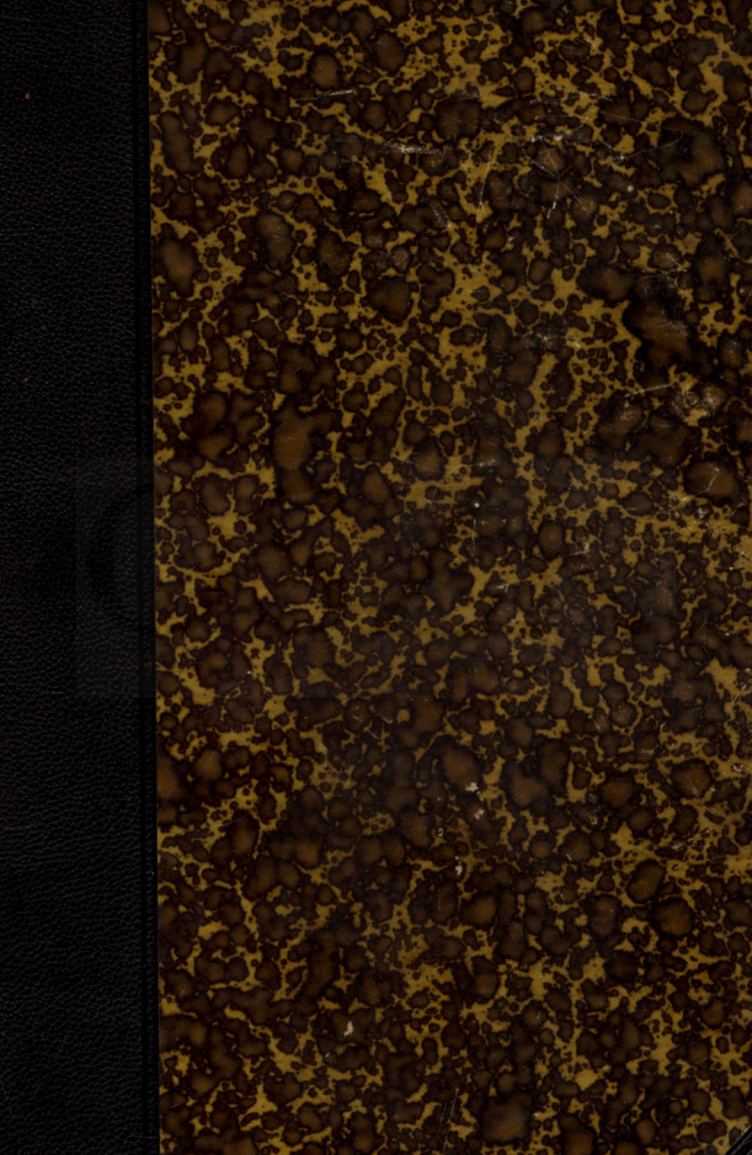

193977

SZIKRA.
A FŐLFELE
ZÜLLŐK

N. M.

Szikra

A fölfelé züllők

Regény

Budapest

Singer és Wolfner kiadása

A FÖLFELÉ ZÜLLŐK

REGÉNY

IRTA

SZIKRA

BUDAPEST

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

Andrássy-út 10.

P.O. hung
1434 da

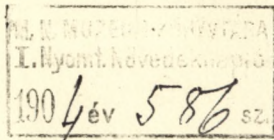

Minden jog fentartva

Országos Széchényi Könyvtár

193977

I.

— Ohó, Endre úrfi, ön itt lopja a napot? — hangzott át az Ujlakyék angol parkjából a Parajdy András szilvásába, s legott egy lángoló piros batisztruhába öltözött, tizennégy-tizenöt-éves leányka tünt föl a kerítés mellett. — Hát nem tudja, hogy testvérei egytől-egyig a búza-földön vannak acatolni? — kérdezte gúnyos nevetéssel, mialatt egy vadkecske elevenségével gázolt át szederindán, árvacsalánon, míg végre egy merész szökéssel a sövény tetején termett. Ott aztán kényelmesen elhelyezkedve, apró, fekete selyemharisnyákba bújtatott lábát a levegőben lóbálta s önelégült mosolygással nézett le ifjabb pagonyai Parajdy Endrére.

A megszólított, aki a leány közeledtére sietve hagyta el fekvőhelyét a nagy diófa alatt, most dacosan, de még nem egész megállapodott férfihangon vágta vissza a támadást.

— Nem vagyok én napszámos!

— Hát a testvérei?

— Phű!... a testvéreim?! — válaszolt megvetőleg. — Bánom is én, hogy azok mit csinálnak!

— Persze!... maga külömb! — felelt Eva kisasszony áhitattal.

Parajdy Endre fülíg elvörösödött e gúnyolódásra, de azért csak egy türelmetlen vállvonítással felelt, aztán elkezdte a körülötte bólingáló pipacsokat egy kezébe tévedt mogyoróág segítségével lefejezni.

— Jól teszi! — kiáltott a leány. — Legalább nem marad konkurrensem! — És egy hirtelen mozdulattal szélesen maga körül terítette piros ruhájának fodrait. — Így ni! Most már én vagyok a legszebb mákvirág! Ugy-e?...

— Óh, Éva kisasszony! — mentegetőzött Endre féltréfásan, — hogy mernék én ilyet mondani?

— Nem is tanácsolnám! — vágott vissza Éva és kegyetlen göggel nézett rajta végig.

S mintha egyszerre mindaketten öntudatára ébredtek volna annak a nagy rangbeli különbségnek, amely őket elválasztja, önkénytelenül messzebb húzódtak egymástól. Kivált a fiatalember vehette komolyan a rendreutasítást, mert ő még akkor is szótalan daccal nézett a messzeségbe, amikor a leány, talán

mert megbánta szigorúságát vagy csupán mert incselkedését vágyott folytatni, ismét megszólalt.

— Ugyan! . . . ne vágjon már olyan sértett spanyol-grand pof . . . akarom mondani: arcot! — csicssergett, — inkább mondja el, hogyan menekedett meg attól az épületes családi kalákától, amelyben az imént mind a hat nagyreményű Parajdy-csemetét láttam görnyedezni?

— Már megint! — sziszszent föl a sokat kinzott nyolcadéves gimnázista szemrehányóan. — Mondja, Éva kisasszony, miért bánt folyton? Nagy öröme telik benne?

— Bántom?! . . . Dehogy is bántom! csak azt szeretném tudni, hogy az öreg Parajdy bácsi miért nem fogad napszámosokat, ha gazos a földje, miért küldi ki a „saját tulajdon gyermekeit“, mint ahogy nagymama fejcsóválva megjegyezte. Mondja, azért mert így olcsóbb?

Parajdy Endre az ajkába harapott és ökölbe szorított kezét mélyen sülyesztette zsebébe, nehogy kiszabadulva onnan, egyenesen arra a kis fehér leány-nyakra vesse magát, amely a gyakori, vidám kacagástól vibrálva, szinte kihívólag világított ki a piros batiszt közül.

— Csak ne volna az, aki! — gondolta a Parajdy-gyerek kétségbeesetten. — Be megjárna velem! . . . be nagyon megjárna! De így?! . . .

Mert persze, mindketten tisztában voltak azzal, hogy a szép kis Ujlaky Éva, Ujlaky Gábor főispán leánykája, teljesen büntetlenül üzheti kegyetlen játékát Parajdy Endrével, a jó öreg kúrator fiával.

— Szóljon hát! — nógatta a leány föl-kacagva s ugyanakkor leugrott a kerítésről. Majd egy hosszú fűszálat letépve, lopvást Endre füléhez érintette, aztán, hogy az meglepetve fölnézett: — Ott repül ni! — kiáltott, egy ártatlan pillangóra mutatva. — Büntessük meg!

És menten, minden további gondolkozás nélkül, utána iramodott a boldogan röppenő kis lepkének.

— Így ni! — örvendezett pár perccel később, midőn hosszú fehér ujjai vigyázva zárultak a vonagló, remegő, eleven-zománc szárnyakra. — Nézze, milyen szép!

— Gyönyörű! — felelt Endre, akinek most tűnt föl először, hogy Évának milyen hófehér keze van.

De a leányka most csakis a pillével volt elfoglalva.

— Várjon csak! . . . Pompás gondolatom támadt! Van egy gombostűje?

— Nincs. Mire kell? Lepkegyűjteménye van?

— Ugyan mi jut eszébe! Nem vagyok én gyermek! — felelt Éva, egy gyűlöletes pillantást vetve rövid ruhájára. — De nagymama megtiltotta, hogy ékszerszemet viseljek; pedig imádom, imádom azt, ami szép, ami ragyog, ami drága! — kiáltotta szenvedélyesen. — De persze, nagymama azt nem érti; mindig azzal van, hogy: „Majd ha nagy leszel!“ „Majd ha bálba mégy!“ Nevetséges! . . . Miért nem mondja mindjárt: „majd ha vén leszel!“ . . .

És itt az Éva hangja olyan mélységes mélyen hangzott, mint amilyenül az öreg Ujlaky Bálintné legszigorúbb dorgálásait kezdi.

— Így! lássa! — nevetett aztán meglegeződéssel, kis szöske fejét ide-oda forgatva a napfényben. — Ezt nevezem én rezgő tűnek! Mit szól ehhez a smukhoz, mi?

De Parajdy Endre ezúttal kissé meghökölve bámult azokra angyalfürtökre, amelyek tetején egy gombostűre szúrt, halálosan vergődő pille volt tűzve ékszer gyanánt.

— Talán nem tetszik? — kérdezte Éva türelmetlenül.

— Nem! — felelt Endre, minden bátorságát összeszedve.

— Én sem? — incselkedett a leány, oldalt hajtva a fejét és úgy nézve Endrére.

— Óh, maga! — súgta az mosolyogva. — Kinek ne tetszenék maga? . . . Minő kérdés, — gondolta aztán magában és szinte neheztelt reá miatta. Pedig még akkor sem ébredt öntudatára annak, hogy az a leány saját magáért szép. Ő neki eddig még mindig csak az Ujlaky-leány imponált.

Ámde Éva már régebben kitalálta a fiatal fiu illetén érzelmeit és ezért elhatározta, hogy amint lehet, át fogja azt változtatni egyéni érdeklődéssé. Nem mintha viszonzta volna . . . De: Borosvár olyan végtelen unalmas. Aztán meg, ki tudja! Ez az Endre mindig olyan bámulatos eleganciával öltözködött. Isten a megmondhatója, hogy honnan szedte hozzá a hajlamot, de szent igaz, hogy míg testvérei alig váltak ki a falusi legények soraiból, ő még a főispán vendégei között is olyan volt, mint egy vérbeli herceg. Ha így folytatja, még a pesti bálokon is „jól fog festeni“. És ezért, a kis Ujlaky-leány hányszor de hányszor elképzelte, hogy hogyan is lesz az, amikor ott, az egész világ szemeláttára, föltétlen hatalommal fog rendelkezni a szép fiúval: „Ott hagytam a legyezőmet . . . lássa, ott, hozza el kérem.“ Vagy pedig: „A második négyest? . . .

jól van, magával táncolom, de csak egy föltétel mellett, ha X. grófot elhozza hozzánk a legközelebbi estélyre.“

Sőt gyermekes fantáziája még ilyen képzeletbeli párbeszédre is ragadta, hogy: Endre! — ez az Y. sértőn nyilatkozott rólam, reménylen tudja a kötelességét“. — Igen; száz és száz ilyen helyzetekbe képzelte egykori játszótársát, — csak éppen egy dolog nem jutott az eszébe soha: az, hogy valami módon viszonzni is lehetne odaadását. Nem, erre az egy lehetőségre még soha nem is gondolt. De minek is gondolt volna: egy Parajdy-fiúval szemben?

Hanem azért el volt tökéelve, hogy már ma meghódítja.

Belém kell neki bolondulnia, — muszáj! — határozta el önbizalommal. — Muszáj! De hogyan? Ej, majd csak módját ejtem. Egyelőre föl kell használni a drága perceket, amíg a made-moiselle nagymamának fölolvas. S ezért Éva kisasszony, kis piros ruhájának redőit ujjai közé fogva, finnyás, kis tipegő léptekkel indult el a szilvás gyalogösvényén.

— Qui m'aime me suive! — csicssergett, hátra se nézve, de azért tudta, hogy Endre nyomon fogja követni.

— Hová megyünk? — kérdezte a gimnázista csodálkozva.

— Hallja a rigófüttyöt? — felelt a leány titokzatos arccal.

— Hallom?

— Fogad velem, hogy le tudom hozni a fészkét?

— Ugyan?! — nevetett Endre hitetlenül.
— Csak nem fog fára mászni?

— És miért ne? Hát nem emlékszik, hogy két év előtt éppen annyi hatost kaptam apától a szarkafiókák pusztításáért, mint maga meg Kázmér?

— Az akkor volt, — felelt Endre elgondolkozva és maga sem tudta miért, mélyen elpirult. Valahogy, egy óra óta olyan nyugtalannak érezte magát hajdani játszótársával szemben.

— Már pedig lehozom! — okvetetlenkedett a leány, pusztító szenvedélyétől elragadtatva.

— Kérem, ne! . . . Ne tegye! — könyörgött Endre remegő, mély hangon. — Majd . . . igen . . . inkább majd lehozom én, ha muszáj.

De Éva csak hangosabban nevetett:

— Fél? vagy félt? — kérdezte elébe állva.

Endre ismét csak dacosan vont vállat és igyekezett a leány tekintetét elkerülni.

— S ha kitöröm a nyakamat, megsirat?
— folytatta Éva, most már félig tréfásan, félig érzelmösen.

Parajdy Endre megrémülve nézett reá:

— Miért kinez? — kérdezte és önkéntelen Eva felé nyújtotta a karjait.

— Hallja a rigót? Hí' a rigó! — kacagott válaszképpen a leány és legott az ingó-ringó nagy füvek és tarka vadvirágok között, mint egy kis lidérc tűnt el, tűnt föl piros ruhája, amint szaladva indult egy terebélyes vadkörte-fához.

Parajdy Endre szinte megszedült attól az erős virágillattól, ami annak a napsugártól folygyújtott piros ruhának a nyomában támadt.

Utána! — nógatta valaki; talán Robinzon, talán Don Juan, talán mindakettő.

És Parajdy Endre nevetve ment, futott a kis fészekrabló után, bár igazán nem tudta volna megmondani, hogy tulajdonképpen mi is az, ami a szivét e percben olyan soha nem érzett nagy örömmel tölti el: egy pajkos csíny izgalma, vagy pedig ez az örült hajsza? . . .

De ime, Éva a fához érkezett.

— Pompás! isteni! — kiáltott, amint egy nem remélt létrát pillantott meg a fa törzséhez támasztva és legott, mint egy üldözőbe vett mókus, kúszott föl reája. Majd egy kiálló, széles ágra lépve, hirtelen hosszában végigfeküdt rajta s e helyzetből nézett le.

— Qui m'aime me suive! . . . ismételte,

apró lába leghegyét a létra legfelső fokára nyugasztva.

— S ha elérem? — felelt Endre, mintegy megbűvölve nézve a leányt.

— Csakhogy nem ér el ám soha! — kacagott Éva kicsapongó vigsággal. Majd, egészen a fa ágához lapulva, szikrázó szemmel nézett le a fiatalemberre. — Nos? Miért nem jön? — biztatta, mert nagy gyönyörűsége telt látva annak zavarát, tétovázását. — Hát meg se próbálja? . . . Gyáva! — kiáltotta ujongva.

Parajdy Endre összerázkódott erre a szóra. Nem! Ezt ne mondja, ne higgye róla senki, — Éva legkevesebbé! S ezért remegő kézzel nyúlt a létra után.

— Ha elérem? . . . suttogta, száraz ajkát harapdálva. S ment, előre, föl! Szeme folyton arra a kis piros ruhára tapadt, amely ott fönt, a magasban, a nagy körtefa-ágon ragyogott, lángolt, soha nem képzelt vonalakat sejtetve.

Még csak két fok . . . és a cél el lesz érve! — biztatta magát és haladt előre. Pedig érezte, hogy a feje szédül s a szemei szikráznak . . . Nevetséges! Csak nem fogok szédülni? . . . És mintha a rigó is, ott a fa tetején, folyton ezt kérdezné, folyton ezt csúfolná, aranyszárnyait nyitogatva, vígan fütyöntgetve . . . Ej! Még csak egy lépés előre! Hiába ingatja a létrát az

a két kis csattos cipőbe bújt lábacska. Hiába minden incselkedés, azért mégis célt . . .

De nem végezhetette be gondolatát, — mert ime, azok a selyemharisnyás, csattos cipős apró lábak egy határozott, erőteljes lódítással messze taszították a létrát a fa törzsétől, úgy hogy az, Endrét magával rántva, nehézkes roppanással vágódott a földre.

Ujlaky Éva csaknem egyensúlyt veszített nevettében, midőn tréfáját ilyen sikerültnek látta. Csak akkor ijedt meg egy kissé, amikor Endrét hiába szólította. De azután, miután vigyázva lekúszott a fáról s a fiatalember fejét ölébe véve, meggyőződött arról, hogy lélegzik, tehát él, egyszerűen visszahelyezte a fejét egy vakondoktúrásra, ő maga pedig lábujjhegyen, nesztelen léptekkel eltávozott.

— Ő nem fog elárulni, — gondolta, mi-alatt a jól ismert ösvényen ismét visszalopódzott az Ujlaky-parkba, — én pedig csak nem szidatom meg magam: ő miatta! . . . a mademoiselltől?!

II.

Így történt, hogy Endrét csak az öreg este vetette haza a szilvás végéről s hogy még akkor is azon tűnődött, mi igaz s mi nem mindazokból a lázas gondolatokból, amelyek

bódult fejét édes emlékekkel, fájó érzésekkel telisden teli töltik.

Láttam-e ma Évát? Ő volt-e igazán?... Hisz olyan más volt, mint máskor! — tűnődött s a tegnapi rövidruhás játszótárs képe olyan nyugtalanítólag zavarodott össze egy hasonló s mégis más valakinek a képével, akinek minden mozdulata, minden mosolygása egy lázas ígéret, egy csábos ígézet.

— Milyen sápadt vagy! — kiáltott rá Erzsi néni, aki éppen akkor lépett ki a konyhából, kezében egy nagy tál pörkölttel, amikor öcsce a tornáchoz ért.

De Endre csak kedvetlenül vonogatta a vállát és szó nélkül fordult el tőle, aztán sietett az udvar túlsó végén álló istálló-épülethez, ahol is a szerszámos kamarát — félig-meddig apja ellenére — lakószobául rendezte volt be magának.

— Hagyjanak nekem békét! — dűnnyögött, mialatt lámpát gyújtott.

Szerencsére ide nem jöhet senki, az én engedelmem nélkül! — gondolta gőgösen s az a biztonság annyira meghozta jókedvét, hogy igen hamisan ugyan, de mégis vígan fütyürészve tartott szemlét birodalmán.

Az igazat megvallva, nem valami nagy fényűzéssel volt berendezve, mert mindössze

egy barnára festett fenyőfa-ágy, ugyanolyan asztal, egy fogas és egy színes rongyokból szőtt pokróccal leterített szalmazsák tette ki a butor-zatot, no meg egy konyhaszék, amelyen egy pléhmosdótál s mellette egy darab háziszappan gubbaszkodott. De Parajdy Endre mindezideig igen szépnek találta szobáját, azon egyszerű okból, mert még így is különb volt azoknál a helyiségeknél, amelyekben testvérei — ketten-hárman, egy-egy gerendás tető alatt — éjszakai nyugvásra megvonulhattak.

És valahogy az egész Parajdy-familia olyan természetesnek találta, hogy Endrének különb szobája, ruhája, szolgálata legyen, mint a család többi tagjának. Egyik sem tudta volna e kiváltságnak okát adni (példának okáért: az iskolai bizonyítványok ugyancsak ellene beszéltek ennek a megkülönböztetésnek). S mégis! Mindenki tisztában volt azzal, hogy Endrét nem lehet odaszámítani, ahová a többi.

Már szegény boldogult anyja is megjósolta, hogy: „Meglássátok, ebből a fiuból nagy úr lesz valaha!” És ezért nagyon örültek, amikor évekkal ezelőtt Ujlaky Gábor fölszólította volt az öreg Parajdyt, engedné meg, hogy Endre az ő Kázmér fiával együtt kezdje az abécét tanulni.

— Egykoruak, — vélekedett a méltóságos

úr, — s higgye el, amice, mindakettőnek nagy hasznára lesz, ha majd egymás hibájáért mutrálják őket. Mert én úgy tapasztaltam, — bölcsekedett a nagyúr, — hogy semmi sem köti úgy össze az embereket, mint annak az emléke, hogy egyszer, valamikor régen, a hátukon ugyanegy mogyorófa-pálca suhogott.

Parajdy bácsit nagyon meghatotta a főispán illetén jóindulata és sietett harmadik fiát Topánka Vazul gondjaira bízni. Szerencsére — s bizonyára Ujlaky Gábor titkos, feudális óhajlásának ellenére — Topánka Vazul demokrata elveket vallott és ezért az Endre gyerek háta kevesebb mogyorópálca-suhogásra emlékezett, mint az Ujlaky Kázmér satnya lapockája.

De ez régen volt. Parajdy Endre azóta már négy iskolának kapuit látta maga mögött bezárulni, igaz, hogy mindig Kázmér rántotta valami nagy „slamasztikába,” — magyarázta Erzsí neni sűrű könyhullatások között — és talán ezért sikerült az Ujlaky Gábor közbenjárásával kieszközölni, hogy utolsó kísérletképpen, az érettségi pótvizsgára készülhetett.

Most ugyan nem igen törődött ezzel az előnyös lehetőséggel, hanem inkább a mai nap eseményeire emlékezett vissza, aztán gon-

dolatai (talán mert éhes volt) odatévedtek a másik ház nagy diófa-asztalához, ahol most éppen a jó, hagymás pörköltet kanalazzák hangos csámcsogással.

Átmenjek? Ne menjek? — tűnődött. De legott legyőzte éhségét, mert nem akart a kérdezősködésekre felelni.

Pedig Erzsi néni biztosan észrevenné, hogy véres a bal fülem, — gondolta és roppant tetszelgett magának „sebesült“ mivoltában.

Azonban, hogy éhségét megcsalja, aludni próbált; de az is csak részben sikerült, mivel egyes képek, mondatfoszlányok még soká űzték, kergették egymást túlhevített agyában. Közbeegészen föl is ébredt és ilyenkor hol végtelen boldognak érezte magát, amiért Ujlaky Éva érdemesnek találta őt arra, hogy vele foglalkozzék, hol pedig féktelen düh szállta meg arra a tudatra, hogy környezete, családja olyan jelentéktelen.

Mi lehet belőlem ilyen start mellett? — tűnődött keserőséggel, bár az a körülmény, hogy az a műszó egész természetesen sorakozott kifejezéséhez némileg megvigasztalta. Majd kicsinylő gúnyos mosolylyal nézett végig az udvaron.

Hogy pislog az a nyomorult kis fotogénlámpás! — nevetgélt. — Fogadni mernék, hogy

ott ülnek körbe-körbe, a vöröskockás abrosz körül, éppen úgy mint tegnap, vagy tegnapelőtt és holnap és holnapután, — mindaddig, amíg Esztiért el nem jön a borzovai tiszteletes, Sáriért meg a panyolai rektor stb. stb. Brr! A hátam is borsózik attól a fényes sógorságtól, amelybe menthetetlenül bele kell keverednem nővéreim „szerencséje“ folytán. — Mert Erzsi néni szent meggyőződéssel nevezi így az ilyes, két koldustarisznya egy szegre való akasztását... „Szerencséje“!... Remek!... Egyelőre azonban, marad minden a régiben. Apa még egy jó ideig szelheti a nagy silápokat az Erzsi néni dagasztotta barna kenyérből s dobhatja oda kinek-kinek a tányérja mellé.

Az apám!?... Az én apám!... Mert hát az az apám, — az a májbőr-csizmás, harcsabajuszos ténsúr!

És Parajdy Endre legott egy képzeleti szemlét tartott apja ruhatárában, — de bár ne tette volna, mert ez még jobban elűzte az álmot szeméről.

Istenem! Ha én valaha úrrá tehetném a Parajdy-családot! — sóhajtott, mialatt dühös ökölcsapásokat mért a párnájára.

És csodálatos, e kifakadásban egyenlő része volt anyjától örökölt határtalan snobizmusának, de egyuttal annak az őszinte mély

családi érzésnek is, amely a jó Parajdy András-tól jutott a szívébe.

Ezalatt pedig, odaát a másik házban, víg csevegés között fogyasztották el testvérei a vacsorát.

Parajdy András mogorva arccal, de szívében nagy gyönyörűséggel nézett körül házá-népén, azon a munkától kipirult, naptól barnított hat fiatal arcon, amelyről csak úgy sugárzott az életöröm.

— Hát Endre hol maradt? — kérdezte.

— Úgy láttam, szobájába zárkózott, — felelt Erzsi néni kedvetlenül.

— Szegény Bandi! — csicssergett az asztal legvégéről egy bogárszemű, tíz-tizenkét éves leánya. — Biztosan ismét fáj a feje . . . Megnézzem?

— Sohse bántsod, — parancsolta apja szigorúan, de legott mosolyogni kezdett s gyakori kacsintgatásokkal, mint akinek valami fontos, titkos, mulatságos mondanivalója van, magához intette a kis védelmezőt, aztán óriás kérges tenyereibe fogva annak kócos fejcskáját, nagy cuppanós csókokkal borította arcát, szemét; — Így ni! Na még egyet! Ide a kis fitos legesleghegyére!... — nevetett s végtelen gyönyörűségét találta abban, hogy a kis leány nyilván a harcsabajusz csiklandozása következtében

finom kis orrocskáját fintorgatta s egymásután többször trüsszentett.

— Hapci! — mondta mindannyiszor az öreg úr, — meg kell ám a leányoknak szokni az ilyesmit! Mert hát, különben mit fogsz csinálni, ha huszárcapitány lesz a férjed, mi?

— Nem lesz az én férjem huszárcapitány soha! — felelte Rózsika dacos elszántsággal.

— Hát ugyan ki? — kérdezték minden oldalról s testvérei a kanalizást abbahagyva, kíváncsian vették szemügyre. Rózsika szinte örült az érdeklődésnek.

— Az én férjem . . . — kezdte büszkén, — megmondjam, hogy ki lesz? Meg? — fordult apjához, majd annak igenlő bólintását egy hamiskás hunyorgatással vette tudomásul. — Nos hát! — kiáltá: senki más, senki más, mint Endre!

De erre legott olyan harsány kacagás lett a felelet, hogy Rózsika megszeppenve lapult meg az apja ölében.

— Igazán! Endre lesz a férjed! kiabáltak, — tapsoltak a testvérek, — na ez pompás, ezt aztán jól kieszelted magadnak.

Rózsika egyszerre úgy érezte, hogy neki mindenki ellensége. Talán szégyelte is magát, amiért kinevették, de főképpen dühös, féktelenül dühös lett ezekre a csúfolódó gyerme-

kekre, akik olyan nevetségesnek merik találni kijelentését, pedig ő azzal csakis azt akarta kifejezni, hogy Endrét szereti legjobban a világon.

— Hiába nevettek! hiába csúfoltok! — vágott tehát vissza félig pityeregve, de meggyőződésében rendíthetetlenül, — azért mégis Endre a legjobb, Endre a legszebb, Endre . . .

— A legegységesebb! — vágott szavába Józsi, aki egyszerre igen bábornak érezte magát, tudva, hogy a vádlott nem hallhatja meg a közbekiáltását.

Azonban Parajdy bácsi, úgy lehet, megunta csemetéi civódását s ezért is szó nélkül az ajtóra mutatott. És erre a jeladásra az imént még oly zajos had egyszerre elnémult s lélegzetét visszafojtva, lábujjhegyen sompolygott ki a szobából. Rózsika tett ugyan egy kísérletet, hogy apja figyelmét s azzal együtt becéző tekintetét magára vonja; de mivel ez nem sikerült, ő is, nagyokat sóhajtva, az aludni siető testvérekhez sorakozott.

De mialatt kis fiókos fekvőhelyén elvaccolódott, végtelen megelégedéssel jegyezte meg önmagának:

— Az Endre ágya különb! . . . Es ez a tudat teljesen visszaadta jókedvét.

— Hogy szereti! — dünnyögte azalatt az

öreg Parajdy András, midőn magára maradt pipájával. — Hogy szereti! Ilyen ez az asszonyfajta! ha még csak akkora is mint egy csümálé! Pedig fogadok, hogy az a pernahajder Endre csak néha-néha ereszkedik le a magasból, hogy egy jó szót szóljon hozzá. De hát ez már így van! — sóhajtott vállatvonva. — Hej pedig, de szemtelen egy kölyök! Hanem egyszer megkapja tőlem a magáét. Meg az . . . fenyegetőzött, noha egész biztosan tudta, hogy sohase lesz abból a statáriumból semmi.

Mert hiába, — nem tud úgy haragudni reá, ahogy megérdemelné, vagy ahogy Gyurira és Józsira haragszik, ha valami csínytevésben rajtakapta őket.

Van valami a modorában, — vallotta be magának az öreg úr, mialatt hangosan szipogatta a pipáját, — ami az embert lefegyverzi. Isten a megmondhatója, hogy honnét szedte a nagyúri tempóit, de tény, hogy a török császárt is bámulatba ejtené! Ma reggel is... — és az öreg úr vegyes érzelmekkel gondolt arra a kis epizódra, amely családfői hatalmán olyan nagy csorbát ejtett. — Ma reggel is... ki hitte volna, hogy olyan csúful megszégyenít?... .

... Mert hát úgy történt a dolog, hogy az elkésett mezei munka sürgős javítást követelven (a napszámos meg tudvalevőleg ritka

is, drága is Borosvár környékén), az öreg kurátor tehát nem sokáig töprengett e szociális bökkenőn, hanem, egykettőre acatoló ásót adott fiának, leányának a kezébe és kiadta a rendeletet:

— Alló! Indulj! Aki nem dolgozik, az nem is eszik!

S a kis had szónélkül, meghunyászkodva fogadta e határozatot. Hanem amikor az Endre gyerekek akarta a kerti szerszámot átnyújtani, — az felelet helyett, csak hanyagul fordult el az öregtől, majd egy éleset füttyentett:

— Hé! Pista, — szólt oda, rögtön, minden tétovázás nélkül az ólból kisiető cigánylovásznak. — Ide hallgass. Jól nyisd ki a füledet, azt mondom! . . . No hát a tekintetes úr, meg én abban fogadtunk, hogy vajjon egy cigány többet tud-e dolgozni, mint hat úr? Ugy-e, édesapám, ez a kérdés? — vetette közbe nevetgélve. — Nos hát, hadd látom, kinek van igaza! . . . Lódulj! De . . . megállj! — Ide gyere! — parancsolta, a pirosdolmányos, de mezitlábos, cigánygyerekek, aki nagy szomorun az indulni készülődők után kullogott. — Nesze egy kis bagó! S ezzel az öreg Parajdy óriási ámulatra egy „kravátlis“ szivart dobott a vigyorgó lovásznak.

— Hallatlan! — kiáltott az öreg dühösen,

de szívében önkénytelen tisztelet szállta meg uraskodó fiával szemben.

— Hol vetted azt a drága szivart, mi? — förmedt reá mégis, hogy az apai tekintélyt felszínen tartsa.

— Hol? Hát ott, ahol terem! Semmi esetre sem édesapa kapadohány gyűjteményéből! — felelt Endre és kicsinylő pillantást vetett Parajdy bácsi fehérbőr dohányzacskójára. Pedig milyen gyönyörű egy zacskó volt az! Öröm volt azt nézni, amint pompás szűzdohánynyal megtömve, ott duzzadozott az öreg úr zsebében, mint egy hosszú, csápjait ide-oda lóbáló óriás tengeri polip! De persze, a mai hetyke fiatalságnak nincs már az ilyesmihez érzéke!

— Mégis, hol vetted? hadd hallom! — okvetetlenkedett az öreg Parajdy, a fejét csóválva.

— Ha olyan nagyon érdekli, — felelt Endre, de csak úgy félvállról, mialatt a kert felé indult. — Megmondhatom, hogy nyertem.

— Nyerted?!! Csak nem kártyán?

— Nem. Makaón.

— Hát az nem kártya?

— Néha az, de néha nem az. Ha van kártya, hát azzal játszsza, ha nincs, akkor az ököljognak egy új fajtájával...

— Nem értem, — vallatta az öreg.

— Hiszem! — nevetett Endre, aki most hirtelen, pajtáskodva magához ölelte az öreg urat. — Hiszem! de majd egyszer megtanítom reá édesapát . . . Majd egyszer, úgy a hónap végén — s ezzel tánclépésbe a kert felé indult.

Parajdy bácsi elgondolkozva nézett utána, tagadhatatlan, hogy dühös volt a fiára ezért a komázó magaviseletért, de azért a szíve legislegmélyen mégis jól esett neki a gyerek szeretetnyilvánítása.

Aranyból van a szíve! — határozta el az öreg úr, végre is a gyöngédebb érzelmeket engedve felülkerekedni. Aranyból! — Azért nem lehet rá haragudni, mert akármilyen hetyke is az egyik percben, a másikban már jóvá teszi hibáját jó szóval, gyöngédséggel . . . A szegény anyja is éppen ilyen volt, — elmélkedett tovább, — akkurát ilyen! Mindig úgy érezte magát itt közöttünk, mint egy száműzetésben tengődő princessz. És már hogy is ne érezte volna úgy magát — gondolta megadással — az öreg hétfalusi Taral Kristóf leánya, a nádfödeles Parajdy-kurián. De azért csupa jóság, csupa szeretet volt szegény lelkem Jolántám is! De a nagyravágyást, azt beleplántálta a fiába, — ezt nem lehet tagadni.

Valószínű azonban, hogy a Taral-nemzet-

ségnek még más tulajdonsága is átöröklődött a Parajdy-fiúba. Például az, ami három generációval ezelőtt kiköltöztette a büszke urakat emeletes kastélyukból s azóta évről-évre szűkebbre szorította körülöttük a nyomor hálóját, tudniillik: a játék szenvedélye. És tulajdonképpen ennek következtében történt az is, hogy mikor Jolántának választania kellett: hogy szolgálatot vállaljon-e, apja teljes vagyoni bukása után, vagy elfogadja a becsületes igyekvő, pénzszerző, de rémségesen parlagi kinézésű Parajdy András kezét, — az utóbbira határozta el magát.

És sohase bánta meg. De azért csakis attól a perctől fogva szünt meg sorsa ellen zúgolódni, amikor Endre fiában végre föltalálta fajtájának minden külső előnyét és belső fogatkozását.

... Mert az utóbbi sem hiányzott a fiúból. Most is mialatt a szilvás felé haladt, eszébe sem jutott arra gondolni, hogy dolgozni kellene, sőt! szinte megvetéssel fordult el testvéreitől, akik minden ellenkezés nélkül álltak a fárasztó mezei munkába. Ő inkább azon törte a fejét, hogyan lehetne egy tisztességes módját kitalálni a gyors meggazdagodásnak.

Ilyen gondolatoktól ringatva aludt volt el a nagy diófa árnyékában, ahol a kis Ujlaky Éva pajzán nevetése fölébresztette.

Milyen szép volt, — ismételte magában Parajdy Endre, amint álmatlan éjszakája után lassan öltözködni kezdett. — Ej... haj!... Mégis jobb lenne, ha csak álom lett volna az az egész kerti jelenet... De mennyivel jobb!... sóhajtott. — Miért is rendezte úgy a sors, hogy annak a gögös Ujlaky Gábornak, aki reggeltől estig csak a „de genere“ mivoltát tudja emlegetni, éppen oda szögeljék a nagy angol parkja, ahol az öreg Parajdy kurátor kis háromszázholdas gazdasága egy jól ápolt szilvásban végződik? Miért kellett kicsiny gyermekkorától folyton-folyvást azt hallani: hogyha a méltóságos úr, úgy gondolja: -- Ha méltóságos asszony jónak véli. Miért látta hogyha a méltóságos asszony piros pántlikát fon a kis leánya hajába, az öreg Erzsí néni is menten olyan színű szalaggal ékesíté valamennyi apró Parajdy-leány hajfonatát? Nem utánzási hóbortból, — Isten ments! — de hogy a példaadást mint valami felsőbb jót kövesse!

Mert talán arra a fogalomra, hogy tökély, nem is volt más szavuk az öreg Parajdyaknak, mint az, hogy: Ujlaky. Sőt valószínűleg az esztendőt sem újévtől számították abban a tornácos, nádfedeles, gólyafészkes házban, hanem onnan, hogy „apjok“ mikor volt ebéden „az udvarban“.

Ugyanis azok az egyszerű emberek, akik saját szorgalmuk által emelkedtek ki bocskoros-nemes mivoltukból, a köztiszteletnek örvendő „kis úr“-ig, az előkelőség, nagyság megtestesülését abban látták, akiről az egész falu esküvel fogadta volna, hogy „még a hetvenedik nagyapja is négylovas kocsin járt“.

— Sőt az járt csak igazán! — mondotta az öreg Parajdy János, az Endre nagyapja, dicsekedve, — mert nádorispánja volt az nagy Magyarországnak!

Csoda-e, ha Parajdy Endrében a nagyra-vágyás abban nyilatkozott meg, hogy Ujlakyékkal vágyott egyenrangú lenni. Pici korától ez volt minden álma, hát még tegnap reggel óta, amióta remegve vallotta meg önmagának, hogy Ujlaky Évát lángolón, örülten szereti.

III.

Másnap azonban, ha a fülehegye nem fáj, igazán azt hihette volna, hogy álmódott, mert abban a fehérruhás kis leányban, aki bénult nagyanyja kerekese székét olyan szelíd kötelességtudással tologatta az Ujlakykert széles útjain, valóban alig-alig lehetett volna a tegnapi kis lidérc kegyetlen vonásaira ismerni.

Hát még amikor később, az öreg úrnő harsány parancsára, szófogadóan egy kerti padkára telepedett s valami idomtalan horgolásba fogott.

— Mintha kettőt se tudna számolni, — mosolygott Endre a sövény mellől leskelődve s büszkén gondolt arra, hogy titkai vannak Évával.

De az öreg grófné észrevette közellétét és messze hallható, bűgásszerű hangon, (amely éppen olyan volt, mint amikor havasi kürtöt próbálgatnak), átkiáltott hozzá:

— Gyere csak te Jobbik!... (ez az elnevezés tudniillik még Topánka Vazul idejében ragadt reá és a kegyelmes asszony gyakorta használta, különösen ha éppen semmibe se vette a Parajdy-fiu kül- és belértékét). — Nos hát elvégeztétek már a mezei munkát? Mi? — Örülök rajta! — nevetgélt, mert nagyon jó mulatott az Endre elfojtott hangján. — Hát Erzsi nénéd hogy van? Hízik? Képzelem! — folytatta a kegyelmes asszony, aki sohasem várt feleletet senkitől, azon egyszerű okból, mert meg volt arról győződve, hogy önálánál okosabban úgyse felelhet senki, tehát fölösleges lenne más ember véleményével fárasztani különben is fogyatékos halló idegeit.

De aztán unokájához fordult.

— Éva — rendelte, ellenvetést nem tűrő szigorúsággal. Menj föl a szobámba és nézd meg fölébredtek-e már a Csincsi fiai . . . És ha igen, hozd le őket az anyjukkal együtt . . . Te itt maradhatsz és mulattass! — utasította Endrét, egy kis kényelmetlen nyirfaágból rótt zsámolyra mutatva.

— De nagymama . . . a Csincsi? — kérdezte Éva alázattal.

— Hozd — le — őket — ide! — ismételte a grófnő, minden szót hangsúlyozva. És Éva szó nélkül állt föl helyéről, s indult a ház felé. Nagyon jól tudta, hogy nagyanyjával hiába érvelne, amit az egyszer a fejébe vesz! azt többé semmi hatalom sem veri ki onnan, Hát még ha az a kivánság valamiképpen a kedvenc kutyáját érintette . . .

Mert a kegyelmes asszony szívében határozottan Csincsi állt legfelől!

Amióta gyászos özvegységre jutott, csaknem kizárólag annak a tacsónak s utódainak jóllétével törődött. Fia és unokái messze-messze eltörpültek jelentőségben a becsületes négylábuval szemben. És bár némelyek szerint a jó öreg Csincsi csak azért részesült annyi kegyben, mert még boldogult Ujlaky Bálintnak volt hű vadászó társa, Éva mégis más magyarázatát adta ennek a nagy szeretetnek:

— A nagymama? . . . Persze, hogy csak a Csincsit becsüli az egész Ujlaky-portán, — mondogatta nem egyszer a jó öreg Jernák kisasszony rémületére. — Nem is apát, akinek csak egyetlenegy nyápic fiutóda van, ellenben a Csincsi? nincs az az esztendő, hogy kilenc-tíz kávészínű, csámpás talpu kis dakszlival ne kedveskedne úrnőjének . . . Azt nevezem aztán családalapítónak!

Szegény Jernák kisasszony — a kulcsárné — önkénytelenül keresztet vetett ilyes beszédet hallva, de Éva csak jót nevetett az elszörnyűködésen, éppen úgy, mint öt perccel később nagyanyjának a komolyságán, akivel sikerült elhíttetnie, hogy rendületlenül hisz a golyában.

— Vajjon elhigyjem-e, hogy a Csincsi kölykeit is a golya szállítja? — tűnődött ma is, mialatt a parancsnak eleget téve, fölsietett a házba.

De aztán meggondolta a dolgot: Nem érdemes! — Sokkal mulatságosabb lesz, ha majd ráfogom Jernákra, hogy ő mondta meg az igazat.

Majd ahhoz a nagy kerek kosárhoz lépett, amelyben — vörös selyempárnákon — öt kis gömbölyű tacsó szundított.

— Gyertek elő, ti kis családi büszkeségek! — mondta nekik s gyöngédtelenül kihúzott

egyét a rakásból. Erre aztán nagy ribillió támadt, mert a többi nyifogva nyöszörögve próbált ismét összebújni, a Csincsi pedig fejét féloldalt fordítva, rémülten nézett hol Évára, hol kölykeire, amelyek, mint megannyi kis meleg, élő vizes-zsemlyék hemzsegtek a lábai alatt.

— Na gyere te is! — parancsolta Éva, akit cseppet sem hatott meg a kutya-mama néma könyörgése. — Így, így ni! — kiáltotta és kötényében ide-oda hempergette a szerencsétlen kis állatokat. — Képzeljétek, hogy a tengeren vagytok!

De aztán, amint kiért a házból s a nagy-
anyja brüsszeli csipkéekkel ékes ősz fejét megpillantotta a fenyőfa alatt, egyszerre olyan vigyázva lépdelt, mintha szentséget vinne. Azonban, mielőtt még az erkélyt elhagyta volna, apjának régi hűséges embere, az öreg Köcsön Péter levett kalappal állt eléje:

— Levelet hoztam a méltóságos úrtól, — jelentette katonásan.

— Nekem?

— Igenis, instálom.

Éva gépiesen az övébe gyúrte köténye csücskeit, hogy mindakét kezét szabaddá tegye és fölszakította a levelet.

— Ma nem mehetek haza ebédre, — írta a főispán szokott rövidséggel, — de sietek

veletek tudatni, hogy most kapott értesítés szerint Konrád főherceg szeptember végén Borosvárra fog érkezni. — Készíttess egy hétre való ruhát, fehérneműt stb., mert még az éjjel Bécsbe utazom, hogy a részletek felől tájékozódjam.

— Hurrá! — kiáltott Éva, magasan lobogtatva a levelet és teljesen megfeledkezve a kötényébe rakott kis kutyákról, futva indult a nagyanyjához.

— Nagy ujságot mondok! — kiáltott és a tekintete ragyogott, az arca nekipirult. De aztán gondolt egyet és meglassította lépteit:

— Ej, minek lássa az a paraszt, hogy ilyen nagy dolgot csinálók egy főherceg látogatásából, — határozta el, amint Endrét megpillantotta. S éppen jókor lassította meg a lépteit, mert ime máris két kis dakszli vándorszorgott fájdalmas nyöszörgéssel a kert poros útján, mi több, a harmadik is csak nagynehezen tartotta fenn magát körmei segítségével, a kötény ráncában.

— Az Istenért, mit tettél! — kiáltott elszörnyedve a nagymama. — Nézd a Luki sántit! a Muki meg szuszogni is alig tud a sok homoktól, ami orrát, száját ellepi!... Máskor kikérem magamnak az ilyent!

De Éva türelmetlenül szakította félbe:

— Ej, nagymama, bánom is én most, hogy Puki vagy Tuki, vagy hogy hívják a maga kis dögöcskéit, jól érzi-e magát, vagy sem, inkább hallgassa meg, kérem, hogy mit ír apa.

És a kegyelmes asszony dühös feleletét teljesen figyelmen kívül hagyva, felolvasta az imént érkezett levelet.

— Mit szól ehhez? — kérdezte aztán, Endréhez fordulva.

De a Parajdy-gyerek csak némán emelte vállait a füléhez, aztán mindketten az öreg dámára néztek és az ő harsogó vélekedését várták. De — nagy meglepetésükre — most az sem szólt semmit, mintha valami bűvös hatalom megfosztotta volna a beszédét: csak a szája széle remegett egy kicsit s büszkén kiegyenesedett a dereka. Végre is Éva volt az, aki megtörte a csendet:

— Ugy-e, nagymama, — mondta előre-látó bölcseséggel, — ugy-e, hosszú ruhát kapok a fogadásra?

— Természetesen! — felelt a grófnő parancsolólag, — csak nem is fogsz bokorugró ruhában megjelenni ő fensége előtt!

Éva megkönnyebbülten sóhajtott föl:

— Hála Istennek! — kiáltott, — vége a kisleányságnak!

— És vége a gyermekeskedésnek, — felelt nagyanyja szigorúan és titokban Endre felé sandított.

Éva vállat vont.

Ugyan, kinek mit árt, akár létezik, akár nem! — gondolta, de hangosan, roppant ártatlan arccal, azt válaszolta, hogy:

— Ne féljen a nagymama, még ma elajándékozom valamennyi bábumat... Kell egy? — vetette oda Endrének.

— Ha kapok! — felelt az bizonytalan hangon, aztán hogy ő is elfogulatlanak lássék, alázatosan fordult Évához: — Csak azt csodálom, hogy még vannak bábuai.

— Hogyne volnának! — nevetett Éva, aki látszólag a kiskutyákkal bibelődött, de ezt csak azért tette, hogy amikor a fejét lehajtja, csakis Endréhez jusson el a hangja. — Az egyik bábumat tudja-e hogyan hívják? — suttogta, a félig lezárt szempillák alól figyelve Endre minden mozdulatára.

— Fogalmam sincs róla?!

— Endrének, — válaszolt Éva és alig mozgott a szája széle.

— És... és... azt adja nekem?... — kérdezte a túlboldog gimnázista.

— Nem! azt megtartom magamnak!

— súgta a leány és hirtelen, mélyen a szemébe nézett.

Endre a mennyországba hitte magát, pedig Éva e percben csak arra gondolt, hogy bár a főherceget is így megigézhetné, mint ezt a kis hétszilvafás nemest itt mellette! És tulajdonképpen minden szava, minden tekintete, amivel annak lelke mélyét szántotta, csak mint próba fogások birtak jelentőséggel az ő szemében, csak éppen olyba vette őket, mint amikor a kis macska — egér- és madárfogás előtanulmányaképpen — a tiz hegyes körmét végigélesíti az eresz alatti szőlő-indán vagy a futó-gyékényen.

VI.

— Még ide kell egy virágállvány, — rendelkezett Éva, aki földigérő fehér crépe de chine ruhában, derekán egy széles halvány-sárga puhaselyem szalagövvvel, fején ugyanolyan színű structollakkal ékesített Rembrandt-ka'appal, valóban olyan volt, mint egy friss, pelyhes, hamvas tavaszt hirdető primula.

Milyen boldog volt ma! Végre, végre búcsút mondhatott a rövid ruhának s vele az iskolai könyveknek s a gouvernante szeszélyének.

— Ideje is! — határozta el, mialatt szigorúan osztogatta parancsait a már úgy is agyonhajszolt cselédségnek. — Ideje! hiszen tegnapelőtt voltam tizenhatéves! És ki hinné! ha véletlenül ide nem ígérkezik ő fensége, nagymama talán még egy évig is elkínzott volna azokkal a szörny-intézményekkel! De így? . . . De most! — Ej milyen kár, hogy tisztelt barátunk, Parajdy Endre uraság, nem lehet tanuja mai föllépésemnek. — Hogy olvadna, s hogy összezsugorodnék annyi nagyúr között! . . . De persze, az árva, ahelyett, hogy a mai napon főhercegek előtt hajlongana, egy csomó tanárnak pukkedliz, akik a pót-érettségivel kínozzák! Legszebb a dologban, hogy érettem kinlódik. Érettem, egy Parajdyivadék! . . . Remek! De miért ne bolondítottam volna egy kicsit? Vagy így, vagy úgy, de csak hasznára lehet, ha szép szemem miatt átlábal a maturán és kisül, hogy még ember lesz belőle s mindez — miattam! . . . Lélek-emelő egy tudat! . . . De végre is, mit bánom? — határozta el fitymálva. — Mennyivel fontosabb az, hogy fényes legyen a fogadtatás, szép legyen az Ujlakyék kastélya és legeslegszebb én! . . . Ó, ha az a főherceg belém szeretne! . . . Vajjon mit mondanék neki? — tünődött, hanem azalatt egy percre se szünt

meg gyönyörűsége, amelylyel uszályának suhogását hallgatta.

Majd éles, háziasszonyi szemmel nézett körül.

— Pista, — rendelkezett, — hozza ide a virágállványt. Úgy hiszem, mindent jól rendeztem, — gondolta meglelégedéssel. — Apa nagyra lehet a leányával! Milyen jól esett, először életemben szabadon rendelkezni! Persze, könnyű feladat, amikor Budapest és Bécs összes boltjai szolgálatunkra állnak . . . Micsoda gyönyörűség: rendelni, rendelni, rendelni! Aztán bontogatni azt a tömérdek csomagot és ládát, amelyek mindenike csak úgy ontja a sok szép és drága holmit.

— Jönnék, jönnék! — kiáltotta be az erkélyajtón egy cseléd.

— Még messze vannak, de a torony tetejéből már lehet a porukat látni, — magyarázta a híradó, szaporán kapkodott lélekzet után, ami azonban nem gátolta abban, hogy vissza ne rohanjon a messzelátó harangok közé.

Éva szívére szorította hosszú, gyűrűkkel ékes, fehér kezét.

— Csak most ne hagyjon el a bátorságom! . . . Ejh, nevetséges, a főherceg fiatal, tehát valószínű, hogy kettőnk közül ő lesz a hódoló — határozta el, miután egy oldalpillan-

tást vetett a tükörbe. De akkor a szemébe ötlött valami: az előcsarnok egyik sarkának hiányos diszítése. — Jézusom! — kiáltotta. — Most jut az eszembe . . . Pista! hé! . . . siessen a kegyelmes asszonyért. A kert végére toltam a kocsiját, hogy útba ne legyen — tette hozzá magában — s ott feledtem! De siessen ám! — szólott ismét az inas után.

— Igenis! — kiáltott az messziről. És nemsokára ismét előtűnt Pista alakja, amint a bennülő életével mit sem törődve, húzta, taszította a diszes újdonszerű kerek szék, amelyben a kegyelmes asszony ezidőszerint remegve, sápadtan, de halálmegvetéssel görnyedezett.

— Jönnék, jönnék! — ismételte Éva, hogy elejét vegye az esetleges szidásnak. Aztán átvette a mozgó börtön kormányát és a kegyelmes asszonyt ama festői pálmacsoport alá helyezte, amelyet éppen erre a célra rendezett volt be.

— Így ni! — mondta aztán hízelegve. — Nem is képzelem a nagymama, hogy milyen jól fest ebben a nagyúri keretben. Magában pedig azt gondolta: jól sejtettem, hogy a nagymama szürke brokátja és régi csipkéi különösen előkelő „cachet” adnak majd az egész háttérnek. Örülök, hogy az eszembe jutott . . .

Ujlakyné meglegédeéssel nézett körül. Igen, mindig így kellene mutatni ennek a háznak, mint ma. De . . .

És minden izgatott várakozása mellett is kénytelen volt egy egész csomó „de“-nek helyt adni gondolatában. Mert nagyon jól tudta ő is, unokája is, hogy ez a pompa, amit a mai napra kifejtettek, csak olyan, mint amikor a kertjük úgy ősz idején színét változtatja. Tudja mindenki, hogy mentül gyönyörűbb aranyba, biborba öltözik a fák lombja, annál biztosabb, hogy már nagyon közel van a tél kezdete. Ujlakyék is rég tisztában voltak azzal, hogy nem tarthat így sokáig, de azért sehogy se akarták elhinni azt a lehetőséget, hogy baj is lehet belőle. „Valahogy csak mindig lesz!“ biztatták önmagukat és egymást, és ez a mondas bizonyítja, hogy az Ujlaky-család milyen joggal büszke a de genere mivoltára. Bizony akár jelmondatnak is írhatta volna az ősi sárkányredes címere fölé.

Csak az a kár, hogy nem Ujlaky Gábor hozta először forgalomba, — hanem a szép-
apja. Ezért nem csoda, ha az idők folyamán az a „valahogy“ annyira összezsugorodott, hogy ma már nagyon nehéz lett volna csak addig nyújtózkodni, ameddig az a takaró ér.

És Ujlakyéknak ez sohasem jutott eszükbe,

legkevésebbé akkor, amidőn Konrád főherceg fogadására készültek.

— Majd utólag számolok! — mondogatta a főispán és a beérkező számlákat olvasatlanul dobta egy fiókba. — És ki tudja, — tette hozzá bizalommal, — hogy minek a kezdete ez a nagy kitüntetés? . . .

Mert Ujlaky Gábor is azok közé a nagyurak közé tartozott, akik egy főhercegi mosoly után rögtön biztosra veszik — sőt megkövetelik — a „v. b. t. t.“-ét, akárcsak azok a kereskedők, akiknél ha egy fenség két szál gyufát vásárolt, az „Udvari szállító“ címet. A jelen esetben talán az üzleti szempont is sokban hasonlított. Mert a főispán ő méltósága a lelke legelrejtettebb zugában azt gondolta, hogy: a kegyelmes cím esetleg egy bankigazgatósághoz is juthatna. Tulajdonképpen egész életén át ezt a két célt hajszolta. Ámde ő igen sok más nevet és jelleget is adott nekik. Néha még hazafiságnak is nevezte, mi több, még áldozatokat is hozott értök, — mert ki merészné azt „befektetésnek“ mondani? Így például, amidőn minden külföldi útjából egész csomó, régiségtől elsötétült képet hozott haza, amelyekről aztán a lapok, egy jónevű restorátor nyomán, lelkesedve irtak tárcákat és vezércikkeket, mondván: „Örömunnepe van a hazá-

nak! Ujlaky Gábor az a lelkes . . . (következett tiz sor dicsszózat): Ujlaky Gábor ismét egy Rembrandtot vagy Van Dyckot vagy Rafaelt (már ahogy jött) fedezett föl és hozott haza borosvári kastélyába.“

— S mit fog ön a képekkel csinálni? — kérdezték tőle nem egyszer.

— Az attól függ, — válaszolt titokzatosan Ujlaky, — hogy mit fognak ők én belőlem csinálni . . .

— Úgy? Hát vár tőlük valamit méltóságod? — tapintatlankodott nemrég egy pesti kis hirlapíró.

— Természetesen! — válaszolt Ujlaky, mialatt nádorispán-ösének minden gőgjével nézett végig a kis riporter. — Manapság semmi sincsen ingyen, tehát én is azt mondom, hogy előbb a tisztesség, aztán a fizetség . . . Érti?

Dehogyan értette. De azért másnap azt sürgönyözte lapjának, hogy a borosvári mecénás „kincset érő gyűjteményét halála után a nemzetnek fogja ajándékozni“. És mivel a „borosvári mecénás“ nemcsak hogy igen jó ebédre hívta meg, de ráadásul forintos szivarral is megkínálta, halából a következő pár szóval toldotta meg a cikket:

„Aki pedig halála után ilyen bőkezűen

gondoskodik nemzetéről, azzal szemben a nemzetnek is kötelessége volna, hogy bőkezűen bánjék vele még életében.“

És úgy látszott, mintha a nemzet csakugyan teljesíteni akarná kötelességét, mert ime Ujlaky Gábort egyik kitüntetés érte a másik után; alig másfélévi képviselőség után máris főispán lett, most pedig Konrád főherceg tisztelettel meg magas látogatásával. Lehetséges volna, hogy ezt is a képtárának köszönheti?

Bármiert történt is, Ujlaky Gábor alig bírta elpalástolni végtelen meglepődését.

— Csak szép időnk lenne! — ismételve egész nyáron.

Sokan azt hitték, hogy a termés miatt vágyik erre olyan nagyon, pedig ő ilyenkor csak arra gondolt, hogy ha nem esik az eső azon a napon, amikor gyönyörű ötösén végigkocsiztatja ő fenségét Borosvározt, akkor az egész helység apraja-nagyja, fiatalja és vénje tanuja lehet majd nagy dicsőségének. De ha esik . . .

Szerencsére azonban nem esett. Olyan verőfényes őszi nap volt, hogy még a magas vendég is kegyeskedett azt észrevenni.

— Kaiser-Wetter! — jegyezte meg mosolyogva.

Erre aztán Ujlaky egyetértően és tisztelet-

tel hajtotta meg őszülő fejét. Nagyon kelle-
mesen pezsdült meg benne az a tudat, hogy
ő fensége érdekesítette erre a „benfentes”
megjegyzésre.

Konrád főherceg érdeklődve nézett körül.

— Ez az ön kastélya, nemde? — kérdezte,
miután a kocsi egy ujdonatúj, kovácsolt vas-
kapun behajtott.

— Igenis, fenség, — válaszolt a főispán,
némi dicsekvéssel a hangjában és őszinte
örömmel a szívében. Mert ó sors szeszélye!
Ujlaky Gábor e percben nem arra gondolt,
hogy az uralkodóház egyik tagját fogadhatja
ősei büszke hajlékában, sem pedig arra a ten-
ger drágaságra, amit ezüst, selyem és maha-
goni alakjában erre a nagy alkalomra össze-
halmozott, hanem csak arra: hogy öltöző-
szobájának magányában ott vár reá egy pár
rég, becsületes, kitaposott lakkcipő, amelylyel
fölcserélheti aranyporszín csizmáit.

— Hála Istennek, nemsokára átöltözhetek!
— sóhajtotta megkönnyebbülve, és ezt nem
lehet csodálni, ha elgondoljuk, hogy kora
reggel óta nyomta vállát szépájának prémes
mentéje, skófumós nászruhája és a mai napra
kiváltott családi ékszerek egész sokasága; szó-
val mindaz, ami hivatva volt őt magyar főúri
mivoltában méltón tündököltetni! . . .

De azért, minden önző kényelemszeretete ellenére is, felülkerekedett benne a gondos háziúr és aggódva nézett vissza. Szerencsére rendben talált mindent. Íme az egész útvonal teliszenteli álmélkodó és remélhetőleg: irigykedő sokasággal, s amott Kázmér vezetésével, gyönyörű rendben, a hosszú sallangos, cifra kocsisor.

— Csak úr az úr a pokolban is! — jegyezte meg magában meglepéssel.

Csodálatos! ez a gőgös igazság éppen akkor ébredt apai szívében, amikor arról győződött meg, hogy az ő drágalátos Kázmér fia milyen kitűnő — kocsis!

— Milyen pompásan hajt az a fiatal-ember . . .

— A fiam, fenség! . . . — vallotta a főispán szerényen és legott elhatározta, hogy mégegyszer kifizeti annak a haszontalan kölyöknek az adósságait. Mert hát, a vér . . . csak nem válik vízzé! Az Ujlaky-vér meg — úgy látszik — éppen olyan bolond vér, hogy amikor már romlásnak indul, még akkor is nem víz, hanem pezsgő válik belőle!

Az Ujlaky-kastély, mintegy varázsszóra, rövid negyedóra alatt megtelt a megye szép asszonyaival, leányaival.

— Ugy-e táncolunk ma este? — unszolták

Évát minden oldalról, de ő csak szórakozottan felelgetett s minden figyelme a közeledő kocsi-sorra irányult.

— Milyen fiatal! — suttogta a háta mögött a kis Legéndy Ella, aki a főherceget lopva színházi látcsővel nézegette. — Csaknem gyermek! — tette hozzá és hangja hirtelen csalódást fejezett ki.

— Baj is az! — válaszolt Éva inkább csak saját magának. — Egy főherceg már húszéves korában nagykoru . . .

— Vajjon hány adjutáns jön vele? — érdeklődött egy másik szépség és lopva pillantott a tükörbe.

Éva azonban még válaszra sem méltatta. Ki gondolna most holmi apró katonatisztek-kékre, amikor egy királyi fenség kegyeskedik megjelenni!

De két perccel később neki is lelohadt a a hódítási kedve.

— Mit kezdjek egy ilyen gyerekekkel? — gondolta és önkéntelenül eszébe jutott Parajdy Endre az ő nagy szerelmével. Az legalább még évekig a hatalmában marad, mulathat rajta, amennyit tetszik, de Konrád ő fensége? . . . És szinte kárörömmel nézett a nagy diszbe öltözött, gyönyörű asszonyokra, leányokra. Bizony ez a pelyhesajku, hirtelen nőtt gyer-

mek észre sem fogja venni, amit miatta szépitettek magukon.

Ujlaky Gábor azonban szentségtörésnek tartotta volna egy főherceg korára gondolni s amint vendégeit hódolatteljesen sorra odavezette a magas látogató elé, még a hangja is lágyabb, simulékonyabb lett a szokottnál.

És mint mikor a vihar könyörtelenül földig hajlitja a fiatal jegenyefák rendeit, úgy hajoltak meg ő fensége előtt mélyen, nagyon mélyen Ujlaky Gábor vendégei. Csak azzal a különbséggel, hogy míg a vihar elvonulása után minden fa olyan bágyadtnak és szomorunak látszik, itt ellenkezőleg: minden vendég annál mosolygóbb, derültebb lett, mentől mélyebben görnyedhetett a magas látogató előtt. Még az öreg kegyelmes asszony is, abban az ujdonatúj toloszékben olyan alázattal hajtogatta tisztos ősz fejét, hogy csaknem érintette vele a szélütött térdét.

Aztán a vendégek egymás közt való ösmerkedése következett és itt Kázmér ismét igen előnyös színben mutatta be sokoldalúságát. Mert ime kitünt, hogy reggel óta nemcsak a családi nevét tudta minden kíséretbeli tisztnek, de már a legnagyobb intimitással „Snipiz“-te és „Sexl“-ezte valamennyit. Pedig az osztrák arisztokrácia kényeztető neveit észben tartani, magában is egy filologiai vívmány.

— Ösmersz már mindenkit? — kérdezte Évától egy fivérhez illő gondossággal.

— Ismerek. De . . . talán mégse, — vallotta be Éva kedvetlenül. — Az egyik szárnysegéd, úgy hiszem Gamspergnek hívják az árvát, nem kegyeskedett bemutatkozni. Különben nem is bánom, — tette hozzá dacosan, — egy némettel több vagy kevesebb . . .

Pedig nem beszélt igazat. Éppen csak azt az egyet vágyott megismerni. Azt az egyet, aki ott állt ő fensége mellett, s aki szórakozottságában, s a sok új arc között még ezideig nem vette tudomásul az ő létezését. De Éva annál jobban megfigyelte.

Ez a legszebb ember, akit valaha láttam, — határozta el bosszankodva, mert bántotta, hogy annak közönyével szemben kénytelen ezt bevallani. De azért bármiként is védekezett ellene, mintha csak delejjel kényszerítették volna a tekintetet abba az irányba, ahol a magas, feltűnően elegáns fiatalember állott.

— Csupa szerencse, hogy megérkeztek a küldöttségek, különben még a nagymamának is feltűnnék, hogy folyton őtet nézem! — gondolta magában és az ajkait harapdálta. Végtelen rossz kedve lett. Legszívesebben a szobájába zárkózott volna, hogy jól kisírja magát.

De vajjon miért?

Azért, mert egy kis inci-finci főhadnagynak inkább tetszik az ablakon kitekinteni, mint reám? — korholta önmagát. Hanem ez mitsem használt, a jókedve csak nem akart visszatérni még akkor se, amikor a penészdíjárás küldötteit megpillantotta. Pedig máskor milyen kifogyhatatlan forrása lett volna az a nevetésnek. Mert uram fia! Milyen ügyetlenül hajlongott némelyik, hogy megakadt a szó a torkán, amidőn beszédbe kezdett volna. Hát még a penészdíbíró milyen zavarban volt, mert nem tudta: nyújtson-e kezét ő fenségének vagy se? De talán egyik sem nézett ki olyan esetlenül, mint vezetőjük, Tátray Lőrinc. Ki hitte volna, hogy ez a magyarcsizmás, bozontos szakálu hazafi háromezer hold termőföldnek az ura?

— Adnék neki egy krajcárt, olyan! — súgta Legédy Ella nevetgélve. — Nézd, kérelek, még most is gyászposztóból van a díszmagyarja... Ilyen alkalommal! Hogy is jut az eszébe? Mintha egy temetkezési vállalat vigéce lenne. Ugy-e?

— Majdnem az, — válaszolt kicsinylőleg Éva, — mert hiszen egy új kórház fölállításán fáradozik. Hallod? Az alapkövetételéhez invitálja ő fenségét...

— Hallom. De hiszen ez nagyon szép tőle.

Én szívesen lennék olyan embernek a felesége, aki szeret jótékonykodni, — válaszolt Ella elgondolkozva.

— Akkor csak rajta! — gúnyolódott Éva. — Tátray, úgy tudom, özvegy. Csípd meg magadnak!

— Nem hiszem, hogy sikerülne. Mert valaki más van itt, akit majd elnyel a szemével.

— Ugyan kit?

— Téged!

— Engem? — És Ujlaky Éva egy olyan lesujtó gögös pillantással mérte végig barát-nőjét, hogy az pirulva fordult el tőle. Miért nem mindjárt Parajdy Endrének szán? gondolta fölháborodva. Szegény Tátray Lőrinc ennek a párbeszédnek köszönhette, hogy alázatos üdvözlését a szép házikisasszony alig-alig kegyeskedett viszonzni.

Hanem Ujlaky Gábornak minden igyekezete mellett se ment a társalgás. Ő fensége ugyanis láthatólag zavarban volt. Eleinte nem is igen válaszolt a küldötteknek. Szerencsére azonban, gyakori mosolygással és fejbólintásokkal eléggé jelezte, hogy meg van elégedve a fogadtatással.

— Ha ez így tart estig, megőszülök! — súgta Éva kétségbeesve Kázmérnak.

— Legjobb lesz, ha behozatod a teát,
— indítványozta Kázmér, — azzal leghamarább a kerékvágásba zökkenünk.

Kázmértól ez ugyan kissé kétszínű indítvány volt, mert ő nagyon vágyott ugyan azokra a frissítőkre, de nem azért, hogy az ifju Konrád főherceget kimentse zavarából, hanem mert a teával — rumot is szoktak fölszolgálni.

De Éva gyanutlanul adta ki rendeleteit s nemsokára szép formájú mahagoni asztalokon, — amelyek felső lapjába nehéz ezüst tálcák voltak bemélyesztve, — behozták az ozsonnát.

Éva sietett a főherceget kiszolgálni, s azért egyik kezében kis tálcát s rajta kitűnő angol teát, a másikban gyönyörű zománcos tányéron süteményt tartva, közeledett feléje.

— Parancsol, fenség? — kérdezte édes, behizelgő hangon és hirtelen föltekintett. Kire? — a fenségre vagy a szárnysegédre . . . Aztán, mint egy megbűvölt kis madár, maradt ott előttük állva és várva, ki tudja mit? talán végzetét? (Ő legalább úgy viselkedett, mintha azt várta volna.)

Talán ez a tekintet volt az oka, hogy Konrád főherceg kissé gyorsabban lépett előre, mint Éva gondolta s mialatt ő fensége a csésze után nyult, Éva kezében egyensúlyt veszített a

süteményes tányér és ő fensége lábán keresztül gurult, gurult és esett le a földre.

— Ó, semmi! . . . Hozok mást! — nevetgélt idegesen Éva, mert dühös volt saját magára ezen ügyetlenségért. De íme, a főherceg máris udvariasan lehajolt, hogy a remekművü tányért föl-emelje. Éva ezt látva, egy pillanat alatt letérdelt.

— Ne fáradjon, fenséges uram! — esdekelt s hogy zavarát és bosszúságát palástolja, kezdte a szétszórt süteményeket fölszedni.

A következő percben már tíz kéz is nyüzsgött körülötte. Finom, gyűrűs asszonykezek, dologtalan, ideges, keskeny vagy éppen ellenkezőleg: munkától edzett tömpe férfikezek.

És Éva most már nem sietett a fölkeléssel. Mulattatta őtet ez a sok kéz, amelyről igyekezett kitalálni, melyik kié lehet? Mert Éva, hosszú ruhája ellenére is, még mindig szerette a találós meséket. S az emberi kéz nem-e a legszövevényesebb találós mese? Aki megfejti, ismeri azt, akié.

És egyszerre, amikor egy meglepően fehér férfikéz került az övé mellé, a fiatal leánynak bolondos ötlete támadt: Milyen jól illenék erre egy jegygyűrű!

— Igen! — határozta el félig érzelmösen, félig tréfálkozva. — Erre a kézre szeretném felhúzni a jegygyűrűmet!

És ugyanekkor egy ismeretlen, de csodásan kellemes hang súgta feléje: — Álljon föl, kérem, ő fensége a kertet kívánja megtekinteni.

Éva hirtelen felszökött a földről, de ekkor valami nagyon furcsa történt. Ugyanis annyira egyszerre egyenesedtek ki ő és ama hosszú kéz tulajdonosa, hogy fejük összeütődött. Nem nagyon, de eléggé, hogy a közel állók lássák, hallják és elmosolyodjanak, még a fenség is, aki zavarát végképpen elhagyva, jókedvűen szólt oda szárnysegédének:

— Vigyázzon, édes gróf Gamsberg, ez a sebesülés önre nézve végzetessé válhat!

A megszólított azonban csak némán hajtotta meg magát a szép Ujlaky-leány előtt, mint aki előre is megadja magát a magasabb hatalmak rendelkezésének. Aztán az egész társaság a kertbe széledt.

— Megengedi, hogy a napernyőjét tartsam? — kérdezte a fiatal szárnysegéd Éva mellé szegődve.

— Kérem! — felelt Éva, aki életében először kereste a szavakat, de gondolatai annál biztosabban kergették egymást. — Milyen szeme van! — gondolta, a magáét önkénytelenül lesütve az előtt a fürkésző tekintet előtt, amelylyel Gamsberg minden mozdulatát kísérte. — Ej! csak nem fogok lángra gyuladni most itt,

rögtön! — határozta el dacosan és minden erejét összeszedve, csevegni kezdett:

— Ez itt az a lugas, ahol a nagymamának felolvasok, — magyarázta.

A gróf ismét a szemébe nézett és tisztelettel meghajolt.

Éva hirtelen úgy érezte, hogy imádja a nagymamát. Hiszen nélküle nem részesült volna ebben a néma dicséretben. De Gamsberg nem érte be ezzel, hanem behízeltgő mély hangon még azt is mondta, hogy:

— Irigylem a nagymamát.

— Ohó! ezt csak úgy mondja! — nevetgélt Éva és idegesen babrált egy a kezébe tévedt őszirózsával.

— Nem én! — erősítette a főhadnagy elkomolyodva. — Milyen édes dolog lehet itt ülni ez alatt a szép clematisok alatt, s hallgatni az ön kis csicsergő hangját órahosszat, naphosszat, egy egész életen keresztül...

— Megunná, — felelt a leány és ijedve vette észre, hogy a hangja reszket.

Gamsberg azonban félig tréfásan félig álmodozva folytatta:

— Nem hiszem. S ha tehetném, igazán bele ülnék a nagymama helyébe...

— Mint a mesebeli farkas? — kérdezte Éva fölkapagva, — mert a nagyleány érzelmei

még mindig „sas vagy írás“-t játszottak gondolatában a gyermek képzeletével.

— Úgy! — vette föl a tréfát Gamsberg, — de tudja-e, hogy mi annak a mesének a vége?

— Tudom. A farkas megeszi a kis Piroskát, — válaszolt gyanútlanul Éva, de aztán mélyen elpirult, amikor Gamsberg hamiskásan a szemébe nézett:

— Ce cà! — erősítette a fiatalember meggyőződéssel és kifogástalan hófehér fogai kiragyogtak finomrajzu bajusza alól. — Ce cà! ... Miért is olyan ennivalók a kis Piroskák?! — sóhajtott aztán alig hallhatóan.

De Éva mégis meghallotta.

Istenem! — tűnődött. — Vajjon mindezt érzi vagy — csak úgy mondja? És az életét adta volna oda, ha erre a kérdésre biztos választ kaphat. S mégis a következő percben hálaímát rebegett gondolatban, amiért bizonytalan minden s így mindent remélhet.

— Úgy látom, a fenség szobáiba vonul, — mondta valaki a hátuk mögött és ezzel vége szakadt a párbeszédnek. Gamsberg csak hirtelen a második négyest kérte, aztán a főherceghez sietett, Éva pedig házikisasszonyi tisztét ment betölteni. Majd miután a vendégeket sorra lakosztályaikba vezette, ő is szo-

bájába zárkózott, ahol már elő volt készítve a kis rózsaszínű estélyi öltözéke.

Istenkém! csak ma, csak az egyszer legyen gyönyörű! — könyörgött összekulcsolt kezekkel, aztán a tükör elé állott. — A szemed szép! — határozta el hosszú szigorú vizsgálat után. — Igaz, hogy sötétzöld is, szürke is, de ez nem baj! Éppen a multkor olvastam valahol, hogy nincs ostoba sötétzöld szemű asszony a világon! A fitoskád! — na, — az is megjárja. Az arcszín? az meg éppen sikerült. De a száj? Bizony az elég nagy! — de legalább piros, — szerencsére egészen pi-pi-piros! és ez sokat helyre pótol! . . . Egészbe véve: csinos kis portéka vagy babám! — És végre is: miért ne tetszhetnél neki . . . mikor annyi másnak tetszel?! . . . Istenem! — fordult ismét a mindenség urához, add, hogy örülten, gyógyíthatatlanul énbélém szeressen . . .

És most már teljes bizalommal fogott az öltözködéshez, mert meg volt győződve, hogy nem fohászkodott hiába. Eddig legalább még minden kérése teljesült és ezért Ujlaky Éva nagyon vallásos is volt. Igaz, hogy az istenséget valami olyasnak képzelte, mint ami az ajándékosztó Mikulás és az elveszett tárgyakat visszavarázsló szent Antal között áll, de ez a fogalom eddig egészen kielégítette, sőt néha

még félt is tőle, amikor, például a nagymama kutyáit túlságosan kinozta, vagy pedig, amikor valamelyik Parajdy-gyereket egy-egy csíny elkövetésére csábította, bár tudta, hogy szigorú büntetés vár majd a szegényre. Ilyenkor aztán meg-megrémült, hogy annak az istenségnek a haragját kihívta és babonás sietéssel morzsolt le számtalan imádságot és hullatta megtakarított hatosait a borosvári templom perselyébe.

És mialatt apró bálicipőit lábaira húzta, hirtelen egy nagy-nagy fogadást tett: — Ha Gamsberget meghódítom, — mondta ünnepélyesen, — egy esztendeig nem eszem édességet!

De mit tennél, ha reád se nézne? — faggatta önmagát és a szeme önkénytelenül könyezni kezdett, pedig a szíve telisdentele volt édes reménységgel.

Amint azonban leért a virágokkal és szép asszonyokkal ékes nagy terembe, teljesen eloszlott az aggodalma.

— Milyen szép! — suttozták mindenfelől, oly halkan, hogy inkább morajjá olvadt össze és mégis, mint egy villamosáram hatolt ez a nem annyira meghallott, mint megérezett dicséret a kisleány lelkébe.

— Egy sincs, aki velem versenyezhet! — gondolta és boldogan nézett körül. De akit keresett, még nem volt a nagy teremben.

Helyette azonban két alakon akadt meg a szeme: az egyik Tátray Lőrinc volt, akinek a fehér nyakravalója egészen félre csúszott tulajágosan bő gallérján, a másik pedig vajjon ki lehet?

— Nagy Isten! Endre! — és Éva csaknem fölsziszszent erre a fölfedezésre. — Mit keres itt ez a fiu? Hogy mer ide tolakodni? — tolongtak a kérdések agyában. — Gyűlölöm! — határozta el magában és éppen indulni készült, hogy a hivatlan vendégnek megmondja a véleményét, amidőn Kázmér feléje sietett:

— Endre éppen most érkezett, — hadarta, — én természetesen átkérettem . . . Senki se tudja úgy pergetni a „berbécsét“, mint ez a kapitális fickó, — folytatta, még mindig nem tágitva nővére mellől. — Tánc közben lesz egy kis „jeu“ — tudod?

— Jó, jó, de hagyj békén! — válaszolt Éva bosszankodva. — Azt, hogy lesz-e „jeu“ vagy se, majd apa fogja eldönteni.

— Miért nem lenne! Biborban született vendégünk miatt? Ugyan kérlek?! Mintha bizony Rouge et Noir ő fensége nem a legnagyobb úr lenne a világon? . . .

— De Kázmér?! — te máris be vagy rúgva! — szólt rá Éva szigoruan és elfordult testvérétől, akinek borszagu lehelete undorral

töltötte el. — Képes lesz valami hallatlan botrányt előidézni! — gondolta és el is határozta, hogy figyelmeztetni fogja édesapját, hanem a másik percben már teljesen elfeledkezett róla. Volt más gondja elég! Ime ez az ugorkafára kapaszkodó parasztivadék, ez a Parajdy Endre, aki ennyi nagyúr láttára mindkét kezét elébe tárva mer feléje közeledni. Ennek semmi esetre se fog egy kis lecke ártani. Ezért szemeit kissé összehúzta s úgy várta áldozatát.

— Jelentem, hogy az érettségim szerencsésen átestem! — mondta az, mit sem gyanítva.

De Éva kezeit hátra téve, hűvös távolból csak azt felelte, hogy:

— Igazán? Túl van a vizsgákon? Milyen érdekes!

Szegény Endre a haja tövéig elfehéredett e nem várt fogadtatásra.

— Éva! — súgta lázasan, úgy mint egyszer nem is olyan régen, a rigófészket rabló kis leánynak, — tudja kiért tanulok? miért igyekszem?

— Nem tudom, — felelt a leány kegyetlen hidegséggel, de, legott csodásan behízeglő hangon tette hozzá: — Talán, mert ki akar nőni a bocskoros atyafiságból? ... — És hogy áldozatát még jobban meggyötörje, mind a két

kezét eléje tartotta: — Az Isten segítse! — rebegte, mialatt meleg közvetlenséggel rázta meg a fiatalember kezét, mint egy pajtás a másikat. — Az Isten segítse!

Mire természetesen szegény Endre, aki még ki sem evickélt volt a megaláztatás örvényéből, máris ott lebegett fent, fent a magasban, ahol a boldogság virága terem.

— Mindent magáért! — suttogta és szeme megtelt könnyel, de aztán, mivel észrevette, hogy Tátray feléjük közeledik, mindenképpen azon igyekezett, hogy közömbösnek lássék.

Éva most Tátrayhoz fordult.

— Remélem, táncol? — kérdezte mosolygó kedvességgel, mialatt leltári pontossággal jegyzett meg magában mindent, amit a penészdí „nábob” ruházatán nevetségesnek minősített. És volt azon nem egy fogyatékoság, amit még a jóindulat is kifogásolt volna, s ami a legszomorubb, mindez nem is annyira a szabó művészetében leledzett, mint inkább Tátray Lőrinc egész alakjában.

Messziről nézve ugyanis olyanforma benyomást tett ő, mint egy két lábon sétáló nagy-nagy teknősbéka. Csak amikor közelebb jött és jóságos szemei egy vadászkutya becsületes, nyílt tekintetével néztek az emberre, akkor derengett az a sejtelem, hogy a csunya külső

alatt valószínűleg igen sok értékes tulajdonság rejtőzik.

Ujlaky Éva azonban ezt nem nagyon méltatta a tanulmányozásra, azt se vette tudomásul, hogy Tátray Lőrincnek egy kissé reszketett a hangja, amikor azt mondta:

— Vén vagyok én már a táncra, édes Éva nagysád!

— Dehogy vén! — nevetett a leány, csak-hogy mondjon valamit, de tekintete mindig a belső szobákba nyíló ajtót figyelte. — Dehogy vén!

— Bizony az vagyok! — sóhajtott Tátray szomorú mosolylyal, — de ha még fiatalabb volnék is... az ilyen magamforma özvegyember mégis csak úgy áll itt a sok vigadó fiatalság közt: „mint a tök a kukoricában!...”

Éva tréfás komolysággal csóválta a fejét.

— Matusálem se beszélhetne másképpen!... de mondok valamit, — folytatta szívélyesen, — nézze, ott jó a kis Legédy-leány, látja? Nos menjen és kérje föl az első négyesre.

— Én?

— Igenis, maga, — parancsolta Éva szigorúan, aztán azon a színméz hangon, amelynek senki sem tudott ellentállani: — Kérem!... — tette hozzá, s a szemébe nézett.

És Tátray bátortalanul, lábujjhegyen, s

mégis rettenetesen csikorgó léptekkel indult a kijelölt irányba. Végtelenül unta ezt a dolgot. Mire való neki táncolni? s kivált egy ismeretlen, csitri leánynyal? De ha Éva kívánja... Mert Tátray évek hosszú sora óta megszokta, hogy a kis Ujlaky-leány rendelkezék vele.

Régen, amikor Éva még csak olyan csepp volt, mint egy bokormuskátli, Tátray pedig már komoly házasember, akkor is rabszolgájává szegődött. Talán, mert igazán vonzódott ahhoz a gyönyörű kis szőke babához; talán, mert egy atavisztikus ösztön arra készítette, hogy Ujlaky Bálint unokájának vakon engedelmeskedjék?

Endre elgondolkozva nézett utána: A nagyapja gazdatiszt volt, — mondotta, — ő pedig ma úr. Úr a szó legszorosabb értelmében mivel igen sok pénze van. Lám, Éva sem mer vele félvállról beszélni. S miért nem? mert gazdag... Gazdag? Csak lehetnék én gazdag valaha, valahogy! — sóhajtott elkeseredetten. — De hogyan?... De az enyém lenne is a világ, és az, ami a legdrágább ezen a világon! — és szerelmes tekintetével a szép Ujlaky-leányt kereste.

De már ekkor Éva jó messze volt tőle. Ügyesen, látszólag csakis házikisasszonyi tisztét teljesítve, ment egyik várakozó csoporttól a

másikhoz, mígnem egészen közel jutott ahhoz az ajtóhoz, amely a főherceg szobáihoz vezetett.

Legalább húsz lépéssel közelebb vagyok hozzá! — gondolta ugyanazzal a gyermekes aprólékossággal, aminővel hajdan a karácsony előtti napokat, órákat és percekét számlálta. — De ha messze-messze lenne tőlem és azt mondaná valaki: csak akkor láthatod meg, ha gyalog méggy innen az északi sarkig, — mit tennél? — kérdezte önmagát félig meseképpen, de mégis meghatottan és nem is küzdött többé érzelmei ellen: — Elindulnék! — határozta el boldog öntudattal. — Elindulnék. És amikor már egész közel tudnám, be nagyon, be nagyon sietnék! Mert szeretem! — ujongott a leányszive legmélyéből. S milyen végtelen boldog volt! Egyszerre úgy érezte, hogy hibátlanak, szépnek találja a világot s az embereket túláradóan telve jósággal, melegséggel. Pedig csak az ő lelke lett tisztultabb és árasztott meleget, jóságot, amióta szeretett.

El is határozta, hogy mától kezdve nem fog kinozni senkit és semmit ezen a világon; se a Csincsit, se Parajdy Endrét, sőt még Tátray Lőrinccl is beszélget majd néha-néha, annak a kis lányáról. Pedig ennél unalmasabb témát nem is igen ismert, hanem azért meg fogja tenni, igen is meg, vezeklésből.

Ezalatt pedig megindult a bál. Konrád ő fensége maga nyitotta meg Évával, aztán a szép kis Véghlessy Ottónét kérte föl az első négyesre.

Szegény asszonyka, milyen diadalittas pillantásokkal nézett maga körül, mintha elvárná, hogy most sorra járulnak kézcsokolásra mindazok, akiket nem ért hasonló dicsőség és amíg gyermek-táncosával a „Mikádó-négyes“ ütemére ide-oda sétált, valóságos boldog, gőgös és kegyetlen kis-királynénak érezte magát. Kár, hogy az a négyes olyan hamar elmúlt. De az már tiszta haszon, hogy azokat a megjegyzéseket nem hallotta, amelyeket ott a pálmafák árnyában Ujlaky Bálintné és társai rája zúdítottak.

Mert természetes, hogy itt is, mint minden más mulatságon, az öregebb dámák emberszólással ölték az időt. Mert különös intézmény is az a „garde de dame“. Már a ruházatuk is elárulja, hogy valami titkos San-Hermandadnak a tagjai. Csak figyeljék meg, kérem. Rendszerint feketében szoktak megjelenni, de van köztük egy-egy, akin csak úgy suhog a bordóvörös ruha.

Ez a főbíró! — Ettől tessék félni!

Mert bizony az úgy van, hogy nem annyira felügyelni, mint inkább törvényt ülni jönnek

el s jaj azoknak, akik valamiképpen haragra ingerelték őket!

Abban a híres borosvári bálban, amelynek eseményeit most vetem papírra, különösen szigorúak voltak. Lehet, hogy azért, mivel Ujlaky Bálintné jelenléte valóságos díszülés jellegét adta összejövetelüknek. De talán az is hozzájárult, hogy a főherceg kedvéért a táncoló fiatalság is nagyobb animóval mulatott és úgy, megesett, hogy ami tulajdonságát, szokását vagy hajlamát egy-egy szépség máskor legfeljebb ha sejteni engedte, azt ma erősebb színekkel igyekezett érvényre juttatni. Ezért a garde des dame-ok némely megjegyzését nem koholmánynak, csakis túlzott éleslátásnak lehetett volna minősíteni.

De mi volt az ő szigorúságuk ahhoz a kegyetlenséghez képest, amelylyel a fiatalok egymást szemügyre vették. Micsoda versengés folyt ott, a látszólag gondtalanul keringőző szépek között! És milyen erős munkát végzett egyik-másiknak művészi fürtök alatt lappangó kis agyacskája, csak azért, hogy valamiképpen módját találja egy főhercegi pillantás vagy megszólítás, vagy táncrahívás biztosításának.

Ujlaky Éva titkos megvetéssel nézett rajtuk végig.

— Mire jó ez? és mit érnek vele? —

gondolta, de legott restelkedve kárhoztatta önmagát. — És volt olyan idő, nem is olyan régen, amikor én is úgy gondolkoztam, mint ezek.

Merengéséből Gamsberg hangja ébresztette fel:

— Tudja-e, hogy most következik a mi négyesünk? — kérdezte a fiatalember és katonásan meghajtotta magát a szép leány előtt.

— Azt hittem, hogy elfelejtette, — válaszolt Éva évődve.

— Ha képes ilyet föltenni rólam, kár, hogy meg nem tettem, — nevetett Gamsberg. — És ezért büntetést is rovok magácskára!

— Ohó?!...

— Igen is! Ott a télikertben, látja? ott tudok én pompás két kis piros karosszéket, s mi ketten most rögtön, de rögtön oda fogunk ülni és — itt következik a büntetés! — önnek ott kell velem maradnia a négyes kezdetéig! Igen ám!

— Micsoda zsarnokság ez? — kacagott Éva, aki legszívesebben láncokra verve szeretne volna követni ezt a feltűnően szép fiatalembert. — Hadd látná az egész világ, hogy szeretem! — gondolta, de ugyanakkor mintha hiúsága is beleszólt volna ebbe a monológba, mondván:

— Hadd látná azt, hogy szerelmes vagyok! — Ami egy alig tizenhétéves leány lelki világában majdnem a fontosabb, mert azzal bizonyítja be magamagának legmeggyőzőbben, hogy ő már tökéletesen nagyleány.

Ujlaky Éva azonban reggeli öt óra felé már igazán nem csupán „nagyleányosdi virtusból,” hanem lelke mélyéből imádta a fiatal grófot. És az? Mintha szintén viszonzta volna érzelmeit. Hiszen alig tágitott az egész bál ideje alatt mellőle.

Szegény Parajdy Endre csaknem sirva fakadt keserűségében. Végre is Kázmér könyörült meg rajta s félig akarata ellenére magával vonszolta egy félreeső szobába, ahol három gyertya pislogó fényénél már nagyba adták a „vizit”. Hogy ott mi történt vele, senki se tudja, — igaz hogy senki se volt rá kíváncsi. Ujlaky Éva legkevesbbé, mert ő talán még azt is elfelejtette, hogy egyáltalán létezik a világon. Ujlaky Évának azon időtájban egészen máson járt a gondolatja: azon, hogyan tudhatná meg egész biztossággal, hogy Gamsberg őszintén érdeklődik-e iránta, vagy „csak úgy teszi magát, mivel nincs okosabb dolga”.

Szeretett volna legalább négy évvel idősebb lenni, mert akkor, gondolta, gazdagabb volnék tapasztalatokban s kitalálnám, hogy

mivel bírjam vallomásra. Végre is kétségbeesett elhatározással csak azt várta, hogy ismét ott üljenek a télikert kis piros karosszékein, amelyekhez minden tánc után híven visszatértek és ekkor hirtelen, nagy gyermekszemeit a fiatalemberre vetve, azt kérdezte minden előzetes bevezetés nélkül:

— Mondja csak, vágyik néha arra, hogy a szívét azon melegen valakinek a lábai elé dobja? Én részemről azt képzelem, hogy az nagyon, nagyon jól eshetik! . . .

A főhadnagy előbb kissé meglepetve, majd fölényes mosolylyal nézett le és csak annyit felelt, hogy:

— Gyermek! — Hanem azért rajta feledte e tekintetét. — De tudja-e mit tanácslok, — mondta aztán közelebb húzódva.

— Mit? — kérdezte Éva, aki most már remegett, hogy csakugyan valami nagyon gyermekes butaságot talált mondani, bár olyan szépen hangzott és igazán csak azt igyekezett vele kifejezni, amit tényleg érez! . . .

— Mit? — ismételte halkán Gamsberg. — Azt, hogy azt a meleg, dobogó kis szívét ne tegye senkinek a lábaihoz, hanem adja nekem . . .

Olyan hangon súgta ezt Gamsberg, amilyen-nel kis gyermekektől édességet szoktunk kunyorálni tréfából. És Éva éppen olyan komolyan

vette ezt az ajánlatot, mint a kis babák a mi kérésünket, hanem azért igyekezett nagyleányhoz illő kacérsággal viselkedni. Ezért is remegő hangon bár, de fejét féloldalt hajtva, enyelegve kérde:

— A kezébe? . . .

— Óh, nem, — felelt Gamsberg könnyedén. — Mert én annál sokkal jobb helyet tudok: az én nagy, nagy szívemet!

Éva úgy érezte, mintha egy túlfeszített húr pattant volna meg a lelkében, mert nem tudta, hogyan magyarázza Gamsberg szavait, amelynek évődő hangja egy cseppet se egyezett meg azzal, amit kifejeztek. De azért hősiezen küzdött kételyével és ő is tréfálkozni próbált.

— Ha igazán olyan nagy, nagy a szíve, mint ahogy mondja, — nevetett, — hátha bizony az én kis szívecském eltévedne benne.

— Nem téved el, ne féljen! — válaszolt Gamsberg hirtelen elkomolyodva. — Mindig örököt fogok mellé állítani, hogy se el ne veszthessem, se meg ne szökhessem! . . .

— Kik az örök? — kérdezte a leány alig hallhatóan.

Gamsberg olyan mozdulatot tett, mintha egy álmot — vagy legyet? — kergetne el, aztán ismét a régi enyelgő hangon folytatta:

— Megmondjam? Nem, mégse! . . .

— De mondja!... kérem! — unszolta Éva.

— Oh olyan unalmas nevök van! — nevetett Gamsberg, de legott egész közel hajolva a leányhoz, hogy hirtelen kigyúlt szemei alig voltak egy araszra a leány lángoló arcától. — Az egyiket úgy hívják, hogy — szerelem... s a másikat...

— S a másikat?

— Úgy, hogy hűség... — suttozta, és keze a leány kis kezét kereste.

De még mielőtt foglyul ejthette volna azokat a hosszú vékony ujjakat, — egyszerre egy nem várt harmadik zavarta meg a kis De la Pagerie-lugas varázslatos hangulatát. Ugyanis, Kázmér úrfi lépett a télikertbe, s már messziről kezdett kiabálni:

— Nini, mit látok! Hát ti itt turbékoltok?... De, jól teszitek! — határozta el egy nádorispán ivadékhoz nem egészen méltó borízű hangon. — Jól teszitek. Nincs is egyéb ezen a cudar világon, amiért érdemes lenne élni, csakis a szerelem... Aztán meg, — tette hozzá végtelen komolysággal, mialatt egy óriás páfrány kádjának a szélére ült és melljük telepedett, — biz'isten egymáshoz illő pár vagytok!

— Kázmér, megtiltom!... — kezdte Éva haragtól remegő hangon.

De Kázmér nem is hederített reá.

— Mert el fogod venni Évát, ugy-e?
— folytatta, mialatt minden áron meg akarta ölelni Gamsberget. — Miért is ne, hisz a német már úgyis sógor! . . . Na hát, szervusz bruder! . . .

Istenem! miért nem itta le már magát ez a fiu a sárgaföldre, — gondolta Éva kétségbeesve. De Gamsberg éppen nem vette rossznéven Kázmér pityókos okvetetlenkedését, sőt szíve legmélyén egy kicsit hálás is volt, amiért a téte-a-téte-et megzavarta.

Mert ki tudja, nem tettem volna-e valami nagy bolondot, — elmélkedett. — Olyan szép ez a leány. Még öt perc és talán megkértem volna a kezét... És akkor hol volnék?... Még csak nem is báróné, aztán magyar! . . . Na iszen! . . . Persze ha nagyon gazdag lenne... de nagyon, nagyon gazdag... az más. De a Gamsberg grófok majorátusának esetleges ura csak nem mehet bele egy házasságba minden információ nélkül, csak úgy bolond módra! . . .

Hanem kár volna szegénykét nagyon megszomorítani, — folytatta elmélkedését, — hiszen olyan bájos, szerelmes kis baba! . . . És mert Gamsberg gróf nagyon becsületes, lágyszívű „guter Kerl“-nek ismerte önmagát, tehát sietett Évának odasúgni:

— Sohase bánja a Kázmér „svipszes“ fecsegését. Hanem, amiről az imént beszéltünk, engedje meg, hogy még egyszer valaha eljőjjen azt folytatni! . . .

— Jőjjön! — felelte Eva és boldogságában még azt is elfelejtette megkérdezni, hogy miért csak „egyszer, valaha“.

De Gamsberg mintha elejét akarná venni az eshetőségnek, szomoruan folytatta:

— Amíg ő fensége mellé vagyok beosztva, nem lehetek ura cselekedeteimnek; de lesz idő, amikor . . .

És be sem fejezte mondását, csak mélyen meghajolt a szép kis Ujlaky-leány előtt. De minek is mondott volna többet? Hiszen annak a „bájos, szerelmes kis babának“ a szíve már így is telisdentele lett sok-sok boldogsággal, édes reménységgel.

MÁSODIK RÉSZ.

I.

Borosváron ismét nagy dolgokra készültek; Konrád főherceg látogatása óta (pedig annak már jó négy esztendeje) nem volt ilyen nyüzsgés-forgás abban a kis városban, mint a mai napon. Sőt ezuttal talán még általáno-

sabb volt az érdeklődés; és ez természetes, mivel végre is egy főherceg látogatása csakis a legfelsőbb rétegek hiuságát és erszényét érintette, ellenben a mai nap eseménye: a lóverseny, még a legszegényebb ember zsebében is megcsörgette a hatosokat.

Ujlaky Gábor ugyan folyton azt hangoztatta, hogy a versenyeknél főcél a lótenyésztés fölvirágoztatása, de ezt az ideális fölfogást mai napság, tudvalevőleg, egyedül csak a minisztériumok hiszik még el. De milyen szerencse, hogyha valahol, hát éppen abban a nagyhatalmu szervezetben tartják tiszteletben ezt a Széchenyitől reánk maradt szép ábrándot! Mert ha nem így lenne, ha például az a nagy hatalmasság máról holnapra reájönne, hogy a lóverseny mai alakjában szakasztott olyan szerencsejáték, mint a Rouge et Noir, — csak-hogy veszedelmesebb, — nos akkor még az is megeshetnék, hogy betiltaná, — éppen azon érvelés alapján, amelyért nem engedélyezi a roulette fölállítást a Margitszigeten.

De valószínűleg még nagyon sok ideig nem fog reájönni. Hogy miért? Az az ő titka és ne kutassuk. Annál kevésbbé, mivel ennek az ideális fölfogásnak köszöni Ujlaky Gábor is (mint már olyan sok nagytekintélyű, de roncsolt vagyonu úriember ez országban),

hogy két évvel ezelőtt Angliába mehetett, a kormány megbízásából — apalovakat vásárolni.

Hat hónapig járt oda, százezer forint volt gondjaira bízva s ennek ellenében s a tőle megszokott fölényes nonchalance-al, be is számolt egy pedigrével, amely minden máltai lovagrend próbáját eltörpítette hibátlanságával; úgyszinte ennek a csoda pedigrée tulajdonosának a bőrével. Úgy látszik, nagy vihar dühöngött a La Manche-csatornán, amikor ez a főnyereményértékű paripa a hajóra került és „a belgák úgy bántak vele, mintha egyszerű mészárszékre szánt pára lett volna,“ — magyarázta Ujlaky Gábor, aki még ma is dühbe jő, ha reájok gondol, hát még akkor frissiben, amikor az eset történt. Egy hónapig járt-kelt a kaszinóban, mint vérszomjas tigris a ketrecben és mindenkinek elmondta, hogy milyen pört akaszt ő azoknak a megbízhatatlan frátereknek a nyakába. Végre is megunták hallgatni és sajnálták is, mert arról beszélt, hogyha a miniszter nem hisz az ő nemesi becsületszavában, sőt ha akad ebben az országban egyetlenegy irnokocska, aki benne kételkedik, ő képes lesz hetvenéves anyja feje felől eladni az ősi hajlékot, hogy azt az összeget megtérítse.

— Ugyan kérlek, — nevetett Yákváry gróf, a Nemzeti Kaszinó igazgatója, — ki merne

kételkedni? De tudod mit? . . . Építs egy versenytelepet Borosvárt, — feltéve, ha jó reá a talaj, — s majd én megbeszélem az átvételi föltételeket a zsoké-klubbal.

Ujlaky elgondolkozva szorított kezét barátjával és mire leért a kaszinó lépcsőjén, már csupa merészebbnél merészebb tervek forrtak az agyában.

Megfelel-e a talaj? Persze, persze, ez a nagy kérdés, — tépelődött, mintegy féket alkalmazva optimizmusán, de aztán újra csak fölülkerült az: — Ha beüt . . . ki tudja, mi minden jó származhat belőle, de mindenesetre biztos, hogy nevem nap-nap mellett az ujságokban lehet . . .

És ez az utolsó érvelés végleg eldöntötte a kérdést. De amikor székhelyére érkezett, fiát mégis magához hívatta.

— Megtegyem? — kérdezte tőle, mintha némi biztatásnak szükségét érezné.

De Kázmér tágra nyitotta a sok éjszakázástól örökké petyhüdt, vöröses szemeit.

— Hogy is gondolkozhatsz! — kiáltott és legott nagy lelkesedéssel folytatta: — Remek lesz! A versenypálya mellett építünk istállókat, tréner-lakásokat és van egy eszmém! Igen! Miért ne építenénk csinos kis villákat is az illető sport-urak részére? Éppen úgy, mint Alagon.

— Csakhogy: szebben! — határozta el a főispán fellángoló tekintettel, mert ime, ez a könnyedén odadobott terv legott az építési mánia ördögét szabadította föl a lelkében.

Mert van-e ötven éven felüli magyar úr, akinek ez a szörny ott ne ólálkodnék agyának valamelyes, nem is sejtett zúgában? És ha az egyszer lerázta bilincseit, nincs az a hatalom, amely újra megfékezze! Ujlaky Gábort is mihamarább rabigába fűzte tetszetős csábitással s a nagy úr főispáni teendőit elhanyagolva (eddig se vette őket valami nagyon komolyan), egész nap rajzolt, számolgatott, méregetett. A végeredmény pedig az volt, hogy harsány parancsai nyomán egy egész kis város pattant ki a földből mintegy varázsszóra. Szélyestornyú, gyönyörű kis házak, kastélyok, amelyeket aztán, mindjobban és jobban meg-részeztve az alkotás gyönyörétől, mindenféle formájú, csodálatos butorokkal, víg, tetszetős szövetekkel, csecsebecsékkel rakott tele.

Tagadhatatlanul szép kis játékszerek kerültek így ki a kezei alól.

— Már amihez kezdek, annak szépnek kell lenni, — mondta meglelégedéssel, de aztán beismerte, hogy Éva segítsége is sokat lendített a dolgon, mert: „Nem hiába a leányom, de kitűnő izlése van!” ismerte el Ujlaky mosolyogva.

— Körülbelül nem is jut reám egyéb atyai örökség, — nevetgélt Éva, amikor ezeket a dicséreteket hallotta, hanem azért neki is nagy öröme telt a Kincsem-telep megteremtésében. Sőt lassan-lassan elkövetkezett az az idő, amikor csakis ő és Kázmér örültek annak minden utógondolat nélkül, míg ellenben atyjok kezdte ráncba szedni a homlokát.

— Szép, szép, — mondogatta néha, kivált szombat este a munkások fizetési órája után, — de most már jó lenne ezeknek a házaknak a lakóit is megpillantani! mert különben . . . és lelki szemei előtt ott táncoltak egy óriás bankkölcsonnek hosszan egymásba fogódzó számai.

— Ejh! de miért ne népesednék be ez a szép kis telep! — biztatta magát hétköznapi napokon, amikor mindenütt serényen folyt a munkálkodás. — Ugyan miért ne? . . .

Ha pedig Kázmérral beszélt ez ügyről, akkor meg már szinte attól félt, hogy kevés lesz ez a megépített ház-sor.

— Minden attól függ, hogy az első versenynap hogyan sikerül, — egyeztek meg végre is apa és fiu.

— Mit gondolsz, Endre? — kérdezte a főispán megyéjének legifjabb szolgabírájától is. És az, mialatt borotvált arcát orrtól állig egy

meggondolt lassu mozdulattal végigsimította, igen komolyan bólogatott.

— Minden attól függ, méltóságos uram, minden! — Az is, hogy én örökre „a szegény Parajdy-gyerek“ maradok-e vagy se, — tette hozzá szenvedélyesen, — de csak gondolatban, mert az ilyesmiről senkivel se beszélt.

Sőt ellenkezőleg. Minden igyekezete odaírányult, hogy elhitesse, hogy egy kis vagyongája mégis csak lappang valahol. És lehet, hogy volt is. A jó Erzsi néni legalább mindig azt hangoztatta, hogy Endrét teszi általános örökösévé: „Hagy legyen valamicskéje, amivel megkezdje az életet,“ szokta volt mondani, mert valószínűleg arra gondolt, hogy „parádés öcsém“, — ahogy ő nevezte — ügyvédi irodát nyit majd valamely vidéki városban.

De Endrének eszeágába se jutott a doktorátust letenni. Örült, hogy túl volt az államvizsgán és hogy Ujlaky kegyeiből beülhetett a szomszédos jakuji kerületbe szolgabírónak. Szegény Erzsi néni, kár, hogy ezt meg nem érte! Milyen büszke lett volna kedvencére, — kivált mert Ujlaky Kázmérral osztozkodott a közigazgatás urizáló mesterségében. Igen, Ujlaky Kázmérral, akit az apai kegy főszolgabíróvá protezsált ugyancsak a jakuji kerületbe. Így tehát a nádor-ispán nagyreményü

ivadéka főnöke lett egykori tanulótársának. Ezzel a berendezéssel aztán mindketten nagyon meg voltak elégedve.

— Még megérem, hogy a falusi kaszinókban divatba hozták a „Petitchevaux“-okat — csúfolódott Éva. Mert senki előtt sem volt titok, hogy a megyei adminisztráció e két bajnoka milyen szenvedélyesen űzi a hazard-játékot. Különösen sokat nevettek egy eseten, amikor két vándorcigány ügyét akként intézték el (Kázmér tanácsára), hogy összeültek ketten és az egyik deliquenst Nasinak, a másikat Vasinak keresztelve el, e nemes játék szerencséje szerint verték el rajtok a port. Mivel pedig Nasi volt a győztes, — bár az igazság nem egészen az ő oldalára világított, — a szegény Vasit egyszerűen a csendőrség gondjaira bízta, amely csak hosszas nyomozás után (azért nyomozás, mert kék nyomokat hagy a nyomozott testén) bocsátották újra szabadon.

Ujlaky Kázmér rendkívül büszke volt az igazságszolgáltatás ez új nemére és a második pohár bornál föltétlenül el is dicsekedett vele. Parajdy Endre is úgy tett, mintha mód nélkül nagyra lenne miatta, de azért titokban ötven forintot juttatott a szerencsétlen „Vasi“ kezeihez — a nénitől örökölt kis pénzecskeből.

Pedig már neki sem volt valami nagy tőkéje belőle, mert a pesti jogászkodás meglehetősen sokat fölemésztett, kivált amióta Kázmér a versenyistállók magasztos légkörébe bevezette.

Mindegy! Ha fogyott a pénz, nőtt a tekintély. És mert Parajdy Endrét határozott lóismerettel áldotta meg az Isten, ennek köszönhette, hogy néha-néha egy-egy istálótulajdonos mágnás is meghallgatta véleményét, sőt amióta levétette bajuszát, megesett hogy olyan komolyan beszéltek vele, akárcsak egy valóságos zsokéval!

Ha beüt, emberré vagyok téve! — gondolta ma is, amint az ujdonatúj versenypálya felé közeledett; és különös, ugyanezt gondolta Ujlaky Gábor is a fölépített, berendezett, de lakókra váró házakon végignézve, s ez járt az eszében Kázmérnak, aki a Korompay „Dinamó“-ját készült a „Borosvári díj“ huszonötezer forintjához juttatni.

Hanem azért mégis csak Éva várta ezt a napot a legizgatottabban.

Eljön-e végre? — kérdezgette magában, aztán keserűen nevetgélt. — Ha valaki azt jósolta volna nekem, — gúnyolódott, — hogy egy osztrák katonatisztesckére csak úgy fogok várni évekig, mint valami szentimentális „eráris“ kisasszony az ő hadnagyára, de ki-

nevettem volna! És mégis?!... Mert... tény, hogy Gamsberg miatt kosaraztam ki valamennyi kérőmet... Pedig voltak szép számmal és gazdag, előkelő emberek egytől-egyig, — tette hozzá és olyan jól esett ezt a tényt megállapítani Egyet azonban elfelejtett konstatálni, azt, hogy e kérők közül egy se volt olyan, akihez hozzá ment volna, még akkor se, ha szíve teljesen szabad... Hát még így... Áztán meg talán az is nyomott valamicskét a latban, hogy közülök egynek se volt annyi pénze, se olyan rangja, mint Gamsbergnek...

De természetesen Éva utálattal fordult volna el bárkitől is, aki az ő hűséges nagy szerelmének az alkotó elemei közé számítást és a címkórságot merte volna sorozni. — Pedig ki tudja? Nincs a leányszívnél szövevényesebb, nehezebben érthető valami a világon, ezért nem lehetetlen, hogy e négy évi várásban csak egy érzelem volt Évában öntudatos: a szerelem. Míg a többi, a dac, a nagyravágyás, ott lappangtak minden cselekedetében és valójában azok döntötték el minden elhatározását.

Igaz, hogy Gamsberg se hagyott föl egészen a kacérkodással. Lehet, mert hízelgett neki a szép kis magyar leány gyors meghódítása és bár mindezideig nem tért vissza Boros-

várta, nem volt olyan karácsony vagy névnap, amikor óriás láda Demmel-cukorkák, vagy tavasz beálltával nagy ibolyabokréták ne érkeztek volna Éva címére.

És tulajdonképpen ezek a küldemények okozták, hogy Éva olyan érdeklődéssel vett részt a „Kincsem-telep“ szépítésében. Ugyanis Kázmér elejtett szavaiból már régen gyanította, hogy Gamsberg nemcsak lejön a versenyekre, de valószínűleg valamely házat is bérbe fogja venni.

— De még az is megeshetik, — álmódózott Kázmér, — hogy Korompay falkát szervez és akkor az urak nem csupán tavasszal, de ősszel is itt fognak lakni néhány hétig. Akkor lesz csak víg élet Borosváron! — tette hozzá, nagyot csettentve a nyelvével, — még a Sunyi kutyád is folytonosan pezsgőspicces lesz!

— Jobb lenne, ha te követnéd a kutyám józan szokásait, nemhogy ő a tiédet, — felelt kedvetlenül Éva. — Nagyon jól tudod, hogy vagyoni állásunk nem engedi meg ezt a folytonos pezsgőzéseket.

— Iszom én törkölypálinkát is, csak legyen! — válaszolt Kázmér egy bölcs megadásával.

... És most végre elérkezett a verseny

napja. A borosvári nagyvendéglő minden ablaka hajnal óta folyton rezgett, csörömpölt, amint egyik kocsi a másik után a kapu alá hajtott.

Poros uti kocsik belsejéből még porosabb utasok szállottak ki, a rongyos bérkocsik pedig alig győzték a vasúton érkezőket beszállítani. Nemsokára valóságos hadakozás támadt a nagyvendéglő „legjobb“ szobái miatt.

Az egyik úr Bécsből érkezett és ezért látta jogosultnak követelését. A másik ellenkezőleg, éppen azért, mert a szomszéd faluból való. Végre is, még a cipőtisztító kis odujába is került vendég, még pedig egy valóságos gróf — Przemyslből.

— Ist das auch ein Land! dieses Ungarn? — kérdezte a gőgös Szepelinszky végtelen megvetéssel, ahogy a becsületes Johann rongyos lópokrócán végigheveredett. És úgylátszik tagadó választ nyert nemtőjétől, mert amikor harmadnap hirtelen eltávozott, még azt sem tartotta érdemesnek, hogy vendéglői számláját kiegyenlítse. És ez igen logikus fölfogáson alapult nála, tekintve, hogy az a vendéglő ebben a semmi országban leledzett.

Estére táncolunk! — határozták el Borosvár szépei, mert bár nem volt kimondva, hogy bál léssen, természetesnek találta mindenki,

hogy rögtönöznek egy kis mulatságot a verseny után.

És ezért városszerte megindult a készülődés és minden házban, ahol fiatal leány volt (pedig hol nincs? hiszen vidéken minden családapának legalább három eladó leánya szokott lenni) megkezdődött az izgalomteli öltözködés.

— Szép akarok lenni! — határozta el Éva is. — Szebb mint négy évvel ezelőtt.

És ez teljesen sikerült neki; mert ha a tizenhatéves gyermek ígéző volt is hamvas érintetlenségében, a húszéves leány remek idomaival, öntudatos, büszke föllépésével, tekintetének kifürkészhetetlen mélységével még ezerszerre jobban lebilincselte az érdeklődést.

Hanem a lóversenytérenél nincs hálátlanabb talaja a hódításnak.

Bál, korcsolyapálya, tennisz-tér, minden, még a tengeri fürdő is: hiába kékíti ki hulláma a különben piros ajkakát és simítja csimbókba a mesterséges hajfürtöket, még az is jobb, mindenütt jobb, mint a lóversenytéren! Sajnos, ez így van! Azon egyszerű okból, mivel itt a négylábu szépek kötik le a férfiak összes figyelmét.

S ez annyira igaz, hogy még Parajdy Endre se vette azonnal észre, hogy Ujlaky Éva megérkezett.

Pedig Isten a megmondhatója, hogy életének minden perce csak aszerint számított, hogy közelében tölti-e vagy közelebb juttatta-e már hozzá. „Éváért mindent, még a becstelenséget is; nélküle semmit, még az életet sem!” írta a sors a szegény Parajdy-fiu szívébe. De egyelőre azokat a titkos betűket nem olvasta, nem sejtette senki, ő maga legkevésbé.

És így történt, hogy még ma is sok mindenért küzdött, sok mindenre vágyott, elhitetve magával, hogy ez a lényeges, pedig valójában mind csak eszközül szolgált volna egyetlen életcéljának elérésére.

De Parajdy Endre külső megjelenése legkevésbé se árulta el, hogy bárminémű álmodat rejteget a lelke mélyén, sőt ellenkezőleg! És ha valaki véleményt mondott volna róla, kivált ha az a szemlélő ötven évet már túlhaladott, akkor bizonyos, hogy bús tételeket állít föl a „mai fiatalság” teljes sivárságáról, de viszont az is bizonyos, hogyha Parajdy Endre ezeket a búslakodásokat meghallhatja, föltétlenül jobban örül nekik és nagyobb dicséretnek veszi, mintha az az illető ő és Petőfi között fedezett volna föl lelki hasonlatosságot.

Mert fásultnak, sivárnak látszani, ez az

Ujlaky Kázmér iskolájának fő-fő törekvése; és ebben határozottan Parajdy Endrét illeti a pálma. Csak rá kell nézni, hogy rögtön szembe tűnjék, mennyire fölötte áll minden barátjának, sőt mesterének is. Hiszen egy váratlan, jól behűtött palack pezsgő, vagy egy „jól kigusztált blatt“, még föl-föllobbant egy szikrát az Ujlaky-gyerek sötét szemébe, mint ahogy kalózhajónak a rejtett lámpása föl-fölcsillan néha az éj sötétjében, de Parajdy Endre mindig egyformán közönyös — a nagyvilág előtt.

Csak egy valaki van, aki azokat a félig lehunytt rideg szemeket lángolni is, könyezni is láthatná, de ez egy sohase vette magának a fáradságot, hogy igazán beléjök nézzen.

Nem. Ujlaky Éva még eddig csak parancsolni szokott azoknak a szemeknek, — igaz, hogy néha olyan csábos mosoly kíséretében, hogy bárkinek is nehezebb esnék megtagadni az engedelmességet. Hát még Parajdy Endrének!

És most, amint Éva kissé erősebben tekintett arra a csoportra, amelyben Endre Korompayval és Kázmérral beszélgetett, Parajdy rögtön megérezte delejes közelségét és legott az emelvényre sietett.

— Fogad? — kérdezte Évától.

— Maga melyikre tesz? — érdeklődött a leány válasz helyett.

— Bumerangra.

— Igazán? . . . Hiszen az nem favorit?

— Éppen azért.

— Hát Kázmér? — Biztosan örültségeket fog csinálni, nemde?

— Nem tudom — és Endre elfordította arcát, hogy tekintetök ne találkozzék. Éva azonban dacosan vont vállat:

— Különben . . . talán így is, úgy is mindegy, — suttogta inkább saját magának. — És Endre nem is hallotta meg a szárnyaszegett kifakadást, mert ő most teljesen elmerült gyönyörűségébe, látva, hogy hányan nézik irigykedve a főispán leányával való beszélgetését.

Vidéken hihetetlenül mély gyökere van a feudális hierarhiának, azt nem lehet négyévi egyetemre járással kiirtani, de még a nagytekéntélyt adó versenystállók befentességével sem! Ezért Parajdy nemcsak hű, de egyszersmind hiú rabszolgája is volt borosvári Ujlaky Évának.

De még Parajdynál is volt egy alázatosabb szolgája: Tátray Lőrinc vagy ahogy általánosan nevezték: a „penészdí nábob“.

Most is ott ólalkodott az Ujlaky-páholy körül, de nem is mert közeledni, csak messziről bámulta a szép leányt és becsületes szíve

legmélyéből kívánt neki minden elképzelhető szerencsét és boldogságot.

— Mert olyan jó az én kis árvámmal! — magyarázta másoknak is, saját magának is, pedig lehet, hogy egész más érzelmek küldték azt az imádságot ajkára. Évának legalább erős gyanuja volt, hogy a „vén teknős béka“ csak olyan szerelmes belé, mint Parajdy Endre. S ezért néha, amikor nagyon unta magát a süket s napról-napra nehezebb természetű kegyelmes asszonynyal, át-átlovagolt vagy kocsizott Penészdre és a kis Tátray-leányt tanította babaruhát varrni. Végre is, jól esett dologtalan fehér kezének, ha azokat a remek selymeket, habos himzéseket, színes gyöngyöket babrálhatta, amelyeket Tátray halom-számra rendelt külföldről, hogy a kis Margitnak és „őrangyalának“ örömet szerezzen.

Most azonban Ujlaky Éva észre se vette a becsületes özvegyembert, se a Parajdy-leányokkal ülő Margitot, mert minden figyelme a bírói emelvény felé irányult.

— Ki az ott apa mellett? — fordult Endréhez közönyös hangon, de hirtelen kinyitotta legyezőjét, mintha fény bántaná a szemét.

— Az a huszár-kapitány? Úgy látom Gamsberg, — felelt kelletlenül Endre.

Éva kissé elsápadt, de most már teljes önuralommal kérdezte:

— Ő is futtat?

— Nem. Legalább nincs bejelentve, — mondta Parajdy, s hogy elterelje a társalgást. — De tudja, ugy-e, hogy némi aggodalmunk van a pálya miatt?

— Tudom, tudom, — felelt Éva türelmetlenül, hiszen három hónap óta egyebet se hallott apjától és Kázmértól, mint a versenypálya csinját-binját. Egyszer arról volt szó, hogy nagyon kavicsos, másszor meg, hogy itt-ott süppedékes, de Ujlaky annyira bele volt szerelve az ő Kincsem-telepébe, hogy végre is az optimista oldalát vette a kérdésnek és addig bizonyított, míg magával és másokkal is elhitette, hogy: „Jól lesz minden . . .“

Csakhowy előtte való éjjel valóságos felhőszakadás ijesztette föl ágyából Borosvár urát, s most a harangjelre cuppogó, messze fölfreccsenő víztócsákban indultak a lovak.

Éva mindezt csak szórakozottan hallgatta, nézte, azt meg már éppen észre se vette, hogy Endre eltávozott.

— Mikor jó ide? Mikor szólít meg? Mit fog majd mondani? — kérdezgette önmagától szüntelen, aztán, hogy idegességét megcsalja, ő is elővette látsövét és követte a színes

dressek repülését. De amikor fölhangzott a taps körülötte, csalódottan ült vissza a helyére.

— Ennyi az egész, — gondolta. — Valahogy azt remélte, hogy történni fog valami, maga se tudta, hogy mi. De túlzgatottságtól erjedt idegei megköveteltek volna még mást is, talán hogy egy ló kitörjön a sorból, vagy hogy lovasát ledobja a nyeregből, vagy . . .

— Ez így butaság! — fordult a meglepett társalkodónőhöz. — Nem olyan művészi, mint egy cirkuszelőadás, de azért határozottan állatkinzás. Csakhogy alattomos, sunyi állatkinzás, a bikaviadalok minden szépsége nélkül. Utálom!

— Just so! — hagyta rá Miss Ellen, aztán újra nagy érdeklődéssel kezdett a programban böngészni, hogy a következő futamra tájékozva legyen.

— Nem jó, nem jó, nem jó! — zúgott Éva agyában irgalmatlanul és mindannyiszor mintha tompa, fájó ütések mértek volna a fejére. Már azon kezdett gondolkozni, hogy rosszullétét adva ürügyül, hazamegy, midőn egyszerre csak előtte áll a fiatal katonatiszt és mint régi jó ismerős örvendezett a viszontlátásnak.

— Emlékszik még reám? — kérdezte, mialatt tekintete meglepetve akadt meg a gyönyörű leányon. — Képzelfe! ha meg nem

kértem, biz' Isten nem ismertem volna önt meg, annyira . . . annyira . . .

— Mondja ki, amit gondol, — nevetett Éva, — annyira: megszépültem ugy-e?

— Határozottan! — felelt komolyan a gróf.

— Tehát ebből azt látom, — folytatta Éva, aki előbbi kétségeit teljesen feledte, — hogy emlékében úgy éltem, mint egy csunya kis „bakfis“?

— Kérem, kérem! . . . Mint egy ennivaló kis bakfis! — válaszolt Gamsberg, de hangjában volt valami, ami Évának rosszul esett, mert valamiképpen kiérzett belőle, hogy menynyire nem vette komolyan azt a kis „bakfist“.

De a következő percben már nem gondolt erre, mert Gamsberg olyan kedvesen emlegette a „régii jó időket“, annyira apróra emlékezett a borosvári nap minden legkisebb jeletére is, hogy Éva boldogan álmodta magát vissza a multba és szövögette terveit a legközelebbi jövőre. Hangosan kicsapongó jókedvvel csevegett, évődött a fiatal tiszttel, aki most már egy cseppet se igyekezett eltitkolni, hogy a szép Ujlaky-leány iránt ujólag szerelemre gyuladt. Ezért csaknem bosszankodva mutatott egy készülődő zsoké-csoportra.

— Nemsokára reám kerül a sor, — mondta.

— Szinte sajnálom, hogy megigérttem Stefinek a lovaglást.

— Hogyan? Futtat? — kérdezte Éva, ismét fölhaborodva arra a gondolatra, hogy így versenyen minden asszonynak legveszedelmesebb vetélytársai — a lovak!

— Persze hogy futtatok! — felelt Gamsberg élénken. — Az előbbi futamban Smithet — nem látta? — neki vitte a lova egy kerítésnek, most tehát ő helyette fogom a Tirnova Stefi Gigerlijét lovagolni.

— Az akadályversenynél? . . . — és Éva valami megmagyarázhatatlan sejtelemtől összeborzadt.

— Ott! — bólintott Gamsberg, — fogad reánk?

— Már mint magára, meg a lovára? No nem bánom. Parajdyt fogom megkérni, hogy ezt az ügyet elintézzé.

— Parajdy? — nevetett a gróf. -- Tudja, az a kis emberke: macht sich.

— Igen. Nem rossz fiu, — hagyta rá Éva elnéző mosolylyal.

— Kérem, több annál: lóösmerő.

— Ah? Így tehát számot tesz?

— Határozottan, — magyarázgatta a gróf félig tréfásan, félig komolyan. — Tudja, a sportsman szemében minden lóértő: ember.

— Hát magoknál ez a species nem a bárónál, hanem a lovásznál kezdődik? Szép. — De, hát aki nem lóértő?

— Akkor, — nevetett a gróf, — egyáltalán csak abban az esetben van létjogosultsága ezen a világon, ha hiszi magáról, hogy az és fogad.

— És . . . veszít?

— Remélhetőleg. De — indítványozta, fölhagyva a gúnyolódással — nem volna kedve lejönni a gyepre?

Éva örömmel engedett a kívánságnak, annál is inkább, mert bármily automata szerepe volt is társalkodónőjének, jelenléte mégis feszélyezte.

— Egy versenytéren nincs ugyan olyan szép kis lugas, ahol Piroska a nagymamának fölolvasson, de azért talán itt is visszavarázsolhatunk valamit abból a feledhetetlen multból . . . — mondta a fiatalember, mikor már kissé kiérték az ismerősök táborából. — Emlékszik? — tette hozzá s a leány tekintetét kereste.

— Emlékszem, — felelt Éva, önkénytelenül megmosolyogva a német érzelgősséget, amely a Gamsberg hangján átrezgett; de aztán elkomolyodva: — Többé, fájdalom, nincs szó a fölolvassásról. Szegény nagymama egy év óta

nem hagyta el az ágyat. S hallása is nagyon megnehezedett.

— Szörnyű! És ki ápolja?

— Én.

— Maga? De hiszen ez nem magának való élet. Csodálom, hogy még nem ártott meg az egészségének.

— Óh, ne féltsen engem! . . . — nevetett Éva. — A kötelesség teljesítése sohasem ártott még meg senkinek.

— Mily könnyedén mondja ezt! — kiáltott a gróf lelkesedve, de aztán pár percig szótlanul haladt Éva mellett, aki félig lehunyt szempillák alól figyelte meg arcának hirtelen elkomolyodását, csaknem gondterhes kifejezését. — Vajjon mire gondol? — tűnődött, de ő se mert szólni. Valahogy ösztönszerűleg érezte, hogy ez a csend életbevágó nagy kérdéseknek a megérlelője. És mi több, Éva egyszerre egész határozottan tudta, hogy életének azon pontjához ért, ahol az út ketté válik.

Mint a legendákban, — gondolta és szinte szánakozva emlékezett azokra a szentkönyvekben és mitológiákban leírt emberekre, akik akarva, vagy véletlenül, de mindig a nehezebb utat választották. Lám, ő neki mennyivel könnyebb lesz. Ime eljött érte az, akire várt

akit szeret, aki gazdag; aki gróf... Éva szeretett volna hangosan felujongni diadalérzetében.

Gamsberg pedig, miután egy álmodozó, sóvár pillantással végigjártatta szemét az egész versenypályán, amelynek vége odaszögellett az óriás Ujlaky-parkhoz és azontúl is messze-messze nézett, mintha fel akarná ölelni, magáévá vágnék tenni mindazt a sok tanyát, erdőt, szántóföldet, amely az Ujlaky Gábor gazdaságát kitette, kissé akadozó, izgatott hangon beszélni kezdett:

— Éva kisasszony, emlékszik, mit ígértem négy év előtt?... — kérdezte.

— Emlékszem, — felelt Éva ünnepélyesen.

— Nos tehát, itt vagyok újra... — súgta a gróf, — és ha most... ha most arrakérném, hogy más kötelességeket vegyen magára... hogy más önfeláldozásnak adja tanujelét...

Éva szeliden mosolyogva nézett reá.

— Mi az a nagy áldozat? — kérdezte, olyan hangon, mintha azt mondta volna: Tudod, hogy szeretlek, hát akkor miért kérded... Talán Gamsberg is ezt magyarázta ki belőle, mert most már ő is bizalommal hajolt a leányhoz:

— Hogy mindennek dacára legyen a feleségem. — Mondta kérően, behizelgőn, szinte alázattal.

Éva bármennyire is el volt készülve a vallomásra, mégis egész lényében remegve hallgatta Gamsberget. Önkénytelenül feléje nyújtotta a kezét, de mégis, mielőtt a fiatal-ember forró jobbját érintette volna, hirtelen visszavonta, s úgy tett, mintha csupán fehér structoll boáján akarna igazítani . . .

— „Mindennek dacára?“ . . . — kérdezte vontatott csodálkozó hangon.

— Igen . . .

Éva nevetni próbált:

— Már tudom! — kiáltott. — Biztosan valami rémes galíciai városba fogják át-helyezni? . . .

Gamsberg tagadólag bólintott.

— Sokkal komolyabb dologról van szó.

— És az?

— És az, — felelt a fiatalember, haja tövéig elvörösödve, — hogy én szegény vagyok.

— Maga? — És Éva megkönnyebbülve kacagni kezdett. — Maga? Ugyan igazán? — folytatta. — Szegény, szegény Gamsberg! mit adjak magának, hogy gazdagabb legyen? — és mialatt ezt mondta, hirtelen leoldott apró óraláncáról egy ócska szerencsekrajcárt. — Itt van ni! — incselkedett kicsapongó jókedvvel. — Most már nem mondhatja, hogy szegény, ugy-e?

— Nem! — válaszolt Gamsberg a pénzdarabot áhítatosan az ajkához emelve. — De ezzel csak engem tett gazdaggá, magát nem...

— Végre is... — kezdte Éva némi türelmetlenséggel.

— Igaza van! — sóhajtott Gamsberg. — Tehát hallja, kérem. Ugy-e tudja, hogy a családi hitbizomány egyelőre az unokafivéréké.

— Tudom... de az nem nagy baj, hiszen Lénard gróf gyógyíthatatlan tüdőbajos, — felelt Éva meggondolatlanul.

Gamsberg az ajkába harapott.

Így vagyunk, — gondolta csalódottan s most már ridegebben folytatta. — Meggyógyult, vagy legalább is azt képzei, mert megházasodott, — mondta, minden szót hangsúlyozva.

Éva hirtelen a szeméhez kapott.

— Mi az? — kérdezte a gróf ijedten. De a leány máris összeszedte magát.

— Semmi, semmi, — nevetgélt, — egy bogár csapódott hozzám. Folytassa kérem. Tehát a hitbizomány...

— Szépen kisiklott a kezeim közül, — válaszolt Gamsberg könnyedén, de nyugtalan tekintete megint csak végigjárt a szemhatár széléig ingó-rengő nagy buzaföldön, mintha ott keresne nyugvó pontot.

— De ha . . . de ha nem lesz örököse, — mondta Éva, nehezen küzdve a szavakkal.

— Csakhogy már van is . . . — sóhajtott Gamsberg, lovagló ostorának leghegyével egyenként megcirógatva a lába előtt bólogató kis százszorszépeket.

Éva pedig nem felelt semmit, azon egyszerű okból, mert képtelen lett volna egy szót is kihozni száraz ajakán.

Gamsberg Alex koldus! . . . — zsongott a fülébe. — Koldus. Sőt rosszabb valószínűleg annál is; mert nem egyéb egy adósságoktól, hitelezőktől szorongatott osztrák tiszteteskénél. És ezért várt ő négy esztendeig. Ezt az embert vélte szeretni jobban az életénél. Ezt?

Meglepetve nézett körül. Mi volt ez? Álom? Tréfa? Rászedés? . . . Lehetséges volna, hogy ez a könyörgő, válaszáért remegő fiatalember ugyanaz a valaki legyen, akit ő álmaiban, hol bécsi palotájában, hol ősi kastélyában képzelt. Mindig fénynyel, gazdagságtól környezve. — De hiszen ez csalás! — lázadt föl alig visszafojtható indulattal.

De legott eszébe ötlött valami:

Hátha mindebből egy szó sem igaz? Hátha csak próbára akar tenni? Elég érzélgőség van benne, hogy ilyesmi eszébe jusson, — gondolta máris kiengesztelődve és rögtön el

is határozta Kázmérral kitudakoltatni a valót. — Ezzel a sok bécsi úrral a versenyen mi sem lehet könnyebb, — biztatta önmagát.

Gamsberg most már nem cirógatta a kis virágfejeket, de idegesen kaszabolta őket ostora hegyével; végre is megszólalt:

— Miért nem felel? — kérdezte szomorúan, szemrehányón. — Vallja be, hogy nem szeret eléggé, hogy mindannak dacára a feleségem legyen . . .

Éva, aki most már egészen visszanyerte önuralmát, azzal az ő ellenállhatatlan mosolyával nézett a fiatalember szemébe s míg mindkét kezét feléje nyújtotta:

— Engedje meg, hogy ma estig ne feleljek, — mondta kérőn, kényeztetően, piros ajkait egészen közel tartva a Gamsberg ajkához, mintha máris csókot ígérne. — Majd a második négyes alatt . . . megmondom, — jó?

Gamsberg kimért udvariassággal hajolt meg előtte.

— Haragszik? — lehelte feléje Éva, mert jól látta, hogy a fiatalembernek önérzetét mélyen megsértette kitérő válaszával. De Gamsberg csak mégegyszer ridegen meghajolva előtte:

— Kivánsága parancs, — felelte, aztán szótlanul kísérté vissza páholyáig.

Annál édesebb lesz a kibékülés, — gondolta a leány könnyelműen. Hanem amint határozott léptekkel, dacosan kiegyenesedve távozni látta, mégis összeszorult a szíve. — Mily iszonyu lenne, ha igaz volna mindez, amit mondott, — töprengett. — Mily iszonyu lenne négyévi szép-szép álmairól lemondani. S nagy megerőltetésébe került, hogy könnyeit visszafojtja. De eszébe se jutott, hogy Gamsberget vagyontalanul is követhetné.

Tépelődésének Warinka ezredes hangja vetett véget, de csak azért, hogy más alakban térjen ismét vissza a lelkére ránehezédő gond.

— És most következik a mai nap főeseménye, — magyarázta az ezredes a szomszéd páholyban.

— Igen, a híres huszonötezer forintos borosvári-díj, — felelt a vele ülő ismeretlen, mire mindketten halkabban kezdtek beszélgetni. De Évát nem is érdekelték találgatásaik, sőt már azt is feledte, hogy Parajdy melyik lóra teszi az ő tíz forintját, amelyet az imént bízott gondjaira, de annál nagyobb izgatottsággal kezdett arra az eshetőségre gondolni, hogy hátha a zsoké-klub valami oknál fogva beszüntetné a borosvári versenyeket. Mi lenne akkor?...

Hiszen egész vagyonunk sem fedezi ezeket az őrült költekezéseket, — töprengett s mint előbb Gamsberg, most ő nézett körül Ujlaky Gábor végtelennek látszó birtokán, csak-hogy Éva tudta, amit a fiatalember valószínűleg nem is sejtett, hogy milyen óriás terhek nehezednek úgyszólván minden egyes fűszálra. — Ha nem üt be, mi lesz? ... — kérdezte önmagától növekvő aggálylal.

De im, éppen megkezdődött a verseny s minden szem, minden figyelem az induló öt lovasra irányult. S amint ott lent az elázott versenypályán mind messzebb és messzebb repültek a paripák, fent az emelvényen annál többen ugráltak székekre, padokra s szomszédokkal csöppet sem törődve, követték a verseny esélyeit.

És egyszerre Évát is hatalmába kerítette az izgalom, amely a körülötte nyüzsgő tízezer emberen uralkodott.

Parajdy Endre azonban, aki ismét oda-került az Ujlaky-páholyba, olyan merev nyugalommal, de egyuttal olyan sápadtan ült le Éva mellé, hogy az, bármennyire el is volt foglalva saját gondjaival, mégis megütődött e márványszerű arckifejezésen.

— Most fog eldőlni a maga fogadása? — kérdezte, de látcsővét máris szeméhez vette.

— Most! — jött a válasz, tompán visszafojtott hangon.

— És sokat kockáztatott, ugy-e, Bumerangra?

Parajdy nem felelt, csak elfehéredett szája-szélét harapdálta véresre; hanem Éva már ismét nem méltatta további figyelemre és így sohasem tudta meg, hogy abban a percben micsoda elkeseredett élet-halál harcot vívott Endre a sorssal — egyedül ő miatta!...

Ezalatt pedig Éva minden gondolatával, minden szívverésével a Gamsberg esélyein csüggött. De eleinte a fiatal tiszt semmiképpen sem tűnt ki a többi lovas közül.

— Kázmér lova makacskodik, — mondta Endre némi aggodalommal.

— Csak az Irish-banknál ne történjék semmi baj, — felelt Éva, tovább követve a verseny esélyeit.

Még mindig meglehetősen együtt haladtak a lovak, de Dinamo, amelyet Kázmér lovagolt és a Gamsberg Gigerlije kezdtek előbbre kerülni. Már-már, mintegy nagy széles hullám terjedt a versengő lelkesedés csoportról csoportra, Dinamó!... Gigerli!... hallatszott mindenfelől.

Éva összehuzott szemekkel, kihívó göggel nézett Endrére.

— Gigerli fog bejönni, — mondta diadalmasan.

— Ha van Isten az égben, akkor nem! — mondta Parajdy oly halkan, hogy Éva nem hallhatta meg. De még ha kiáltja sem hallotta volna meg, se Éva, se más, mert ebben a percben, ott messze a versenypályán, valami szokatlan dolognak kellett történni, amelynek mintegy visszhangjaképpen, itt az emelvényen a fölháborodás moraja zúgott végig.

— Mit jelent ez? — kérdezte Éva, akinek gyakorlatlan szeme csak azt látta, hogy míg eddig a Kázmér vörös és kék dressze balkézt lobogott a Gamsberg sárga-kék színeitől, az most egyszerre valahogy jobbra került tőle, s most ott világít a pálya belső szélén s hogy ennek következtében a Kázmér lova rövid pár pillanat alatt csaknem két hosszal került társai elé.

— Ebből baj lesz, — hallatszott az ezredes kedvtelen hangja.

Hanem a versenyközönség egyszerre elhallgatott, mintha ez előbbi esetet máris feledné, máris megbocsátaná, hiszen ami most következett, az minden haragot és minden lelkesedést megfagyasztott az emberek szívében.

Mert ime, amint az az öt száguldó, repülő paripa ahhoz a magas töltéshez közeledett,

amely mint egy kis zöld sziget emelkedett ki az elázott talajból, Ujlaky Kázmér lova egyszerre villámgyorsan fordult vissza az akadály elől és e mozdulattal szembe került a Gamsberg ugrásra kész lovával.

— Szent Isten! — sikoltott Éva, a Parajdy karját megragadva. — Nézze... vége mindennek!

S valóban úgy tetszett, mintha igaza lenne, mert ott, az Irish-banknál, három ló feküdt a földön s az egyik a lovasát is maga alá temette...

— Csendesedjék kérem! — mondta Endre, mialatt vaskézzel kényszerítette Évát, hogy helyén maradjon... — Nézze, — folytatta magára erőszakolt nyugalommal, — nézze, Kázmér máris felállt... Gamsberg is... Bumerang pedig elsőnek érkezik! — tette hozzá megkönnyebbült sóhajtással.

És Bumerang csakugyan megnyerte a borosvári-díjat, bár sohasem győzött ló kevesebb érdeklődés mellett.

— Nincs semmi nagyobb baj! — kiáltott valaki az emelvény felé. — Gamsberg gróf a karján sérült meg, de nem komolyan.

Éva titokban keresztet vetett magára.

Hála Istennek! — gondolta, de ekkor egy más valaki futott előtte, aki meg azt

kiabálta, hogy valamelyik lovas a vállperecét törte.

— Melyik? Megőrülök a bizonytalanságban! — mondta Éva Endrének, s az rögtön elsietett, hogy biztos értesítést hozzon. Éva aztán, visszatértéig, csak mintegy álomban látta, hogy két lovat lassu lépésben vezetnek az istállók irányába, s hogy ott, ahol a harmadik fekve maradt, három vörös láng gyúlt ki s lobbant el gyors egymásutánban.

— Mondtam, hogy Gigerlit agyon kell majd lőni! — sóhajtott az ezredes s a fejét elfordította.

— Nos? — kérdezte Éva a visszatérő Endrétől, de ez felelet helyett csak határozatlanul simogatta beretvált állát.

— A sebesülések szót se érdemelnek, — mondta végre kedvetlenül, — de...

— Mi az a „de“! — az Éva hangjában ismét megcsendült a régi feudális fölény. Endrére úgy hatott az, mint egy ostorcsapás.

— Ha éppen tudni akarja, — súgta a megkínzott rabszolga bosszu érzetével szívében, — Gamsberg azzal gyanúsítja Kázmért, hogy csalt ebben a versenyben.

— Pedig ez nem igaz? Ugy-e nem? — kiáltott Éva elhalványodva, s egy pilla-

natra a családi ösztön minden más érzelmet elnémitott nála.

— Azt a versenybiróság fogja megítélni,
— válaszolt Endre s elfordította tekintetét.

II.

Két héttel később csakugyan megtörtént a párbaj és Gamsberg golyója olyan szerencsétlenül furódott Kázmér térdébe, hogy csakis gyors műtéttel lehetett megmenteni a fiatal-ember életét. De e naptól kezdve az örökké mozgékony, könnyelmű gavallér teljesen megváltozott, mert az a tudat, hogy élete fogytáig csak mankók segítségével járhat, annyira elkeserítette, hogy kezdett, egy — önmagával és a világgal meghasonlott — embergyűlölő lenni belőle. Az sem maradt titok, hogy tönkretett életéért a pálinkás pohár fenekén keresgélte a kárpótlást több odaadással, de kevesebb szerencsével.

Éva megiszonyodva szemlélte fivére biztos pusztulását, amelyet képtelen volt megakadályozni. Pedig hányszor tett kísérletet, hogy jószóval vagy szemrehányással észretérítse, de semmi sem használt. Sőt úgy látszott, mintha Kázmér örömét lelné abban, ha a nővérét kínozhatja.

— Prédikálj az imádottadnak, — felelte durván, valahányszor Éva szenvedélyének következményeivel ijesztette, — hiszen az ő műve, hogy idáig jutottam.

Éva ilyenkor rendszerint kiment a szobából, mert undorodott attól a gondolattól, hogy ő ezzel a részeg emberrel szemben védelmére keljen annak az embernek, akit négy esztendőn keresztül mindennap imáiba foglalt. De egyszer, amikor Kázmér különösen ingerült volt, ő is kijött a türelméből és egészen közel lépve a fivéréhez, összeszorított fogai közül vágta a szemébe.

— Köszönd meg Gamspergnek, hogy egyáltalán méltatott arra, hogy megverekedjék veled, — veled: egy csalóval.

Kázmér önkénytelenül a mankója után kapott, hogy Évára támadjon, de legott megváltozott a hangulata s csak nevetgélve vont vállat.

— Ugyan kérlek?! Csaló?! Hát még mi? — majd büszkén kiegyenesedve: — Tudd meg kicsikém, hogy a magamfajta nagyúr nem is csalhat, az legfeljebb csak javíthat a szerencsén. — Csalás, vagy nem csalás, ez itt a kérdés?! — dúdolta rekedt, kellemetlen hangon, mialatt örökké reszkető kezével egy új pohár cognacot töltött magának. — Csalás? Hát mi

az és hol kezdődik? — bölcselkedett végtelen komolysággal. — Csal a mi drága jó atyánk, amikor sasszeme megpillant egy füstös képet valamely becsületes ószeres boltjában s bár rögtön fölismeri, hogy ezeket érő műkincs, a legnagyobb lelki nyugalommal ígér érette tíz frankot és nagy alkuvás után megveszi ötvenért. — Ugy-e ez nem csalás, hanem virtus? — Hát amikor ugyanazokat a képeket nagy hű-hóval a nemzetnek ígéri, aztán amikor megkapta érette a jutalmát, — mert hogy ennek köszönheti a főispánságot, mindannyian tudjuk, — no akkor szépen egyenkint kisülyesztí azokat a híres Rembrandokat és Van Dyckokat a külföldre és gyönyörűen pénzel belőlük... Vagy csalás volt abban a La Manche-csatorna fenekére álmódott százezerforintos apalónak a tragédiájában? ... vagy ...

— Mire való ez a sok cinikus bölcselkedés, — vágott a szavába Éva szenvedélyesen, — ha végeredményben mégis csak az az igaz, hogy te menthetetlenül el fogsz zülleni?

Kázmér egy percig álmodozva nézte a világosság ellen tartott pálinkás poharát, aztán hirtelen Évára szegezte vizsgáló tekintetét.

— És te? ... — kérdezte föl kacagva.

— Én? — Éva végtelen megvetéssel nézett rajta végig. — Ha tudtam volna, hogy ennyire

részeg vagy, nem is álltam volna veled szóba.

— Akkor ezer a szerencséd, hogy nem tudtad, — felelt Kázmér jóakarólag, — mert ezt a kérdést is tán jó lesz már egyszer tisztázni . . . Tudod ugy-e, hogy tönkrementünk? Hogy drága atyánk hiába játszogatja ügyes kis játékait, azért Borosvárnak mégis rövidesen dobra muszáj kerülni. — Ismét hála a te Gamsbergednek, aki nagy csetepatéjával lehetlenné tette, hogy a lovaregylet átvegye a Kincsem-telepet. Mert nem az az igazi ok, hogy a talaj ilyen, meg olyan. Dehogy. Hanem az, hogy a pálya itt van a mi földünkön, engem pedig szerencsésen örök időkre kizártak a versenyekről . . . De most nem erről akartam szólni, hanem . . . De miről is? . . . Igen, rólad! Nos kicsikém, mint jó testvérkéd, nagyon kíváncsi vagyok, mit fogsz cselekedni, illetőleg hogyan fogod a züllést megkezdeni: lefelé? Vagy: fölfelé? . . . — Kázmér hátradőlt karoszékeben és úgy kacagott. — Igen, igen, lefelé vagy fölfelé? — ismételte önelégülten.

— Ugyan ne beszélj össze ennyi bolondot, — kiáltott türelmetlenül Éva, de Kázmér megragadta a kezét s éppen mint ahogy az öreg orvos bácsik szokták apró betegeiknek a tanácsokat adni, olyan behizelgő, nyugodt hangon folytatta

— Lefelé zülleni? Ugy-e, azt nem? Arra sokkal okosabbak és sokkal büszkébbek vagyunk. Ugy-e, kis baba? Azt mi átengedjük a munka nélkül maradt varróleányoknak, az elcsapott pénztáros kisasszonyoknak . . . Egy borosvári Ujlaky Éva azonban a másik módját választja, az sokkal urasabb, sőt eddig kizárólag nagyúri monopóliumnak nevezhető . . . Tehát, nemde, te először is azon fogod kezdeni, mert rendszeren ez a bevezetés, hogy férjhez mégy egy pénzes zsákhoz, mi?

— Valószínű, — hagyta rá Éva félig gúnyolódásból. — De ha ez szerinted a fölfelé züllésnek egy formája, reménylem, nem állítod, hogy csakis asszonyok gyakorolják?

— A világért sem! Sőt dicséretére válják nememnek, ebben határozottan legyőzték a legeladóbb leányokat is!

— Valóban . . . Szép, hogy elismered!

— Én mindig igazságos szoktam lenni, — válaszolt nagylelkűen Kázmér.

Éva elnevette magát.

— Akkor valld be azt is, — mondta a fivére kezeügyéből elvonva a cognacos üveget, — hogy nem minden raison-házasság nevezhető „züllésnek“.

— Na . . . na . . . — csámcsogott kicsinylőleg Kázmér. — Már magában az a tény, hogy

egy leány vagyonért eladja magát . . . nem nevezhető valami nagyon épületes cselekménynek, de belátom, hogy lehetnek rá kényszer-körülményei . . . özvegy anyja . . . hat neveletlen testvére stb. . . . de ha megbecsüli magát . . . akkor . . . akkor még csak hagyján . . .

— Úgy? — De rólam nem teszed föl, hogy megbecsüljem magamat, mi? . . . — kiáltotta Éva gúnyosan föl kacagva . . .

— Magadat? . . . Ohó babám, hiszen éppen itt a bökkenő, — magyarázta Kázmér összeráncolt homlokkal, a kezével lassu széles mozdulatokat írva a levegőbe, — ez a bökkenő, — ismételte szomoruan bólogatva. — Ez a te fölfelé züllésednek a titka! Magadat, már ami szép kis porhüvelyedet illeti, nagyon is megfogod becsülni, de a lelked becsületét s a hozzád tartozók boldogságát, azokat fogod csak olybá tekinteni — ösmerlek szép maszk! — mint léghajós a homokzsákot. — Milyen nyugodt közönnyel fogod azokat über's Bord dobálni! . . . Kár, hogy akkorára már én por és hamu leszek, mert sok gyönyörűséggel nézném nagyreményű húgom merész röpülését! . . .

Ujlaky Kázmér ujjai hegyével egy lelkesült csókot küldött Éva felé, aki azonban már akkorára lopvást menekült fivére közeléből.

Csak el! Ki ebből a füstös, pálinkagőztől

örökké bűzhödt szobából! de főként el ettől a rettenetes embertől, aki ilyen örültségeket beszél össze-vissza . . .

— István, — rendelte, amint a tornácra ért, — vezettesse elő a Mirzát. Lovagolni akarok. — Érezte, hogy szüksége van a fáradtságra, hogy forrongó vérét lecsillapítsa.

— Te vagy az egyetlen becsületes lény ezen a világon! — súgta tiz perccel később a lova fülébe s az, mintha megértette volna, olyan öntudatosan emelgette gyönyörű kis fejét, aztán tánclépésben indult az elhagyott versenytér irányába.

— Oda akarsz menni? — kérdezte Éva fölneszelve. — Különben . . . jó, nem bánom, hát menjünk oda, — hagyta rá vállatvonva és engedte, hogy a ló arra és úgy lépegessen, amint kedve tellik. Ő pedig, kezét a lazán tartott gyeplőkkel ölébe nyugosztva, átadta magát keserű gondolatainak.

— Mert Kázmér sok igazat mondott, — töprengett. — Tönkre mentünk, ez kétségtelen. Apa esetleg elodázhatja még egy pár hónapig, esetleg egy évig is a katasztrófát, de ha csoda nem történik, lehetetlen újra lábra állnunk. És akkor mi lesz? — Éva önkénytelenül összeborzadt. Elköltözni innen? Esetleg egy városi szűk lakásba, nagymamával,

Csincsivel, Kázmérral összeszorulva és folyton, folyvást együtt? . . . Nem! Ezt ki nem állom! De hol a menekvés? . . . Egy pillanatra fölvillant Gamsberg emléke, de türelmetlenül űzte el magától. Ki tudja hol jár eddig, s kinek teszi a szépet? . . . Biztosan valami gazdag leánynak . . . Mert nálam is csak azt kereste . . . Gyalázat! . . . És Éva fölháborodásában teljesen elfeledte, hogy ő sem volt egészen érzéketlen a fiatalember vagyoni helyzetét illetőleg. Nem, erre nem gondolt, csak azt érezte, hogy amióta teljesen szakított a múlttal, végtelen sivár az élete.

— Csak gondolkozni ne! — kiáltotta szenvedélyesen, aztán lovát gyors ügetésre nógatta.

De ott, ahol a begyepesedett versenypálya kezdődött, ismét csak lépésre kényszerítette. És azok az elhagyott akadályok, üresen ásító emelvények visszavarázsolták emlékébe azt a juniusi délutánt, amelyen tízezer ember közül újra fölismerte azt az egyet, akit szeretett, azt, aki ha tényleg olyan lett volna, mint aminőnek ő leányos álmaiban képzelte, valószínű, hogy oldalán jobbik énje maradt volna győztes a természetében rejlő sok rossz tulajdonsággal szemben. Míg így? . . .

Éva igen jól ismerte önmagát és ezért nem mert erre a föltolakodó kérdésre válaszolni . . .

— Éva kisasszony ön itt? — riasztotta föl álmodozásaiból egy ösmeretes hang.

— Óh? Maga az, Endre? — felelt Éva a Parajdy köszöntését közönyösen fogadva. — Hogyan? hát magának is van most háttas lova, még pedig milyen szép! Nem is tudtam...

Endre alig észrevehetően hátrakapta a a fejét. — Mindig sérteget! Mindig a szegénységet gúnyolja — gondolta, de hangosan egész nyugodtan válaszolt: — Óh, már régen... és fölszólítást se várva, az Éva lova mellé léptette remek irlandi félvérét.

— Hogy van Kázmér? — kérdezte.

Éva összeráncolta a szemöldökeit.

— Egyformán, — felelte kelletlenül.

— Nagy baj, — mondta Endre elgondolkozva, — nagy baj. Ma is találkoztam Csermák doktorral, aki azt mondta, hogy ha nem hagy föl az ivással, föltétlenül tönkre fog menni.

— Ez mindnyájunknál elkerülhetetlen, — kiáltott Éva keserű humorral.

Endre megütődve nézett reá.

— És aztán? ... — kérdezte.

— Aztán? Hát mit tudom én? — felelt a leány ideges nevetéssel. — Elmegyek „masamódnak“, vagy felolvasónőnek. Gouvernantnak nem, mert ahhoz nem vagyok eléggé „művelt“. De jöjjön, — vetette közbe, — szálljunk

le és hagyjuk legelni lovainkat, mi meg ülünk oda arra az emelvényre, hogy annál jobban elmélkedhessünk a hiuságok hiuságáról. — Nevetett. De amikor csakugyan helyet foglaltak a bírói páholyban, újra fölvette előbbi társalgásuk fonalát. — Legjobb esetben azonban, beprotezsálnak majd valamely főhercegnőhöz udvarhölgynek, vagy főkomornának... igen, ez utóbbi könnyebben kieszközölhető... mit gondol?...

— Én... én tudok még egy módot, — válaszolt Endre olyan hangon, amelyet ő tréfásnak igyekezett föltüntetni, de amelyből mégis kihallatszott, hogy mennyire meg van hatva. — Jöjjön hozzám feleségül...

— Csak így ni, — sini-fini módjára? — nevetett Éva, akinek ez a gyermekkori kitétel egész véletlenül jött a nyelvére, talán mert az Endre szavai önkénytelenül visszahelyezték abba a régmúlt időbeli kedélyhangulatba, amikor mint pirosruhás leányka, egy szerelmes kis gimnázistát bolondított, csak úgy előtanulmányképpen, kegyetlen számítással. — Ejh! Az élet is kegyetlen, miért lenne éppen ő kivétel? Miért ne mulatna egy kicsit, most, amikor a mulatság annyira ritka madár az ő vadászterületén...

Endre azonban csupa bátoritást olvasott

ki a szép leány mosolygásából, s ezért új reménységgel szívében folytatta vallomását:

— Hallgasson meg, kérem! És először is feledje, hogy az öreg Parajdy István unokája merészkedik Ujlaky Gábor leányához így beszélni... De változtak az idők és én, azt mondják, inkább az anyám rokonságára hasonlítok, — mondta elpirulva, mert félt, hogy Éva igen nevetségesnek fogja találni ezt a védekezést, de mivel a leány komolyan, csaknem meghatottan ült mellette, — Éva! — kiáltá szenvedélyesen, — hiszen tudja, hogy szeretem magát. Mondja, mondja kérem, hányszor ismétljem?

— Sokszor, édes barátom, sokszor, — felelt Éva álmódózva s behunyt szemei előtt ég tudja, hogy kinek az alakja lebegett e percben. De Parajdy Endre erre nem is gondolt, őt máris boldoggá tette az a tudat, hogy végre szabad neki érzelmeit kifejezni, hogy a büszke leány nem utasítja vissza metsző gúnynyal, mint már eddig is annyiszor; ezért egész közel hajolt hozzá s a leány kezét ajkaihoz emelve:

— Ugy-e meghallgat végre?... — súgta szerelmesen.

— Azt nem, — felelt Éva nevetve, de kezét a fiatalember kezében hagyta. — Hanem

azért csak mondja. Utóbbi időben annyi keserűvet, annyi undorítót, annyi nyomorúságot voltam kénytelen végighallgatni, hogy jól esik odaadásról hallani . . . még magától is, — de ezt már csak gondolatban tette hozzá és így Endre túlboldogan nézett a szemébe: majd halkán, fejét kissé elfordítva kérdezte:

— Tudja, hogy már nem vagyok egészen szegény? . . .

— Ah? — érdeklődött Eva, — de a szája szélén alig látható gúnyos mosoly kezdett játszadozni. Endre pedig, aki még mindig lesütött szemekkel ült mellette, gyanutlanul folytatta:

— Emlékszik, hogy . . . akkor . . . az akadályversenyen Bumerang lett az első? . . . Nos, azzal a lóval ötvenezer forintot nyertem én . . .

De tovább nem folytatta, mert Éva messzehangzó éles nevetésbe tört ki. Azután soká nem szólt semmit, hanem míg a kezében tartott lovaglóstorral értelmetlen kacskaringókat rajzolt a bírói páholy párkányára, elkeseredve gondolta magában:

Az igaz, hogy a végzet kegyetlen játékot enged meg magának. Lám, nem elég, hogy ugyanegy ostoba lóversenyen apám a vagyonát, fivérem a becsületét, én az életem becsét elveszítjük, hanem ráadásul most ide jó ez a

kis stréber ember és annak az alapján, hogy azon a versenyen egypár ezer forintot nyert, — megkéri a kezemet?! S Éva egyetlen gyors mozdulattal messze hajította magától a lovaglóostort.

— Biztosabb így, — mormolta, hanem amint a páholy előtt legelő lovak a nagy csörömpölésre fölneszeltek, ő is magához tért.

— Bocsánat... — nevetett vállait vonogatva — és ha akarja, menjünk...

Endre szótlanul engedelmeskedett. Hanem amikor negyedórai vágatás után Éva ismét lépésbe engedte lovát, Parajdy újra odaszólt a leányhoz:

— Éva?... még mindig nem válaszolt, pedig lássa, csak egy szavába kerül, hogy végtelen boldoggá tegyen!... És... ha csak az gátolná elhatározását, hogy én... hogy én csak az vagyok, aki... higgye el, lesz az még másképp is!... Csak egy kis türelmet kérek... Igérem, hogy magáért ki fogok emelkedni az átlagemberek sorából, mert dolgozni fogok... Ne nevessen ki, Éva... Fényes állást vívok ki magamnak... vagyont szerzek... hogy minden vágyát teljesítsem... Hiszen, — folytatta szenvedélytől áthatott remegő hangon, — hiszen talán még lopni is tudnék magáért... Óh feleljen hát... — unszolta a leányt s

szeme könybe lábadt, — feleljen . . . remélhettek?

— Mindig! — válaszolt Éva kifürkészhetetlen, édes szomoru mosolyával. — Mindig!

S még mielőtt Endre felelhetett volna, lovaglócsizmájának apró, éles sarkantyuját a lova oldalába vágta és egy pillanat alatt átugratta az Ujlaky-park korlátját s eltűnt a fiatalember szemei elől.

Szegény fiu! — nevetgélt néhány perccel később, mialatt öltözéket cserélt. — Ki hinné, hogy azalatt a rideg szalon-lovász külső alatt annyi gyermekes lelkesedés lappang! . . . Dolgozni fogok! . . . Gazdaggá teszem! . . . Előkelő leszck! . . . Nagyszerű! igazán nagyszerű! . . . Egyelőre pedig: Parajdynak hívják és ötven-ezer forint az összes pénzecskéje . . . — Ujlaky Éva nagyon mulatságosnak találta ezt a jámbor ábrándozást, csak az a kár, hogy nem soká tartott a vigsága, mert ime az eszmeláncolat folytán ismét a saját gondja jutott eszébe.

Semmire se tanítottak, csak arra, hogy szép legyek és hódítsak, — zokogta szenvedélyesen, — most aztán mi lesz velem?

Szomoru gondolataiból léptek zaja ébresztette föl.

— Maga az, István? — kiáltotta a folyosó felé.

— Igenis, instálom, — felelte az öreg ko-

mornnyik. — A méltóságos úr küldött. A könyvtárban várja ő nagyságát.

— Jól van. Megyek, — válaszolt Éva, aki újra a tükör elé állt, hogy egy kis rizspor segítségével a könyvek nyomát eltüntesse.

— Vajjon mi baj van megint? — tűnődött, mert utóbbi időben Ujlaky csakis akkor hívatta leányát, ha valami kellemetlenséget akart vele közölni. De hiába volt rá elkészülve, most mégis megütődve állt meg a küszöbön.

— Rosszul vagy talán? — kérdezte, mert apja beesett szemekkel, sápadtan, összeroskadva ült íróasztala előtt. De Ujlaky csak egy mély sóhajtással bólintott egy lassu, szomorú igent.

— Istenem! Mi bajod? — kiáltotta Éva, — most már igazán megijedve, mert még sohase látta atyját ennyire lehangoltnak, ezért ösztönszerűleg hozzásietett, s elébe térdelt. — Mondd, mid fáj? Segíthetek? — unszolta.

Ujlaky félig lezárt szempillák alól figyelt leánya minden mozdulatára, aztán mintha új reményt merítene e szeretetnyilvánításból, magához ölelte a leányát.

— Hát mégis szereted a te szegény, öreg atyádat? — kérdezte remegő hangon.

Éva, bár ilyesmi ritkán esett meg nála, most mégis elérzékenyedett.

— Hogyne, hogyne, — súgta, mialatt köze-

lébb simult Ujlakyhoz és míg egyik kezével atyja erélytelenül, elhagyott jobbját szorongatta a másikkal gyöngéden simogatni kezdte arcát, homlokát, kezeit.

De íme, mintha e mozdulat Ujlakynak fájdalmat okozna, olyan hirtelen, szinte megijedve huzódott előre.

Éva sértődve szökött fel helyéről.

— Ha nem jól esik . . . — kezdte mondani, de a szó megfagyott ajkán, mert amint véletlenül hosszú fehér ujjaira nézett, finom fekete gyertyafüst volt azokra tapadva.

Vagy úgy? . . . ébredt a kijózanító gondolat agyában. Hát így vagyunk? Most csak arra vagyok kíváncsi, hogy mi az, amiért apa „betegre“ festette magát? . . . Nagy dolognak kell lenni, — határozta el keserű mosolylyal, — mert még eddig csak főbenjáró ügyek esetére tette meg . . . amikor egyszer föl akarta függeszteni a miniszter, — igen . . . egyszer meg . . . emlékszem . . . amikor valami választási pénzek miatt zaklatták . . . De most? Minek ez a sok fáradtság, kizárólag az én tiszteletemre lenne? . . . Mily megható! — És Ujlaky Éva most már nyugodtan hallgatta atyjának érzékeny magyarázatát.

— Óh, de szeress is édes gyermekem! — rebegte Ujlaky, aki biztosra vette, hogy toilette-

titkait nem is sejtí leánya. — Hiszen érettetek fáradtam, küzdöttem egy hosszú életén át...

— Meg a kegyelmes titulusért, — kommentálta Éva néma mosolygással.

Ujlaky azonban növekedő meghatottsággal folytatta:

— De lásd, leányom, minden ellenem fordult, minden! Hiába lótok-futok, miniszterektől bankigazgatókhoz, bankigazgatóktól... nem! a te ártatlan füleid ne hallják, hogy a te szegény atyád, ki mindenkihez fordult segítségért... De nem használt semmit!... Tönkre mentünk!... Hallod ezt, Éva?!... Tönkre mentünk! — kiáltotta égre emelt martir tekintettel.

— Tudom, — mondta Éva nyugodtan. — Es ezért igazán nem érdemes több szót vesztegetni... Csak azt szeretném tudni, meddig maradhatunk még ez alatt a földél alatt?

Ujlakyt kissé kijózanította leánya rideg, tárgyilagos hangja, ezért most már ő is kevesebb meghatottsággal folytatta:

— Éppen erről akartam veled beszélni. Mit szólnál ahhoz, ha azt mondanám neked: Tőled függ, hogy minden a régiben maradjon...

Éva összehúzódot szemeinek szűrő tekintetével nézett apjára:

— Mi áron? — kérdezte büszkén ki-
egyenesevedve.

Ujlaky önkénytelenül lesütötte tekintetét.

— Ne . . . kérlek, ne ilyen szempontokból
tekintsed a kérdést, hanem a megható, az
ideális szempontjából . . .

— Ah? — hát olyan is van? Akkor, kérlek,
add tudtomra mentől előbb.

— Tátray Lőrinc . . . — kezdte a főispán,
kezét a szívére téve.

Éva idegesen vágott a szavába:

— Hogyan! te? . . . Ujlaky Gábor beérnéd
azzal, hogy leányod egy felgazdagodott tisztartó
felesége legyen?

— Éva, Éva! — szörnyűködött Ujlaky, —
Tátray Lőrinc az az ember, akit legjobban
tisztelek ezen a világon . . .

— Mióta? — nevetett Éva. — De ne védel-
mezd, kérlek! különben igazán azt fogom hinni,
hogy kettőtök közül neked jutott eszedbe pénz-
ügyi helyzetünket ilyen romantikus módon
rendezni. Mert miről van szó? — folytatta a
leány, atyja zavarát figyelemre se méltatva, —
arról ugy-e, hogy Tátray hajlandó kitisztázni
ezt a birtokot, valószínűleg egy kis parázs pénz-
zel is szolgálva a tetejébe, ha ráadásul Ujlaky
Éva a felesége lesz. Így van-e, vagy nem?

— Így és mégsem így, — válaszolt Ujlaky,

kezét tiltólag emelve ég felé. — Mert ne feledd soha, hogy Lenci imád tégedet.

— Lenci?! . . . — csodálkozott Éva, — de, persze hogy Lenci, — nevetett gúnyosan. — Hiszen akinek az ember úgy turkálhat a zsebében, mint a sajátjában, — csakhoggy több szerencsével, — azt megörvendeztetheti az ilyes kis pajtáskodó megszólítással, nemde? — De édespapa . . . — folytatta közelebb lépve.

— Nos? — kérdezte Ujlaky, mint aki egy érdektelen tárgyról már rég elterelte volt figyelmét s most egyszerre mégis kénytelen az álmok világából visszatérni hozzá. — Nos? . . .

— Óh, semmi, — felelt Éva, — csak azt akartam neked mondani, hogy Parajdy Endrét éppen ma kosaraztam ki, pedig ő is: „imád“.

— Hihetetlen! — kiáltá Ujlaky megbotránkozással. — Hogy mer az a paraszt . . .

— Kevesebb vagyonnal rendelkezni, mint az a másik? . . .

— Ej dehogy, hanem hogy mer a kezedre aspirálni? . . .

— De Tátraynak, aki egy cseppel sem előkelőbb, — sőt! — odaadjam? . . . Hol itt a logika? — kérdezte Éva alázatosan.

Ujlaky azonban türelmetlenül rázta ősz fejét!

— Ejnye, most nem bölcselkedni jöttünk

össze, hanem azért, hogy mint két . . . igen, mint két jóbarát.

— Vagy: „érdektárs“ -- súgta a leány, ismét a szemébe nézve.

— Nos hát, ha úgy tetszik: érdektárs, — visszhangozta Ujlaky kelletlenül. — Állapodjunk meg a teendők felől. Mert ha nem, kikerülhetetlen a bukás . . .

— Igazán? — kérdezte Éva elsápadva, mert atyjának szintelen hangjától egyszerre megértette helyzetük reménytelenségét. — Igazán? . . .

És mintha ez a bátortalanul odasugott kérdés Ujlakynak is a lelke mélyére esett volna, fölzaklatva mindent, ami ott a család föntartó ösztönéből szunnyadozott, — ő, az önuralmáról híres politikai nagyság, most kétségbeesett zokogással dőlt íróasztalára.

— Nincs menekvés! — kiáltott fuldokolva, — mához egy hétre lejár a határidő és ha addig nem egyezhetem ki a hitelezőkkel, csődöt jelentenek be ellenem! . . . S akkor földönfutók leszünk mindannyian . . .

Éva meglepetve nézett atyjára.

— Igazi könyek! — suttogta ámulattal.

És valóban, Ujlaky Gábor feledve a gyertyafüstöt, amely hivatva volt szemeire beteges, megtört kinézést hazudni, most egy szörnyü

igazság ostorcsapásai alatt vonaglott. — Tönkre mentünk! — tönkre, vége mindennek, — zokogta és Éva őszintén megilletődve nézett atyjára, arra a gőgös emberre, aki eddig mindig úgy tűnt föl előtte, mintha valahogy elkésve érkezett volna ebbe mai világba, mert hiszen örökké ünnepélyes mozdulatához, szavainak átgondolt méltóságához sokkal jobban illett volna a reneszánsz ékszere, bársonya, mint a mostani fekete kabátok polgárias egyszerűsége.

És most ime, ez a külsőségeket tisztelő, saját nagysága előtt folyton pontifikáló oligarcha, csakolyan megsemmisülten sír, zokog és jajveszékel itt előtte, mint egy kegyetlenül elvert, tehetetlen kis gyermek.

— Apa ... ne sírj ... kérlek! — mondta Éva halkán, de még így is irtóztató nehezen tudtak a szavak ajkára vergődni, — ne legyenek én az oka a család pusztulásának ...

— Tehát Tátray ... remélhet? — neszelt föl Ujlaky máris kiapadó könnyekkel.

— Te is ... — mosolygott Éva és bár a régi gúnyból még ott játszadozott valamicske a szája körül, azért érezte, hogy sohasem lesz többé az, aki volt. Jobb vagy rosszabb? — faggatta önmagát, de aztán vállat vonva adta rá a választ: Ami kényelmesebb. És szó nél-

kül engedte, hogy Ujlaky minden aggodalmat feledve, hálás csókokkal halmozza el a kezeit, azokat a gyönyörű kis kezeket, amelyek éppen azáltal, hogy olyan nagyon hófehérek, puhák és dologra képtelenek, vannak arra hivatva, hogy egész családját kiszabadítsák az uzsorások karmai közül.

III.

Egy héttel később már az összes borosvári lapok tárcákban és vezércikkekben tárgyalták a nagy eseményt. Nem hiányoztak az elmés szójátékok sem, amelyekben elmondták, hogy milyen diadala az a demokrata eszméknek, amikor egy nádor-ispán utóda egy egyszerű gazda-ispán unokájához megy feleségül. De hát a mindenható szerelem!... stb., stb.

Éva végre is megtiltotta, hogy a helybeli ujságokat szeméi elé merjék tenni. De Parajdy Endre annál kétségbeesettebb mohósággal olvasta azokat. Pedig, minden hazug szó, ami e nagyon is igaz tényeket tárgyalta, végtelen sok szenvedést okozott neki; még talán többet, mintha igaz lett volna az is, hogy Éva Tátrayt szereti. Mert hiszen visszaemlékezett arra az időre, amikor Éva még minden gon-

dolatával Gamsbergé volt. Milyen keserves napokat élt át akkor is! Hogy gyötrötték a féltékenység és irigység rémei. De akkor mégis, a szenvedések alatt — félig öntudatlanul — ott lappangott az a vigasztaló hit, hogy Éva boldog, — de most? de ezután? . . .

Fájdalom, kizártnak tekinthető, hogy valaha még csak elégedett is lehessen a sorsával, amely őt, egy hozzá semmiképpen se illő emberhez láncolja.

Velem talán mégis jobban járt volna, — gondolta Endre megbocsátható részrehajlással, — hiszen az utóbbi időben sokkal, de sokkal jobb hozzám, mint eddig volt, sőt . . . voltak percek, amikor szinte . . . szinte azt mertem hinni, hogy szeret . . . Igen, a multkor is . . . Istenem, miért nincsenek millióim! — kiáltott szenvedélyesen, — milyen boldoggá, de milyen nagyon boldoggá tudnám tenni! De meg is kérdem még egyszer, — határozta el, — és ki tudja! . . . hátha! . . .

Úgy látszik, hogy az ilyen délibáb-hajszolások még a legfásultabb világfiak szívében is fölburjánzanak néha. Kivált, ha az a világfi nagyon szerelmes, csak huszonnégy éves és az a végtelen blazirtság, amelyre annyira büszke, mindenekfelett arra való, hogy az illető megjelenésének előkelőségét fokozza.

Igen. Beszélni fogok vele, — határozta el pár nappal az esküvő előtt és bár nem egészen éles körvonalakban, de mégis valami olyasmit is képzelt, hogy hátha Éva hajlandó lesz vele titokban megesküdni vagy megszökni . . . Mert hiszen nyílt titok Borosvárott, hogy Ujlaky „korbácschal csikarta ki leányából a Tátrayt boldogító igent“. — De hol találkozhatnék vele? — töprengett Endre, mert nagyon jól tudta, hogy Éva az utóbbi időben nem igen hagyhatta el súlyos beteg nagyanyját. Azért mégis le-lement a nagydiófa alá s onnan nézegetett át az Ujlaky-parkba, csak úgy, mint gimnázista korában

És ime, végre! csakugyan nem várt hiába.

Ott közeledett Eva, teljesen elmerülve gondolataiba. Endre hirtelen egy fa mellé húzódott, hogy így elrejtőzve, némán gyönyörködhessek a leányban, aki viszont, mivel egyedül hitte magát, nyugtalan, nesztelen léptekkel — mint egy ketrecbe zárt párduc — kezdett le-följárni a platánok alatt.

Néhány nehéz, ólomlábu perc telt így el mindkettőjökre nézve.

Endre szeretett volna odarohanni, hogy a leány lába elé vesse magát, de valami visszatartotta, talán ugyanaz az érzés, amely hajdan

a hívőket visszatartotta, amidőn a szenteket imádkozni látták . . .

Éva azonban dacos mozdulattal törölte le könyeit.

— Mire jó ez? — mormolta; aztán, mint aki előre tudja, hogy nem szól hiába, átkiáltott a Parajdy-szilvásba: — Jó estét, Endre... Régen vár itt? — és bár szemei égtek a sírástól, őszintén megmosolyogta a fiatalember „tetten kapott“ ábrázatát.

Ma ismét abban a kedélyhangulatban volt, amikor gyönyörűséggel kínozott mindent és mindenkit, saját magát is beleértve.

— Elhiszi? — vetette oda, félbeszakítva Endre mentegetődzéseit, — elhiszi, hogy mindent a sok hazugságot önzésből veszem magamra?

— Ne mondjon ilyent! — zúdult föl Endre, — miért akar rosszabbnak látszani, mint a milyen?

— Mert így van! — erősítette Éva azzal a paradoxont kedvelő, éles önbírálattal, amely napról-napra jobban kifejlődött benne. — Hazugság, minden hazugság! Hazugság, hogy önfeláldozásból megyek férjhez, félek a nyomorral szembeszállni, ez az igazi ok. Igen, félek az élettel megküzdeni, mert gyöngének érzem magam. Óh, ha nem volnék olyan

gyáva! — tette hozzá olyan hangon, hogy Endrének minden csepp vére a szívébe tódult.

— Akkor mit tenne? — kérdezte alig hallhatóan.

De a leány csak vállat vont és a fiatalemberen feledte tekintetét.

— Lássa, én is nagyon önzőn fogok válaszolni, — mondta Endre a saját hangjától megittasodva — és azt kérdem magától: Miért nem jó inkább hozzám feleségül? . . . Kérem, engedjen kibeszélni, — könyörgött, a leány tiltó mozdulatát látva, — ha már így se, úgy se lehet azé, akit szeret. . .

— Nem, — szakítá félbe Éva, de tudja maga, hogy én kit szeretek? — s míg szemei álmatagon lezárultak, nedves, piros ajkai csábitón, kínálkozóan nyíltak meg összeszorított fehér fogai körül.

Endre merengve nézett reá. Hát lehetséges volna? . . . gondolta végtelenül boldogan. Éva pedig, aki nem birt ellentállni a kínálkozó jó alkalomnak, hogy Parajdyt egy kicsit „ugrassa“ (mint, ahogy ő ezt a kegyetlen játékot nevezte), most keserűen fölkacagott:

— Ugy-e, ugy-e maga azt hiszi, hogy még mindig Gamsbergre gondolok? — Pedig: hol van az már! . . . tette hozzá egy elhessegető mozdulattal.

— De ha nem őt szereti . . . akkor kit?
— kérdezte Endre, s fejét szédülni érezte, —
éppen mint hajdan, amikor a vadkörtefához
támasztott létrán állott. Éva pedig ugyanattól
az ösztöntől elragadtatva, ami akkor arra a
létrára vitte föl apró nyugtalan lábait.

— Találja ki . . . — súgta elfogódott
tompá hangon.

— Éva! — kiáltotta Endre. — Csak egy
szót! . . . és önkénytelenül kitérte karjait. De
Eva csaknem indulatosan dobta el magától.

— Hallgasson! — könyörgött s szemét
hirtelen eltakarta kezével, mint aki a túlságos
fényesség ellen védekezik. — Hallgasson! . . .
hiszen tudja, hogy én soha sem lehetek . . .
boldog . . . lehelte sóvárgó fájdó mártir mosolylyal
arcán és ruháját szorosan magához szorítva,
hogy a puha crépe de chine redők egészen
oda tapadtak gyönyörű alakjához, futva
(a Parajdy szívetdobogtató meggyőződése sze-
rint: menekülve) indult a ház felé.

— Nagyszerű! — kacagott Éva, amikor
szobájába ért, — nagyszerű! Éppen úgy bának
a szívével, mint gyermekkoromban a csere-
bogarakkal — mulinét csinálók belőle . . . És
repül az árva, pompásan repül! . . . De talán,
— támadt fel a lelkiismerete, — nem is egé-
szen helyes, amit teszek, hiszen a cserebogár-

kinzásért is mindig büntettek? . . . De az egészen más! — határozta el dacosan. — Parajdy megérdemli! . . . Miért olyan balek!! . . . — Ezzel aztán egyelőre el is ejtette a kérdést, sokkal fontosabb lévén előtte kelengyjének rendezése.

Ezalatt pedig odaát Penészden, Tátray Lőrinc és leánya boldog igyekezettel szépítették az új asszony lakosztályát.

— Apa, — kérdezte Margit talá ugyanakkor, amikor Eva Parajdyn nevetett, — mondd, ugy-e nem hiba, hogy én Évát éppen olyan nagyon szeretem, mintha igazán édes mamám lenne? . . . De olyan ici-pici voltam, amikor anyám meghalt . . . — tette hozzá mentsésképpen.

Tátray elérzékenyedve ölelte magához kis leányát.

— Nem hiba, gyöngyöm, nem hiba . . . Szegény édesanyád a halálos ágyán ígértette meg velem, hogy nem hagylak soká anya nélkül! . . . De eddig, Isten tudja, nem volt bátorságom új asszonyt hozni a házhoz . . .

— Milyen jól tetted, hogy Évára vártál, — válaszolt Margit boldogan.

— Mit szólnál hozzá, ha fölmennénk Budapestre és kiválasztanók a nászajándékot? — kérdezte Tátray pár nappal később.

Margit úgy érezte, hogy még jobban szereti Évát, mert neki köszönheti, hogy apja tanácsot, valóságos komoly, emberszámba iktató, fontos tanácsot fog tőle kérni . . .

Hanem mikor már ott volt az ékszerésznél, még se volt megalégve, mert úgy találta, hogy semmi se elég szép az ő Évájának.

Végre sok válogatás, tanácskozás és álmatlanság után, egy nyakék megvásárlásában állapotok meg. Egy darab valóságos csipke volt az, csak hogy cérna helyett csupa gyémánt-sorokból összeszőve. Fonálból is vagyont ért volna, hát még így, drágakőből!

Tátray ösztönszerűleg visszahökkent, a mikor az árát meghallotta. De azért hogy kifizethesse, szónélkül állított ki egy váltót: az elsőt, egész munkás életében.

HARMADIK RÉSZ.

I.

Parajdy András dühösen szipogtatta öblös tajtékipipáját.

— Csakis bolond embernek juthat ilyesmi az eszébe! — jelentette ki, mialatt lilaszínes pirosság futotta el az arcát. — Utazni menni? — kiabált. — Mire való az? Hát nem vagy jól itthon? . . . Aztán meg a hivatal . . .

— Ugyan édesapám, hagyjon békét annak a hivatalnak, — felelt Endre vállat vonva, magában pedig hozzágondolta azt is, hogy: Jó volt az eddig . . . de ezután?! . . . Mert olyan fölöslegešnek talált minden foglalkozást, munkát, igyekezetet. — Ugyan kiért? Miért is dolgozzék? . . .

De apja sehogy se értette fia elkedvetlenedését. Amióta meg azt hallotta, hogy Endre utazni készül, éppenséggel fölháborodott. El is határozta, hogy kiveri a fejéből. De nehezebben ment, mint hitte. Ime már egy félórája, hogy érvel, ellenkezik, de Endréből még mindig a higgadt elhatározás beszél.

— Aztán, hova utaznál? — kérdezte, végre is szelidebben, mert a jó Parajdy bácsinál a harag kezdett egy más érzésnek helyet adni, annak az aggodásnak, hogy fia most valami ösmeretlen veszedelem elé megy és ő nem lehet majd ott, hogy megvédelmezze . . .

— Hová? — felelt Endre hanyagul. — Még magam sem tudom, de megyek!

És apja sóhajtvá állt föl a helyéről.

— Na hát, Isten hírével! — dörmögte haragosan, de sietve hagyta el a szobát, — nehogy az a kölyök még könyezni lásson . . . — gondolta, mialatt érdes ökleit a szeméhez nyomkodta.

— Hála Istennek! — dünnyögött Endre megkönnyebbülve, amikor a kulcs megcsikordult az egyszerű fenyőfaajtó zárában. — Azt hittem, — tört ki türelmetlenül, — hogy már sohasem hagynak magamra. Még egy negyedóra és én biz' Isten, apám előtt lőttem volna magam főbe... Főbe lőni? — ismételte megütődve. — Tulajdonképpen ez volna a leg-egyszerűbb megoldás. Igen, határozottan ez.

És Endre fáradtan dobta magát a fekete bőrdívánra.

— Ez a nyomoruság! — mondta indulatosan. — És én kötni való bolond! Azt hittem, hogy ötvenezer forinttal gazdag vagyok!... Ötvenezer forint, hát mi az? Csak az apám naivabb nálamnál, mert ő még ma is tisztelettel beszél róla... Lám, Ujlaky Éva jobban ismeri a pénz értékét, ő csak a milliót becsüli. Es én öt év óta igyekszem; dolgozom, vesződöm, csak egyedül azért, hogy azt a leányt valaha enyémnek mondhassam... De hogy is lehettem olyan örült? olyan vak? olyan ostoba? — kérdezte, minden kérdésnél homlokát ütögetve az öklével. — Szerencsére, idejében fölnyílt a szemem, — kiáltott diadalmasan, — mert lám, már nem is szeretem?... Határozottan nem szeretem... utálok, megvetem, — bizonykodott s a tükör elé állt, hogy képmását

vegye tanunak, talán azt remélte, hogy így saját maga is jobban elhiszi majd, amit most össze-visszabeszél. De azért olyan ideges sietőséggel csomagolt, mintha félne, hogy rajtakapják és lehetetlenné teszik a szökését, mert ez az utazás egyébnek se volt nevezhető.

Igaz, legegyszerűb lenne ettől kérni tanácsot, — mondta egy kis bulldog revolvért a kezébe véve, de aztán megvetéssel dobta el magától.

Eh, dehogy! . . . előbb mulassunk egy kicsit s nézzük messziről, mint egy páholyból, az Ujlaky Éva házasságának dicső komédiáját. . . És még valamit! . . . Mutassuk meg neki, hogy kár volt a kis Parajdy-gyereket olyan semmibe se venni, — mert lesz idő, amikor nagyobb úr lesz ő Tátray Lőrincnél. . . Hogyan? mi módon? Még nem tudom . . . de meglesz . . . Valószínűleg másképpen, mintha hozzám jött volna feleségül — tette hozzá nevetve, — hiszen én bolond, arról álmodoztam, hogy a kedvéért dolgozom, nevet szerzek, — honboldogítással foglalkozom . . . mit tudom én. — És most? . . . ejh most is meglelem a módját a gazdagodásnak. Valószínűleg csak az lesz a különbség, hogy akkor felülemelkedtem volna, most pedig beérem azzal, ha felülkerekedem az embereken . . .

És e mélységes életbölcsség kijelentése

után, Endre már füttyörészve folytatta csomagolását. Nemsokára egész halom láda, bőrönd és plédszif tornyosult a szoba sarkában és ezer szerencse, hogy Ujlaky Kázmér nem láthatta a vitorlavászon bőröndtakarókat, amelyekre Rózsika és a többi Parajdy kisasszony gondos keresztöltésekkel varrta ki a sok „Szerencsés utat“, „Viszontlátásra“, „Isten vezéreljen“ mondatokat, ráadásul mindeniket szép himzett tarka virágkoronával díszítve.

És Endre nemhogy kifogást tett volna ellenük, sőt nagyon elegáns uti készségnek ítélte őket, hiszen az ő szemei eddig leginkább az öreg Parajdy bácsi vásárra járó óriás faládáihoz és fivéreinek kétfelé nyíló, babospapírral bélelt vászontáskáihoz voltak szokva. De már a ruhák, amelyeket elcsomagolt, finnyásabb ízlést is kielégítettek volna, — mert ugyanannál a szabónál készültek, aki a Kázmér ellenállhatatlan öltözékét szolgáltatta. És Endre még dült kedélyhangulatában se feledkezett meg e tényről s ezért gondosan, mondhatni tisztelettel hajtogatta, simitgatta őket.

Mikor pedig mindennel elkészült, íróasztalához lépett. — És most rendezzük pénzügyeinket, — mondta, helyet foglalva. És Parajdy Endre sokáig írt, számolgatott szobája csendjében. Észre se vette, hogy azalatt künt

megindult az eső és hogy valóságos patakok képződnek az udvarra nyíló ablak alatt.

Körülötte tömérdek foszlányra tépett papiros hevert, mire elkészült rendelkezésével, de aztán kedvteléssel olvasta át az írást, amelyben Rózsika nevére harmincezer forintot biztosított, míg a fönmaradt húszezret magának tartotta.

Igen. Így van jól, — tervezgette. — Abból a pénzből egy jó darabig utazhatom, mulathatok és lehetek: úr. Nagyobb úr, mint az összes Ujlakyak együttvéve. Igen, egy jó darabig... de hát azután? ... Ej! ki gondolna arra. És végre is, ki tudja, hogy nem tovább tart-e a pénz, mint az életem?

Parajdy Endre — most legalább — úgy érezte, hogy éppen olyan kevésbé érdemes az egyikkel, mint a másikkal takarékoskodni.

És volt idő, amikor én dolgozni akartam! — nevetgélt. Mikor nemes célok lebegtek szemem előtt! ... Míg azonban én erről álmodoztam, Ujlaky Éva szépen, nyugodtán, egy matematikus pontosságával kiszámította, hogy pengőpénzben mennyit ér sugár termete, hamvasszőke haja, mélységes tekintetű szürke-zöld szeme, jólápolt hófehér keze és ennek a számításnak alapján, ma Tátray Lőrinc boldog menyasszonya! ...

De mire jó ez a sok bölcselkedés, —

mondta boszúsan, — okosabb lesz búcsú venni a familiától.

És ezzel újra kinyitotta az udvarra vezető ajtót. Künt már megállt volt a rohammal jött nyári zápor és a felhők mellől ki-kibujkáló napsugarak beleragyogtak a fák levelein maradt esőcseppekbe. És lassanként újra népes kezdett lenni az egész ház tája. Ázott tollu tyúkok lépegettek elő a bokrokból s gyakori szárnylebegtetéssel siettek tollászkodni. Valahonnan a magasból pedig fecskék szállottak a földre, hogy ügyetlenül ide-oda tipegve keresgéljék a fészekrakáshoz alkalmas fölázott agyagot, sőt a nyiló akácok körül már a méhek zümmögése is újra fölhangzott.

— Hogy sietnek élni . . . dolgozni . . . örülni, — gondolta Endre, az állatvilágban nyilvánvaló életkedvet szinte irigységgel megfigyelve. De akkor szeme az eresz alatt fölállított esővizes nagy kádon akadt meg, amelynek csaknem színültig telt felületén egy kis egér úszott körül-körül, kétségbeesett hangos prüsszögéssel.

— Hacsak egy araszszal magasabb lenne a víz, magától megmenekednék, de így nekem kell rajta segíteni, — dünnyögte Endre s visszasietett szobájába, hogy valami botot vagy deszkát keressen, amin a szerencsétlen kis állat

fölkapaszkodhassék. Mire azonban egy hosszú papírvágóval előjött, azt vette észre, hogy az a kis szorongatott eger nincs többé egyedül, mert íme, a Rózsika nagy iromba macskája kényelmesen elnyújtózkodva foglalt helyet a kád peremén. Látható gyönyörűséggel próbálja a halállal küzdő kis egeret kihalászni. Egy cseppet sem siet. Sőt! finom, bársonyos mozdulatokkal inkább ösztönzi, mintsem fárasztja áldozatát, hiszen egész biztosan tudja, hogy előbb-utóbb az övének kell lennie.

— Így, vagy úgy, egyre megy! — gondolta Endre egykedvűen és eldobta a kezében lévő mentő eszközt. — Ma neked . . . Holnap nekem! . . . — tette hozzá, vállat vonva. De aztán fölkacagott és korholta önmagát. — Nevetséges. Egy évig legalább remélhetem, hogy semmiféle rém se állja az utamat, hogy fiatalságomat kedvem szerint élvezzem.

És még aznap este elutazott. Minek várt volna reggelig? Hisz Évát már úgyse akarta látni . . .

— Hová utazol? Hová írunk neked? — ostromolták apja és testvérei, akik mindannyian az indóházhoz kísérték, de ő mindig csak azt felelte, hogy „nem tudom“, — Rózsika végre is elnevette magát. — Látjátok, hogy nem akarja nekünk megmondani . . . Hanem,

majd nekem írsz néha egy-két kis levelet? úgy-e — súgta, a fivéréhez simulva.

A fiatalember titkos kézzsórítással felelt kedvenc testvérkéje unszolására, aztán sietett egy második osztályu kocsiban elhelyezkedni. Zsebében volt ugyan a piros bársony ülésekre jogosító jegye, de az öreg Parajdy már így is rosszállással nézegette a bőrdívánokat és csakis azért nem tette szóvá, mivelhogy idejében eszébe jutott, hogy szolgabíró a gyerek, aki, mint ilyen, hivatalból kénytelen urizálni, kivált amikor rongált egészségének helyreállítása céljából utazik. — De ő és többi fiai éltökfogytáig hűek maradtak a harmadik osztályhoz, amelybe kényők-kedvők szerint szipogtathatták az orrcsavarító kedves kapadohányt.

És mostan hová? — gondolta Endre, amint egy félóra multával már áthurcolkodott egy elsőosztályu fölkébe. — Olaszországba? Párisba? Londonba? vagy hová? Szabad vagyok, mehetek ahová tetszik? De hová tetszik? ez a kérdések kérdése.

És ezen nagyon sokáig eltöprengett, mert hiszen tulajdonképpen semmire érdekelte.

Képek? Szobrok? óh dehogy! — Sohasem foglalkozott művészettel. Neki eddig minden festő egyformán piktor volt. És megesett vele jogászkorában, hogy amikor egyszer Kázmér

azt mondta: „legközelebb Budapestre jó egy hires hollandus piktor, úgy hívják, hogy Rembrandt van Ryn, — az fogja apámat lepingálni“, Endre egyszerűen csak azt kérdezte: „Mennyiért?“ és sehogy sem értette a körülötte támadó nagy hahotázást. A múzeumok természetesen még kevésbé érdekelték.

Elégszer szenvedte végig az Ujlaky Gábor magyarázatásait a borosvári kastély műkincsei között, hogy a háta is borsódzék, ha csak nevöket hallja. — Mily iszonyu gondolat, hogy vannak a világon nagy épületek, amelyeknek egyedüli céljuk, hogy ilyen lim-lomokkal legyenek tele! . . . Mi több, ha az embert rossz szerencséje olyan városon vezeti keresztül, ahol ezek az épületek állanak, akkor „illik“, ha futólag is, de végignézni azokat! — Nem! Inkább elkerüli azt a várost, azt az országot, ahol ezek a rossz szokások elhatalmasodtak. És ezért Parajdy Endre végre is abban állapodott meg, hogy Párisba fog menni.

Ott talán múzeumok sincsenek, — határozta el bizalommal. — De a „Petit sucrier“ lovait látni nem lesz utolsó dolog, — fordított egyet az elmélkedések kerekén, mire lelki szemei előtt sorra ellépkedett a Lebaudi-istálló egész állománya és az ő nem kis büszkeségére: névszerint tudta szólítgatni valamennyit . . .

Csak valamivel jobban tudnék franciául, — gondolta boszusan. — De egy kis gyakorlat és meglesz. Érzem, hogy meglesz. Végre is, nem tudhat az ember mindent! — És ezzel a megnyugtató érveléssel némileg megvigasztalódva, legott ki is adta a kalauznak a rendeletet, hogy mihelyt Bécsbe érnek, rögtön vitesse át podgyászát a keleti-expresszre.

De itt kicsi hijján, hogy hely nélkül maradt, mert németül is csak gyakori „izé“-k segítségével tudta magát kifejezni, itt pedig az ellenőr miért, miért nem, de franciául szólitotta meg és ez teljesen megzavarta. Végre is ki tudta mondani, hogy :

— Avez-vous . . . place encore, — de míg az első két szó betűit torkának legmélységes, mélyebb rejtekeiből halászta elő, az encore első szótagját egy olyan hetyke harci kiáltáshoz közel járó hegyes „á“-val ejtette ki, hogy az ellenőr sértett önérzettel hőkölt vissza.

Egy ötforintos bankó azonban némileg elsimitotta a nyelvészeti akadályokat — és így Endre, először életében, a luxus-vonatba lépett.

Ha apa most látna! — gondolta és minden szivbeli bánata mellett kellemesen bizsergő diadalérzés járta át, amely csak fokozódott, amikor az ellenőr bocsánatot kért tőle, amiért nem adhat külön fülkét, de talán „Monsieur

le comte“ nem fogja rossz néven venni, ha éjjelre Fürst Günther von Kahlenberggel teszi össze.

— Bien . . . bien! — bólintott rá Endre mogorván, hanem amikor egyedül maradt, mégse állhatta meg, hogy a tükörbe ne nézzen s oda ne súgja képmásának egy biztató bök-kentéssel: — Ezután már mindig így lesz ez barátom! . . . Mert egy bizonyos: addig utazom, ameddig a pénzem tart, de ameddig utazom, csakis nagyurakkal fogok parolázni . . .

Egyelőre azonban úgy látszott, hogy némi nehézséggel jár az ilyen pajtáskodó érzelemnyilvánítás, mert ime Günther herceget sokkal jobban érdekelte a pályaudvarban hemzsegő sokaság, mint az útitársa. Sőt, amikor az Endre gyönyörűen kihimzett útizsákjait és bőröndjeit a hálóba kezdték rakosgatni, a kegyelmes úr palástolatlan boszusággal ugrott föl helyéről és saját nagyúri fehér kezeivel sietett kopott, de elpusztíthatlan bagariabőrtáskáját az ellenkező sarokba húzni, mintha még azt is féltené holmi rangjánaluli vegyes társaságtól.

És Endre azután is hiába próbálta apró szivességekkel szórakoztatni, a herceg megmaradt fölényes némaságában. Szerencsére hajnal felé kiszállt s így a fiatal Parajdy ezentul több lelki nyugalommal folytathatta elmélke-

déseit. Nem is gondolt rá ezután, csak éppen még egyetlen egyszer, úgy Ville d'Avray tájékán, amikor egy hirtelen elhatározással podgyászáról egyenkint legombolgatta a gyöngéd kezektől szeretettel tele himzett takarókat és dacos elhatározással röpítette ki azokat a száguldó vonat ablakán.

Még utánuk se nézett. Pedig ime, amint a szél fölkapta őket és odaszegezte az útszéli fákhoz, milyen szomorun remegtek, lobogtak azok! Éppen mint megannyi vihartól összetépett vitorlafoszlány, vagy azok a kis, könytől ázott zsebkendők, amelyek tegnap előtt még olyan búsan integettek, búcsúztak a borosvári állomásról kirobogó vonat után . . .

II.

Parajdy Endre elhatározta, hogy Párisban „örülten, eszenélkül“ fog mulatni. Hiszen van miből, — nevetett keserűen, pénztárcáját megérintve.

De azért mégse mulatott.

Mit ért a legvigabb társaság is, ha úgy ült közötte, mint az olyan ember, aki a táncolókat kettős üvegablakon át nézi: se zene, se hang nem hat el hozzája.

Parajdy végre is belátta, hogy hiába jár

ott, ahol asszony és pezsgő kínálja a mámort. Pedig mennyiben lehetett volna része, hiszen néha, úgy vélte, annyi pezsgő gyöngyözött esténkint körülte, mint amennyi a hullám a tengeren s annyi asszony mosolyog reá, mint amennyi a hullámokon játszó habléányok raja az északi hajósok meséiben!...

De minden hiába. Az Ujlaky Eva emlékét el nem mosta, el nem némitotta semmi dal, semmi kacagás. Utolsó remény gyanánt, a játékbarlangokat kezdte látogatni. Hanem itt se boldogult a szívével. Pedig folyton kedvezett a szerencséje, játék végével rendesen igen nagy összegeket gyűrt olvasatlanul a zsebébe. Kikijárt a lóversenyekre is. Fogadott és nyert, de ez se érdekelte valami nagyon, legfeljebb annak örült, ha egy-egy nagyobb summát postára tehetett: Józsinak, vagy Pistának, vagy Irmának és így rendre, valamennyi testvérének.

Reménylem, jobban fognak öltözködni és előkelőbben házasodni, — gondolta, sőt el is hitte, hogy egyedül a hiusága sugalja a bőkezűségét s hogy a gyöngéd szeretetnek nyoma sincsen nála. — Némely embernek tudnillik nagy öröme telik abban, ha lelki tulajdonságainak aranyértékét árfolyamon aluli papírpénznek tüntetheti föl még önmaga előtt is.

Milyen más volt, amikor Bumerangra tet-

tem mindenemet, azt is, ami nem volt! — mondogatta egy-egy nagy nyereség után. — Akkor azt hittem, hogy a mennyországot költöttem magamnak a földre, azzal a néhány ezer forinttal, — de ma?...

Végre is megunta ennek a hontalan életmódnak a céltalanságát.

Hátha jobb lesz otthon, — hitegette magát és sürgönye nyomán nemsokára föl is derülhetett a Parajdy háznép kedve. Különösen Rózsika örvendett kedvenc fivére érkezésének, s azontúl napestig dolgozott, hogy szobáját széppé tegye, holmi apró meglepetésekkel telerakja.

És Endre csakugyan újra bevonult apjának tornácos, nádfedeles kis házába. — De milyen másnak találták őt testvérei, mint amikor elment! — Most még kevesebbet beszélt, mint egy évvel ezelőtt és sokkal ritkábban mosolygott. De ha tette, legott mint amikor áprilisi felhők közül, ki-kitekint a nap, egyszerre melegség, lekötelező nyájaság áradozott arcáról. Olyan különös volt az, hogy mindenki önkénytelenül is jutalomszámba vette azt a fösvényen osztogatott mosolygást és versenyben igyekezett újra és újra kiérdemelni.

Arcát, amely halványabb, keskenyebb és

ezáltal előkelőbb lett, most is borotválta. Ujlaky Kázmér meglepetve nézett rajta végig. Mi lett az ő hajdani vessző-pajtásából!

— Hallod barátom! — kiáltott rá nevetve, — ha én a te helyeden volnék, nevet változtatnék. Mert már nem illik rád az egyszerű Parajdy név... Istenugyse, hogy nem illik.

— Hanem? — kérdezte Endre.

— Hanem, hát például: Dudva herceg, — mi? ... Ugy-e, jól hangzik?

Endre csak vállat vont. Eszébe se jutott Kázmérra haragudni, sőt ellenkezőleg, még örvendett is neki, hiszen a fiatalember izetlenkedéséből egész határozottan kihallszott az irigység. Ezért csak némán jegyezte meg magában: — Egy lépéssel ismét előbbre jutottam; és jutalmul egy kosár pezsgőt küldött át Kázmérnak.

— Kóstold meg. Ha esetleg nem ízlik, küldök mást, — jegyezte meg másnap hanyagul.

És Kázmér az ötödik palack elfogyasztása után csakugyan azt találta, hogy nem szerette az ízt, amire Endre most már egy ládával vitetett át, a Heidsick extra capsule d'or-al jegyzettkből.

Ettől aztán Kázmér nagyon is közlékeny lett és így Endre egy negyedóra alatt mindenről értesült, ami elmenetele óta történt:

— Tudod, hogy Borosvár jobban el van adósodva, mint valaha? — ujságolta az Ujlaky név büszke örököse. De — eddig legalább — nem panaszkodom, mert Éva ad pénzt mindnyájunknak, dicséretes bőkezűséggel. — A férje is . . . Hidd el, barátom, az a Lenci! . . . na de ha mondom neked, hogy az a Lenci! . . .

— Jó, jó! — hagyta rá Endre, aki a lelkesült hangsúlyból kiértette a fogyatékos mondat értelmét. — Hanem Kázmér rögtön dühbe borult ennyi közönyre:

— Ne bánstd a sógoromat! . . . — kiabálta, öklével fenyegetőzve.

— Dehogy bántom! — nevetgélt Endre és felállt a helyéről. — De most Isten áldjon.

— Hová mégy? — kiáltott Kázmér megcsendesedve, aztán kihívólag: — Évához? . . . Hiába! Mert üres a penészdí kastély! — illetőleg üres neked: — kötekedett kárörömmel.

— Micsoda zagyvaságokat beszélsz összevissza? — szólt reá Parajdy szigorúan. Mivel pedig Kázmér a világért se vágyott összeveszni egy olyan emberrel, akinek pincéjében számozatlan mennyiségben állnak a pezsgős palackok, hirtelen magához ölelte Endrét és egy csattanós csókot cuppantott éppen a füle mellé.

— Ne haragudj, komám! mert én csak azt akartam mondani, hogy Éva nincs otthon,

ha pedig ő nincs ottan, akkor üres a ház neked; — eltaláltam?

Parajdy boszúsan védekezett barátja borízü ölelése ellen, aztán közömbösen kérdezte:

— És szabad-e tudnom, hol van Tátrayné önagysága?

— Nemrég ment el a férjével második nászútra.

Kázmér rossz mosolylyal ajkán, szempillái alúl leselkedett Endrére, de Parajdynak egy arcizma se változott e hír hallatára, mindössze, beretvált arcán húzta végig a tenyerét azzal az ő szokott lassu mozdulatával.

— Persze, persze! . . . — dünnyögte Kázmér félvállról, — aki hónapokig ült Párisban . . . annak sikerült felejteni! — De aztán újra Endréhez fordult és egészen más hangon:

— De a kis leányt itthon hagyták, — mondta elfojtott sóhajtással.

— Micsoda kis leányt?

— Istenem, hát nem tudod, hogy: „Csak egy kis leány van a világon,” — felelt Kázmér, a nótát is a szavakhoz dúdolva.

És Endrének rögtön az eszébe ötlött, hogy a tréfa alatt esetleg komolyabb érzelmek lapangnak. Lehetséges volna? — gondolta megütközéssel. — Ejh, egy ilyen züllőfélben lévő korhely fráter csak nem fog szerelmével egy

tisztességes leánynak alkalmatlankodni, — gondolta undorral. El is határozta nyomban, hogy átrándul Penészdre, s ha kell, figyelmeztetni fogja a kis Tátray Margitot: „Vigyázzon! mert a szatírok üldözik a nimfát“ — mint a hogy azt egy Monmartre-i sanszonettben éneklik.

Elhatározásához híven sietett is, hogy fölkeresse legifjabb nővérét.

— Mit szólnál hozzá, ha ma délután átmennénk Penészdre? — kérdezte tőle, mialatt kényeztetően arcával a leányka arcához simult.

— De nincs otthon Éva, — felelt Rózsika szelesen.

— Tudom, — mosolygott Endre.

— Azt is tudod, hogy miért ment el?

— Nem tudom.

— Mert unta magát itthon.

— Gondolhattam volna, — válaszolt Endre.

— De miért nem vitte magával a leányát?

Rózsika száját fölbigyesztve, elkezdett a munkakosarában keresgélgni:

— Mert őtet unja legjobban, — mondta aztán közönyösen, de hangjából mégis kihallatszott az elfojtott keserűség.

— Ugyan, ugyan! és miért unná?! Unalmas?
— érdeklődött Endre.

— Dehogy is az! — kiáltott a kis leány élénken. — Hanem Éva szemében egy sokkal

nagyobb hibában leledzik: szebb, mint ő. — És ezt Rózsika csaknem kárörvendve dobta Endre szemébe.

— Na ennek a megítélését bízd másra, — felelt Endre boszankodva, de Rózsika vállat vont. — Fogadjunk, hogy te is úgy fogod találni, — nevetett fölnynyel, mint aki biztos győzelmében.

III.

Kora délután volt még, amikor előállt a szép kis kanadai szán. Ez is nemrég érkezett Borosvárra és a fészerben még kissé idegenül érezhette magát a „családi bárkák“, ekhós szekerek és kiürült „ferslág“-ból alakított szánok társaságában, így az udvaron, egy magasan lépkedő tüzes muszkával befogva, sokat mutatott. Jól illett hozzá az a két finom bundába burkolt alak is, amely most a pirosbársony ülésén elhelyezkedett.

Egy óra alatt Penészdre érkeztek és Endre érdeklődéssel tekintett az előtte magasló óriás épületre. És nem csoda, mert volt azon minden, ami napjainkban az építész urakat lelkesíti; otromba bádogg-puffatag az egyik végén, magas, hegyes, járhatatlan torony a másikon, kacskaringós gót betűkkel odakanyarított fölírás a bejárat fölött, oszlopos erkély valahol

fönt, elérhetetlen magasban, szóval mindaz, amivel mostanság a régi úriházakat drága pénzért „modern kastélylá” szokták átalakítani. Mivel pedig Tátray Lőrinc azt találta, hogy Ujlaky Évának nem lesz elég szép az ő nagy, hosszú ambitussal ellátott kényelmes alháza, ezért hát eljegyzése után legott sietett bécsi építész és olasz munkásokat hozatni, akik aztán egy-kettőre emeletet húztak a régi falakra, erkélyeket még a vakablakok elé is, de főképpen a tetőzetet rakták tele kisebb-nagyobb kimagaslásokkal, amíg végre az egész ház olyan volt, mintha valami ijesztő küteges betegség ütött volna ki rajta.

Két év előtt Parajdy Endre még valószínűleg nagyon szépnek találta volna ezt a házat, de ma már a Place de la Concorde palotáihoz szokott szeme legott észrevette, hogy hiba van az építkezésben, bár azt, hogy hol és miben, nem tudta volna megmondani.

— Milyen szigorún szemléled! — nevetett Rózsika, testvére tekintetét követve, — talán nem tetszik?

— Határozottan nem, — válaszolt Endre elítélőleg.

— Miért nem?

Endre csak vállat vont. Rózsika pedig, aki sohasem látott ennél fényesebb palotát, meg

volt győződve, hogy Endrének azért nem tetszik, mert Éva nincs benne.

Azonban a szánkónak számtalan kis ezüst zörgője zajára egyszerre mintha álmából ébrednék az egész ház tája. Istállóból kocsisok szaladtak elő, nyomukban örvendező, vinnyogó agarak. Az előszoba ajtaját pedig egy inas sietett kinyitni, aki még akkor is cifra bér-ruhájának ellenszegülő ujjával viaskodott. De mikor végre, egy utolsó erélyes rántással mégis magára vette, akkor látszott csak igazán, mennyire nincsenek egymáshoz szokva...

Miért is lennének? hiszen az új asszony — akiért mindez e pompa készült, — még alig töltött két hetet új otthonában, a kis-kisasszony pedig olyan jó, hogy nem is veszi észre, ha a szegény szolga egy kicsit kényelmesebb zubbonyba bújik.

— Erre tessék! biztatta Tóni az érkezőket és az emeletre vezető lépcsőre mutatott.

És míg az előcsarnokon, lépcsőn s néhány nappali szobán végighaladtak, Endre gyors szemlét tartott a berendezésen.

... Ez hát Éva otthona, — gondolta kicsinyléssel. Mert éppen mint a ház külsején, úgy itt bent is, valami kellemetlen összhangtalanság uralkodott.

Pedig összehalmoztak itt mindent, amit

ipar és kereskedelem jópénzért nyújthat. De csakis azt. És így, hiába volt minden egyes darab olyan, mintha csak remekbe készült volna, valahogy mégis éppen olyan kevésbé tartoztak össze, mint a kiállításokon egymás mellé állított berendezések.

— Ugy-e szép? — lelkesült Rózsika, amint egy vörösselyemmel diszített szalonba léptek.

— Elég szép. De olyan kellemetlen halvaszületettség benyomását teszi az egész, nem találod? — felelt Endre borzongva...

— Nem tudom... Nekem tetszik, — vallotta a kis leány pirúlva.

— Ah, dehogy, az lehetetlen! — zsörtölődött Endre. — Hiszen nézd, ezeknek a bútoroknak csakis értéke lehetett még eddig, de becse — semmi! — Nincs bennök se élet, se lélek, se tradíció...

— Se az otthon iránti szeretet, nemde? — mondta Rózsika nyomatékosan.

Endre megdöbbenve nézett reá.

Igen, ez az, — vallotta be önmagának.

S ez a fölfedezés talán sok mindenféle következtetéshez vezet, ha e percben ki nem nyílt volna a szemközti ajtó és be nem lép rajta a ház jelenlegi úrnője és (társalkodónőjét s cselédségét leszámítva) egyetlen lakója — Tátray Margit.

— Ez a kis Margit?... Ez a gyönyörűség? Ez a sugár termetű, hosszuruhás leány? Lehetséges volna? . . . — kérdezte Endre, mialatt hangosan a szokásos üdvözléseket váltották.

És amikor már ott ültek a Margit kis „kandallós szobájában“, amely igen kellemesen különbözött a ház többi szobáitól, az is ötlött az eszébe, hogy: Milyen más, mint Éva! . . .

Hogyan férközhetett ez az összehasonlítás az Évától lefoglalt érzések közé? Parajdy maga se tudta, de tény, hogy többé nem bírta azt kiűzni gondolatából, sőt a látogatás folyamán még az is megvillant agyában, hogy a kisleány valószínűleg jobb is, mint a mostohája . . .

Sha az ő gondolatait lassan-lassan a leányka bájos egyénisége kezdte uralni, viszont Margit se maradt közömbös azzal az érdekes arcu fiatalemberrel szemben, aki messze földről hazaérkezve, nem unja egy magányhoz szokott, hallgatag falusi kisleány társaságát.

Milyen jó lehet! — gondolta, a nagyon fiatal leányok lelkesedésével, akik rögtön hősnék álmodják azt, aki őket felnőtt számba veszi.

Rózsika pedig újra ébredő reménynyel figyelte meg barátnőjét és fivérét.

Miért ne? — gondolta, mialatt észrevétlenül kivonta magát a társalgásból és lát-

szólag inkább az asztalokon heverő könyveket, drágaságokat nézte, forgatta. — Margit tizenhét éves, Endre pedig huszonhat, korban tehát éppen egymáshoz illenek. Óh, én istenem! — tette hozzá, kezeit egy könyv felett titkon imára kulcsolva. — Engedd, hogy ha már mindenható bölcseséged megszabadított bennünket a gonosztól, — és itt szeme önkénytelenül az Éva életnagyságu arcképén akadt meg, — engedd, hogy az az angyal ott, — s lopvást egy csókot lehelt a kis Margit felé — engedd, hogy örök időkre megvédje Endrét annak a kegyetlen asszonynak a kisértésétől!

Mialatt pedig Rózsika gyermekes hitében, ilyeténképpen bizalmaskodott a Mindenhatóval, azok ott ketten egész közel húzódva a kandallóhoz, fesztelenül nevettek, beszélgettek, mint két régi jóbarát.

Endrének azonban egész idő alatt égette nyelvét egy kérdés és nem merte kimondani, de véletlenül a leányka magától válaszolt reá:

— Úgy reménylem, — mondta, — hogy apáék februárra hazzajönnek.

— Hogyan? De hiszen még csak november van, — csodálkozott Rózsika. — Hát a karácsonyt hogy töltöd?

— Magamban . . . — felelt Margit és Endrének úgy tetszett, hogy hangja remegett az el-

titkolt keserűségtől. De sokért nem adta volna, ha e percben láthatja. Hanem a kandalló tüze éppen akkor roskadt össze, és így fényhez szokott szeme semmit se látott tisztán a korán kezdődő téli szürkületben.

Margit fölállt és egy újabb halom fenyőtobozt lökött a parázsra.

— Milyen gyönyörűen ég! — mondta egy tűzimádó lelkesedésével.

Endre pedig csak a tiszta tekintetet látta s azt a még mosolygásában is komoly, de végtelen bájos gyermekarcot, amely ott tündökölt a nagy világosság fénykörében.

És én bolond, Párisba mentem feledést keresni? — gondolta önmegvetéssel és mindinkább érthetetlenné vált előtte, hogy a múltban annyit szenvedett.

— Mondtam ugy-e, — kezdte Margit a társalgás széttépett fonalát újra kötözgetni, — hogy apáék Monte-Karlóban vannak? . . .

— Úgy? . . . — felelt Endre. — És ön nem hagyja itt ezt a csúf, korán beálló telet?

— Én? dehogy! . . . — válaszolt Margit idegesen, de aztán újra földerülve: — De nem is hagyhatnám el mindazokat, akik így télviz idején egyedül reám számíthatnak, hogy egy kicsit enyhítsem a nyomorukat . . .

— Csak nem jár, mint szent Erzsébet házról-házra az alamizsnával? — kiáltott Endre, aki éppen egy Szentek Élete illusztrált kiadásával babrált.

— Ó nem, — nevetett Margit. — Az én védenceim énhozzám jönnek . . . Megengedik, hogy bemutassam őket? — kérdezte, de választ se várva, sietett az erkélyre vezető ajtóhoz, s miután kissé kinyitotta azt, valami különös, éles, félig kiálltást, félig füttyentést hallatott. Erre aztán legott, mintha az egész téli pusztaság csak azért lett volna mindeddig olyan néma, hogy ezt a csalogató, hívogató szózatot annál messzebb eljuttassa, ime egyszerre mindenfelől, háztetőkről, fákról, a távoli szérűskert sövénykerítéséről, hóval takart szalmakazlairól madarak százai jöttek, repültek, csipogtak kapzsi sietéssel.

Rózsika Margit derekát átkarolva, nézte ezt a vidám tolongást.

— Nézd, Endre! — kiáltott nevetve, mikor ő is segített egy kenyérmorzsával, búzaszemmel telt kosár tartalmát az érkezők elé dobálni. — Nézd, mennyi sármány, mennyi tengelice! Hát nem úgy néznek ki, amikor így csomónként szállingóznak a fejünk fölött, feketén kiválva a szürke felhők alól, mintha nem is apró madarak seregei lennének, hanem

valami ösmeretlen nagy, nagy virágnak a marék-számra felénk hintett magvai?! . . .

— Magvak? . . . Dehát azok is! — felelt Margit az ő komoly, szelid mosolyával, — hidd el, hogy azok! Csakhogy ő belőlük a tavaszi napsugár nem virágot csalogat majd ki, hanem dalt, — milyen édes, milyen szép, milyen gyönyörű dalolást: — Ugy-e, ti kedvesek? — fordult a madarakhoz, a melyek csaknem lábáig merészkedtek a drága eleség láttára.

Endre megilletődve figyelt a két leányra.

Milyen más világban élnek ezek, mint ahol én eddig éltem! . . . — gondolta szomorúan, de aztán Margithoz fordult:

— Nagy szerencse, mondta tréfálkozva, — hogy a kis leányok nem várnak tavaszig, hogy kedvesen csicseregjenek . . .

Rózsika szorosabban vonta magához barátnője derekát, ami leánynyelven nyilván azt jelentheti, hogy: Hallod?! Ez neked szól! . . . mert Margit megzavarodva bontakozott ki az ölelő karokból és azon ürügy alatt, hogy fázik, besietett a szobába.

Endre pedig csak később (amikor íróasztala előtt ülve, újra átgondolta a penészdí látogatás részleteit) kezdett reájönni egy nagy igazságra: arra, hogy valószínűleg Tátray

Margit is azért csicssergett olyan kedvesen, mert az ő lelkét ma érte az első meleg nap-sugár s ma vette kezdetét az ő kis szívében: a virágfakadás!...

— Ki hitte volna, hogy jólessék ezt tudomásul venni? — mormolta Endre föl s alá járva szobájában. — Pedig jólesik! Az lesz a furcsa, ha magam is újra kezdem az életet, annak a kis szőke szépségnek a kedveért.

És ismét újra kezdte! Eleinte elhitette magával, hogy csak a téli esték unalmát elűzendő, járogat át Penészdre, de már azt nehezebben tudta elmagyarázni, hogy ha unaloműzést keres, akkor miért „durák“-ol — potyára — az öreg Sompolyinéval.

Pedig azt is megtette, — nem is egyszer, de legalább háromszor hetenkint.

Igaz, hogy meg volt érte a jutalma, mert a vén néni föltűnően sokat szundikált a szoba legtávolabbi zugában. Mivel pedig Rózsika is gyakran talált kifogást, hogy Penészdre ne menjen, Endre tehát órákig beszélgethetett Margittal egészen zavartalanul. Így aztán sokszor megtörtént, hogy még az éjfél is ott találta őket a nagy kandallónál és csak akkor tértek vissza az álmok világából, amikor az öreg lábas-óra nagyot csikordult a tizenkét ütésnek előljárójában. Ilyenkor Endre sietve

búcsúzott és kis könnyü szánja pár perc múlva már röpítette is hazafelé.

Tátray Margit pedig szobájának ablakához lopózkodva, mindaddig nézett a fehér, téli éjszakába, amíg azoknak a kis ezüst zörgőknek zaját lassan-lassan, teljesen eltompította, betemette a szakadatlanul hulló néma hópelyhek szédületes sokasága.

Így figyelhetett Tatjana Onyegin trojkájának elhaló csengésére, de a kis Tátray Margit sohasem gondolt ilyen összehasonlításokra, azon egyszerű okból nem, mert meg volt győződve, hogy a világ fönnállása óta sohasem érezhetett senki úgy, mint ő, mert ily lángolóan még soha, senkisémm szeretett!

Mit fog mondani Éva, ha megtudja? — töprengett nem egyszer, de legott elűzte e hivatlan gondolatot. — Végre is, mi köze hozzá, hogy én kit szeretek? — határozta el dacosan. — Bár nekem se lenne ahhoz közöm, hogy ő kit nem szeret, — tette hozzá, szivét a torkában érezve.

Mert az utóbbi másfélesztendő sok keserves emberismeretre tanította. És midőn a hosszú őszi estéken — egyedül az öreg Sompolyiné társaságára utalva — órákig szóatlanul üldögélt a kandalló előtt, kénytelen volt magának bevallani, hogy ma még ezerszer

árvább, elhagyatottabb, mint amikor Ujlaky Éva félig kegyelemből, félig unaloműzésből átjárogatott Penészdre, a kis anyátlan leánynyal báburuhát varrni.

Vajjon hogyan bánik apával? — jutott eszébe. És ez az ösztönszerű kérdés eléggé bizonyította, hogy Tátray Margit milyen anyáskodó módon gondolt és gondoskodott apjáról. — Azt is ő mondta egyszer, amikor Évával, mint jövődöbéli anyjával beszélgetett, hogy:

— Ne feledd édes, apa csak akkor tud erélyes lenni, ha önfeláldozásra nyílik alkalm.

Még most is emlékszik Éva mosolyára és szemének hirtelen, diadalmas föllángolására. De másfélesztendő kellett ahhoz, hogy teljesen átértse Éva kiméletlen önzését. De most már kiismerte és tudta azt is, hogy míg egyrészt kiszámíthatlan szeszélyeivel teljesen kiforgatta Tátrayt szokásaiból és életmódjából, másrészt költekezései is jóval túlhaladták az észszerűség határát.

— Nevetséges! Tudom, hogy van miből, — felelte Éva ingerülten valahányszor ilyenről szó került, és ezért csak vállat vont, amikor férje bevallotta, hogy nemrég is egy újabb nagy összeget vett föl gányóci birtokára.

— És meglásd, még ez sem lesz elég! —

mondta a minap Kázmér Endrének. — Hiszen elköltenők mi a Dárius kincsét is . . .

— Ha volna! — nevetett Endre.

— Még az se kellene, csakhogy elhigyjék, hogy van, — felelte Kázmér nagy határozottsággal. — Barátom! nem pénz kell ebben az úrral flaszterezett országban, de hitel! — bölcselkedett nagyot sóhajtva. — De nekem még az sincs! . . .

— Majd lesz újra, — vigasztalta Endre. — Hát az a villamossági vállalat, amit atyád most alakított, hogyan fejlődik?

Kázmér csak a kezével intett, de Endre ennyivel is beérte. Elégge ösmerte helyzetüket és tudta, hogy Ujlaky ismét a tönk szélére sodorta családját, sőt a vejét, Tátrayt is erősen magával rántotta.

Margithoz is eljutott ez az ujság, de ő nem nagyon törődött vele. Neki a százezrek még elvont fogalmak voltak, bár a százasokat gyermekkorától igen ügyesen, beosztással tudta kezelni.

— Csak apa boldognak érezze magát, a többi mind mellékes, — sóhajtott. — Végre is Évának saját érdekében van apát a gondoktól megőrizni, — határozta el korán érett bölcselkedéssel.

De ekkor még valami jutott eszébe, amit

éppen nem tartott mellékesnek: azt a szerencsés véletlent, hogy Éva most ezer mértföldnyire van Penészdőtől.

Pedig nem is gyanította, hogy Endre Ujlaky Évát valaha szerette. De azért mégis félt. Különösen azóta, hogy Éva kérdezősködni kezd leveleiben a „Parajdy-család díszéről“.

— Ma is azt írta, — tünődött a kisleány, mialatt a karácsonyi ajándéku szánt tárgyakat csinosan, gondosan csomagolgatta, — ma is azt írta: kérdezzem meg, mikor és kivel szedett Endre legutóljára „rigófészket.“ . . . Rigófészket? . . . Ezalatt valami lappang! — suttogta gyanakodva. — De csak azért se fogom megkérdezni senkitől! — határozta el dacosan. És nem is kérdezte.

Csakhoggy az a kérdés annál jobban ostromolta az ő féltékeny kis szívét. — Ezért mire a hatodik karácsonyi csomag kötözéséhez ért, már könyei is oda hullottak a sístergő spanyolviasz mellé.

— Milyen szerencsétlen is vagyok! — zokogta. — De így kell nekem. Miért is reméltem, hogy Endre csak engem fog szeretni? Hisz biztosan Évára gondol akkor is, amikor itt ül mellettem. — Igen. Őt szereti. Mindig is őt szerette . . . És az a „rigófészkek“ isten tudja micsoda titkos üzenetet rejteget. Istenem,

Istenem, — milyen rossz is az élet . . . Nem is tudom, minek vert meg vele a Mindenható! — tört ki belőle a végtelen keserűség és észre se vette, hogy Rózsika a szobába lépett.

— Nos, mi a baj? — kérdezte a kis Parajdy-leány, azalatt, hogy Margit lezárt szempilláit, arcát, haját, homlokát puha, hűvös illatos virágszirmokkal kezdte simogatni.

— Milyen tavasz! — kiáltott Margit és mohón kapott a virágok után.

— Endre küldi! — nevetett Rózsika — magyarázatképpen. Margit pedig komoly meggyőződéssel tekintett barátnőjére:

— Lásd, — mondta áhitattal, — már csak azért is jó az élet, mert az Isten ibolyát teremtet.

— Azért még nem tudom, — évődött Rózsika, — de ha van, aki adja? . . .

Margit pirulva temette arcát a virágok közé, aztán néhány pillanatig csendesen ültek egymás mellett, mint két kis fecske a telegráfdróton. Végre Margit szólalt meg először, alig hallhatóan:

— Egyedül jöttél? — kérdezte.

— Egyedül, — felelt Rózsika, — Endre az alispánnal értekezik valami új köves út miatt . . . Azt mondta, hogy csak egy óra múlva lehet itt. Te, Margit, ha tudnád! . . . — kiáltott

aztán szokott élénkségével, — olyan változást még nem láttam . . .

— Mit? milyet? — riadt föl a kis Tátray-leány.

— Mint Endrénél, amióta, nos, igen, amióta veled megismerkedett; tudod-e, hogy most nincs nála jobb hivatalnok a megyében?... Apa tegnap is mondta, hogy ha így tart nála a szorgalom, nemsokára alispán lehet belőle. De én meg vagyok győződve, — tette hozzá fontoskodva, — hogy ez még mind semmi, mert lesz még Endréből miniszter is.

— És ez nagy dolog? — kérdezte Margit őszinte érdeklődéssel.

— Én igazán nem tudom, — vallotta Rózsika lecsendesedve. — De annak kell lenni... legalább úgy vettem ki apa beszédjéből.

— Akkor fivéred biztosan miniszter lesz, — nyilatkoztatta ki meggyőződéssel Margit.

Rózsika egy örömteli csókkal jutalmazta meg e jóvendölést. — De most beszéljünk közelebbfekvő ügyekről, — mondta fölállva.

— Halljuk! — Margit kezdte az ibolyákat egyenkint a szájával érinteni és úgy belehelni illatukat.

— Tehát — magyarázta Rózsika, — tárgyaljuk meg a karácsonyestét. Először is: te átjössz hozzánk, ugy-e bár?

— Még nem tudom. Éva olyasmit írt, valószínűleg sürgönyözni is fog, hogy menjek Monte-Karlóba.

— Csak nem? — kiáltotta Rózsika. — Különben, — tette hozzá diadalmasan, — itt jó valaki, aki kissé beletréfálhat Éva asszony számításaiba.

Az a valaki természetesen Endre volt, Rózsika pedig köszöntését se várva, máris tudtára adta Éva kívánságát.

Éva?!... — tódult Parajdy szívébe, minden nyugodalmat egyszerre elűzve onnan. — Még öntudatlanul is csak fájdalmat tud nekem okozni, — gondolta föllázadva. — De nem, ez egyszer nem sikerül neki! — határozta el dacosan és ezért kezét kitárva, mintha máris meg akarná gátolni annak a szép gyermeknek eltávozását.

— Ne menjen! — mondta kérőn, behizelgőn. — Ne menjen! — Aztán hogy Margit még mindig nem felelt, közelebb lépett hozzá s kezét megfogva, tréfálkozón, kényeztetően folytatta: — Gondolja csak, milyen árván maradnánk itt, ha maga csak úgy ni: brrr... kiröpülne.

De alig hogy ezt kimondta, Margit legott szenvedélyesen kapta el kezét a kezéből.

— Mint rigó a fészkéből, ugyebár? — súgta oda keserűn.

Endre megütődve nézett reá, de aztán fölkacagott:

— Ugyan, ugyan, ki beszélt magának az én gyermekkori bolondságaimról? . . .

— Senki. De azért mégis tudom . . . hogy . . .

— Az eltört bábunak nincsen hazajáró lelke, — vágott szavukba Rózsika igen erélyesen. És mialatt Margitot magához ölelte, élénk arcjátékkal jelezte Endrének, hogy tulajdonképpen neki kellene most a kisleányt vigasztalni, jó kedvre deríteni.

De Endre meg se mozdult. Valahogy, amióta az Éva nevét kiejtették, mintha köd ereszkednék körülötte, hideg, megfoghatatlan, de széttéphetetlen, kijózanító köd, amelyen keresztül nem látja többé olyannak Margitot, mint ahogy még csak az imént is elképzelte . . .

Őrült vagyok! — korholta önmagát — egyetlen menekvésem, ha még ma megkérem a kezét . . . Igen . . . még ma, — határozta el. És már azon kezdett gondolkozni, hogy minő ürügy alatt távolítsa el Rózsikát, amikor egyszerre szánkózörgők sokasága csilingelt bele a Penészden megszokott nagy csöndességbe.

— Ki jöhet? — kiáltották a lányok s az ablakhoz szaladtak.

— Kázmér?! — csodálkoztak tágra nyílt szemekkel.

— Kázmér, akit hetek óta nem láttam, — mondta Margit, — pedig azelőtt majdnem minden nap velünk volt, — tette hozzá elpirulva.

— Igen, — magyarázta Rózsika évődve. — Te, Endre, nem is tudod, hogy Kázmér halálosan szerelmes . . . Na jó, hát nem mondom tovább, — nevetett Margit tiltó, kérő kezét foglyul ejtve.

Nem is mondhatta, mert ime kitárult az ajtó s kaucsukvégü botjára támaszkodva, be-bicegett Ujlaky Kázmér.

— Szinjózan, — súgta Endre megnyugtatósképpen hugának.

— Tudom, — felelt az ugyanúgy. — De hát te nem tudod, hogy Penészden még sohase látták másképpen?! — és közelebb hajolt Endréhez, hogy valamit a fülébe súgjon, amire Parajdy türelmetlenül vont vállat.

Ezalatt pedig Kázmér nála egészen szokatlan jámborsággal felelgetett Margit közömbös kérdésére.

— Igen hideg volt, nagyon hideg, — magyarázta, — nem irigylem azt, akinek most messze útra kell menni.

— Na, ugy-e, maga is azt mondja?! — szólt közbe Rózsika diadalmasan, — s mégis

Margit azzal fenyeget, hogy jövő héten Monte-Karlóba indul . . . Mit szól hozzá, mi?

Kázmér idegesen kezdte a körmeit rágni, — ezt a rossz szokását tudniillik semmiféle Topánka Vazulnak sem sikerült belőle ki-verní.

— Nem hiszem, — mondta aztán, mialatt igen komoly vizsgálat alá vette azt a körmet, amely most éppen olyan volt, mintha egy várkastély peremét vette volna hozzá mintául. — Nem hiszem . . .

— De miért nem? — kérdezték mindannyian.

— Mert . . . mert, de hiszen magának is biztosan van tudomása róla, — fordult Margithoz, de mivel az tagadólag intett, kelletlenül folytatta: — nos, hát azért, mert Éváék holnap érkeznek haza.

Kínos némaság volt a felelet erre a kijelentésre. Végre is Rózsika kacagása szakította azt félbe:

— Huh! huh! — csúfolkodott. — Gyönyörű társaság vagyunk, mondhatom! Úgy ülünk itt, mint egy csomó összeesküvő, akik már hallják a rendőrség kardcsörömpölését! . . .

Endre olyan mozdulatot tett, mintha egy nagy terhet igyekeznék ledobni válláról, aztán fölkelt és a csengőhöz lépett.

— Megengedi? — kérdezte Margittól, majd miután a besiető inasnak kiadta a rendeletet, hogy fogasson, ismét a kis Tátray-leány mellé telepedett és odasúgta neki:

— De ugy-e, azért minden a régiben marad?

— Hogy érti ezt? — kérdezte Margit elfogódott hangon. Endre pedig megértette belőle, hogy most van az a pillanat, amelyet „ha elmulaszt, egy örökkévalóság se adja többé vissza“. Ime, Rózsika és Kázmér egészen el vannak merülve valami fontos báli kérdésben, Margitnak pedig odaadó, bájos egyénisége mintha csak biztatná:

— Kérdezz, hogy felelhessek. Tégy boldoggá, hogy ezerszeresen viszonzhassam...

De azért Parajdy Endre mégis csak azt felelte:

— Úgy értem, hogy... hogy mindennek dacára velünk tölti a karácsonyestét... ugy-e bár? — hebegte és sietett búcsút venni a társaságtól.

Gyávaság volt, amit cselekedtem, — valotta saját magának, amikor újra otthon ült szobájában. — Gyávaság!... Ejh, de ami késik, nem múlik. Karácsonyestéjén, Éva fülehallátára fogom Margitot megkérni... Igen, ez lesz a legjobb... És miért ne? Hiszen nagyon,

nagyon szeretem ezt a kisleányt... egyedül csak őt szeretem és senki mást...

Ezt és még sok mást igyekezett elhitetni magával, de azért álmatlanul töltötte az éjszakát s reggel valami ürügy alatt mégis ott volt a Borosvárra érkező vonatnál. Igaz, hogy úgy állt egy kocsi mögé, hogy Éva nem láthatta és ezt a csalafintaságot mint a kis Margit iránti hűséget tudta be önmagának.

De bármennyire el is volt foglalva ellentétes érzelmeivel, figyelmét mégse kerülhette el Tátray elváltozása. Mert lám, a két év előtt még nagy, hatalmas, csaknem óriás ember, most szinte kisebbnek látszott, annyira megörnyedt, és máskor barátságos, nyílt arca valóságos mély gondbarázdáktól volt vénítve. — De Évának is egy különös vonás rögződött a szép arcára. Parajdy Endre e rövid pár pillanat alatt nem tudta azt megfejteti, de érezte, hogy a fiatal asszony valami nagy meg-rázkódtatáson mehetett keresztül.

Hátha Kázmér megmondhatná? — ötlött eszébe és ezért még aznap este meghivta barátját egy kis pezsgőzésre.

Nagyon jól érezte, hogy minden lépés, amit tegnap óta tesz, eltávolítja Margittól, s a már oly szépen megálmodott tűzhelytől, — de azért csak ment tovább, mint a parittyából

kidobott kő. Mindössze azzal az elhatározással védekezett, hogy Évát mindaddig fogja elkerülni, amíg csak a kényszer szembe nem állítja vele.

Nem is látta karácsonyestig. Igaz, hogy Margitot sem, de ezt mindenféle hivatalos ügyekkel okolta maga előtt és egész halom ajándék átküldésével igyekezett a kisleánynál jóvátenni.

Hanem a szent estén már nem védekezhett. Tátray gyöngékedése megakadályozta ugyanis, hogy Margit Parajdyékhoz mehessen és így Rózsikát és Endrét hívták meg Penészdre. Kitérésről szó sem lehetett.

De minek is lenne? Hiszen ott vár az én kis őrangyalom, — biztatta magát a fiatalember, Margit arcképéhez intézve szavait.

Különben is kezdte magát nevetségesnek találni nagy lelki tusáival; amelyek a szolgabírói teendőik kicsinyes keretében Don Quixoteszerű túlzásokként hatottak.

Valójában pedig, ami most Évához vonz, nem egyéb, — elmélkedett, miután már tizedszer türelmetlenkedett a kocsis lassúsága miatt — igenis, nem egyéb, mint: kíváncsiság. Érdekelne a mai Évának a lelkébe tekinteni, annak az asszonynak, akiért — ha hihetek a Kázmér borközi fecsegésének — valaki a múlt

héten agyonlőtte magát. De tulajdonképpen az se fontos előttem, — határozta el fitymálva, — a fő, hogy Margittal tisztába jöjjenek.

És mily egyszerűnek látszott ez a kérdés és mégis, mire Penészdre érkezett, már egy egész csomó kifogást, kibúvót forgatott agyában, arra az esetre, ha úgy esnék, hogy még ma kellene nyilatkoznia . . .

IV.

Ezúttal nem a jól ismert kis kandallós szobába vezették, hanem Évának eddig elzárt nappalijába. Itt együtt ült már az egész Tátray-család, azonkívül Rózsika, Kázmér és Sompolyi kisasszony.

Endre nehezen küzdött fölindulásával, amikor Évát megpillantotta férje mellett, ellenben a fiatal asszony egész nyugodtan állt föl és mintha csak tegnap találkoztak volna:

— Jó estét, Endre, — mondta kezet nyujtva. — Mint látja, még csak apa hiányzik, de ő megvárja, míg nagymama elalszik . . . — Foglaljon helyet . . . ahová akar . . . — mondta aztán, szája szélén alig látható gúnyos mosollyal, mert Endre egy pillanatig habozni látszott, hogy Margithoz üljön-e vagy ő hozzá, amíg végre is Kázmér mellé telepedett.

— Remélem, fentartjuk az ősi szokást, — nevetett az — és ma éjfélig kártyázunk.

— Igen, de csak dióba, — felelt Tátray. Kázmér savanyu képpel nézett reá.

— De különben, nem bánom, — bólintott megadással, — hiszen ahol Endre van, ott úgy se lehet másnak szerencséje, ugy-e Margitka? . . . — tette hozzá halkabban és mintha egy sóhajt is elfojtott volna, — de ki figyelt erre?! . . .

Évakomolyérdeklődéssel fordult Endréhez:

— Igazán? — kérdezte. — Maga olyan szerencsés a játékban?

— A játékban — mindig, — felelt Endre kedvtelenül.

— Mindig?! . . . nem az a fő, hogy mindig, — kiáltott Kázmér, — de az, hogy örületes módon szerencsés . . . Hiszen Párisból egy egész vagyont küldött haza . . . ugy-e Rózsika?

— De még mekkorát! — kacagott a megszólított, tréfás dicsekvéssel. — Láthatja, hogy azóta milyen változás van a Parajdy-házban és egész népességén . . . úri magammal együtt! — Rózsika finom selyem-bluzának a díszét tüntetőleg mutató- és hüvelykujja közé fogta és így páváskodott szavai bizonyításául.

— Ugyan Rózsika! — korholta Endre, bár ő is megmosolyogta nővére tréfáját. Egyedül

csak Éva maradt komoly, de meglátszott rajta, hogy valami hirtelen támadt fontos kérdésen gondolkodik. De aztán ő is belevegyült a társalgásba, amelyet észrevétlenül utazásaik felé terelt.

— Hogy van az, hogy maga még sohasem volt a Rivierán? — fordult Endréhez.

— Magam sem tudom, de kezdek meggyőződni arról, hogy nem nekem való a vándorlás, — felelt a fiatalember, — mert tulajdonképpen még Párisban is untam magamat.

— Valószínűleg csak turistáskodott, annál pedig nincs sivárabb dolog a világon, — válaszolt Éva élénken. — De miért nem jön Monte-Karlóba? Mily gyönyörű világ az! És az is olyan kellemes, hogy az ember minden nagyobb nehézség nélkül a legfényesebb társaságban élhet, föltéve, hogy győzi pénzzel, — tette hozzá egy szemrehányó, megvető pillantással Tátray felé. — Higyje el, — folytatta lelkesedéssel, — az az egyetlen hely Európában, ahol érdemes a pénzünket elkölteni.

És férje kedvtelen közbeszólását figyelembe se véve, elkezdett a Rivierán telelő nemzetközi arisztokráciáról és az ottani, gondot nem ösmerő (vagy legalább is nem mutató), ragyogó életmódról beszélni. Elmondta, hogy milyen nagy barátságot kötött Acci-Reale hercegnével,

s hogy hívta meg őket ebédre a jajpaháni maharadzsa . . . Csak egyszer tompult el a hangja, amikor Porisoffról, „egy hirtelen elhalt jó ösmerősről“ tett említést, de aztán sietett tovább beszélni a mentoni magyarok kolóniájáról, a nizzai virágcsatákról, míg végre, hallgatóságának úgy tetszett, mintha egyik színes képet egy másik, színekben még gazdagabbal váltaná föl elbűvölt tekintetük előtt. De Éva nem gondolt a többiekre, ő most minden szavát egyedül Endréhez intézte és ha őt akarta elbűvölni és ha az ő lelkében akarta a sóvárgást fölkelteni, az teljesen sikerült is neki.

Parajdy Endre fölízgatott képzelete ugyanis kezdte a jókuti járásban teljesített főszolgabírói kötelességeket gályarabsághoz hasonlítani. És szinte szégyelte, hogy az utóbbi hat hét óta nemcsak örömmel teljesítette azokat, de még bele is élte magát abba a gondolatba, hogy egy ilyen egyszerű mindennapias, munkás életnél nem is vágyik egyébre.

Milyen más lehet ott künt! — gondolta most, amióta Éva szirén-dala a rég szunnyadó úrhatnámságot fölriasztotta benne. — De persze, már késő! — határozta el kedvtelenül, hiszen már le vagyok kötve, — de mégis hozzátette vigasztalásképpen: — Lekötve igen, de szerencsémre a szívemmel — és hogy e nagy

szerencsét ki is használhassa, éppen a kis Margithoz akart átülni, amikor Éva hirtelen fölállt és odaszólt hozzá:

— A karácsonyfa alatt még egy kis rendezni valóm van. Nem jönne velem? Segíthetne, — aztán Margithoz fordulva: — Vigyázz kérlek, hogy senki se merjen az ebédlőbe nyitni, amíg én nem csengetek.

És Endre, aki mintegy villamosítésre ugrott föl helyéről, természetesen csakis azt felelte, hogy: — Parancsoljon velem, — s máris sietett az Éva uszályának helyet egyengetni a bútorok között. Annyira sietett, hogy talán észre se vette a Margit könybelábadt szemeinek kérő, kérdő tekintetét, amelylyel a kisleány, sejtelmektől gyötörve, utána nézett.

— Végre! — kiáltotta Éva, mikor az ajtó hátuk mögött bezárult. — Végre! Milyen jól esik magával tanuk nélkül beszélgetni!... — és mind a két kezét Endre felé nyújtotta.

Parajdy mohón kapott utánuk.

— Éva! — suttogta boldogan.

— Kedves barátom, — felelt Éva, erősen hangsúlyozva a „barátom“ szót. — Igen, igen ba-rá-tom, — ismételte mosolyogva. — Ha tudná, mennyit gondoltam magára, és — folytatta elkomolyodva — milyen szükségem lett volna a maga barátságára.

Endre feleletképpen még több csókkal halmozta el kezeit, de amikor a fiatalember a kézcsuklóját is ajkához vonta, Éva idegesen föl kacagott:

— Nem, nem . . . csak: eddig! — mondta jóakarólag s hirtelen visszavonta karját. — Mit mondana Margit, ha meglátná, hogy maga hogy eszi ezeket a szegény kis kezeket?! — kérdezte és míg hamiskásan, kihivólag Endrére nézett, arcát kényeztetőleg azokba a csókokkal borított „szegény kis kezekbe“ fektette.

— Igaza van, — kiáltott Endre elsápadva. — De különben, — folytatta nyugodtabban, — nem maga hangoztatta-e csak az imént is, hogy csupán jóbarátja vagyok? Egy jóbarát pedig . . .

— Helyes: megcsókolhatja a kezemet, de csak módjával . . . — nevetett Éva. — Különben pedig, — tette hozzá, édesen, kérdő mosolylyal szemében, ajakán, — mondja, gondolkozott már azon, hogy milyen mulatságos lesz az, amikor én a maga anyósa leszek?! . . .

És Tátray Éva oda ült a Margit által diszített karácsonyfa alá és úgy nevetett; még a fejét is hátra vetette, az estélyi öltözet puha szövetén keresztül meglátszott hófehér nyakának a csábos vibrálása . . . És egy pillanatra Parajdy Endrében ösztönszerűleg átvillant az

a gondolat, hogy hátha ismét csak azzal a fészekrabló démonnal áll szemben, aki már eddig is annyiszor elterelte a boldogulás útjáról, ezért — talán önvédelemből — csaknem durván szólt reá.

— Éva! Mit akar velem? . . . Miért jött vissza?

— Hogy én mit akarok magával? — patant föl Éva sértett büszkeséggel. — Semmit. Éppen semmit . . . Margit szép, fiatal és . . .

— Gazdag. Ugy-e azt akarja mondani? — vágott szavába Parajdy ingerülten.

— Nem . . . Mert ez nem volna igaz, — felelt Éva, elfordítva tekintetét.

— Nem? Ez meglep ugyan, de előttem meglehetősen közömbös, én Margitot szeretem . . .

— Igen? Csak folytassa kérem. Miért akadt el? Tehát: maga Margitot szereti? . . .

De Endre nem folytatta, mert egyszerre átérezte, hogy minden szó, amit Tátray Margitról kimondana, csak egy hazugsággal több lenne, amivel annak a tiszta gyermeknek szerelmét bemocskolná.

Éva pedig félig lehunyt szempillái alól figyelte meg áldozatát.

— Bocsásson meg, ha szavaim gúnyosan hangzottak, — mondta őszinte szomorúsággal hangjában. — De látja, amint maga kimondta,

hogy Margitot szereti . . . egyszerre fölébredt bennem végtelen árvaságom tudata . . . Nem . . . Hagyjon kibeszélni, másfél éve múlt, hogy férjhez mentem és azóta soha, értse meg: soha se volt egy élő lény közelemben, aki előtt kisírhattam volna magamat! . . .

Endre megrendülve tekintett reá:

— Éva, sirni tud? — kérdezte inkább csak önmagától.

És a fiatal asszony talán meg se hallotta ezt, hiszen szenvedélyes zokogás remegtette meg szép vállait.

— Éva, az Istenért! . . . minden percben bejöhetnek . . . csendesedjék, kérem! . . . — unszolta Endre, torkában el-elakadó szóval. És mintha foganatja lenne kérésének, lám Éva máris felült helyén és könyeit zsebkendőjével szárította.

— Ugy-e, örült vagyok? — kérdezte bánatos mosolylyal. — Az imént mondtam, hogy mennyit gondoltam magára. Talán el se hitte, pedig esküszöm, hogy igaz! . . . Lássá, férjemben, bármily keveset vártam is tőle, mégis csalódtam. Kicsinyes, fösvény, de azért minden szeszélyemet teljesíti . . . meghunyászkodásból . . . különben . . . De ha a legjobb ember volna is, akkor se érthetnők meg egymást soha . . . Azt reméltem, hogy ha sokat

leszünk külföldön, legalább külsőleg változik egy kicsit s nem marad olyan — parlagias ... De még ez is a régi ... ugy-e? ... Aztán meg, ráadásul, el is betegesedett, mint a túlságos vénen átültetett tölgyfa ... Lehet, sokat aggódik, — vetette közbe Éva, szemeit lesütve, — mert szerinte a vagyoni helyzetünk megrendült. Igen ... Én nem sokat értek az ilyesmihez, — vallotta könnyedén, bár még mindig nem nézett föl brüsszeli csipkéiről, — de talán apa volt az oka ... Vagy én?! ... — kérdezte ijedten, de aztán vállat vont. — Lehet, hogy én is ... Mindenesetre, úgy látszik, kevesebb volt a penészdi nábob pénze, mint ahogy híresztelték. — De, — és itt újra egész lelkével belenézett a Parajdy szemeibe, — de mindezt elviselném. A szegénységtől se félek, hiszen megszokhattam ... hanem az egyedül-lét! — Az a rettenetesen sívár egyedüllét!

Endre nem hallgathatta tovább:

— Miért lenne egyedül, — kiáltá, — hiszen ezután, ha én ...

— ... elveszi Margitot, — vágott szavába Éva szenvedélyesen. — Tudom: a barátság morzsáit nekem juttatja ... De hát azt hiszi — lihegte, míg mindkét kezét a fiatalember vállára tette, — azt hiszi, beérem annyival? ...

— Éva! Éva! — rebegte Endre magához

vonva a szép asszonyt, aki egy pillanatig hagyta, hogy ölelje, de csak egy pillanatig, aztán kibontakozott karjából.

— Nem, nem, — kiáltá. — Ne hallgasson reám, . . . se saját magára . . . de menjen, meneküljön! Itt a másik szobában várja az, aki magát szereti, aki magát boldoggá fogja tenni . . . Kicsinyes, polgárias, mindennapos boldogsággal, az igaz — tette hozzá kicsinylőleg, — de hány embernek jut még ennyi is? . . .

— Éva, csak téged szeretlek, — felelt Parajdy rekedt suttogással.

— Nem, Endre, maga engem félreértett, — mondta Éva nyugodt fölényvel. — Én nem kértem szerelmét. Mindazt, amit mondtam, csak az irigység mondatta velem, mert lássa, azt álmodtam ott kint . . . idegen világban . . . ahol egy friss sírhant örökké bizonyítja, hogy hűséges felesége voltam és maradok Tátray Lőrincnek . . . Igen . . . ott a mentonei temető tengerre néző szikláján álmodtam azt, hogy lehetne nekem egy jóbarátom, aki megvédene engem . . . aki soha el nem hagyna engem, aki : . . .

— Éva, miért játszik velem? Ha szeretne, nem beszélne így. Ha szeretne, csak azt az egy szót mondaná: Gyere! — és én: követném.

De Éva ijedten tette szájára a kezét.

— Hallgasson, Endre! . . . Ne tegye még nehezebbé lemondásomat! — és ezzel fölkapva egy papirtekercset, a lámpához tartotta azt, majd amikor lángot fogott, gyorsan, lázasan gyujtogatni kezdte a karácsonyfa gyertyáit.

— Csengessen! — rendelte szigorún, de tompán, alig mozgó szájszélekkel.

És Parajdy Endre egy alvajáráó merevségével engedelmeskedett.

De a kis Tátray Margit nem talált örömet az ajándékok között, pedig egy félszobát betöltött mind az a drágaság, amit Éva ízlése szerint Tátray a nizzai híres boltokban összevásárolt. Ott volt egy kis asztalkán az Endre küldeménye is: csillogó ékszerek, szépen kötött könyvek, pompás édességek. De mit ért neki mindez? Hiszen egy valamit hiába keresett, hiába kutatott, pedig csak az tudná szivét földeríteni minden drágaság közt. Igen, csak az! Egy kicsinyke, vékonyka, húsz forint értékű, de egy egész élet becsét magába foglaló — karikagyűrűcske . . . Azt nem lelte sehol, se akkor, se másnap, sem többet sohase! . . . Mert az, akitől várta, rá se gondolt többé, az a *másik* pedig, nem merte megtenni . . .

— Lássa, Margitka, — mondta Kázmér szomorún, amikor Eváék az igen fontos újévi számadások elintézése után ismét útra keltek

és nyilvánvaló lett az is, hogy Parajdy Endre a napokban indul utánuk, — lássa, Margitka, én rajtam már nem segít semmi! Mióta magát megszerettem... Na, ne ijedjen meg tőlem azért, hogy ezt mondom! Hiszen nem ártok vele senkinek!... Hát, — folytatta nagyot sóhajtva, — csak azt akarom mondani, hogy mióta magát megszerettem, — úgy körülbelül hat hónappal ezelőtt, — emlékszik? kék ruha volt magán és egy nagy csupor tejet vitt apró, elővigyázó léptekkel a beteg kondásnénak, nos, azóta mindig azon igyekeztem, hogy megjavuljak... Ne igyam... Igen... Föl is fogadtam, meg is esküdtem magamnak, hogy nem iszom... Meg is tartottam két napig, akkor aztán azon vettem magam észre, hogy tányérba töltöm a pálinkát és kanalizom, — mint a levest... mert hogy a levest *eszik*, én meg csak arra fogadkoztam, hogy nem *iszom!*... Na lássa... Ugy-e igazam van, hogy az útszéli árokig fogok zülleni?!... Aki így fiskáliskodik a saját adott szavával, az egyébire se érdemes... legkevésebbé, hogy egy angyalhoz emelje a tekintetét. Azért ne féljen tőlem, aranyos kis Margit... higgye el, úgy elmegyek nemsokára, hogy még a híremet se hallják. De búcsúzóul, kérem, fogadjon el egy tanácsot tőlem: Ne gondoljon

többé arra a valakire, aki istenucscse, hogy százszorta hitványabb nálamnál! . . . Nem. Ne védelmezze . . . Engedjen kibeszélnem. Lássa, én nagyon komisz fráter vagyok, de mégis a javulásomért próbáltam küzdeni . . . De ő? a jót dobja ki a lelkéből, egyenkint, öntudatosan, mint a léghajós a homokzsákot . . . Pedig igaz, ami igaz, — sóhajtott elgondolkozva, — kár érte . . . nagy kár, mert határozottan sok aranypor volt a közé a homok közé keveredve.

NEGYEDIK RÉSZ.

I.

Tátray Éva az unalomtól idegesen járt-kelt szobájában, abban a szép nagy teremben, amely a monte-karlói Hotel de Paris első emeletének díszje volt. De alig méltatta egy pillantásra a körülötte fölhalmozott izléses butorzatot, hanem inkább minduntalan az ablakhoz lépett és türelmetlenül nézett ki, a vihartól fölkorbácsolt tengerre, hallgatta az üvegtáblákhoz verődő, hóval vegyes eső zuhogását.

Ez hát a tavasz beköszöntője a híres Napsugár-partokon, — gondolta kedvetlenül és hirtelen elhatározással lebocsátotta az

ablakredőket, aztán fölcsavarta a villamos-lámpákat.

Legalább ne lássam ezt az ocsmány időt! — mondta félhangon. — És ez így tart már tíz nap óta. És még eltarthat két hétig. — Zsörtölődött és szinte hálás lett volna bárminő kis eseményért, ha például a komorna egy kalapot elrontana, vagy egy virágtartót eltörne... vagy ... Ejh, bármit és bárkinek, csak-hogy ettől a rettenetes sivár érzéstől, amely Penészdről távozása óta szünös-szüntelen kínozza, menekedjék. De semmi sem zavarta meg a fogadó szieszta-idejének békességes csendjét.

Tátray Éva unalmában bölcselkedni kezdett. Mivel pedig el nem ismerte volna egy vagyonért sem, hogy azt az érzést egész egyszerűen: lelkiösmeretfurdalásnak lehetne nevezni, — elhitette magával, hogy nem egyéb az annál a bizonyos sóvárgásnál, amely minden idegenben vándorló magyart meg-meggyötör néha.

Igen, valószínűleg az lesz az! Mert tán annak sincsen határozott oka, se határozott neve, de azért sokszor kinzóbb, mint a fogfájás és nehezebben lehet tőle szabadulni, mint a köszvénytől. Óh, ez a rettenetes „miért is jöttem ide“ érzés, amely úgy terjed, tapad

minden gondolatra, minden szívverésre, mintha pókháló fonódnék minden idegszálra. Mert szeret a magyar ember utazni, nagyon szeret. Nomád elődeinek ösztönei minduntalan kizavarják falujából, de ha már messze van tőle. mégse találja a helyét. — Talán azért, mert — fájdalom! — többé nem egyesítheti a vándorlást az otthonnal, mint elődei, mert bizony ma már hotelbe kénytelen szállni és nem a saját sátrába! . . .

De hiszen ez természetes, — tört ki Éva türelmetlenül, — meg kell örülni ilyen banális környezetben! — aztán e kifakadás kapcsán férjére gondolt és ekkor határozottan föllázadt sorsa ellen, amely őt Tátray Lőrinchez láncolja.

És ma már egy nyomorúságos tizezerfrankos gyöngysort sem akart megvenni! — gondolta és önkénytelenül ökölre szorította kezét. — Azt mondja, hogy nincs. Hogy nem teheti, — elmélkedett tovább. — És ezt mondja Tátray Lőrinc: Nekem?! Monte Karlóban! . . . Monte-Karlóban, ahol végérvényes „nincs“, nem is létezik! . . . De persze puritán nézetű férjürem nem tartja „ildomosnak“ — igen, ezt a szót használta, — hogy a játékbankba belépjen! Mehetnék magam is, — ötlött eszébe, de legott elvetette ezt a gondolatot. — Utálom,

— határozta el. — Utálom, mint minden mészárszéket és a végén az se más, csakhoggy itt az aranyborjut vágják, nyúzzák, szeletelik darabokra. Szerencsére, nemsokára itt lesz Parajdy. Azt mondják, hogy meseszerű szerencséje van a játéknál. Meglátjuk, lehet-e hasznát venni az árvának.

Gondolataiból kopogás zavarta ki.

— Egy úr kérdezteti, — jelentette a pincér, — hogy fogadja-e nagyságod?

Éva megkönnyebbülve sóhajtott föl, végre a várva-várt szórakozás. De elővigyázatból mégis kiadta a rendeletet, hogy hozzák előbb föl az illető úr névjegyét.

És míg a fürgelábu olasz gyerek a földszintre sietett, a szép asszony kíváncsian találgatta, hogy ki lehet e szokatlan időben jelentkező látogató?

Parajdy? . . . — tűnődött. — De nem. Hiszen az csak ma este érkezhethet . . . ha ugyan jön? . . . De jönni fog . . . — határozta el vállatvonva. — De ki az az úr? . . . Valakí a mentoni magyar kolóniából? . . . Azok is később szoktak a kaszinóból átrándulni egy csésze teára . . . Hát akkor ki? . . .

— Gamsberg! — kiáltotta, a meglepetéstől tágra nyíló szemekkel tekintve az éppen kezébe kapott kis kartonlapra.

— Igen ő! Testestől lelkestől! — adta rá a választ maga a gróf, aki nyomon követte volt a pincért.

Éva hidegen nézett rajta végig:

— És neje, a grófné hol van? — kérdezte kimért udvariassággal.

— Nőm? ... De hiszen nekem nincsen feleségem ... sohase is volt, — magyarázta, mialatt Éva kezét ajkához emelte. Majd azon az érzelmektől át meg áthevített hangon, amelynek varázsa az egykori kis Ujlaky-leányt elbűvölte, azt kérdezte a még mindig tartózkodó Évától:

— Mondja! ... igazán nem akar megbocsátani? Lássa én nem tehetek róla, hogy Kázmért akkor megsebesítettem. Isten látja lelkemet, hogy meglakoltam érte ... hiszen: magát vesztettem el miatta.

— Jöjjön, gróf Gamsberg, hadd mutassam be a férjemnek, — mondta Éva válaszképpen és hirtelen kinyitotta a mellékajtót.

De Tátray nem volt a szobában.

— Hol van az úr? — kérdezte Éva az ott rendezgető komornától. — Talán ujságot olvas az előcsarnokban? Menjen és mondja, hogy kéretem ...

— Nem hiszem, hogy itthon volna, — hadardta a csacska francia leány, — mert

láttam a tengerpart felé menni s még feltűnt nekem, hogy ilyen esőben kalapját kezében tartja és hajadonfővel sétál . . .

— Biztosan megfájult a feje a számadások átnézése közben, — felelt Éva inkább Gamsbergnek és ezzel újra visszavezette vendégét a szalonjába.

— Parancsol? — kérdezte egy cigaretta-dobozt téve a fiatalember elé.

De az se azt, se a kandalló előtt kínált karszéket nem fogadta el, hanem ünnepélyesen megállt Éva előtt:

— Addig semmit, míg meg nem kapom a bocsánatot, — mondta halkan, remegő szájszélekkel.

Tátray Éva pár pillanatig behúnyt szemmel, szótlanul ült helyén és engedte, hogy a fölriasztott emlékek egész serege megostromolja szívét, lelkét, egész valóját . . .

Tehát ismét szembe állt azzal az emberrel, akit hat év óta egy pillanatra se tudott kiűzni gondolatából s akire a körülmények különös játéka szerint vagy imádattal vagy haraggal gondolt, — de sohasem közönnyel. Akit ezerszer megátkozott, de aki után megszámlálhatlan sóvárgó, forró könnyet sírt akkor is amikor még visszavárta, azután is, hogy elűzte magától.

Miért is üzte el? — Mert félt a szegénységtől? De hiszen, ha hihet férje aggódásainak, újra előtte áll az ezerszerte ijesztőbb alakban, mert olyan emberrel kell azt majd megosztania, aki iránt első pillanattól kezdve undorral volt eltelve: Tátray Lőrinccel . . .

Éva egyszerre átértette házaseletének rettenetes kárhozátát. S bár egészen tudatában volt annak, hogy igazságtalan Tátray Lőrinc megítélésében, azért mind hiába, még erényeiért is utálta a szerencsétlent. Miért olyan jó? Miért olyan engedékeny? Miért vállalkozott arra a megalázó árnyék-férj szerepre? — gondolta most is könnyörtelenül.

Évamég sohasem érzett olyan meghasonlást sorsával, mint ma, de egyuttal saját magát is árulással, gyávasággal vádolta, amiért akkor, azon az átkos emlékü versenyen kitérő választ adott volt Gamsbergnek, ahelyett, hogy rögtön kimondja a határozott, az egyedül boldogítható igent. Persze, ha Kázmér párbaja közbe nem jő, azt az egész halasztási ötletet, csupán mint egy kis kacérkodást lehetett volna elmagyarázni. És valójában nem is volt egyéb. Éva asszony legalább most meg merne rá esküdni, hogy ami őtet illeti: egy perzig se vette az ügyet komolyan.

— Nem felel? — ismételte a gróf mindig

halkabban, mindig több reménytelenséggel és kétségbeeséssel hangjában.

És Éva még mindig nem szólt egy szót sem, csak amikor végre ismét fölnyitotta szemeit, nehéz könnycseppek kezdtek lassan-lassan, de föltartóztathatatlanul arcán végigperegni.

— Éva! Hát maga is szenved, nemcsak én? — kérdezte Gamsberg szenvedélyesen.

Éva mérhetetlen szomorúsággal, megadás-sal vont vállat:

— Ezen most már nem segíthetünk, —
— válaszolt, mialatt hófehér kezefejével csaknem szégyenkezve kezdte letörölni könnyeit.

— Miért nem? . . . — kérdezte Gamsberg.
— És miért ne? . . . Szeretem magát, Éva. Mindig csak magát szerettem . . . Lássá, magam sem tudtam, hogy a maga emléke milyen föltétlenül uralkodik a szívemen. Csak ma, amikor odaát a kaszinóban egypár magyar úr véletlenül magáról kezdett beszélni és én megtudtam, hogy itt van a közelemben, akkor egyszerre nem birtam ellenállani a váagnak, hogy magát újra ne lássam és csaknem futva jöttem, hogy bocsánatáért esdekelyek. És . . . és . . . — tette hozzá, mintha imádkoznék, — hogy az életemet újra a lábai elé tegyem. Emeljen magához vagy tiporjon el . . . Éva?!
— mit várhatok?

— Mit várhat? — jajdult föl a fiatal asszony keserűn. — Mit várhatunk mindketten egy olyan élettől, amelyben nincs már semmi ép. Se bizalom, se reménység, se ideálok, se boldogság. Semmi. Mikor az egész egy haszontalan rom, egy roncs és semmi más!

— Édes! — suttogta Gamsberg olyan hangon, mint aminőn kis gyermeknek mesét magyarázunk. — Hát nem jutott az sohasem eszébe, hogy a roncsból kunyhót lehet építeni? A világtól nem is sejtett, tőle jól elrejtett, ki nem fürkészhető kis kunyhót, ahol a szerelmünk, ahol a boldogság új otthonra talál?!...

— Maga teuton! — felelt Éva könnyein át mosolyogva, mert a Gamsberg érzelgőssége ismét megneveltette, de azért csak még jobban szerette érte.

Igen. Miért ne építenék föl azt a varázslatos kunyhót, ahol a világtól elrejtve, boldogan élhetnének? — Nem szenvedett eleget másfél év alatt, hogy a gazdagság sivárságától végre megundorodjék?

... Csak szeretni! Csak osztatlanul azé lehetni, együtt élhetni azzal, aki leányálmainak tiszta eszményképe volt.

Végre is, kinek mit árt vele? Férjének? Alig. Hiszen Tátray Lőrinc valószínűleg sokkal megelégedettebb lesz, ha újra visszatérhet falusi

kuriájára és sokkal boldogabb, mintha tovább is megmarad egy mindenképpen felette álló, s még hozzá tékozló feleség örökké csődtől rettegő pénztárosának?!

És Margit? — Igen. Margitnak vissza fogja küldeni az ő Endréjét, azonnal, azon mód! Legyen vele boldog!

Mindez pedig azalatt cikázott keresztül Tátray Éva gondolatán, hogy Gamsberg Alex foglyul ejtette gyűrűktől nehéz, keskeny kezét és minden egyes ujját egyenként csókolta.

— Ez a válasz? — kérdezte a gróf, mivelhogy azok a kis kezek olyan jámboran, olyan ellenállás nélkül pihentek az ő jól ápolt kezében.

— Ez, — felelt Éva és mindkettőjüket megremegtette kezeik delejes összekulcsolása. — De most menjen, — súgta, mivelhogy lépteket vélt hallani. — Nem, nem akarom, hogy férjemmel most találkozzék. Hanem ma este Mentonban — a Louvreban — bál lesz, arra ugy-e eljő maga is?

— Ott leszek, — felelt Gamsberg szerelmesen, majd sietve keresgélt kalapja után. Az ajtóban azonban egy pillanatra habozva állt meg, mintha még valamit akarna kérdezni, — vagy kérni? — de mivel a léptek csakugyan közeledtek, hirtelen meghajtotta magát és távozott. Éva pedig gyűlölettel gondolt arra,

vagy azokra, akik e percben érkezésükkel háborgatni merték.

II.

— Újra kezdeni az életet! Igen, újra kezdeni, — ismételte magának, mialatt a vonat Menton felé röpitette. Szemben vele Veronesi hercegnő ült; mellette a jajpahani maharadzsza és mindaketten mindenképpen azon igyekeztek, hogy szóra hozzák. Nem egészen özetlenül ugyan, hanem hogy ők mulassanak a magyar asszony exotikus zamatu, híres szellemességén. De Éva alig vette észre létezésüket. Csak éppen azért választotta ezt a fülkét, amelyben ők ültek, mert a többiben honfitársait vélte fölismerni, azokat pedig lehetőleg kerülte.

— És monsieur Tátray? — kérdezte az indiai uralkodó szokott nyájasságával. — Hozzá nem lesz szerencsénk?

— Nem, — felelt Éva kurtán, de aztán erőt vett magán és mosolyogva adta meg a magyarázatot. — Ma egész nap fájt a feje, — mondta. — Szédülésekről panaszkodott. De ő is azt hiszi, hogy csak ez a szeszélyes időjárás okozta a változást... — tette hozzá, e mentéssel egyuttal jelenlétét is érthetővé téve, s aztán újra elhallgatott. De a zakatoló vasuti

kocsi üteméhez annál gyorsabban igazodtak szabad szárnyra bocsátott gondolatai. — Holnaptól kezdve már nem kell hazudnom, — mondogatta újra meg újra. — Nem! Se tettel. Se szóval. Soha többé!

De Tátraynak már mostan sem hazudtam. Megkérdezte, hogy miért vagyok egyszerre olyan kicsapongó jókedvű... hát megmondom neki: mert holnaptól kezdve új életet kezdek... Milyen meglepetve nézett reám!... Hogyan érted? — kérdezte. — Hát úgy, hogy megjavulok, — feleltem, — hogy ezentúl senkinek se kívánom a kárát, hogy mindenkinek visszaadom, ami őt megilleti, mindent!... a szabadságát... a szívét... a boldogságát, mindent!... kinek, kinek ahogyan illik!...

Nem értette!... Azt hitte, tréfálok... akkor aztán jobban megmagyaráztam, — hogy megbántam bűneimet... belátom, hogy őt nem érdemeltem meg stb. ... Hogy belesápadt szegény, szinte megsajnáltam. Talán el se jöttem volna, amikor láttam, hogy mennyire lüktetnek halántékán az erek, s hogy temeti fejét mindakét karjára...

Már szinte letettem a szándékomról, hogy ide jöjjek, mert azért, hogy elválok tőle, nem szívesen kinozom szükség nélkül... De mégse! Hiszen Alex vár. Az én Alexem, akinek még

ma a menyasszonya leszek!... Milyen boldoggá teszem!... Más asszony talán megelégednék azzal, hogy a kedvese legyen. De én? Isten ments! Nem alkuszom, nem hazudozom. Nem csalok. Férjem iránti gyűlöletből se tettem soha, szerelemből meg éppen nem férne hozzá az ilyesmi. Gyűlölni? — Tulajdonképpen én nem tudok gyűlölni, csak megvetni, — mint ahogy szeretni is, sokszor úgy érzem, hogy csak az idegeimmal tudok . . . Különös, de tény, hogy a fejem mindig hűvös marad. Talán nincsenek is érzékeim? Magam sem tudom... Lehet, hogy nem bennem van a hiba, hanem őseimben. Ki tudja? . . . De mit töprengek most ezekkel az analizisekkel?! Egy tény és erre esküszöm, hogy: Alexet nagyon boldoggá akarom tenni. Tartozom ezzel neki. Hiszen két évet raboltam el az életéből, — de a magaméból is. Igen . . . És ezt be kell a sorsnak tudni, amikor vétkeimet följegyzi, mert megbűnhődtem érte. Vajjon megértette-e Tátray mindazt, amit mondtam? Megérthette, hiszen elég világosan beszéltem. De különben (órájára nézett) egy óra múlva levelem is a kezében lesz, abban pedig mindent megírtam: őszintén, becsületesen. Lehet, hogy egy kicsit nagyon is őszintén, — ötlött most Éva eszébe és elmosolyodott. — Ha Kázmér mindezt tudná, most újra „a nagy

kiméletlen“ névvel tisztelne meg, — gondolta, de vállat vont. — Végre is minek gyötörné magát önvádakkal, önismeretekkel? Őszintén remélte, hogy Tátray ezután is az az akarat nélküli rabszolga férfi lesz, aki eddig volt, s az elválás elé nem fog nehézségeket gördíteni. De minek is tenné? Nélkülem sokkal könnyebb lesz neki a vagyona foszlányait újra összefoltoztatni, toldogatni, — határozta el.

És Éva e percben is abból a mérhetetlen magasból tekintett le Tátray ügyeire, amelyről kisgyermek kora óta szokott arra tekinteni. Ezt a szokást másfélévi házaselete nem bírta megmásítani. Igaz, hogy Tátray se rövidítette meg azt a távolságot, talán mert sohasem bírta feledni, hogy ő reá, az egyszerű paraszt-ispán ivadékára egy nádor-ispán unokája van bízva és hogy ez végtelen megtiszteltetés reá nézve...

— Menton! Tout le monde descend! — kiáltott a kalauz és ez a hang egyszerre visszatérítette Évát a valósághoz.

— Szintén a Louvrea jönnek? — kérdezte utitársaitól. — Ott ma „bal poudré“ lesz, — magyarázta és egyuttal félrelebbentette sűrű csipkekendőjét, amely eddig eltakarta fehér parókáját.

— Oh ma chère, comme vous êtes jolie, jolie, jolie! — kiáltott a hercegnő lelkesedéssel, a

maharadzsa pedig szó nélkül hajolt meg előtte oly mélyen és alázattal, mintha nem is asszony, de egy, a lótusz kelyhéből kilépő istenség lenne.

Éva szerette volna odakiáltani, hogy „köszönöm!” Úgy érezte, hogy mindez a dicséret, mindez a hódolat csak gazdaggá teheti azt, aki a szívét bírja.

S amint belépett a Louvre előcsarnokába, ismét a bámulat moraja fogadta, ugyanúgy, mint egyszer hajdan az apai háznál.

Ugyanúgy és mégis milyen másképpen! Mennyivel tulsúlyban volt itt a férfiak dicsérete, s milyen gyéren, milyen fukaron vegyült bele az asszonyok jóváhagyása, az egyes szavaknak, amelyek füléig jutottak, milyen más volt az értelmük, milyen egészen más, mint hajdanában.

— Nézd, itt jön az aranyparaszt gyönyörű felesége, — mondta az egyik s közelebb hajolt a szomszédjához, hogy valami igen érdekeset súgjon a fülébe ...

— Milyen ici-pici lába van, — lelkesedett egy kis francia marquis, míg szavai nyomán egy egész kis rózsafüzért cuppogtatott a levegőbe üres csókocskákból.

— Ugy-e ő miatta ölte meg magát az a híres orosz agitátor? — kérdezte egy osztrák gróf, monokliját a szemébe illesztve. — Igen,

— jött rá a válasz. — Mert nem fogadta az udvarlását. Vagy talán, mert nagyon is fogadta? — és ismét összesúgtak, ismét összenevettek.

— Ideje, hogy meneküljek ebből a romlott légkörből, — gondolta Éva fölháborodva, jól lehet még csak tegnap is nagyon hízelgett neki, ha megjelenését általános érdeklődés követte. Még azt se igen bánta, ha valótlan-ságokkal gyanúsítják. Sőt amikor Porisoff öngyilkos lett, többszörösen meginterwievoltatta magát és addig olvasta az e tudósítások nyomán támadt érzелgős cikkeket, amíg végre maga is elhitte, hogy az a híres ember ő miatta röpitett golyót az agyába. Pedig a valóság úgy állt, hogy sohase került köztünk vallomásra és Porisoff egyszerűen egy Oroszországból kapott levél olvasása után ölte meg magát. Mindegy. Tátray Éva végtelenül tetszelgett magának a „femme fatale“ szerepben, amely egyszerre híressé tette az egész Rivierán.

De a tegnap? — az rég volt. Ma már minden megváltozott. Tátray Éva alig várja, hogy láncait leoldhassa és új életre kelve, tisztán, minden lealázó megalkuvást mellőzve, repülhessen azzal, akit szeret.

— Úgy látszik, korán érkeztem? — kérdezte Éva gróf Pálhegyi Miklóstól, akivel a Louvre bejáratánál találkozott.

— A világért sem, — felelt a gróf udvariasan. — Lássá, már együtt van egész Magyarország.

— Sőt, nemsokára együtt lesz az összmonarchia, — szellemeskedett Temesy Pista, aki a gróf nyomában csörtetett, mert Évától egy négyest szándékozott elkérni.

— Hogy-hogy? — nevetett Éva.

— Csak úgy, hogy mindjárt bejönnek herceg Dunkelsteinék, meg a Karovitz comtessek. És — folytatta Temesy, akit különben leginkább a „mindig jólértesült“ néven ösmert mindenki — és, last not least, a legszebb volt huszárkapitány is: Gamsberg Alex gróf, a szív-evő.

Éva kezdte legyezője virágait vizsgálni, de hangja teljesen nyugodt, közönyös maradt, amikor azt kérdezte: — Gamsberg? Arról a Gamsbergéről beszél, aki hajdan Konrád főherceg szárnysegéde volt?

— Arról, arról, persze, hogy arról! — kiabált Temesy élénken. — De hiszen ösmeri, gondolom, volt önöknél is Borosvárt... Jó fiu, szegény...

Éva összeijedt, de még mindig természetesen hangzott a nevetése, amikor Temesyt megtámadta:

— Na, tudja, maga ugyancsak követke-

zetlen a jelzők használatában, egyik percben azt mondja Gamsbergéről, hogy szív-evő, a másikon meg már le szegény-fiúzza! Hogy illik ez össze?

— Nagyon egyszerűen, — felelt a „mindig jól értesült” finom mosolylyal. — Gamsberg a nők előtt még mindig a régi fess, sneidig huszártiszt és hódítja őket rakásra, ahogy már az cifra mundéros, aransújtásos, sarkantyu-pengetős huszártiszteknél szokás. Nálunk férfiaknál azonban — és itt Temesynek végtelen szomorú, részvétteljes lett a hangja, — már rég letette szegény a tiszti rangját (mint ahogy tényleg le is tette) és mi már tudjuk, hogy nem egyéb az árva egy közönséges szürke, nyomorusággal, gondokkal küzködő „cibil”-nél.

— Nem igaz, — tört ki Évából meggondolatlanul.

Temesy meglepetve nézett rá. — Így vagyunk, — gondolta és szinte megbánta, hogy a szép asszonynak fájdalmat okozott, de aztán belátta, hogy a jólértesültség is olyan istenség, amely folytonos emberáldozatokat követel és ezért könyörtelenül fordította meg a kést hallgatója szívében.

— Nem igaz? — kérdezte neheztelve. — De kérem, ha nekem nem hisz, ott van Pál-hegyi, kérdezze meg tőle. Hiszen ma délután

is mindnyájunkat megpumpolt a kis öreg, kit húsz frankért, kit ötszázért, ahogy jött, ahogy sikerült . . .

Éva egy szék támlájához kapott, hogy el ne szédüljön, szerette volna a legyezőjét ennek a kis vigyorgó embernek az ábrázatán összetörni. S talán inzultálja is haragjában, ha Temesy nyugodtan nem mutat a bejárat felé:

— Ott jön ő maga, — mondta, mély meghajlással fejezve be a kínossá vált párbeszédet. — Ha parancsolja, ide küldöm . . .

— Szükségtelen, — felelt Éva gőgösen, mire a „mindig jól értesült“ kissé leforrázva, de azért hősiesen, mosolyogva távozott.

— Jöjjön az erkélyre! — mondta Éva Gamsbergnek csaknem parancsolólag.

— Nem, ne az erkélyre, — felelt Gamsberg, hatalmában biztos fölénynyel. — Az olvasóterem ilyenkor üres, ott zavartalanul beszélhetünk . . . — És Éva szó nélkül arra irányította lépteit.

Csakugyan jól számítottak. A szoba teljesen üres volt.

— Az enyém? — kérdezte a fiatalember, Éva kezét ajkához emelve.

Éva pedig komolyan, átgondolt lassusággal adta meg a választ:

— Igen. — A magáé . . . De . . .

— Óh nem, nem, semmi „de“! — kiáltotta Gamsberg szenvedélyesen. — Ne szóljon. Ne mondj egy szót se többet... Csak tudjam, hogy az enyém vagy... Az én Évám. Az én mindenem... — suttogta, magához vonva a szép asszonyt.

És Éva kábultan hagyta magát ölelni, míg forró szája sóváron kínálta a csókokat. Mit bánta ő e percben, hogy mit mond a világ? Hogy mit tartanak róla, vagy Alexről az emberek? Hogy ki a gazdag, ki a szegény kettőjük között? Amikor egy szerelmes asszony csókra éhezik, akkor nem igen szokott azzal a kérdéssel bibelődni, hogy lesz-e azután — kenyér?

— Tied vagyok és ez olyan nagy boldogság, — lehelte Éva, a fiatalemberhez simulva, — hogy szinte hinni sem merem.

— Miért ne hinnéd? — felelt Gamsberg. — De — és hangja kérőre változott — menjünk innen! Itt minden percben beléphet valaki. Még nincsen késő, alig kilenc óra. Lásd, tízre Nizzában lehetünk, ott kevésbbé ismernek... ott jobban elrejtőzhetünk.

— Miért rejtőznénk? — kérdezte Éva büszkén kiegyenesedve, — nem tettünk semmi rosszat...

Gamsberg egy türelmetlen fejmozdulatot

tett és csaknem kíváncsian nézett az előtte álló gyönyörű asszonyra.

— Úgy beszél, mint aki még sohasem csalta meg az urát, — gondolta csodálkozva, — lehetséges lenne?

Hangosan pedig, némi zavarral, mert teljes öntudatával volt annak, hogy most nevetségesen butaságot kénytelen mondani, azt felelte:

— Még nem... de...

— De? de... mi az a de? — nevetett Éva, a szenvedélyből egyszerre féktelen jókedvre csapva át. — Mi az a de?...

— De... Ej! Végre is nem vagyunk már gyermekek, — válaszolt Gamsberg, mialatt hegyes cipőjének orrát majd jobbra, majd balra fordította, mintha e percben egyedül csak az érdekelné, hogy a villamoslámpa fénye milyen szög alatt törik meg leghatásosabban a tükörsima lakkon.

— Haragszik? — incselkedett Éva. — Lássá, nevezze erénynek, hóbortnak, vagy örületnek, ahogy akarja, de a férjemnek hűségese felesége akarok maradni, amíg a nevét viselem!

— Éva?! Jól mondta: ez örültség! — lázadt föl a fiatalember őszinte megbotrántkozással.

— Pedig megtartom, — felelt Éva határozottan.

— Becsületből? — kérdezte Gamsberg indulatosan.

— Igen. Zsiványbecsületből, — dobta oda Eva hetyke önbizalommal.

— De gondolja meg, Éva. Nem, nem, ilyen kegyetlen nem lehet. Így nem tiporja senki büntetlenül a boldogságot.

— De édes barátom! — nevetett Éva, mialatt mind a két kezét a gróf vállára tette. — Hát mire valók ezek a nagy szavak! Nem egy életre szól a mi szerelmünk? És mit gondol, meddig fogom annak a becsületes, tisztességes Tátraynak a nevét viselni?...

— Meddig?... hát mit tudom én!?!... egy évig? tiz évig?...

— Tiz évig? — Éva ismét a szemébe kacagott. — De maga, úgylátszik, felejtí, hogy mi magyar honpolgárok vagyunk, ott pedig félév alatt le lehet járatni egy válópórt...

Gamsberg palástolatlan ámulattal nézett reá.

— A válópórt? — ismételte.

— Nos igen... Miért néz úgy reám?... — Éva ismét apró gyémánttal kirakott orájára nézett, — körülbelül most olvassa Tátray a levelemet, amibe mindent megírtam neki és...

— Mindent?... De mi az a minden? — kiáltott Gamsberg elsápadva. — Hiszen... hiszen, csak az imént mondta, hogy „nem

tettünk semmi rosszat“ ... És igaza volt, átkozottul igaza volt... Kérem, Éva, gondolja meg...

— Mit?... — Ujlaky Éva most már hidegen, megközelíthetlen göggel állott vele szembe. — Mit?... — ismételte s szemeit összehúzta, hogy szűrő tekintetük mintegy összpontosítva mélyedt a fiatalember lelkébe.

— Hogy nem lehet egy házasságból egyszerűen csak úgy ni, kilépni, mint egy klubból vagy a színházból...

— Nem lehet? De házasságot törni annál egyszerűbb, ugyebár? És ezt maga mondja nekem! — kiáltott Éva, — maga, Alex, aki két órával ezelőtt még arra kért, hogy a szerelmünknek új otthont építsünk... Emlékszik? Nagyon szépen hangzott. Hogy is mondta? Igen: „a roncsból lehet kunyhót építeni...“ Ugy-e, ilyenformán mondta?

— Édes Éva, maga engem félreértett, — magyarázta Gamsberg. — Én azt mondtam, hogy „építsünk a szerelmünknek egy, a világtól elrejtett, nem is sejtett otthont“.

— Vagy úgy? — Tátray Éva sápadtan, de teljes önuralommal nézett rajta végig. — Egy olyan otthont, amelynek költségei ne önt, de a férjet terheljék, ugyebár? — kérdezte metsző hidegséggel.

— Éva! Hát ezt érdemlem meg annyi évi

hűségért? — könyörgött Gamsberg, a kezét feléje nyujtva. De Éva egy lépést hátrált.

— Alkuszik? Érzelmieért uzsorakamatokra számított! — gondolta mély megvetéssel és ez a fölfedezés könyörtelenül foszlánnyá tépte lelkében az egykori eszményképet.

Ennél az előrelátó koldusgrófnál még Parajdy is különb, — vallotta be önmagának. Mi több, csaknem hálával gondolt arra az emberre, aki egy életen át képes volt öntönzetenül szeretni.

Mégis jól tettem, hogy magam után vonzottam, — határozta el, miután Gamsberget köszöntés nélkül sorsára hagyta. — Milyen árván lennék nélküle... Aztán az is eszébe jutott, amivel eddig nem is törődött, hogy mit fog mondani Tátraynak, most, amikor levele tárgytalanná vált... De én Istenem! egypár köny, esetleg egy bűnbánatos térdreomlás... és a bocsánat egészen bizonyos. Tátray Éva azzal a kegyetlen önelemzéssel, amely különösen a döntő pillanatokban világított a lelkébe, most is elismerte, hogy Ujlaky Gábor leányához méltón fog eljárni. De nem bánta. Semmit se bánt. Csak észrevétlenül eltávozni ebből a táncoló, nevető, fürkésző tekintetű, kíváncsi szavu embertömegből s különösen el Gamsberg közeléből, akit most, úgy érzi, hogy legszívesebben halva szeretne látni.

. . . Igen, igen. El. Haza. — És Éva egy mellékajton éppen kiosonni próbált, amikor háta mögött egy hang a nevét suttogta.

— Maga az, Endre? — fordult meg a szép asszony, csaknem örömkialtással. De aztán rémülve nézett Parajdyra. — Mi baja van? Hiszen a falnál fehérebb.

— Ne is kérdezze, jöjjön, siessen. Öt perc múlva indul egy vonat... Jöjjön! — felelte az s még az Éva feléje nyújtott kezét is elfeledte elfogadni.

— Mi az? Istenem, ne kínozzon? — unszolta Éva, mialatt gyors léptekkel igyekeztek a közeli állomásra jutni. — Apa?

— Nem. A férje! — mondta Endre tompán, alig érthetően.

— Férjem?

— Igen. Megütötte a szél.

— Meghalt? — Éva Parajdy karját ragadta meg, hogy el ne essék.

— Nem. De valószínűleg nem fog többé fölkelni ágyából.

III.

Várnay Józsi boszúsan jött ki a montekarlói kaszinó főajtaján és a legfelső lépcsőfokon állva, gyorsan szemlét tartott a park járó-kelői között; amikor pedig egy három

tagból álló ösmerős csapatot sikerült kifürkészni, izgatottan sietett feléjük.

— Hallatlan, — kiáltotta már messziről, — hallatlan!

— Mi? — kérdezték az urak megállva.

— Hát az, hogy Parajdy Endre, akiről két hét előtt még azt se tudtuk, hogy létezik, éppen most dugta zsebre a négyszázadik ezresét...

— Nyerte? — kérdezte Vértés ezredes közönnyel, aztán mivel éppen a Café de Paris elé értek, leült és elkezdett egy „Louis“-t újra és újra az előtte álló asztalkára dobni, látható érdeklődéssel figyelve a pénz csengésére.

— Persze, hogy nyerte! — felelt Várnay indulatosan. — Hát nem szemtelenség ez? Egy jött-ment. Egy sehonnai...

— Még csak az kellene, hogy a szerencse is kamarási próbát követeljen tőlünk, — nevetett Pálhegyi gróf.

— Könnyű neked, — mondta Balambéri, aki kamarás volt ugyan, de akit azért szerencse ő felsége mégse tekintett udvarképesnek, mert következetesen mellőzte.

— Végre is, kicsoda az a Parajdy Endre? — okvetetlenkedett Várnay gőgösen.

— Megnyugodhatsz. Ösmerem, — felelt Pálhegyi gúnyos leereszkedéssel; de mivel Várnayt mégis megsajnálta hirtelen támadt

nagy zavaráért, még azt is hozzátette magyarázatképpen: — Először is Parajdy kitűnő lóösmerő; ő volt az, aki Bumerangra előre megmondta, hogy Kincsem után a legjobb ló lesz Magyarországon, és úgy tudom, azon a híres borosvári versenyen tetemes összeget is nyert azon a lovon.

— Nyert, nyert, mindig csak nyert, — lázadozott Balambéry Péter, aki eddig egy szép kis francia asszonynyal volt élénk szembeszélgetésbe merülve; mivel azonban a férj helyet cserélt, ő is jobbnak vélte most már kizárólag honfitársainak szentelni idejét. — Azért azt hiszem, mégis nehéz lenne megállapítani, hogy Parajdy tulajdonképpen micsoda szerzet: iparlovag-e? vagy szerencsevadász? vagy mi?...

— Monte-Karlóban egyáltalán nem tanácsos ezeket a kérdéseket feszegetni, — felelt a gróf a lehető legnagyobb bonhomióval s mégis, a körülötte ülő urak mindenike legott lüktetni érezte a halántékát és igyekezett más tárgyra terelni a társalgást. Hanem bárminő nagy élénkséggel vitatták is az előttük sétálók esetleges nemzetiségét, a lelke mélyében mindenik azon töprengett, hogy vajjon Pálhegyi célzása őt illette-e vagy a szomszédját s hogy a nemes gróf vajjon „mit tud“ az ő speciális, rejtegetett multjokból?!

Balambéry még olyan lelkiismeretfurdalás-félét is érzett és ezért arra gondolt, hogy a legközelebbi nyereségéből — ha ugyan végre valahára ilyenben is lesz része — küld haza néhány frankot az asszonynak, aki, úgy hallja, ezidő szerint leckeadással tartja fön­n magát és öt gyermekét... Persze, csakis akkor küldhetek, kezdett magával alkudozni, — ha az automobilom árát egészen letörlesztettem... Mert különben? De végre is, nekem is csak kell élnem! — határozta el szilárd meggyőződéssel, és mivel mindezt némán forgatta agyában, senkisé­m világosíthatta föl ez utóbbi érvelés téves voltáról.

Vértés ezredes már nyugodtabban vette a gróf szóbeli Röntgen-sugarát. Hiszen ő harminc év óta éli ezt a haszontalan életet, s ha voltak elmulasztott kötelességei, azoknak réges-rég behantolódott még a hírök is. Tán már az se volna, aki számon kérje tőle. Az utána elsírt könyvek pedig éppen biztos, hogy fölszáradtak, vagy kiapadtak azóta. Ő tehát nyugodtan babrálhat azzal a néhány darab arannyal, amelyeket, hála a sokévi gyakorlatnak — naponta el-elnyereget a banktól.

Várnay Józsi azonban gyűlöletes pillantásokat lövelt a Pálhegyi gyanútlan hátára, de azért ő nevetett lehangosabban, amikor egy

hirhedt spanyol kalandor nagy büszkén ellépkedett előttük; sőt még meg is kockáztatott egy élcet:

— Vajjon minek köszönheti ez a hidalgó a szabadságát? — kérdezte. — Vagy talán nincs Hibernián Illava?...

Balambéry a szeme sarkából mosolygott rá vissza:

— Az talán van, de valószínűleg az ártatlanokat zárják bele, mert így nem kell félni a helyiségek egészségtelen túlszofolásától . . . Tulajdonképpen otthon se győzik a rabtartást; lehet, azért olyan enyhék az ítélkezéseknél.

Várnay fölállt.

— Most jut eszembe, — mondta teljesen színtelen hangon, — hogy öt órára Nizzába ígérkeztem. Acci-Reale ő fensége teára hívott, — magyarázta hanyagul, de máris megszilárdult hangon és ezzel sietve távozott.

Pálhegyi kedvetlenül nézett utána.

— Túlszigoru voltál iránta, — mondta aztán Balambérynek.

— Ugyan kérlek! Láttad, hogy milyen jól állta, — felelt az könyörtelenül, — s végre is, kell hogy éreztessük, hogy az a váltóügy köztudomásu dolog.

— Ugyan, ugyan! — helytelenítette Pálhegyi, — először is, a bíróság teljesen tisztázta.

— Hála az anyja önfeláldozásának...

— Másodszor, még nem volt tizenennyolc-
éves, amikor azt a könnyelműséget elkövette,
— ha egyáltalában elkövette.

— Na, ebben nincs mit kételkedni! —
határozta el Balambéry. — És én csodálom,
hogy ide mer jönni közénk...

Pálhegyi türelmetlenül kapta vissza a
fejét.

— Ha a kézszorításunk újabb botlásoktól
menti meg, — mondta ellenvetést nem tűrő
szigorúsággal, — nincs jogunk tőle azt meg-
tagadni. Legalább ez az én nézetem. De, —
kiáltott föl, örülve, hogy másról beszélhet, —
nézzétek, ime itt érkezik a nap hőse! Szervusz,
barátom, gratulálok! — szólt oda Endréhez
és mivel őszinte szívélyességgel nyújtotta feléje
jobbját, Vértés is, Balambéry is siettek Paraj-
dyval szóba állni.

— Holnap minden lapban benne lesz a
neved! — kiáltott Balambéry lelkesedő hizel-
kedéssel.

— Milyen nevetséges! — felelt Endre szo-
kott nyugalmaival, talán még némi keserőséggel
is, mert azon járt az esze, hogy Éva négy nap
óta nem fogadta a látogatását. Akkor pedig
minek jött ide? Minek szakított a multtal? Mi
öröme telhetik könnyen nyert vagyonában?...

Bár tagadhatatlan, hogy nem volt kellemetlen teher, amint ott belső zsebében duzzadt.

Sőt lassan, lassan, ahogy a nagy nyereségének híre elterjedt a kaszinó környékén és a sok gratuláló, hajlongó, hízogató honfitárs körülrajongta, már kezdett olyasmit is érezni, hogy mégis csak érdemes volt ezért a négyszázezer forintért másfél napi gyorsvonati utat megtenni.

Igen, sokkal, sokkal érdekesebb, mint a jakuji kerületből Borosvárra be-bekocogni, hogy az öreg Bocskor Bálint pénztárostól a szolgabírói fizetést végre, sok szószaporítás után, nagy nehezen kivasalja.

És bár Endre nem volt természetimádó, mégis kénytelen volt magának bevallani, hogy már azért is jó volt ide jönni, mert a Riviéra tagadhatatlanul nagyon, nagyon gyönyörű.

Igaz, ami igaz. Ilyen szépnek el se bírtam képzelni, — gondolta őszinte csodálattal. De azért a mellette ülő urak előtt semmiért se mert volna ekképen nyilatkozni. Sokkal előkelőbbnek vélte, ha gúnyos nil admirari mosolylyal csupán annyit mond, hogy:

— Ilyen fákat nálunk csak a cukrászboltok előtt lehet látni, — és botja végével egy dús lombozatu babérfára mutatott.

Pálhegyi szája széle megrándult.

— Az igaz, — hagyta rá. De aztán elko-

molyodott és félig saját magának folytatta. — Ha valami hibát lehet ezen a helyen találni, akkor az az: hogy itt minden túlságosan ápolt, túlságosan gazdag, túlságosan szép. Mint ahogy Monte-Karlóról egyáltalán elmondhatjuk, hogy a szertelenség hazája. Minden téren az uralodik itt. Fényüzésben, asszonyszépségben, az emberek léhaságában, sőt: még a műkertészet túlhajtásaiban is. Mert nézzétek például azokat a virágokat ott a túlságosan zöld pázsit közepén. Tudod micsodák? — fordult Endréhez. — Cyclamenek, barátom. Egyszerűen cyclamenek. De míg nálunk csak akkorára nő a virága mint egy-egy gyufa lángja, itt olyan nagyra fejlesztik őket, mint amilyen egy-egy lobogó sistergő gázláng . . .

— Azt mondják, hogy azért olyan szépek, mert vérrel locsolják őket, — szólt közbe Balambéry.

— Lehet: az öngyilkosok vérével, — nevetett Temesy, aki éppen az imént csatlakozott hozzájuk.

Endre megütődve nézett reá, de aztán ő is fölkacagott.

— Örültség, — felelte. — De talán benézhetnénk a galamb-lövészethez, — indítványozta, mert valahogy kellemetlenül hatott reá ez a beszélgetés.

— Nekem a lakásomra kell mennem, — mentette ki magát Pálhegyi, — különben is, — tette hozzá fölállva, — ez a montekarlói galamb-gyilkolás kezd unalmas lenni. Figyeljétek meg, reggeltől estig nincs az az öt perc, amikor puskalövéseket ne hallanátok és valahányszor mi csak annyit hallunk, hogy „pam“, mindannyiszor egy szerencsétlen madár vergődik halálra sebesülve a porondon. Higyjétek el, hogy ez fárasztó, hogy ne mondjam: undorító.

— Minden öt percben? — kételkedett Vértés, — ez talán sok is?

— Fogadni mernék, hogy igazam van, — felelt a gróf, mire mindenki hallgatózni kezdett.

— Csakugyan, — vallotta Balambéry, óráját újra zsebre téve, — erre sohasem gondoltam. De végre is, ha minden galambot meg kellene siratni...

— Ez a veszedelem nem igen szakad ráink, — felelt Pálhegyi az ő gúnyos megnyugvásával, — hiszen Monte-Karlót a kiszáradt könyvek hazájának lehetne nevezni.

— Talán csak a láthatatlan könyvek hazájának? — kérdezte Endre elgondolkozva.

Pálhegyi meglepetve, de palástolatlan rokonszenvvel nézett reá:

— Nem lehetetlen, hogy itt írták azt a nótát, hogy: „Hazug kacaj, titkolt könyvek. Mék

nehezebb? mék a könnyebb? — nevetett és egy magyar nótát dúdolván, elhagyta a társaságot.

— Ez a Niki eredeti egy ember! — jegyezte meg róla Vértés, amint utána nézett. — Nem a mi korunkba való.

— Nem, — bólintott rá Temesy. — De tudjátok mi ő? Én megmondom nektek: Pál-hegyi Miklós gróf egy megkésett levente. Na, hát nincs igazam? — kérdezte, saját elmés-ségében gyönyörködve.

De a többiek hallgatón lépkedtek körülötte. Valahogy az a folyton ismétlődő puska-durranás, amit eddig észre se vettek, de most, amióta beszéltek róla, mindig hallották önkénytelenül lehangolta őket, mintegy: szárnyát szegte a megszokott könnyelmű gondolatoknak.

Szerencsére ez sem tartott sokáig, mert ime éppen akkor érkezett be egy nizzai vonat és a tolongó utasok között néhány ujonnan érkezett honfitárs sietett a véletlen találkozás-nak örvendezni.

Parajdy most már nagyon unta őket, kivált amikor a mindig jólértesült Temesy, másfél-percnyi együttlét után, már is mindenkinek elmondta az Endre mesés szerencsáját.

Különben is, amióta négyszázezer frank ült a zsebében, kezdett mindenkire gyanakodva nézni, mert minden hízelgő gratuláció és túl-

zottan szíves kézszorítás úgy hatott reá, mintha álkulcsokat vagy ráspolyokat próbálgatnának barátságára alkalmazni. El is határozta menten, hogy nem hagyja magát megpumpolni, nem, semmi esetre sem. Sőt, ezután már haza se küld semmit. Végre is, tett már eleget a testvérségért. De nem is küldhetne, mert azután meg kell mutatni ennek a sok nemzetközi arisztokratának, hogy milyen az igazi magyar úr, ha úr! Parajdy Endre nagy lelki gyönyörűséggel hevenyészett össze magának egy fényűzési tervezetet s már éppen a versenystálló mikénti beállításán törte az eszét, amikor egy jól ösmert hang kizavarta elmélkedéséből:

— Szervusz Endre! — és meglepett szemei előtt ott állt Ujlaky Gábor, soha nem látott derűvel, rendszerint gondterhes homlokán.

— Méltóságos uram, te itt? ... — kiáltá Parajdy őszinte örömmel; a főispán pedig egy imperátor kegyességével veregette meg vállait:

— Ugyanezzel a bölcs kérdéssel fogadott Szakolczay Muki is, — nevetgélt. — Csakhogy ő a „méltóságos“ helyett „excellenciást“ használt, — tette hozzá jóakaró mosolylyal.

— Joggal? — örvendezett Endre, szerencsekívánatait legott meg is telegrafálva mindkét kezének, amelyek a nagyúr jobbját szorongatták.

— Joggal bizony, — nevetett Ujlaky. —

De nagy árat is fizettem érte! — mondta halkabban, míg Endrét karonfogva, elvonszolta az előtte ismeretlen csoportból. — Tudod, mit csináltam? . . .

— Nem. Nem tudom, — vallotta Parajdy, aki még lapot se olvasott, amióta a játékbank ezresbankók olvasására szoktatta.

— Nos hát, megmondom, de csak neked, mert még nem nyilvános a dolog: Borosvárt a nemzetnek ajándékoztam . . .

Endre megkövülve állt meg helyén s úgy bámult Ujlakyra.

— Borosvárt... a... nemzetnek? — ismételte hitetlenül. — Hát aztán?...

— Aztán? . . . Nincs tovább. Odaadtam. Punktum.

— Minden kárpótlás nélkül? Csak egy címért? . . .

Ujlaky rántott egyet ujdonatúj pepitazakkóján és némi elfogultsággal nézegette hófehér gamásliját, amely a gigerlisen fölhajtott nadrág alól olyan fenegyerekhez illő „nézzetek ide“ módon kandikált elő.

— Édes barátom, nem értelek, — utasította rendre Parajdyt. — Meglátszik rajtad, hogy Kázmérral jártál egy iskolába.

— Bocsánat mélt . . . akarom mondani excellenciás uram, — mentegetődzött Endre.

— Különben hát ő és a kegyelmes asszony hol fognak ezután lakni? A főispáni rezidenciában?

— Dehogy! Hát csak úgy, mint eddig: Borosvárt, természetesen, hogy Borosvárt. Nem érted? Még most se érted? — türelmetlenkedett a nagyúr. — No hát, ide hallgass! — S miután óvatosan körülnézett, beszélni kezdett s elmagyarázta, hogy birtokát azzal a kikötéssel adta a nemzetnek (egy fölépítendő „kísérleti telep“ létesítésére), ha az ő holta napjáig hagynak mindent a régiben és még ráadásul évi hússzezer forintot is biztosítanak neki apanage fejében.

— Ugy-e, ez méltányos kikötés? mi?...
— kérdezte arroganciával.

Parajdy Endre egy bölcs kételyeivel vontavállait füléhez, de azért azt felelte, hogy:

— Kétségtelenül...

— Mondd inkább: minden kétséget kizárólag. De így is fogták föl a dolgot odafönn, mert huszonnégy óra alatt nálam volt a v. b. t. t. kinevezés. És, tudod, a jövő hétre hazamegyek, mert amint nyilvános lesz a dolog, föltétlen fáklyás zenét kapok... Ez ugyan nagyon unalmas, de ki kell állnom a hazáért, — tréfálkozott végtelen megalégedéssel.

Endre elgondolkozva haladt mellette.

De hisz az a birtok tíz év óta egy kraj-

cárt se jövedelmezett — ötlött az eszébe, — és csak az Isten tartotta még valahogy csudaképpen együtt. Hát akkor hogy lehet, hogy mégis . . .

— És mit mond Kázmér? — kérdezte, hirtelen megállva.

— Ejh! Kázmér bolond, — felelt Ujlaky kedvetlenül. — Kivált amióta a kis Tátrayleány nagybeteg. Mert nagybeteg szegényke. Tudod? — kérdezte közbevetőleg, de aztán újra a fiára terelte a beszédet. — Igen. Hát mondom, Kázmér iszik. Jobban iszik, mint valaha. És ha berúg, van egy rögeszméje: fölállított valami ostoba teoriát a fölfelé züllésről és azt mindenkire ráhúzza.

— Hallatlan! — szörnyűködött Endre. — Reád is? Csak nem?

— Persze, hogy reám is, — vallotta hazánk legújabb dicsősége boszúsan. — De mit akarsz? Kázmér előbb-utóbb az őrültek házába fog kerülni. — Ujlaky hangja egy nagy sóhajtasba fulladt. — Egy apa ilyen esetben — folytatta égre emelt szemekkel, — mit csinálhat? Tűr. Ugy-e, tűr? Keresztényi megadással. Hát én is próbálom elviselni, amit a sors reám mért. Pedig néha azt hiszem, leroskadok alatta! — nyögte nehézkesen, Endrére támaszkodva. — Itt van ez a szerencsétlen Tátray is. Előbb

tönkre ment. Hogy tehetett ilyet, máig se értem? . . . Most meg már el is nyomorodott végképpen . . . Szegény, szegény Évám, gyermekem! . . . — suttogta, elfojtott zokogással hangjában.

Endre megrendülve nézett reá.

— Éva? . . . — kérdezte.

— Igen. Ezután, ég tudja, mennyi nyomorúsággal fog küzdeni, — magyarázta Ujlaky, demár kevesebb meghatottsággal, mert figyelmét egy gyönyörű kis puha, fehér ruhába öltözött, ringó-rengő járásu kreol asszony kötötte le.

— Isten veled! — búcsúzott Endrétől sietve és mivel a szép asszony a kaszinó irányába lépkedett, a kegyelmes úr is oda húzott, orozva, tettetett közönnyel, mint vadréce nyomában a tapasztalt róka . . .

Ugyanakkor Parajdy figyelmét is lekötötte valami. Egy karcsu alak, aki a Hôtel de Paris-ból jött ki és éppen kissé félre állt, hogy helyet engedjen egy bérszolgának, vagyis egy kézikocsinak, amelyet az vigyázva tologatott.

— Éva! — súgta Parajdy és minden további gondolkozás nélkül hozzá sietett.

— Végre! Csakhogy ismét kijöhettek a szabadba, — örvendezett, inkább Tátrayhoz intézve szavait. Aztán Évára nézett. — Csodálatos! — lelkesedett. — Ugy-e, bátyám? . .

Csodálatos, hogy a feleséged még annyi aggodás után is szebb, mint valaha.

— Jó asszony, — felelt Tátray nehezen forgó nyelvvel, de hálás pillantással Éva felé.
— Jó asszony! . . .

Éva önkénytelenül lezárta szemeit, de aztán kiegyenesedve, szó nélkül vette át a kis kerek kocsikormányát a bérszolgától.

— Nagyon jól tudok vele bánni, — mondta aztán férjének, mosolyogva, — hiszen emlékezhetik, hogy hány esztendeig kezeltem a nagymama kocsiját.

Könnyedén mondta ezt, de hangja kissé remegett, mert lelki szemei előtt újra előtűnt gyermekéveinek réme: az a mozgó börtön, amelyben egy örökké gáncsoló, folyton rosszkedvű, kegyetlen öregasszonyt kellett napestig ide-oda gurítani a borosvári kert porondos utain. És most újra kezdje ezt a szerepet? Mi végből? . . . Az orvosok azt jósolják, hogy férje, évekig tengődhet jelenlegi siralmas állapotában. . . Rémes. Igaz, hogy amint annyira javul az egészsége, hogy haza lehet szállítani Penészdre, sok gond lekerül majd a felesége hófehér vállairól.

De addig? . . . Mert ez a két hét erős próbára tette a szép asszony idegeit és türelmét, kivált eleinte, amikor az önvád még igazán

olyan mély barázdákat szántott lelkiismeretén. És Tátray Éva egy cseppet sem védekezett ellene

— Én akartam. Elszenvedem, — mondotta magának, amikor eszméletlenül fekvő férjét életre igyekezett keltegetni. És azután is, a nehéz első napok alatt, amikor a beteg élete csak egy hajszálon függött, mennyi odaadással, mennyi önfeláldozással sietett jóvátenni, amit ellene vétett. De végre is, senkinek sincsenek hajókötél idegei. Évának legkevésbé. És ezért nem csoda, ha ma már, amióta túl vannak a veszedelmen és izgalmon, amikor a Tátray siralmas állapota kezd szokássá egyengetődni, most már kevésbbé bántja az önvád.

Szerencsére senki se méltányolja annyira az ő végtelen korrekt, kötelességtudó viselkedését, mint éppen a férje. Tátray, akinek első szava dehogy is volt szemrehányás, — mint ahogy Éva hitte, — sőt ellenkezőleg. Mintha bénult agya teljesen feledte volna a multat, azt a másfélévi ridegséget, visszataszítást, megvetést. Mintha csak a jelenről lenne tudomása, amelyben az ő imádott Évája éjjel-nappal ágya mellett virraszt, párnáit igazítja, gyöngéd szavakat suttog!

— Boldog vagyok! nagyon, nagyon boldog, — dadogta most is, amint Éva hozzá hajolt és ő felesége piros napernyőjén át gyö-

nyörködhetett az átszűrődő fénysugarakban és Éva mosolyogva, egyetértőn, helyeslőleg bólintott. De aztán Parajdyhoz fordult:

— Mit csinált, amióta nem láttam? — kérdezte közömbös, társalgási érdeklődéssel.

— Játszottam; és nyertem, — felelt Endre vállat vonva.

Éva intett a szolgának, hogy váltsa föl a kocsi tologatásban és miután kissé hátrább maradt Endrével, most már melegebb hangon szólt oda hozzá:

— Ah?... Gratulálok! Sokat nyert?

— Ha érdekli... — nevetgélt Endre és kivette zsebéből az egész bankóhalmazt.

Éva fölcsillanó szemekkel nézett reá.

— Mennyi? Százezer?

— Frankban beszél? — Sokkal több: négyszáz.

Éva végigtörülte homlokát fehérkeztyüs kezével, mintha el akarna onnét valamit kergetni.

— Milyen jó dolga van, — mondta mégis halkan, s az irigység akarata ellenére kihallszott hangjából.

Endre ismét csak vállat vont.

— Mit érek vele? Jobban szeret miatta?

— Szeret?... mindig csak azt kérdi, — felelt Éva türelmetlenül, de aztán, álmatagon behunyott szemekkel, piros ajkát fogai közé

szorítva, mintha valami kínzó nagy fájdalmat igyekeznék visszafojtani, haladt mellette. Majd panaszosan, szemrehányón suttogta: — Miért kérd ilyent, Endre? . . . Tudja jól, hogy nekem csak kötelességeim lehetnek ezen a világon... Vagy azt hiszi, hogy az elmúlt két hét pásztor-órákra volt berendezve, mi?

— Látja, Éva, éppen azért, mert olyan keserves két hét volt ez, — felelt Endre meghatottan, — éppen azért engedhette volna meg, hogy mindig maga mellett legyek . . .

Éva fáradtan sóhajtott.

— Minek? hogy nyomoruságomnak tanuja legyen?

Parajdy megilletődve nézett reá. Nagyon jól ösmerte, nagyon jól tudta, hogy ez a kétségbeejtőn szép asszony úgy játszik a férfiszivekkel, mint jongleur az olcsó porcellántányérokkal, csöppet sem törődve azzal, ha egynéhány eltörik közülök, mégis lelke mélyéből megsajnálta.

— Ugyan Éva, — mondta szemrehányón, — csak nem lesz maga is kishitű? Ez cseppet se hasonlítana magához. Nagyon jól tudja, hogy Lőrinc bácsi ha nem is kél ki többé abból a kocsiból, de azért néhány hét múlva teljesen fölépül . . . és akkor mégse lesz olyan kínos vele az együttlét.

Éva türelmetlenül nevetgélt, aztán egy pillanatig megállva, egyenesen a Parajdy szeme közé nézett:

— Hiszen nem is az, de... tudja, hogy Tátray tönkre ment? — kérdezte vontatottan, minden szót hangsúlyozva.

Endre önkénytelenül a zsebébe halmozott bankókhoz nyult, de visszavonta a kezét és csak annyit mondott:

— Maga azt nagyon jól tudja, Éva, hogy én mindig, s mindenben a maga rabszolgája vagyok...

Éva szótalantul haladt mellette, majd halkan ismételte:

— Mindig és mindenben? ... Ej, de mit használ, — mondta hangosan. — Egy sziveség, vagy kettő? ... Talán még pénzt is kölcsönözne, ha nagyon megkérném?! ... Nem. Nyugodjék meg, hogy erről sohasem lesz köztünk szó.

Endre ismét a kabátzsebéhez nyult, de Éva egy tiltó, gőgös mozdulattal utasította vissza:

— Soha! — felelt csaknem gorombán. — Érti? So—ha!

Parajdy a haja tövéig elvörösödött. Sérte ez a bizalmatlanság, de főként fájt, nagyon, nagyon fájt ennek a közömbös arcu világfinak, ennek a hűséges és hiu rabszolgának, hogy

Ujlaky Eva nem engedi meg, hogy könnyen nyert ezreseit egyenként, darabonkint elébe rakhassa, pici lábai alá szőnyeg gyanánt.

— Penészdén mást remélhettem . . . — nyögte ki végre, elkerülve Éva tekintetét.

— Akkor . . . még én is reméltem sok mindent! — felelt Éva, és mivel éppen egy éles kavicsra talált lépni, önkénytelenül Endre kezét ragadta meg támaszul és hosszan, hosszan a magáéban tartotta. Mindezt kizárólag egy ici-pici kavicsért. De ha kőből lett volna Parajdy szíve, akkor is fölolvad erre a meleg, delejes érintésre, hát még így, amikor csak viaszból volt!?

És Éva egyszerre bizalmas, asszonyos panaszkodással beszélni kezdett. Elmondta, hogy apja szerencsétlen vállalatai folytán tönkre mentek, azonban talán még elhárítható lett volna, ha Tátray továbbra is egészséges marad, — de így? . . .

— Oly iszonyu arra gondolni, — sóhajtott, — hogy ezután újra bezárkózzam Penészdre . . . s folytassam a hajdani borosvári életet, örökké remegve a foglalástól, árveréstől. Uzsorakamatokkal venni föl a pénzt a legszükségesebb, az elkerülhetetlen kiadásokhoz is . . .

Endre elmosolyodott, mert igen jól tudta, mit nevez egy Ujlaky „legszükségesebb és

elkerülhetetlen kiadásoknak“. Más halandó a fényüzési hóbortokat is szerényebben álmodja. De a tény mégis egy marad: Éva szükségét szenved, megélhetési gondjai vannak, talán már most, a legközelebbi napokon kellemetlenségei lehetnek a szállodatulajdonossal. Nem, ezt nem lehet szótlanul eltűrni. Ezen segíteni kell rögtön! De hogyan?

— Mit szól a kegyelmes úr? — vetette föl a kérdést, csakhogy időt nyerjen a további gondolkozásra.

Éva vállat vont.

— Ösmeri, — felelte kedvetlenül.

Néhány percig ismét szótlanul haladtak egymás mellett és észrevétlen elérték Tátray kis kocsiját, amelyet a szolga egyenletes, gépszerű léptekkel tolt maga előtt. Tőlük jobbra az út kanyarulatai szerint föl-föltűnt a tenger napsugárral beszótt ragyogó kékje, balra pedig a nyiló mimóza-fák, mindenfelől bólingató szegfűk, violák között Roquebrunne sötét sziklái meredeztek.

— Nézze, — magyarázta Éva, — ott fönt egy vár van. Ugy-e alig látszik, olyan mimikri módjára olvad bele környezetébe. Nos, a monda szerint abban lakott a mostani monakói herceg öse, a hetedhét országra híres, kegyetlen, pénz-sóvár Grimaldi.

— Mi volt? király? — érdeklődött Endre.

— Nem... Tengeri rabló.

— Az állapot tehát változott, de a családi politika egy és ugyanaz maradt, — nevetett Endre.

— Tudja, hogy hívják ezt a hidat? — kérdezte Éva, amikor egy nagyon hosszú, de annál mélyebb meredély fölött keresztül vetett hídra értek.

— Fogalmam sincs róla, — vallotta Endre.

— Nos hát megtanítom reá. Ez a Pont-homicide. Az emberölő. Azért nevezték így, mert alatta nem igen van szikla, amin ember-vér nem tapadna . . .

— Valószínűleg, mert nagyon is hirtelen, váratlan kanyarodással fordul itt le az út a hegyről, — felelt Endre, nehezen küzdve egy kellemetlen érzéssel, amelyet hiába igyekezett nevetségesnek minősíteni, mert az mégis újra és újra visszavonta őt a híd karfájához s kényszerítette, hogy a tátongó mélységbe nézzen.

— Igen, — nevetett Éva. — Különösen sok a biciklista és automobil-vezető, aki könnyelmű száguldozásáért életével fizetett.

De Parajdy nagyon elkomolyodott.

— Itt is mindig csak a halállal találkozik az ember, — mondta kelletlenül.

Éva föl kacagott.

— Milyen tragikusan veszi. Persze, hogy itt is. Sőt! Mintha itt a halál is szabadságon volna, nem igen fárasztja magát holmi viaskodásokkal, hanem egy-kettő, gyorsan végez az emberekkel.

— Ha pedig nem bír velük, félbehagyja a viaskodást és gyáván megszalad, — dadogta Tátray végtelen szomorúsággal.

Éva és Endre megütődve néztek reá. Ki hitte volna, hogy figyel a beszélgetésükre. De amikor felesége gyöngéden megsimogatta erőtlen kezét, újra mosolygott, mintha nem is bánná, hogy a halál lanyhán fogott a küzdelemhez.

Endre ismét meglassította lépteit, s olyan dicsekvésféleképpen csengett a hangja, amikor azt mondta Évának:

— Tudja? Egyszer már én is segítségül akartam hívni a halált.

— Ne mondja, — csodálkozott Éva, de nem kérdezte tovább. Úgy is tudta. Hanem hirtelen, váratlanul, mintha az ő gondolatai is valami végzetszerű, szellemi Pont-homicide körül kószálnának, odaszólt Parajdyhoz:

— Endre, kérem?!... Ma este a bankban, ugy-e, játszik helyettem? — Igyekezett a hangját könnyeddé tenni, mintha mindez egy muló szeszély volna, amit ő sem vesz komolyan és

mástól se várja el, hogy komolyan vegye, de azt igen, hogy szót fogadjon. Még két darab százfrankos aranyat is kivett a zsebéből és miután hirtelen lehúzta keztyűjét, tréfásan keze fejére helyezte a pénzeket, mint egy tálcára és úgy nyújtotta azokat Endréhez.

— Ez az alaptőke!... De aztán nyerjen ám! — kacagott, mialatt Endre mohón kapott az illatos kis fehér kéz után.

IV.

— Hja, barátom!... a szerencse forgandó! — bölcselkedett Temesy, aki éppen Parajdy mellett állt és kárörvendően nézte, amint egyik ezrest a másik után húzogatta ki zsebéből. Endre azonban nem felelt semmit, csak elhalványodott szájszéleit harapdálta dühösen...

Két és félóra óta ott ült a Rouge et Noirnál és most már arra kezdett gondolni, hogy azt a két darab „plaque“-ot dobja az asztalra, amelyet a mult héten Tátray Évától kapott letéteménybe.

— De nem! Mégsem, — határozta el. — Legrosszabb esetben eladom a négyesfogatomat, úgyis leginkább automobilon járok.

Ez tehát nem aggasztotta. Sokkal kellemetlenebb volt reánézve az, hogy a magyar

urak tanui lettek balszerencséjének. Igen. Itt álltak mindannyian. Vértess ezredes, Balam-béry Péter, Temesy Pista, Pálhegyi Miklós. Egytől-egyig mind. Azonkívül pedig még számtalan különböző világtájról összesereglett idegen is, akik még tegnap valóságos udvart képezve tolongtak körülötte és igyekeztek megismerkedni vele, a híres „Le Veinard”-dal (ahogy őt első nagy nyeresége óta széltében elnevezték), akinek fogatai, automobiljai közmegbeszélés, de még inkább közirigység tárgyát képezték az egész Rivierán, San-Remótól Cannesig.

És ma? Lám, máris csalódottan kezdenek mellőle elhúzódni. Még egy-két ezer frank veszteség és teljesen viaszasülyed az egyes Louist kockáztató nászutazók érdektelen csoportjába.

— Ha neked volnék, fölállnék, — súgta Temesy.

De Endre (bár úgy érezte, mintha az a sok arany, ami előtte gurul, cseng, vándorol, tulajdonképpen az ő agyvelejének megannyi részecskéje lenne, amelyeknek végtelenül fáj, amikor a croupierk gereblyéi gyöngédtelenül hol halomra gyűjtik, hol meg széjjeltaszígjálják) mégis, dacos vállvonítással, egy újabb bankót vett elő és éppen a vörös színre akarta tenni, amikor Pálhegyi hajolt föléje:

— Ha elvégezted a játékot, kedves barátom, — szólt hozzá a gróf egészen halkan, — szeretnék veled valamit megbeszélni.

— Intő szózatnak veszem a hangodat, — felelt Endre, a pénzt visszagyűrve mellényzsebébe, aztán fölállt.

— Ha nem bánod, menjünk a szabadba.

— Helyes. Menjünk.

— Merre? — kérdezte Pálhegyi, amikor a kaszinó előtti térre léptek. — A tenger felé?

— Amerre parancsolod, — válaszolt Endre, de ahogy az épület sarkánál befordultak és a galamblövőtérrel a puskadurrogatásokat meghallotta, mégis idegesen szólt oda a grófnak: — Ha nem bánod, tartsunk inkább La Turbie felé.

— Unod a puffogást? — nevetett Pálhegyi. — Pedig hiába! Attól még a hegy tetején se szabadulhatnánk. Könnyörtelenül ismétlődik az Monte-Karlóban folyton-folyvást, mint a halál-óra ketyegése. De most másról akartam beszélni. Hallottad ugy-e, hogy egy rivierai Magyar Klub szervezésére gondolok?

— Hallottam. De célját nem igen értem.

— Rögtön megmagyarázom, — válaszolt a gróf és míg észrevétlenül eltávolodtak a kaszinó előtt tolongó sokaságtól, elmagyarázta, hogy egy olyan szervezetre gondol, amelynek alapszabályai és hivatása tulajdonképpen

teljes megismétlése lenne a budapesti Nemzeti Kaszinónak és így nemcsak arra legyen berendezve, hogy a Revierán mulató magyarok ideiglenes klub-otthont leljenek benne, de hogy választmánya úgyszólván erkölcsi támasza, biztosító s ha kell: bírója is legyen az egyesület tagjainak.

— Mert látod, — magyarázta a gróf, — annyi jóra való honfitárs jó ide, akinek csak egy hibája van: hogy nem bír Monte Karló csábjának ellentállni s ezért rövid időn elfecsérli itt vagyonát, egészségét és kockára teszi, — maga sem tudja mikor? miért? és hogyan? — a becsületét. Lásd, ezeket kell társasággá tömöríteni, hogy ne érezzék itt magokat teljesen egyedül, elhagyottan. Ezeket kell megoltalmaznunk, legrosszabb esetben pedig: megmentenünk.

Endre bizalmatlanul nézett rá:

— Pénzzel? — kérdezte.

— Ahogy lehet. A fő, hogv mentől alaposabban lábra állítsuk a szerencsétlent, aki már megtántorodott, de mindenekelőtt: igyekezzünk megóvni őt a tántorodástól. — Érted? — nevetett a gróf, mialatt szivarra gyújtott.

Endre kezdett azon tűnődni, hogy vajjon Pálhegyi azért hívta-e őt erre a sétára, mert legújabb Don Quixoti hóbortjához meg akarná

„pumpolni? — de az egész gyanutlanul folytatta :

— A pénz miatt nincsenek aggályaim. — Alapszabályba hozzuk, hogy a magyar urak, akik éppen nyereségben vannak, kötelezik magukat, hogy egy bizonyos minimális összeget az egylet pénztárába helyeznek el, mintegy önkénytesen befizetett kártyapénz gyanánt . . . Igaz, el is feledtem, — veté közbe Pálhegyi, — tervbe vettük azt is, hogy azoknak a szegénysorsu magyaroknak, akik ide sereglenek haldokolni, utolsó napjait lehetőleg megszabadítjuk a gondtól . . .

— De hiszen ez rengeteg pénzbe fog kerülni, — kiáltott Endre, újabb veszélyben érezve meglapult erszényét.

— Tudom, — bólintott Pálhegyi. — Éppen azért már a legközelebbi napokban egy nagy ünnepélyt rendezünk. Ennek részleteit pedig már meg is beszéltem Tátrayné önnagyságával.

Endre most már érdeklődni kezdett :

— Ő is benne lesz a rendező-bizottságban?

— Elnöknője, — felelt a gróf hanyagul, de szájaszélén finom mosoly játszadozott. Ő tudniillik már régibb idő óta sok kedvvel figyelte meg ennek a blazirtarcu, unottmodoru fiatalembernek kisdeákhoz illő nagy szerelmét.

— De, — akadékoskodott Endre, — hogy egy nagyszabásu multság létrejöhessen, tekintélyes összeget kellene befektetni. Szabad tudnom, hogy ezt honnan veszitek?

Pálhegyi vállat vont.

— Ez igen egyszerű. Előlegezem. Sőt e célból már le is téteményeztem százezer frankot a nizzai Banque du Litoral-ban. De ez köztünk marad, ugye-e?

Endre őszintén elcsodálkozva nézett reá. Ilyen emberek is teremnek? s még hozzá: magyar talajban? Hihetetlen! De a gróf elnevelte magát:

— Most pedig kitaláltad-e, hogy mindezt miért mondom neked? — S mielőtt Endre felelhetett: — Mert téged szemeltelek ki az ünnepélyt rendező bizottság teljhatalmu pénztárosának, — mondta és Endre karját megragadta.

— Engem? . . . — Parajdy rémülve tekintett rá.

— Igen, téged. Tátrayné önagysága is ezt tanácsolta, — tette hozzá, egyenesen Endrére nézve. — Kérlek! Ne is szabódjál . . . Különben is alig kétheti fáradságról van szó. Ennyit csak „áldozhatsz a hazáért?” . . . — tréfálkozott. (Mert az ilyent ugyan ki is merné mai napság komolyan kérdezni?)

Parajdy Endre megértette mégis, hogy

becsülettel nem mondhat nemet. Aztán meg igaz van Pálhegyinek, az egész nem nagy dolog. Végeredményben pedig ez alkalommal remek pozíciót vívhat ki magának a rivierai magyarok között, akik közül az előkelőbbek eddig szívesen elfogadták ugyan ebédjeit és szivarjait, de azért egy bizonyos távolságot mindig betartattak vele, — az ismeretlen kis kurtanemessel. — De most? De ezután? Kivált ha a Rivierai Magyar Klub alelnökségét kivívja magának, ami éppen nem lehetetlen, ha ugyan lehet a Pálhegyi napról-napra fokozódó rokonszenvében bízni. Pedig abban bízhat!... Szent Isten! Micsoda haladás a borosvári nádfedeles kis ház szerszámos kamrából átalakított szobáskájától a nizzai Palais hôtel fényes „appartement“-jáig, — vallotta be önmagának megelégedéssel. — A kis protekció folytán ki-préselt szolgabiróságtól Pálhegyi intim barátságáig!...

És volt idő, amikor a penészdí kastély is „imponált“ nekem?!... — tette hozzá, de ezt már őszintén szégyenkezve. Még a kis Margitra is kezdett olyanformán gondolni, mint egy királyleányba szerelmes királyfi ama bizonyos kis varrónőre, akihez első éretlen vallomásait zengedezte.

— Tehát, a pénztárnokságot ugy-e el-

fogadod? — szakította félbe önvallomásait Pálhegyi mély hangja.

— Természetesen. Parancsolj velem! — felelt Endre hálásan, majdnem alázattal. Talán, mert éppen akkor a szeme a gróf nyakán függő aranygyapjas-renden akadt meg. Nagyon jól tudta, hogy Pálhegyi sohase látható nélkül s mégis valahányszor megpillantotta rajta, mindig olyan kellemes zsibongás járta át.

Egy órával később azonban, amikor ismét ott volt Évánál, mégis kedvetlenül kérdezte a szép asszonytól:

— Helyesli, hogy a pénztárnokságot elfogadtam?

De Eva teljesen mellőzve a feleletet, durcás arccal állt eléje:

— Nyert? — kérdezte, s szava csaknem parancsolólag hangzott.

Endre szónélkül vett elő három ezres bankjegyet és feléje nyújtotta.

— Csak ennyi? — jegyezte meg Éva, szájszéleit lebigyesztve.

— Ma csak ennyi, — vallotta Endre elvörösödve, aztán mentségképpen hozzátette: — Talán holnap éppen olyan szerencsés leszek, mint tegnap.

— Reménylem, — felelt Éva és hangja egyszerre megszűnt érdes lenni. — Tudja, —

magyarázta bizalmasan, míg mindkét kezével átkulcsolta Endre karját, — tudja, nekem most iszonyu, de iszonyu sok pénzre van szükségem . . . és még többre lesz! . . .

— Az ünnepély miatt?

Éva egy tetten kapott, de elkényeztetett gyermek biztonságával bólíntott panaszos, bevalló igent.

— S ha elhagyna a szerencsém? — kérde Endre, akinek lelkében a szeme előtt játszó hamvasszőke fürtök kezdtek bolond reményeket költögetni.

— Csakhogy a maga szerencséjének nem szabad magát elhagynia, — kiáltá Éva indulatosan; majd behizelgő kedvességgel; — mert én azt itt tartom fogva. Látja? . . . — s marokra szorított kezét tréfásan Endre felé nyújtotta.

— Nagyon tudom! . . . — sóhajtott Endre meggyőződéssel s ajkai odatapadtak arra a hófehér kis kézre, amelyben az imént átvett pénz csücskei még minden oldalról ki-kifülettek. Mivel pedig Éva nem vont vissza a kezét, Endre lopvást utána vont a szép asszony derekát is, és szenvedélyesen ölelte magához.

Éva még mindig nem ellenkezett.

— Enyém vagy? — kérdezte Parajdy.

— Leszek, — lehelte Éva s míg fejét a fiatalember vállára hajtotta, arra gondolt, hogy

milyen kevés szó lehet a szerelem szótárában, hogy a „vallomásnál“ minden férfi ugyanegy kifejezést használ. Ez a fölfedezés teljesen kijózanította, de azért szeliden bontakozott ki az ölelő karokból.

— Hallja? — súgta fáradt, panaszos fejbőlintással, a mellékszoba felé intve. (Ott ugyanis éppen Tátray kis kocsiját taszították odább.) Hallja? . . .

Parajdy idegesen kezdett fel és alá járni. Végre megállt a szép asszony előtt és könyörögni kezdett:

— Éva! Jöjjön velem. Hagyjon itt mindent! . . .

Éva már ekkor egy kis taboureten ült és a kezében tartott ezres bankókat hajtogatta vékony sávokba, legyező-alakra, amikor pedig már csak akkorának látszottak, mint egy-egy fidibusz, végtelen gonddal újra széjjelhuzogatta, simította őket.

— Éva? . . . Hát nem felel? — unszolta Parajdy, Tátrayné mély gondolatoktól barázdált homlokát forró ajkával érintve.

Éva mintegy villámütésre ugrott föl a helyéről.

— Jó, hát felelek, — mondta izgatottan. — Igaza van. Menjünk innen. Meguntam. Utálom ezt az életet! Gyűlölöm ezt a „szürkenéne“

szerepet, amelyet a sors rám akar erőszakolni. De nem. Elég volt eddig. Tudja-e, hogy már több egy hónapjánál, minden percem csupa keresztényi megadás, hitvesi alázat, baráti önfeláldozás, stb. Megannyi katekizmusba illő mártir-fölszerelés. De hát nézzen reám?! . . . Arra vagyok én teremtvé? Ugy-e nem? . . . És ezerszer nem. Hát akkor miért hazudjam tovább? Élni akarok, Endre. Élni, élni, élni! És ehhez jogom van. Óh Endre, mentsen ki ebből az élő kriptából, ahol csak nyomorúságot, rongyot, hullaszagot érzek. Vigyen innen ki a melegbe, a napsugárba, a ragyogásba . . . Ugy-e elvisz? . . . ugy-e elmegyünk?

Parajdy szótlanul térdelt előtte és újra csak azokat a virágszerű csodaszép kezeket csókolta.

— Mikor indulunk? — kérdezte aztán fölállva, mintha azt remélte volna, hogy rögtön mehet uti bőröndjeit csomagolni. Valószínűleg Évának is ez jutott eszébe, mert önkéntelenül elmosolyodott és szinte csodálkozással felelte:

— De . . . természetesen csakis az ünnepély után! . . .

— Az ünnepély? micsoda ünnepély? — dadogta Endre, aki teljesen megfeledkezett arról, hogy kettőjükön kívül létezik más valaki, vagy valami a világon. Szerencsére Éva nem volt ennyire feledékeny.

— A Pálhegyi által rendezett magyar ünnepély. Ezt kötelességünk bevárni.

De mivel Endrét az a kötelesség szó úgy érintette, mint egy váratlan jeges zuhany, tehát mereven csak azt felelte, hogy:

— Részemről nem érzem magam semmi-képpen sem lekötve s valószínűleg el is menekülök előle még ma este . . .

Éva láthatólag elhalványodott.

— Nem. Ez lehetetlen, — kiáltotta és Endre karját megragadta.

— Pedig elmegyek, — válaszolt Parajdy határozottan. — Mert mondja, minek legyenek itt? — Hogy maga napról-napra bolondítson? Hitegessen! Mondja, hányadszor esküdött az utóbbi két hét alatt, hogy az enyém lesz? . . . Mindig csak lesz! . . . Nevetséges! . . . Éva! Mindent eldobtam magáért, hivatalt, családot: . . . a menyasszonyomat, mindent . . . És vallja be, máig mit adott érte? . . .

Tátrayné nesztelen párdücléptekkel közeledett feléje s amikor odaért, könnyektől elhomályosult szemmel nézett reá.

— Micsoda nagy szavak! — suttogetta szemrehányóan. — Mit adtam érte? Hát megmondjam? Egy kis zúg falu helyett — a nagy világot. Hivatal helyett — uraságot. Család helyett — jóbarátokat . . . Vagy tagadja, hogy

Pálhegyi grófot, az aranygyapjasrend lovagját. annak nevezheti? És menyasszonya helyett... De nem, — tört ki most ő is fékevesztett indulattal. — Ha sajnálja, ha sóvárog utána, menjen vissza! Vegye el. Úgy hallom, apácának készül, ebből tehát világosan láthatja, hogy vár magára. Menjen... Üljön vasutra még ma. Utazzék. Vigye magával legendaszerű nyereségeit... Sajnálom, hogy nem lehetek jelen, amikor automobiljait a borosvári nádfedeles fészerbe beraktározzák. Milyen érdekes látvány lesz az!... Miért áll még itt? Menjen... Nem tartóztatom. Hiszen igaza van. Én nem adtam magának semmit. Két hét óta a maga ízlése szerint öltözöm, mindenütt ott vagyok, ahol magát velem láthatják. Tagadja, hogy társadalmi pozíciójára ez igen előnyös volt? Ugy-e nem? De azért mindez nem jön számításba!... Pedig meghoztam magáért a legnagyobb áldozatot, amit egy olyan asszony tehet, amilyen én vagyok. Nem törődtem azzal, hogy hírnevemet kockáztattam magáért. Sőt... hihívtam a rossz nyelvek ítélkezését... És mindezt miért? — Éva hangja zokogásba kezdett átcsapni: — Miért?... — kérdezte szenvedélyesen. — Mert szeretem magát... Mert szükségem van magára... Mert nem élhetek maga nélkül... De ez, ugy-e, mind semmi... semmi!...

Talán még sokáig folytatta volna, ha Parajdy már ekkor ott nem térdel lábainál és bocsánatot esdekelve, nem csókolja a ruhája széleit. Így azonban Éva hirtelen elhallgatott s megelégedett azzal, hogy előtörő könyein át egy diadalmas pillantást küldjön a szemközti tükörben látható képmásának. De Endre mindezt se nem látta, se nem sejtette. Nem, ő nem tudott, nem hallott mást, csak azt, hogy Éva szerelmét bírja, hogy Éva, önvallomása szerint, ő nélküle élni se tudna!... Milyen szédítő boldogság és milyen aljasság volt tőle brutális türelmetlenséggel zaklatni ezt a szentet!

— Bocsásson meg, Éva!... — rebegette egy vezeklő alázatával.

— Hallgasson rám, maga... maga délibábok hőse!... — súgta Éva ismét a régi, kényeztető, incselkedő hangon. — Van egy tervem... Óh, mennyit álmodoztam róla! Nézze, én azt gondoltam, hogyha maga ismét játszanék az én pénzemmel...

— Ne beszéljünk most erről... — kérte Endre, de Éva türelmetlenül kapta hátra fejét:

— De igenis beszéljünk és csakis erről beszéljünk! — makacskodott, majd csendesebben, kérőn: — nézze, ezt a három ezrest rögtön vissza is adom alaptőkének. És ha ismét nyer, ezúttal sokat, sokat, sokat, akkor tudja, mit

teszek? Rögtön megveszem a Lord Dervent kis hófehér yachtját, az Izaurá-t.

Endre nevetni kezdett.

— Drága gyermek! maga édes, édes kis baba, hát mit képzelsz? hogy nekem elég egyet füttyenteni és az aranyak szófogadóan felém gurulnak, mi?

— Eddig tudtommal így volt, — felelt Éva messzebb húzódva. — Mennyit nyert?

— Magának? . . . Körülbelől hatvanezer frankot.

— És saját részére?

— Azt nem számoltam, — mondta Endre, elfordítva a tekintetét.

Éva vállat vont.

— Nekem az a yacht kell! Mindenkinek van, aki csak számot tesz a Rivierán, csak éppen nekem ne legyen?

— De ha nem lehet?!

— Miért ne lehetne? Maga úgy beszél, mintha a maga zsebéből kérném. Isten ments! Sohase jutna eszembe ilyesmi! Még rágondolni is undorító! . . . — Tátray Éva összehorzadt erre a föltevésre, de aztán ismét közelebb húzódott Endréhez és megmagyarázta: — Endre! Értsük meg egymást. Hiszen arról van szó, hogy azt a pár ezer frankot, ami a vételárhoz még szükséges, mert igen előnyös aján-

latot tett nekem jelenlegi tulajdonosa, tehát hogy azt az összeget pótlólag hozzányerje.

Parajdy félig nevetve, félig boszankodva húzta végig kezét beretvált orcáján, Éva pedig lángoló tekintettel nézett a szemébe.

— Jól van, hátha nem lehet . . . nem lehet! — suttogta megadással. — Egy szép mesének vége és egyéb semmi. Pedig mi mindent álmodtam! — folytatta s hangja megmegcsuklott fölindulásában. — De kár is volt beszélni . . . Lássá, én bolond azt álmodtam, hogy az a hajó fog minket kettőnket innen elvinni! . . .

— Éva? hogy mondta? — kiáltá Endre, aki most már sóváron leste a szót a szép asszony remegő ajkáról.

Éva pedig egy alvajáró panaszával folytatta:

— Milyen szép lett volna! Elképzeltem, hogy a magyar ünnepély éjjelén, miután már kialudtak a lámpák a kikötőben, mi ketten . . . maga meg én, Endre! . . . lopvást odamegyünk az én föllobogózott fölvirágzott kis hófehér hajómra, amely legott nesztelen, észrevétlen kisiklik a révből . . . A vitorlák szárnyait szabadon bocsátjuk, és aztán megyünk! repülünk az ösmeretlenbe . . . a végtelenbe . . . a feledésbe . . . a boldogságba . . . mindig ketten . . . mindenüvé együtt! . . .

— Igen . . . a boldogságba! — visszhangozta Endre, szenvedélyesen magához ölelve a szép asszonyt.

De Éva sóhajtva vonta el magát.

— Óh Endre! miért nem szabad ennek valóra válni? . . .

Parajdy pedig ismét karjaiba zárta és úgy mondta halkán, egész közel hajolva apró füléhez, amelyben az érzelgős jelenettel merő ellentétben, egy óriás gyémánt haragos, csufondáros hideg sugarakkal ragyogott.

— Valóra válni? Éva, tudja-e azt maga, hogy csak egy valóság van a világon: a szerelem. Egy igazság, hogy azok, akik igazán szeretik egymást, — egyesüljenek. A többi minden csak színpadi kellék, színpadi akadály, színpadi díszlet. Hát akkor nem mindegy az, hogy mi ketten hogyan hagyjuk el ezt a hazugsággal telt életet, s hogy micsoda járművön megyünk bele az új életbe? . . .

De Éva szomorun rázta a fejét.

— Nekem nem mindegy! . . . — sóhajtott. — Maga nagyon jól tudja, hogy mennyire utálok mindent, ami hétköznapi, nyárspolgárias. Az a gondolat, hogy én is úgy menjek el, mint annyi más asszony, vonaton, hotelbe, brr! irtózáttal tölt el. És félek, utolsó percben mégis csak visszariadnék ily elhatározástól . . . félek,

hogy még magáért se volnék képes reá! . . . még magáért se, Endre, — zokogta Éva, fejét a fiatalember vállára hajtva.

— Elkényeztetett, szeszélyes gyermek! . . . csitította Parajdy áradozó boldogsággal szemében, hangjában. — És egy yacht, az más? . . .

— Persze! — bólintott Éva nagyon komolyan, nagyon szeliden. — Egy yacht, az egy otthon . . . hófehér, tiszta, érintetlen. — Ha úgy akarom: sohase érhet az utca pora, sohase jut hozzám az emberek gáncsoló szava! — Én azt képzelem, a szerelem is tisztább, tartósabb, édesebb egy ilyen világtól elszakított, két végtelenség között bolygó csodahajón. Endre . . . nem gondolod?

És Parajdy szó nélkül intett igent. Nem egészen értette ugyan az Éva álláspontját, némi csodálkozással hallgatta a szokatlan érzelgős kitöréseket is, de azt tudta, hogy ha Évát valaha magáénak akarja nevezhetni, akkor — előljáróban — föltétlenül parancsnak kell venni szeszélyeit.

Ezért míg hosszasan, tizszer is visszatérve, elbúcsúzott a szép asszonytól, máris azon töprengett, Rózsikának sürgönyözzön-e pénzért, vagy pedig mai balszerencséjével nem törődve, újra visszamenjen a kaszinóba és folytassa a játékot.

Éva pedig most már egész nyugodtan látott a magyar ünnepélyre szánt jelmeze meg-rajzolásához. Tudta, hogy az ő yachtja lesz a legszebb a kikötőben.

— Én pedig a legszebb minden Rivierán időző szép asszony között, — tette hozzá azzal a hideg, szakértő bírálattal, aminővel az ékszerész megállapítja a boltjába jutott drágakő pontos értékét. — Meglátjuk, lord Dervent is ezen a vélemény lesz-e . . . — tűnődött a tükör elé állva.

— S ha igen? . . .

V.

— Még nincs posta? — kérdezte Parajdy Endre egy óra óta legalább huszadszor Poreltől, francia komornyikjától, akit első nagy nyeresége napján fogadott magához, ezer frankkal több fizetést ígérve neki, mint eddigi gazdája, a jajpaháni maharadzsa.

Monsieur Porel most már kezdett őszintén neheztelni.

— Mit gondol ez a kezdetleges műveltségű „nouveau riche”? — tűnődött végtelen megvetéssel. — Azt hiszi, hogy én az utcára fogok szaladni a levélhordók elé, hogy így hamarább jusson a pénzéhez? Mert csakis azt lehet ilyen

mohón várni, — határozta el mély bölcsességgel — vagy: szerelmes levelet... De jelen esetben ez ki van zárva, tekintve, hogy Parajdy úr Madame Tátrayt annyiszor láthatja, ahányszor kedve tartja.

A méltóságos Porel erre a gondolatra el is mosolyodott.

— Pas trop gênant le mari phantome! — tette hozzá nevetgélve, aztán bevitte gazdájának a villásreggelijét. Ezüst tálcára rakott pástétomból, ragout-ból állott az és két darab olyan kis madárból, amit „ortolan“ néven neveznek a Rivierán (sőt olyan árban is adják), pedig valójában nem egyebek ők, a bőrük alá fűjt margarinnal utólagosan fölhizlalt verebeknél.

De Parajdy Endrétől ma akár valóságos paradicsom-madarakat hozhattak, mégse méltatja őket figyelemre.

— Köszönöm, nem eszem semmit, — felelte és türelmetlenül hátat fordított a komornyiknak.

Ez természetesen újabb sérelem volt a nagy Porel szemében; azért nem állta meg, hogy gazdáját merev szertartással ne figyelmeztesse:

— Uram! Speciálisan összeválogatott étel valamennyi.

De Endrének még ezzel se imponált.

— Ne bosszantson! Vigye ki! — förmedt rá indulatosan és parancsolóan az ajtóra mutatott.

— Paraszt! — gondolta Porel, miután most már ő maga látott a finom ételek elfogyasztásához és oly nagy volt a fölháborodása, hogy ezuttal ő is megfélekedezett azon ingyencségeknek nevelési céljáról. Tudniillik, úgy voltak azok összeválogatva, hogy a kés és villa mikénti használatának kérdését a legbonyolultabb alakban tárják a fogyasztók elé. Monsieur Porelnek tulajdonképpen hivatása az volt, hogy gazdáit (természetesen a legszigorubb diszkrécio mellett) ezeknek a kérdéseknek játszani könnyed és elegáns megoldására szoktassa.

De mit bánta ezt most Parajdy, aki tegnap óta folyton fokozódó izgalommal várta Rózsika levelét.

— Mi lehet a késedelem oka? — töprenkedett. — Mert hogy küldi, az bizonyos! — Endre nagyon jól ismeri kedvenc testvérkéjét, tudja, hogy önfeláldozásra mindig számíthat részéről.

Most se a kétely bántotta, hanem az, hogy a pénzre még ma estig lenne szüksége, tekintve, hogy délután hatkor jár le tegnapi kártyaveszteségének határideje.

— Harmincezer forinttal tartozom, még pedig Várnaynak, — mormolta. — Harmincezer forint... Egy hét előtt még gyerekség, ma pedig a nyomor, a kényszer, a kétségbeesés... Miért is ültem le vele játszani? De ki képzelt ilyent?... Szentül hittem, hogy ha a rouge et noirnál nincs szerencsém, az écarté visszahozza a pénzemet... És csalódtam... Egy hét óta semmi se sikerül. Határozottan azóta fordult meg a szerencsém, amióta ti itt vagytok...

Parajdy az Évától kapott két darab százfrankos aranyat vette ki a zsebéből.

. — Azért mégse válok meg tőletek! — biztosítá őket dacosan, aztán hosszasan elnézte azt a két aranypénzt. — Mégis, nektek köszönöm a gazdagságomat... — súgta, — hiszen csak amióta hozzám vándoroltatok, „nyerhetek“ Évának — tetszésem szerint... Milyen szerencse, — tette hozzá elmosolyodva, — milyen szerencse, hogy az asszonyok olyan gyermekesen hiszékenyek és olyan imádatosan tudatlanok a pénzdolgokban!...

De mégis, mintha ez a gondolat egy kissé nyugtalanítaná, keze láthatólag megremegett és önkéntelen ököltre zárult a két plaque fölött, amelyet tenyéren tartott.

— A yachtot se fizettük még ki egészen..

De meglesz. Muszáj megjönni annak a pénznek! . . .

Elmélkedését Porel zavarta meg, aki két levelet adott át neki. Az egyikben Temessy értesítette, hogy a Magyar Klub minden valószínűség szerint, egyhangulag fogja őt — Endrét — alelnökké választani. A másik, Borosvárról jó ugyan, de nem Rózsikától! . . . — jegyezte meg Endre elsápadva. — Az apa írása. Vajjon mi történt? — Semmi különös. Csak éppen az állt benne, hogy Rózsika három hét óta Abaujban van, az öreg Taral Dénesnéél (aki vénségére mégis megemlékezett borosvári rokonairól és magához kívánta a kisleányt).

— De ez még nem minden! — tréfálkozott Parajdy András, gyakori kikezdésekkel szépítve levelét — hanem a mi kis Katicabogarunkat, ott a néninél, jó szerencséje összehozta Taral Pistával (aki főhadnagy a 16-os huszároknál) és ime, a fiatalok annak rendjelmódja szerint rögtön egymásba is szerettek. Most pedig nincs egyéb hátra, mint megtartani a lakodalmat. És ez annál könnyebb lesz kedves fiam, — írta az öreg, — mert jóságod folytán együtt van a kaució! . . .

Még sok minden egyéb is volt abba a levélbe írva, az egész háznép örömről, a vőlegény tökéletességéről, stb. stb. De Endre

kezéből kisiklott a papiros, mert ő kábuló fejjel hanyatlott vissza karosszékére.

— Rózsika menyasszony!... Rózsika boldog... és Rózsika azért boldog, mert az a hajdan adott harmincezer forint lehetővé teszi neki, hogy ahhoz mehessen, akit szeret... De most aztán mi lesz?... Talán ma, — talán most, éppen most kapja meg levelem, amelyben azt a szerencsétlen harminc egynéhány ezer forintot kölcsönkérem tőle... Igaz, hogy csak kölcsön... de mégis? Elküldi-e? S ha elküldi, nem teszi-e tönkre egész jövőjét?!... De ha nem küldi el? Ha már késő volna?!... De hiszen mindenképpen késő, — kiáltott Endre helyéről fölugorva. — Négy óra. Hatkor fizetnem kell, mert szavamat adtam. Muszáj, muszáj, muszáj!... — kalapált, ismétlődött meggyötrött agyában. — Muszáj, de hogyan? — jött reá a kérdés.

Pálhegyihez megyek, — ötlött az eszébe, de ezt az eszmét rögtön elvetette. Pálhegyi még tegnap este Toulonba utazott, két napig nem fog előjönni. És már holnap is késő. Várnay nem az az ember, akivel az ilyesmiről tárgyalni lehetne.

Parajdy Endre tehetetlenül nézett körül, mintha szobája bútoraitól kért volna tanácsot. Szeme ekkor egy kékes-szürke borítékon akadt

meg, amelyet ma délelőtt dobott volt a papirkosárba, csak hogy izgatottságában melléje ejthette. Azóta észre se vette, de most, gépiesen hajolt le érte és elgondolkozva nézte, forgatta sokáig.

— Banque du Litoral! . . . olvasta legalább tizedszer a boríték nyomtatott föliratát. — Igen. Emlékszem. Ebben jött meg az értesítés, hogy Pálhegyi százezer frankot bocsájt a rendelkezésemre — a magyar ünnepély előköltéseinek fedezésére . . . Banque du Litoral.

Endre visszaemlékezett, hogy néhány nap előtt ott járt Pálhegyivel, aki elővigyázatból bemutatta az igazgatónak. „Nehogy valami nehézséget támasszanak a pénz kiadásánál...” — magyarázta a gróf. — Vajjon miért elevenedik meg az a jelenet emlékében? — És éppen most? Parajdy még a szemét is behunyja, hogy megmenekedjék tőle, — de mind hiába!

Szinte még most is hallja a hivatalnokok suttogását, az igazgató önelégült nevetését, de főképpen látja, amint a minduntalan előtűnő napsugár egy asztalkán álló pohár vizében megtörik és a nyitott pénzszekrényekre verődik, hogy ott, rezgő, nyugtalan karikával dicsfényt hazudozzon egy-egy tál fölc sillanó arany-pénz felé.

— Ejh! elég volt a vergődésből! — mor-

molja Parajdy és hirtelen elhatározással az íróasztalához siet. Egy sürgönyt ír ott repülő, alig olvasható írással Csak ez a néhány szó áll benne: „Ha a kért összeget nem küldöd, elvesztetted a te Endrédet.“

— Most már tudom, hogy két nap alatt a kezemben lesz a pénz... És Rózsika nem vesz vele semmit, hiszen visszanyerem... óh biztos! Ha nem kártyán, hát a lóversenyen... Mindegy. De meglesz... Amíg pedig megjő ez a pénz, egyszerűen előlegezem magamnak a Pálhegyi pénzből... természetesen, — biztatta magát dacosan, — mert ugyan mire való az a teljhatalom?... Áztán meg... soha, senki sem fogja megtudni, hogy a magyar ünnepélynél kisorsolandó ékszereket negyven-nyolc órával később fizettem ki... Senki... Soha... — ismételte magában, még akkor is, amikor egy órával később a Banque du Litoralban 80.000 frankot átvett; még akkor is, amikor pont hat órákor Várnaynak leszámolt belőle hatvan darab ezrest, még akkor is, amikor — éppen ebéd előtt — Évát azzal a kellemes hírrel lephette meg, hogy a mai napon húszezer frank nyereséggel számolhat le neki.

— Csodálatos! — örvendezett Tátrayné. — Éppen ennyi hiányzott még a yacht árának utolsó részletéből!!

— Soha . . . Senki! . . . — biztatta magát Parajdy, még akkor is, amikor halkan egy magyar nótát füttyörészve, lesietett a Hotel de Paris lépcsőin. — Csak amint a téren várakozó automobiljához ért, ötlött az eszébe, hogy még attól a két szótól is irtózik, mert azt a többit, amely ott lázong tulizgatott agyában, nem bírja velök elnémitani.

— Pedig muszáj! különben megőrülök, — határozta el, mialatt átvette benzinnel hajtott kocsijának kormányát.

— Menjen vissza vonaton, — rendelte a meglepett gépésznek, — és amíg nem sürgönyözök, ne várjanak haza.

Majd elhagyva a kaszinó pazarul kivilágított terét, fokozott gyorsasággal hajtott bele a márciusi sötét éjszakába.

De nem Nizza felé tartott, hanem arra, amerre a Cap Martin lámpái gyémántsorokkal szegélyezik a Földközi tenger selyemsuhogásu szelid hullámain. Most már örületes sebességgel zakatolt a kipróbált versenykocsi előre. Fényes lámpái egy-egy pillanatra megvilágították az útszéli villák kertjeit, éjjeli pillék ezreit riasztva fel a nyíló virágok kelyhéről. — A késői járókelők pedig ijedten ugráltak az út legszélére, hogy a száguldó veszedelemtől idejekorán menekedjenek. Parajdy megvetéssel

nézegetett feléjük. — Milyen rémületben vannak! — gondolta fitymálva. — Pedig mennyivel jobb lehet egy automobil-gázolás, amely perc alatt végez, — mint egy évekig kínzó rákbetegség... De aztán elnevette magát, mert amint a Pont homicide előtti lejtőhöz ért, sietve lassította meg a gépet.

— Úgy látszik, ösztönszerűleg én is a rákbetegséget választanám, — mondta. — Pedig ki tudja... nem jobb lenne-e még ma este végezni ezzel a vergődő, céltalan étellel?... Milyen egyszerű megoldás volna! — fűzte tovább kéretlenül feltolakodó gondolatait, és lenézett a híd alatti mélységbe. Csak egy mozdulat ezen a kis kereken, — és, legott pozdorjává törne a kocsi... ember... minden... Parajdyt megnyugtatta az a tudat, hogy végétét így a kezében tartja, — hanem azért megkönnyebbülvesóhajtott fel, amikor automobilja többé nem a mélység fölött dübörgött, hanem az országút apróra morzsolts köveit csikorgatta.

VI.

— Ha nem volna itt ez a kis kék víz előttünk, — nevetett Temessy, a Mediteranée napsugárral játszó moiréjára mutatva, — azt hihetnők, hogy Debrecenben vagyunk és nem

Nizzában. — Hiszen több a magyar szó itt mostanság, mint a francia vagy az angol. Hát nincs igazam? — fordult Pálhegyihez, akivel együtt állt a Palace Hotel bejáratánál.

De a gróf annyira el volt merülve gondolataiban, hogy se a hozzá intézett kérdést nem hallotta, se az előtte sétálók beszélgetését nem méltatta figyelemre.

— Biztosan ismét a Magyar-Klubon jár az esze, — jegyezte meg magának Temessy kicsinylőleg, de azért sietett a társalgást arra fordítani. — Mit gondolsz, hányan leszünk holnap az első közgyűlésünkön? — kérdezte.

— Ha számításom nem csal; százon fölül.

— És holnapesti ünnepélyünkön? — érdeklődött a mindig jól értesült.

— Óh . . . azt nem tudom, — de nagyon sokan.

— Úgy vélem én is, — határozta el Temessy. — Mert utóbbi időben bennünk magyarokban úgy kifejlődött a kétlakiság, akár a kakukokban vagy a fecskében. Ugyebár? Részemről van hat esztendeje, hogy nem láttam magyarországi havat, de még lombtalan fát is keveset . . .

Pálhegyi kedvetlenül vont vállat.

— Ezzel nincs mit dicsekedned.

— Ugyan kérlek! — nevetett Temessy, —

hát tehetek én róla, hogy olyan fecskének születtem, aki még ha akarna se tudna nyarat csinálni. Hát akkor minek üljek otthon?... Úgy sincs belőlem senkinek se haszna... így legalább mulatok.

— Vajjon?!... Bizonyos vagy benne? — kételkedett a gróf, egy pillanatig szemlélve a kis ember beesett szemeit, korán vénült arcának mély barázdáit, de aztán fölsóhajtott:

— Talán neked van igazad. Mit is kezdene szegény Magyarország velünk, rossz tüdejü és rossz hátgerincü nyomorgókkal...

— Kérlek, kérlek!... — jajdult föl Temessy neheztelve, — biztosíthatlak, hogy se a tüdőmnek, se a hátgerincemnek semmi baja!

— Ahogy vesszük! — hagyta rá a gróf fáradtan. — Alapjában mégis úgy van, ahogy mondtam. De míg nálam a tüdő tényleg fölmondta a szolgálatot, nálatok kétlaki magyaroknál, ahogy te nevezed, valószínűleg a hátgerinc hibbant meg, persze jelképileg beszélve...

— Úgy látom, kegyelmes uram, hogy ma igen rosszkedvü vagy, — jegyezte meg Temessy csipősen, és azon járt az esze, hogyan menekedjék a gróf társaságától.

Legegyszerűbb volna valamely ösmerőssel ellépkedni, gondolta, de ezt a tervet elvetette. Mégis Pálhegyi az aranygyapjas rend vitéze,

és így az is ér valamit, ha együtt látnak vele . . . Éppen idáig ért bölcselkedésével, amikor Pálhegyi odaszólt a szálloda portásához:

— Itthon van Parajdy úr?

Temessy örömmel kapott az alkalmon, hogy jólértésültségét fitogtassa, azért sietett a portás helyett felelni:

— Endre? Nincs. Egész biztosan mondhatom, hogy nincs. Három napig kószált Alassióban, Génúában, tegnap jött haza, most meg átment Monte-Carlóba . . .

— Úgy? — felelt a gróf kedvetlenül.

— Ma határozottan nincs szerencsém, — boszankodott Temessy. — De csak nem hagyom magam elhallgattatni, — lázadt fel hiúsága, és „csak azért is“ tovább fecsegett:

— Apropos, — mondta nevetve. — Ma reggel egy igen furcsa esetem volt Parajdyval, illetve csak szemlélője lettem egy mulatságos esetnek. Csak képzeld, kegyelmes uram: a Place-Massénán sétálva, összeütközöm Endrével, aki kissé izgatottnak, de igen megelégedettnek látszott. Hozzá csatlakozom, s eleinte beszélünk a szép asszonyokról, a bankról, mit tudom én miről. Egyszerre csak azt mondja nekem, hogy menjek be vele X. ékszerészhez, ahol a magyar ünnepély nyereményeinek a

gyémántjait rendeltétek . . . De mi lelt, kegyelmes uram? — szakította félbe fecsegését, mert Pálhegyi összeszorított szájszélekkel s ijedten nézett reá. — Rosszul vagy?

— Dehogy. Csak folytasd, — biztatta a gróf nevetgélve, — ez a hirtelen beállt meleg kissé elfáraszt, ennyi az egész. Tehát: bementetek az ékszerészhez . . . És aztán?

— Aztán . . . itt kezdődik a mese komikus része: Hát amint bementünk a boltba, Parajdy kivette a bugyelárisát, és az ő mogyoró-törő franciaságával elkezdni mondani, hogy adják elő azoknak a nyereménytárgyaknak a számláját. Erre . . . most is nevetnem kell, ha rágondolok! . . . A kereskedő bámul . . . nem érti . . . Parajdy dühbe jön, és újra elrecitálja mondókáját, közbe kised egy maréknyi ezrest a tárcájából és mindenáron annak a franciának a kezébe akarja nyomni. Az ellenkezik. Ágál. Magyaráz. És folyton azt ismétli, hogy „Mais c'est déjá, payé!“ „Mais c'est déjá payé!“ Végre is előmutatja a kifizetett számlát . . . Ha láttad volna a Parajdy arcát! Még a szája is nyitva maradt . . . én pedig a legközelebbi karosszékbe vettem magam, hogy le ne essem a kacagástól.

Pálhegyi kedvetlenül vonogatta vállait.

— Megvallom, részemről semmi nevet-

ségest se találok az egészben. Tudod-e, ki fizette ki azt a számlát? — kérdezte.

— Tudom: te, — felelt Temessy, némileg neheztelve, hogy jólétesültségét ilyen kicsinyes kérdésekkel zaklatják. — De hát akkor azt hogyan magyarázod, hogy mielőtt a boltba beléptünk volna, Parajdy nagy garral magyarázta nekem, hogy éppen most jön a Banque du Litoralból, ahol az ékszerek árát a te felhatalmazásoddal adták át neki?

Pálhegyi fagyosan tekintett a kis emberen végig.

— Véletlenség, vagy félreértés, még nem tudom. De mindenesetre kizárólag az én és Parajdy dolga. Nem gondolod? ... — S ezzel egy fölényes biccentéssel sietve hagyta el Temessyt.

— Mi ez? — tűnődött az elvörösödve, és mivel éppen Várnayt és Balambéryt pillantotta meg, legott hozzájuk csatlakozott. — De ilyet! — kiabált, élénk taglejtésekkel kísérve szavait. — De ilyet! — És felháborodásában nem késett az egész kérdést feltárni barátai előtt.

— Ez gyanus! — vallotta Várnay, az orrát fintorítva, mintha kellemetlen büzt érezne.

— Meglássátok, hogy valami csúf história fog kisülni arra a Parajdyra, — bólogatott Balambéry.

Félóra eltelte előtt már elhatározták, hogy kutatni fogják a kérdést, mert kötelességünk ez! — nyilatkoztatta ki Várnay ünnepelesen. — Kötelességünk: Nem engedhetjük, hogy új klubunkban olyan ember lehessen alelnök, aki nem üti meg a korrektség mértékét, ugyebár? —

— Igaz! Úgy van! Igaz! — hagyták rá a többiek.

Temessynek földerült az arca.

— De barátaim, minek fogyasztunk annyi szót! — kiáltott ömmel. — Hiszen én ösmerem a Banque du Litoral egyik pénztárosát. Pompás gyerek! Éppen a multkor mulattam vele együtt. Egy kis zöld ördögnek öltözött maszk akadt a karjára, azt igyekeztem tőle elhódítani... De mit is akartam mondani? Igen. Persze! Tudjátok mit, még ma meghívom dejeuner-re! Gyertek oda ti is. A London Hause lesz talán a legalkalmasabb, mi?

Mialatt pedig a honfitársak Parajdy titkait firtatták, ő maga imbolygó léptekkel, — mint aminővel nagybetegek járnak, — igyekezett a monte-carlói indóházból a terrászra vezető lépcsőkhöz. Agyában egymást kergették a gondolatok, de csak úgy, mint a vásári bódék falovai: mindig ugyanazok a gondolatok, egyformán, kétségbeejtő ismétlődéssel keringve.

— És most mi lesz? . . . — mondogatta újra és újra. Ég tudja hányadszor. — Hogy állok szembe Pálhegyivel? Mit mondok neki? Hogy eljátszottam a reám bizott összeget? Hogy . . . Mert igaz, hogy most már itt van a Rózsika pénze a zsebemben . . . de ez csak egy rész, . . . ehhez még nyerni kellene valamennyit, hogy az egész fölvelt összeg együtt legyen újra. És ha együtt lenne is . . . tudom-e tisztázni magamat? — Parajdy fáradtan ült le a Gallerie egyik előkelő restaurant-jába s míg a pincér elhozta a gépiesen rendelt reggelit, ő ismét csak azon gyötrődött, hogy csak legalább ne vonszolta volna magával Temessyt, amikor az ékszereket ki akarta fizetni.

— Pedig akarattal tettem, hogy tanum legyen! . . . és éppen ezzel hibáztam, mert most biztosan kérdezősködik. S ha Éva megtudja? . . . — töprengett, amikor délután folyamán a Hotel de Paris felé vette útját.

— Ha szeret, — felelt önmagának, — akkor csak énnekem fog hinni . . . és megbocsájt, mert tudja, hogy mindent csakis ő miatta tettem. Különben is . . . nem olyan rettenetes nagy a bűnöm! — De vajjon szeret-e? — riadt föl benne a kételkedés, amikor éppen a fogadó előtt csaknem összeütközött lord Derventtel.

— Átkozott ember! — sziszegte Parajdy, gyűlölettel tekintve utána. — Tíz nap óta folyton-folyvást Éva társaságában találok. Ha pedig Évától magyarázatot kérek, akkor szemrehányóan, egész lelkével reám néz . . . de azért kinevet! . . . Érzem, hogy kinevet. Csak azt nem tudom, miért? Azért-e, mert ok nélkül gyanúsítom, vagy? . . . Óh csak ne szeretném olyan örülten! . . .

— Tátrayné önagysága nem fogad, — ébresztette föl álmodásából a mindenkor utált kis francia komorna.

Parajdy ostoba ámulattal tekintett reá.

— Ugyan mit beszél? — nevetgélt aztán s amíg egyik kézzel félre taszította, a másikkal egyszerűen benyitott Éva szalonjába. — Ez a maga bolondos hölgye nem akart beereszteni, — kezdte Évának, aki éppen az ünnepélyhez rendelt fejékét próbálgatta egy tükör előtt állva.

— Csak a parancsaimat teljesítette, — vetette oda a szép asszony és meg se fordult, még azt a három gyémántvégű tűt se vette ki a szájából, amelyeket fehér fogai között szorongatott.

— De Éva?! . . . — kiáltott Endre indulatosan, — ez csak nem szólhat nekem?

— Miért ne? — vágott vissza Tátrayné

göggösen, s most már hirtelen szembe állt Parajdyval, hogy egészen közlelről nézzen reá, — Sőt éppen csak magának szolt ez a gyöngéd figyelmeztetés. Nem gondolja?

— Nem, — felelt Parajdy ugyanúgy. — Nem. Hanem talán lord Derventnek?

Éva összehuzott szempillák alól nézett reá.

— Lord Dervent?! — ismételte kihívón. — Őt és bárki mást akkor fogadom, amikor nekem éppen tetszik. Érti?...

— És ha én arra kérném, hogy ne tegye?...

Éva vállat vont.

— És ha azt mondom, hogy féltékeny vagyok rá? — kiáltott Endre elsápadva.

De Tátrayné ismét csak vállait huzogatta és a gyémánttűket forgatta, láthatólag nagy gyönyörűsége telt a ragyogásukban.

— Éva vigyázzon! — folytatta Parajdy, nyugodtságot erőltetve magára, de lüktető halántékai mégis elárulták nagy izgatottságát. — Vigyázzon, mert nekem már éppen elég volt, amit két hét óta amiatt az ember miatt szenvedek. És ha még ma délután is...

— Folytassa kérem, — nevetgélt Éva, — „ha még ma délután is?“ ...

— Nagyon jól tudja, hogy mit akarok mondani. Tehát ha ma is csak vele fog flirtelni...

— És nem magával . . . — vetette közbe Tátrayné nevetgélve.

— Éva! Ne kinozzon. Az égre kérem, hagyjon fel a csúfolkodással, mert különben esküszöm, hogy én azt az embert az egész monte-karlói csőcselék szemeláttárainzultálom.

— Aztán megverekszik vele? — kérdezte Éva olyan hangon, mintha csak azt mondaná: volt ma sétálni?

Mégis kiérezte Parajdy a lappangó sértést és azért alig fékezett indulattal állt meg Éva előtt:

— Mondja: ki járt itt én előttem? Mit mondtak magának rólam?

— Ha akarja tudni: hát igenis járt itt valaki. És mondott is egyet-mást . . .

— Gondoltam. Természetesen arról az ékszerügyről. Nemde?

— Arról. Milyen könnyen veszi! De hát nem tudja, hogy mivel vádolják?

— Ösmerem a tényállást, és ez talán sokkal fontosabb?!

— Nem mindig, — lökte oda Éva élesen.

— Éva! Az égre kérem ne beszéljen így . . . Éppen csak maga nem . . . — kiáltott Parajdy elfehéredett szájszélekkel.

De Tátrayné még jobban kiegyenesedett és sértődve nézett rajta végig.

— Hogy érti ezt: Csak éppen én nem? Hát kinek tart maga engem, ha szabad tudnom?...

— Kinek? ... Éva! mért beszélünk minderről? hát már elfeledte, hogy ma este éjfélkor, ott a monakói kikötőben útra készen fog állni az a hajó ...

— Hogy útra készen-e, még kérdés. Tekintve, hogy az a hajó az enyém, — vágta oda Éva gőgösen.

Endre egy pillanatra megütődve nézett reá, de aztán hangosan föl kacagott.

— Persze, hogy a magáé ...

Éva végtelen megvetéssel hátrált előle.

— Maga olyan hangon beszél, mintha a maga pénzén vettem volna? — kérdezte kihívóan.

— S ha úgy lenne? — válaszolt Endre, mialatt gondolatban folyton azon tűnődött, hogy Éva csakugyan elhitte mindazt, amit a nyereségekről egyszer-másszor igyekezett vele elhíttetni, vagy pedig mindez csak tettetés nála ... De valószínűleg elhitte, határozta el, hiszen a múlt héten, amikor egy páholyt, egy nyomorult ötvenfrankos páholyt akartam neki venni a nizzai színházba, — vérig sértve utasította azt vissza és fölháborodással adta tudtomra, hogy ő nem demimonde, akinek ajándékokat lehetne adni.

És most is alighogy Endre azt a kételyt tartalmazó kérdést föltette, Éva legott lángvörös arccal, szemében a haragtól kisajtott könyekkel lépett hozzá:

— Tudni akarom az igazat. Úgy van-e vagy nincs? — mondta rekedt suttogással.

Endre rémülten nézett a szép asszony szenvedélyes, undortól, rémülettől eltorzult arcára:

— Éva, legyen nyugodt, — sietett tehát kétségeit eloszlatni, — az a hajó a magáé. Esküszöm, hogy a maga pénzén játszottam és nyertem a megvételhez szükséges összeget. De... — és Parajdy hangja, tekintete ismét a régi istennőt imádó, szerelmet könyörgő rabszolgáé volt. — De, Éva, ugy-e... óh mondja, hogy mától fogva nincs enyém, vagy tied, — mert mától fogva mi kettőnknek csakis: *mienk* létezik?!...

De Éva kérdőn, meglepetve nézett reá. Meglehetősen unta Parajdy látogatását. Először is még rengeteg dolga volt az ünnepély rendezésével. Aztán meg várta lord Derventet, aki csak Condamineba ment át valami megbizatással, s így minden percben visszajöhet és végre: Parajdy Endre nem volt többé érdekes előtte.

— Egy nyerő aki pénzzavarokkal küzd,

egy játékos akit eldobott magától a szerencse s aki e dobástól — még ráadásul! — meg is tántorodott. Az ilyennek igazán nincs létjogosultsága, az ő közelében.

Tátray Éva most már kezdett úgy nézni Parajdyra, mint gyermekkorában az olyan pillangókra, amelyekről játék közben le találta törülni a himport. Csak természetes ugy-e, hogy rögtön eldobta őket magától? Csakhogy az ilyen balga emberi lepke nehezebben érti meg, hogy vége, sőt ellenkezőleg még a saját vergődését is képes repülésnek minősíteni, annyira kipusztíthatatlan nála a reménykedés.

Parajdy se okult a fagyos fogadtatáson, hanem meggondolatlanul kezdett érvelni, magyarázni. Mi több: Éva boldogító ígéreteire hivatkozott...

Tátray Éva most már igazán föl volt háborodva.

— De édes barátom, ismétlem: kinek néz maga engem? — kérdezte nagyon szigorúan, és mivel Parajdy ámulatában, keserűségében, kétségbeesésében nem talált rögtön szavakat, hogy feleljen, az asszony folytatta könyörtelenül: — Mondja csak, mikor hallotta maga azt, hogy Tátray Lőrincné, Ujlaky Éva letért volna akár tettel, akár nézeteivel a korrektség útjáról? Nos feleljen? Mikor? hol? mivel?

Ugy-e soha, soha és ismét soha? . . . . Nos hát akkor mit akar most tőlem? . . . Hogy maga mellé álljak, amikor még nem is tudom, hogy maga hová tartozik? De megbocsásson, ezen a Rivierán annyi a kalandor, annyi a szélhámós, hogy kissé elővigyázónak kell lenni . . .

— Éva, maga . . . megőrült! — riadt föl Endre és megbotránkozásában indulatosan kapott az asszony hófehér csuklójához és ideges keze mint egy vaskapocs záródott össze felette.

Éva önkénytelen fölszisszent a fájdalomtól, s mivel most már különben is torkig volt a szenvedélyes ember otromba kitöréseivel, gyors elhatározással kezét egy erőszakos rántással kiszabadította a kellemetlen kalodából.

— Még ezt is? — súgta, egy gyilkos tekintettel nézve végig Parajdyn. — Még ezt is? . . . — és mielőtt Endre átérthette volna szándékát, egy pillanat alatt fölszakította a mellékszoba ajtaját s oda rohant a békésen szundikáló Tátrayhoz.

— Lenci, védelmezz! — sikoltotta s mint egy ölyvtől üldözött galamb roskadt össze a kis tolókocsi mellett.

— Mi . . . mi ez? — dadogta a beteg nehezen forgó nyelvvel, de erőtlen karját máris a felesége vállára tette, mintegy védelmül;

mindig könyező szeme pedig haragosan, kihívón tekintett a küszöbhez gyökerezett Parajdyra.

— Kimélj meg a magyarázatoktól, — zokogta Éva, — oly kínos . . . kínos lenne az nekem . . . vele . . . gyermekkori barátommal szemben . . . de hidd el . . .

— Mindent ! — felelt Tátray áhitattal. — Mindent — és remegő karját fölemelve, szótlanul mutatott ajtót Parajdynak. Éva pedig, aki férje térdén pihenő fejét kissé oldalt hajtotta, kitünően látta az egész jelenetet, nem is állta meg, hogy el ne mosolyodjék :

— Mégis jó volt az apa életiskolájában járni, — gondolta végtelen gyönyörűséggel.

VII.

— Barátom ! — kiabált Temessy már megsziról, mert éles szeme rögtön észrevette a Hotel de Parisból kilépő Parajdyt. — Milyen sápadt vagy ! . . . Nagyon, igazán nagyon sajnálom, hogy bajba keveredtél, de reménylem, hogy az az egész ostoba ékszervásárlási félreértés el fog simulni . . . — erősködött, hogy saját lelkiismeretét megnyugtassa.

De Parajdy értelmetlenül nézett reá. Mit akar ez a kis nyüzsgő ember itt mellette ?

Miről beszél? Miért nem hagy neki békét? Mit bánta Endre, hogy ki mit gondol felőle amikor az az asszony, akiért mindenét feláldozta, egy kegyetlen tréfával dobta ki az életből! Igen. Car c'est une vraie farce cela! — ismételte, Poreltől tanult műkifejezéssel könnyítve elkeseredésén. Most aztán már igazán minden mindegynek tűnt fel előtte.

Hanem Temessy, úgylátszik, más véleményen volt, és sehogy se engedte magát közönyös arcokkal elriasztani. Sőt ellenkezőleg, mentől nyugodtabb lett Endre, annál jobban vigasztalt és addig magyarázott, addig hadonázott, míg végre Endre is megértette, hogy főben járó ügyről van szó, mert míg ő Tátray-nénál koldult vizsontszerelmet, addig odaát a Magyar Klub helyiségeiben Várnay Józsi a közgyűlés elé vitte az egész kérdést és most kétszázötven magyar ember ül ott együtt s azon vitatkoznak, hogy becsületes ember-e Parajdy Endre?

Temessy végtelen sajnálta a történeteket, szerinte teljesen érthetetlen, hogy miként pattant ki a dolog, hiszen utóvégre miről is van szó? Hogy Parajdy másra fordított nyolcvan ezer frankot, mint amire az szánva volt. Igen, de csak ideiglenesen . . . Különben is mindez most már csak Pálhegyit érdekli.

— Tulajdonképpen, — rivalt Temessy Pista Endrére, aki már ismét alig hallgatta jóakaró érveléseit, — tulajdonképpen Pálhegyi az oka mindennek. Mert ha ő nem siet olyan nagyon a fölmutatott hiányt pótolni, senki se vesz észre semmit. Barátom! ha én a te helyedben volnék, provokálnám azt az embert. Bizony isten, hogy provokálnám, mert az mégse járja, hogy amint egy hepciás francia kereskedő azzal állít be hozzá, hogy az adott időre te nem fizettél, ő fogja magát és telefonál a bankjának, s amikor onnan az a hír jó, hogy a pénzt két nap előtt fölvetted, se szó, se beszéd, hanem rögtön fizet. Tehát gyanúsít. Mert ha nem gyanúsított volna, előbb kérdőre von téged, ugy-e ez világos?

— Keresett, de nem talált, — felelt Endre aki úgy érezte, hogy agyműködése minden percben fel-felmondja a szolgálatot.

— És most már mi lesz? — kérdezte, végtelen fáradsággal sajtolva ki a szavakat alig mozgó szájszélein.

— Mi lesz, mi lesz? . . . Hja barátom, ha én azt tudnám, — üvöltött Temesy. — Most már minden attól függ, hogy a közgyűlés mit határoz. Ha például kimondja, hogy csak tévedésről van szó, akkor te még ma este szépen elutazol, s ezzel vége . . .

Parajdy undorral fordult el kinzójától. Hogy utálta! Milyen jól esett volna elmene-külni mellőle, még jobban egy ökölcsapással komolyra változtatni azt az örökké vigyorgó ábrázatát, de érezte, hogy meg kell tudnia, miként gondolkozik, mert nagyon jól tudta, hogy a Temesy gondolkodása nem más, mint a közvélemény. Ezért míg a viaszsárga arcán lassan végigsímitotta megremegő tenyerét, tettettet nyugalommal azt kérdezte a kis embertől:

— És ha... és ha bűnösnek fognak ki-nyilvánítani?

— Akkor, barátom — kigolyóznak és ez borzasztó.

— Borzasztó. — És aztán?

— Aztán?... hogyan aztán? — Temesy meglepetve nézett reá és úgy érezte, hogy soha se volt még ilyen idegizgató érdekes helyzetben, nem, soha! — Aztán? — ismételte, szinte beleszédülve a fontos kijelentések nyomán támadó kéjes érzésekbe. — Aztán?... természetesen nem tehetsz egyebet, minthogy főbe-lövöd magad, — nyilvánította ki, heves tag-lejtésekkel kísérve szavait:

Parajdy a földhöz gyökerezve állt meg helyén s fejét fölkapva nézett reá:

— Főbelőni magamat?... Miért?

— De barátom! — tört ki Temesy és izgatott szóáradattal igyekezett bebizonyítani véleménye megdönthetetlenségét. Közbe azonban mindig azt hangoztatta, hogy mivel ez remélhetőleg csak teoria marad, annál is inkább mert Pálhegyi a legvégsőkéig megy védelmében. Hanem persze a közgyűlés . . . — sóhajtott, szemöldeit csaknem a haja bőréig föl húzva, — a közgyűlés, az nagy faktor, barátom, fatálisan nagy faktor! . . .

De mivel Parajdy a türelmetlenségnek jeleit kezdte mutatni, neheztelve vett tőle búcsút.

— Nemhogy megköszönné, hogy még kezét adok neki! — mondta fölháborodással és sietett a Magyar Klub Metropole-ban bérelt fényes helyiségibe. Parajdy pedig a galamb-lövő tér felé vette útját. Itt tudta, hogy nem bántja senki, mert ugyan ki törődne az emberek ügye-bajával ott, ahol ölni lehet? Hiszen az a legfigyelemlekötőbb gyönyörűség a világon.

És most Parajdy is igazat adott neki. Valahogy jól esett túlizgatott hallóidegeinek azokat a mindig ismétlődő halált hozó dördüléseket hallani. És szemei szinte delejes erővel tapadtak azokra a pár pillanatig vergődő, de aztán annál nyugodtabb kis idomtalan véres halmokra, amelyek körül csupán néhány

hófehér, vagy szivárványos toll jelezte, hogy nem élettelen rög volt még az imént, de magasan szárnyaló madár.

— Milyen hamar végök van! — jegyezte meg Parajdy olyan diadalérzettel, mintha egy fontos vitatkozásban adná meg a döntő érvelést.

De aztán indulatosan szorította kezeit ökölre.

— Nem! És százszor nem! Nevetséges volna egy ostoba hirharagnak a fecsegésére adni.

— De mi volna, ha be se várnám a közgyűlés határozatát? . . . — Ötlött az eszébe. — Hiszen mi célból maradjak itt tovább? . . . Éva miatt? . . . — erre a kérdésre keserűen föl kacagott. A galamblövészek megbotránkozva néztek feléje. De Endre azt se bánta, mert az ő gondolatai egyszerre nagyon távol kalandoztak Monte-Carlótól. Valahol ott a borosvári kis nádfedeles ház udvarán, ahol egy öreg ember talán éppen most kérdezősködik — recsegő, szigoru hangon, de könnyes szemekkel — a levélhordó után.

Hogy várhatja! Milyen sokszor ismételhette már meg azt a kérdést; hát még azt, amely nem jött ki a száján, de halálra sebzett lelkét annál jobban marcangolja, hogy vajjon az ő Endre fia miért tette tönkre az ő legkedvesebb testvérkéjének a boldogságát? . . .

Mert Endre ezzel is tisztában volt. Jól tudta, hogy amely percben Rózsika postára tette az ő vagyonkáját, abban a percben összeomlott a tündérpalota. Vége lett a leányálmoknak, — mivelhogy az valóra válhassék, föltétlenül szükséges lett volna hozzá — a kaució.

Parajdy önkénytelenül a zsebéhez kapott. Igen. Még itt van az egész összeg: kerek harmincezer forint. Pálhegyivel még ma nem tudott találkozni s így nem adhatta meg neki tartozását, (de meg előbb szerette volna a hiányzó tizezret hozzátenni és remélte is, hogy négyes fogatát még holnap délig megveszi egy amerikai milliárdos).

Holnap? . . . Várjon-e addig? Nem legjobb lenne-e rögtön visszaküldeni azt a pénzt oda, ahonnan jött; Parajdy Rózsikának?! . . . Vagy egyszerűen: visszavinni?! . . . tért vissza a csábító gondolat. De Parajdy ismét elvetette.

— Nem. Ezt nem tehetem, — határozta el dacosan. — Egyszer, valamikor régen, Ujlaky Éva gyávának nevezett . . . Akkor is megmondtam neki, hogy nem igaz . . . Ma se akarom, hogy annak higgyen — és álmodozó tekintete előtt éles körvonalban jelent meg az a rég elfeledett jelenet, amikor a hirtelen felnyurgult gimnázistát egy pirosruhás kisleány

kacagó szájjal, szikrázó szemekkel csalogatta egy imbolygó létrán fölfelé.

A monakói várfokról éppen ágyudörgés jelezte, hogy az ünnepély megkezdődött.

Miért ne nézném meg? — gondolta Parajdy, s legott Condamine felé vette útját. — Még csak öt óra, Temesy szerint nyolc előtt nem igen fog az a csalhatatlan közgyűlés dönteni. Mert sok a pro és a kontra! — jegyezte meg gúnyos mosolylyal, amely különben, csodálatosképpen, mintegy oda is rögződött a szájaszélére, legalább akik azon az estén látták, mind fölemlítették, csak azt jegyezték meg róla, hogy legalább tiz évvel látszott idősebbnek általa.

Ő azonban valószínűleg mindezt nem is gyanította. Gépiesen járt-kelt a Condaminetől Monakóig hullámozó néptömegben, még néha meg is állt egy-egy ösmerőssel beszélgetni, de azért alig látta a körülötte ragyogó, tündérmesébe illő képet.

Pedig határozottan szép látvány volt az, mert lám, Tátrayné parancsai nyomán, mintha a tengernek valamennyi csodája oda költözött volna az utakra, terekre, s a sziklák oldalára. Tulajdonképpen egy óriás vásár volt az, csak-hogy bódék helyett megannyi szeszélyes alaku csigaházakkal, korállugasokkal, eszkimókunyhó

nagyságu színes vízi anemonókkal, amelyek mindenikében algáknak, gyöngyöknek vagy kísérteties fénynyel világító rodiolariáknak öltözött szép leányok, asszonyok árultak haszon-talan, de drága csecsebecsét.

Viszont a kikötőben, mintha Meluzina tündérkertje nőtt volna ki egy varázsszóra a habokból, mert a hajók mindenike, vízszinttől árboctetőig, óriási virágoknak voltak travesztálva.

— Ez az ő hajója, — gondolta Parajdy egy orchydeának átalakított yachtot megpillantva, — ez az ő hajója! — Egy percre megállt, hogy aprólékosabban megtekintse azt az örült fényűzéssel, de nagy művészettel földiszított hajót, amelynek sárga bársonnyal bevont falához lágyan simultak az örökké suhogó, hajladozó, halvány lilaszín selyemből alkotott óriás szirmok.

De Parajdy — talán szerencséjére — nem soká nézhette, mert e percben néhány a Magyar-Klubhoz tartozó úr közelegett feléje és akkor bosszankodva vallotta be magának, hogy szinte remegve várta: megszólítják-e vagy sem. És mivel nem szólították meg, végtelen megkönynyebülést érzett, — bár másrészt, kedve lett volna utána szaladni, és számon kérni tőlük, hogy mi okból mellőzték?

— Hát ez már ezután mindig így lesz? — riadt föl összeborzadva s hogy saját gondolatától menekedjék, még jobban belevegyült a vásár életkedvtől hangos nyüzsgésébe.

Csak Tátray Éva közelgését kerülte, de azért mindig azon igyekezett, hogy sohase veszítse el őt szem elől.

Éva ellenben, még a fejét se fordította arra, amerre Parajdyt gyanította. Bár tulajdonképpen ő már nem is bánta Parajdyt. Mennyivel fontosabb volt előtte, hogy lord Derventet még ma vallomásra bírja.

— Apja halála után hercegi cím vár reá és negyvenezer font sterling évi jövedelem, — mondta róla Acci-Reale hercegné. — És ... nem vette még észre édesem, hogy mennyire magába szeretett?

Dehogy is nem vette észre! Csakhogy szinte megijedt e könnyű hódítástól, mert félt, hogy éppen olyan gyorsan ki is fog belőle ábrándulni ez a szép, nagyon szőke, nagyon előkelő, nagyon fiatal fiu.

Hanem most már kezd a hűségében bizakodni.

Mi lenne, Istenem, mi lenne, ha komoly szándékai volnának? — gondolta ma is, mialatt jelmezét magára vette. — És miért ne? Lord Dervent olyan fiatal! Teljesen tőlem függ tehát,

hog्य vagy úgy őrzöngjön értem, mint egy démonért, vagy úgy imádjön, mint egy angyalt. Ez utöbbi azonban praktikusabb, — határozta el nagyon komolyan, — mert közelebb visz az oltárhoz . . .

. . . Férjem halála után? Vagy: még előbb . . . tünődött, — lehet, hogy még előbb, — felelt magának vállat vonva és akkor eszébe ötlött az is, hogy ő csodálatosképpen mindig az erény mesgyéjén maradt. Tulajdonképpen miért? . . . Meggyőződésből? A világért sem, — de mert így határozottan kényelmesebb. Aztán. Igen! — nevetett Éva, hófehér fogait belecsillogtatva a fényesen kivilágított tükörbe. Igen, a fő, hogy az „erény“ olyan sok fölösleges izgalomtól megkimél engem, ellenben olyan nagyon fokozza a másokét, — az én végtelen mulatságomra! . . . Csak az a kár, hogy az erény olyan kétségbeejtően nyárspolgári ideál. De mindegy! . . . Fogadok, hogy lord Dervent annak a védnöksége alatt nőtt föl — és komolyan hisz benne.

— A kocsí előállott, — jelentette a komorna, ezzel végett vetve a szép asszony álmodzásának.

Éva egy diadalmas pillantást vetett a tükörbe. — Tényleg kitünően áll ez a jelmez, — határozta el, még egy igazítással tökéletesítve

tengeri csillagot ábrázoló fejdíszén. Aztán sietve nyitott be Tátrayhoz.

— Szegény Lenci! — gondolta, csaknem részvétellel, — ma ismét gyengébben van... — majd miután elbucszúzott tőle: — Ugy-e te is lejössz később? — kérdezte, férje erőtlen kezét gyöngéden megcirógatva. — Tudod, a hajóm gyönyörű, érdemes lesz megtekinteni... És nem is olyan fáradság... hiszen közel van...

Tátray ködös szemében nagy gyönyörűséggel nézett feleségére.

— Mutasd csak a karodat... — dadogta, — milyen szép karperec!... Gyöngy?... Hát a fejedben mi van?... — érdeklődött, mint a gyermek, aki a karácsonyfának minden csecsebecsáját külön megbámulja. De Éva nem ért reá és ezért egy csókot hintve az ajtóból, hirtelen kifutott a kocsijához.

Itt aztán rögtön meg is feledkezett Tátrayról. E percben Ujlaky Éva csak egyet tudott: hogy az ünnepély fényesen sikerült s hogy ő a lelke ennek a fényes ünnepélynek.

— És ebben igaza volt.

— Egy hadvezér veszett el benne, — mondta róla Pálhegyi, amikor ma reggel szervezni, rendelkezni látta. És most, amióta a kikötőhöz vezető utak megnyitak, tízezer ember vélekedett ugyanebben az értelemben.

Es Éva milyen nagyon boldog volt! — Végre! — ujongott gondolatban. — Elértem, hogy az egész Riviera csak én rólam beszél. Nincs ma asszony Genuától Párisig, akinek a nevét annyian emlegetnék, mint az enyémet és mind dicsérettel! — Mit gondol, lord Dervent? — fordult egy nagyon szótalan, nagyon fiatal emberhez. — Mit gondol, sikernek nevezhetjük ezt az irtózatos tolongást és vásárlási kedvet?

— Diadalnak, — felelt az lelkesülten, becsületet nyílt tekintetét a szép asszonyon feledve, de legott észrevette magát és pirulva fordította el az arcát.

Éva mosolyogva figyelt minden mozdulatára.

— Nem, mégse teljes a diadal, — sóhajtott, — mert se anyja, se nővérei nem jöttek át Beaulieből, — mondta halkan, némi szemrehányással hangjában.

— Óh bocsásson meg nekik... — hebegte Dervent, idegesen gyűrögetve egy eladásra szánt magyar paraszthimzést. — De majd kipótolják... Mert lássa, ha Isten is úgy akarná, mint én... önök még nagyon sokat lennének együtt az életben...

— Hogy érti ezt lord Dervent? — kérdezte Éva, kissé oldalt hajtva a fejét.

De ekkor vevők érkeztek a sátorhoz, így a válasz egyelőre a fiatalember lelkében maradt.

— Nem látta Parajdyt? — kérdezte Temessy, aki lelkesedve érkezett az állomás felől.

Éva közönyösen vállat vont.

— Úgy hiszem, nem, — felelt kelletlenül és ismét Derventhez fordult.

Temessy bármennyire sietett is, nem állta meg, hogy egypár szót el ne lessen a beszédjükből. A suttogva kiejtett beszéd ugyanis mindig olyanformán hatott rá, mint kutyára a légy, nem hallhatta a zümmögését, hogy utána ne kapjon. De most nem sokat értett az egészről, csak azt hallotta, hogy a yachtról van szó és a holdvilágos éjszakáról.

Ez a Tátrayné még azt is, azt a sápadt holdvilágot is képes volna letántorítani az égről, — gondolta, saját szellemességén önelégülten mosolyogva. — Pedig szegény földi emberekkel is úgy bánik, mintha ő maga volna valamiféle égitest: mindig tízmillió mértföldnyi távolságot tartat be velük . . . Én legalább így nézem . . . Szerencsémre csak így, teleszkóppal, mint Zarathusztra . . . De nem! Az tán nem is csillagász volt. Különben bánom is én. Csak Parajdyt leljem meg. — Erre aztán Temessynek

is megcsappant a kedve, mert kezdte belátni, hogy tegnap rejtett kíváncsisága és sértett hiúsága a következményekben sokkal rombolóbb volt, mint ahogy ő gondolta. — Most szeretném tudni, mit fog az a szerencsétlen fiu csinálni? — töprengett. — De mi nem cselekedhetünk másképpen... Mert hiába! Meg kell küzdeni a korrupcióval... és le kell azt győzni! Igen, le kell azt győzni, — ismételte, mialatt Parajdy után kérdezősködve, sátólól sátorhoz vándorolt.

Végre szemtől-szembe találta magát vele, de valahogy, mintha hirtelen megnémult volna.

— Nos, mi az? Széna, vagy szalma? — förmedt reá Parajdy hetykén, mintha éppen nem venné komolyan a kérdést.

Ez aztán teljesen visszaadta a Temessy szavát:

— Be könnyen veszed! — kiáltott sértődve. — Hát, egyelőre se széna, se szalma, mert szavazni fognak. . .

— Úgy? . . . És meddig . . . meddig tart, míg elkészülnek? . . .

— Ki tudja? Talán éjfélig. . .

— Isten ments! . . .

— Ha neked volnék, visszamennék Monte-Karlóba, — tanácsolta Temessy — s ott várnam be a határozatot, mert egy kicsit messze

van ez a Condamine, vagy, minek hívják, hogy folyton ideszaladgáljak hozzád.

Persze eszébe se jutott, hogy más is lehetne a hirvivő.

Parajdy tétovázva nézett körül. Igen. Ott áll Éva egy egész udvartól körülvéve. Hogy nevet, hogy mulat. Nyoma sincs már a mai könyeknek, izgalomnak. Hozzá menjen? A szemébe mondja. Beváltsa-e fenyegetéseit lord Derwentet illetőleg? . . . Erre legnagyobb kedve lenne . . . Csakhogy még most is a fülébe cseng Éva kérdése: „Aztán megverekednék vele?” . . . és ez mintha megbénítaná a karjait.

— Gyere már, — unszolta Temessy, — nekem föltétlenül vissza kell mennem a klubba és ki tudja, kapok-e még vonatot. Két kilométernyi utat pedig nem szívesen gyalogolok, azt elhiheted.

— Fölösleges, — ocsudott fel gyötrődéseiből Parajdy, — az állomáshoz rendeltem automobilomat, azzal öt perc alatt Montéban leszünk. . .

— Nézd, barátom, — tanácsolta Temessy, aki különben olyanformán érezte magát, mint a gyerek, akinek kisértetekről beszélnek, a foga is vacog tőle, mégis végtelenül szereti. Temessy is sirni szeretett volna arra a gondolatra, hogy ime, most itt ül mellette egy ember, aki valószínűleg halálra van ítélve, pedig nem rossz

fiu, neki sohase vétett, sőt számtalanszor hívta meg kitünő ebédekre és aki bizonyosan ezután is gyakran meghívná, föltéve, ha kedvezne neki a szerencse. De hisz éppen ez az. Kedvez-e neki a szerencse? Mert ha nem?... Temessy összeborzadt. -- Nézd barátom, — ordította, hogy a benzinmotor zakatolását túlharsogja, — legjobb lesz, ha te kiülsz a Kaszinó háta mögötti terraszra és ott vársz reám... Ne... ne gyere a klubba, — vetette közbe, — nem jó vért szülné.

— DePálhegyivelföltétlenül beszélnem kell.

— Jól van, Pálhegyit kiküldöm hozzád.

— Ahogy gondolod. — Parajdy kezdett teljes egykedvűséggel gondolni a következőkre. — Lesz ahogy lesz, — mormolta igaz magyar filozófiával. — Jól már úgyse lehet, — tette hozzá vállat vonva.

Aztán mivel megérkeztek, Temessy sietve ugrott ki a kocsiból.

— Tehát ott, éppen a galamblövő-tér fölött találkozunk, — kiáltotta és csaknem futva igyekezett a Hotel Metropoleba.

— Maradjon csak itt a géppel, — rendelkezett Parajdy, maga se tudta, hogy miért, hiszen ma este már alig fogja használni automobilját, de mindegy, hadd álljon itt készenlétben.

— Hála Istennek, hogy már besötétedett, így legalább nem lövöldöznek folyton, — jegyezte meg, mialatt egy padot keresett magának a kijelölt helyen.

Ott rengeteg ember bámészkodott.

— Hja persze. Innen is látszik a monakói céció, — nevetgélt Parajdy, de önkéntelenül ő is át-átnézett a kikötőre.

Ott már ezer meg ezer lámpa, mécs és fáklya sziporkázott, ragyogott. És valahányszor a várfokáról kormányzott óriás reflektorok fénysugarai végigsimogatták az éjszakát, mindannyiszor egyenként tűntek elő a kikötő virágalaku hajói és a vásár szeszélyes alaku tarka-barka bódéi, hullámos népcsoportjai. Ha pedig a fénysugarak elmultak, a kép még megkapóbb lett, mert akkor egyes alakok, tárgyak teljesen eltűntek, csakis a lángok különböző valeurjei olvadtak össze egy nagy harmóniába.

— Mintha a világ összes drágaköveit töltték volna egy halomba! — jegyezte meg egy fiatal leány Parajdy közelében.

Endre összeresztette, mert ez a megjegyzés hivatlan-kéretlen a kis elfeledett Tátray Margitot juttatta eszébe.

— Mily más lenne az életem, ha akkor azon a szerencsétlen karácsonyestén Éva nem

jő az utamba . . . Akkor . . . és máskor és mindig! — tört ki föllázadva. — Különben, ő az oka, vagy én? . . . — folytatta tünődését. — Lám, az aranyat nem vonzza a delej. De te beláthatod, kedves Endre barátom, hiába is átkozódol, mégis csak ott rejlik a hiba, hogy kevesebb ellentállási képességed volt, mint egy ostoba drótszegnek! Az az asszony úgy játszott veled, mint gyermek a pakfon aranyhalakkal . . .

— De ezután másképp lesz! Kerülni fogom. Elmegyek. Igen. Be se várom annak a szerencsétlen közgyűlésnek a határozatát. Mi közöm hozzá? És mi joron ítélkeznek fölöttem? Hiszen nem bírák.

. . . Ezt az egész eljárást nem fogom komolyan venni, eszembe se jut. Részükről ez sport és semmi egyéb. Kissé izgatóbb hajsza, mint a rókavadászat, de jogilag egyenértékű. Nos, a kedvükért én nem leszek amatőr-öngyilkos. Még csak az kellene! . . .

Parajdy Endre mindkét kezével a pad támlájába markolt, hogy nevettében el ne essék, csak azután vette észre, hogy körmei alatt kiserkent a vére. — Mivel hát hogy olyan nagyon, nagyon nevetett . . .

— Csak Pálhegyi jönne már. Vele mégis szeretnék beszélni, mielőtt elmegyek, — mor-

molta aztán s türelmetlenségében járni kezdett a terráson. — Ő az egyetlen, akinek a becsülésére tartok valamit. És ezt meg szeretném neki mondani. Ezután úgy se igen lesz reá alkalmam, mert hála istennek, nagy a világ. Mehetek olyan részébe, ahol azt se tudja senki, hogy Monte-Karló létezik! És el is megyek... Végre! Ott látom Pálhegyit, — mormolta megkönnyebülve és elébe sietett.

Pálhegyi szokott szivélyességgel nyújtotta feléje kezét.

— Kegyelmes uram, — kezdte Endre érdesen, mert minden szó meg-megakadt a torkában. — Nem védekezem. Ostobaság volt, amit tettem vagy könnyelműség, vagy örültség, vagy alávalóság, most már magam sem fudom, de itt van a hiányzó összegből harmincezer forint, a többit, remélem, holnap adhatom át.

Parajdy a tárcáját vette elő s abból egy borítékba zárt csomagot.

De a gróf tiltólag fogta le a kezét:

— Kérlek, — mondta idegesen, — tedd vissza... — Aztán, hogy a Parajdy érvelésének útját vágja: — Ne kényszeríts a magyarázgatásokra, de barátságodra kérlek, tartsd meg a pénzt és... add vissza annak, akit megillet, — mondta a gróf nyomatékkal s mind a két kezét hátra tette.

— De mégis . . . az a pénz . . . — hebegte Parajdy, de Pálhegyi nem engedte kibeszélni.

— Ma kaptam levelet Abaujból, Taral Gidától. Ő írta meg nekem hugod eljegyzését . . . és szerencsétlen sürgönyöd tartalmát . . . Ebből láthatod . . .

— Hallgass meg kérlek, — könyörgött Parajdy.

— Nem, barátom, nem hallgatlak meg. — A gróf két lépést tett előre, de aztán sugallatát követve, visszatért: — Isten veled! — mondta és kezét Parajdy kezére téve, rábeszélőleg, kérlelni kezdte. — Igérd meg, hogy elutazol . . . de most . . . de rögtön, még mielőtt a közgyűlés határozna, — tette hozzá s hangja olyan nyugtalanságot árult el, mintha attól félne, hogy a következő percben valami nagy szerencsétlenség szakad rájuk. Igérd meg . . . Eredj . . . — Ismételte izgatottan, aztán hogy Parajdy még mindig nem felelt semmit. — Ott látom az automobilodat, az égre kérlek, ülj rá és eredj! . . . — mormolta. — Ha esetleg van valami elintézni valód, bizd reám, elvégzem és értesítelek . . .

— De hová? . . . — kérdezte Endre, aki maga se kívánt egyebet, mint menekülni innen.

— Hová? — viszhangozta a gróf — Óh, ez nagyon egyszerű! Ausztráliában vannak

összeköttetéseim, a melbourn-i konzul által majd intézkedem, hogy ott rögtön kezdhess valamihez . . . Helyesled ? . . . És . . . Igen . . . most jut eszembe . . . Már rég vágytam a négyes fogatodra és mivel, úgy hallom, hogy egy amerikai holnap akarja megvenni, hát bocsáss meg, ha most beszélek róla . . . De, ösmered az ilyen magamforma lócsiszárt. Képes lenne a miséző papot elszólítani az oltártól, hogy egy csikó árát megalkudja vele! . . . Nos tehát, nagyon kérlek, engedd meg, hogy az amerikaiit megelőzzem. . . És húszezer forintot is ezerörömet megadok azért a négy lóért . . . mert pompás állatok!

— Parancsolj velök, — felelt Parajdy.

— Ideadod?! Remek! — örvendezett a gróf, — nézd, éppen itt van nálam egy hitellevél egy marseillei bankra. — És mielőtt Endre tudta volna, hogy tulajdonképpen mi történt, kezében volt egy gondosan összehajtott papírszelvény.

— Nem, kegyelmes uram, ez így lehetetlen! — kiáltotta Endre, hajtővéig elvörösödve.

De Pálhegyi már nem volt sehol, elvegyült a körülöttük tolongó emberáradatban, helyette Temessy közelített feléje s mivel a monakói villamos reflektor fénye éppen a monte-karlói hegyoldalra cikkázott, Parajdy már messziről

észrevette, hogy a kis ember máskor oly életvidor arca most az egyszer halotthalvány.

Ezért csak egy szót kérdezett tőle, lassan, nyugodt fölényvel:

— Megtörtént?

És a kis ember is csak egy szóval válaszolt, de azt annál nehezebben nyögte ki száraz ajakán:

— Meg.

Aztán mindketten sokáig hallgattak.

Parajdy tulajdonképpen megkönnyebbülést érzett s ezen nagyon csodálkozott, de mégis magyarázatát vélte találni abban, hogy: Végre! Ismét kezemben van az életem. Szeretném tudni, ki kényszeríthetne arra, hogy eldobjam magamtól? — tette hozzá dacosan.

Ezalatt Temessy a verejtékét törülgetve állt mellette. Szerette volna a közgyűlés zajos jeleneteit, a két párt körömszakadásig menő vitatkozásait elbeszélni, de nem merte. Volt valami a Parajdy arckifejezésében, ami torákára forrasztotta a szót. Hanem mivel nehezen állta a hallgatást, kétségbeesetten keresgért egy okot, amiért a csendet megszakítsa. Jobb hiányában az égre nézett, mintha onnan várna segítséget és csakugyan éppen ekkor vált ki egy gyönyörű kékes fényben ragyogó meteor a csillagok milliárdjai körül és egyedül, lát-

szólag sehová se tartozva rohant végig az égbolton.

— Nézd, nézd! — kiáltotta Temessy szokott élénkségével.

— Látom, — felelt Parajdy gúnyos nyugodtsággal. — Valószínűleg azt is kigolyózták! Nem gondolod?

Temessyben megfagyott a vér.

— Ez előtt az ember előtt semmi se szent, — jegyezte meg magában s most már kevesebb részvétellel kérdezte:

— Tehetek neked még valamit?

— Köszöm, semmit.

Temessy azon tűnődött, adjon-e kezét Parajdynak vagy se. De mégis adott. Végre is, sötét az éj, senki ismerős sincs közelében, aztán meg „szegény ördög“, inkább „pech“-es volt, mint bűnös, határozta el könnyörületesen. S ha nem kellett volna példát adni, talán ép bőrrel menekül. Hiszen én Istenem! hány embernek vannak tört cserepei, mégse vágja meg magát velök. De persze, a Magyar Klub kénytelen volt egy ilyen első esetben szigorúan eljárni. . . . Ezzel tartozott a saját reputációjának . . .

Mindez a bölcselkedés pedig arra indította Temessyt, hogy ne csak kezét szorítson Parajdyval, de még magához is ölelje.

— Isten veled, barátom, — rebegte meghatottan. — Isten veled . . . És ezzel éppen el akart osonni mellőle, mert magyar beszéd ütötte meg füleit, amikor Parajdy visszatartotta:

— Mégis kérek tőled valamit . . . Add kérlek e két . . . nem, csak ezt az egy borítékot Pálhegyinek. Ő majd tudni fogja, hogy hová kell azt küldeni.

— Meglesz, Bandikám! Esküszöm, hogy meglesz, — mondogatta Temessy nagyokat nyelve. Majd egy hősies elhatározással: — Veled maradok addig, míg . . . addig, míg el nem indulsz . . . — jelentette ki és úgy érezte, hogy végtelenül nemesen cselekedett.

De Parajdy cseppet se volt hálás természetű ember, mert ime, ahelyett, hogy ez önfeláldozást megköszönné, hidegen csak annyit felelt:

— Köszönöm, de igazán nincs minek. Biztosítalak, hogy nem érdemelné meg a fáradságodat, mert nem foglak semmiféle idegizgató látványosságban részesíteni . . . Nem. Mert egyszerűen elutazom . . .

— El . . . u-ta-zol? . . . — ismétlé Temessy és megdermedve bámult rá.

— Hát mit gondoltál? Hogy most rögtön megyek és főbe lövöm magamat? . . . Nevet-

séges! — És Parajdy, a kis ember végtelen megbotránkozására, egész nyugodtan ült be automobiljába, még a kormányt se vette a kezébe, csak oda szólt a chauffeurnek: — A Condamine — s ezzel hátra se nézve, elhajtatott.

De amikor a kocsija a monakói útra kanyarodott és ő teljes biztonságban érezte magát az izgalmakat hajhászó tekintetek elől, egyszerre elhagyta jól fegyelmezett nyugalma. — És az a legszebb, hogy saját magammal is mindig bujósdit játszom, — mormolta, gyűlölettel, megvetéssel gondolva arra a nyomorúságos kis Én-re, amely folyton kibúvókat keres, folyton hazug biztatásokkal áll elő, csak hogy az elkerülhetetlent egy kissé meszebb taszítsa magától.

— Annak is mi értelme volt, hogy a Pál-hegyi szelvényét magamnál tartottam. Mire kell az nekem? — kérdezte. — Hát csakugyan élni akarok még! Ausztráliába menni juhnyírónak, vagy mézgakereskedőnek? Ostobaság! . . . Hát akkor mire várok? Mit remélek? . . . Tátray Margit bocsánatát? . . . Érdeemes egy olyan nő bocsánatáért tovább élni, akit az ember nem szeret? . . . Mert nem szeretem, mi több, sohase szerettem. Vagy talán újra elmenjek Évához, szerelmet

esdekelní? Emlékeztetni őt arra, hogy mára ígérte, hogy az enyém lesz, egyedül az enyém! — Parajdy a szájaszélét véresre harapta, hogy föl ne kacagjon nyomoruságában. De egyszerre eszébe jutott valami:

— És mégis. Évával még egyszer beszélni fogok. . . még pedig most rögtön. Meg kell neki mondanom, hogy mivé tette az életemet. . . — Álljon meg, — kiáltotta a chauffeurnek. — Helyes. Éppen az állomásnál vagyunk. Itt várjon reám. Ha pedig nem térnék vissza éjfélig, menjen a géppel haza. . .

— Ha nem térnék vissza éjfélig?! — ismételte magába. . . Hát ez mi? . . . Az öngyilkos jelölt végintézkedése? Vagy pedig egy szerelmes bolond önámítása? . . .

Parajdy tudatában volt annak, hogy reménykedése az örülettel határos, de azért mégis remélt.

S amint sietve tört magának utat az ünnepély színhelyén tolongó sokaságban, minduntalan a kikötő felé fürkészett, de Éva yachtját nem bírta meglátni.

— Nem csoda, hiszen annyi más hajó is van itt, — biztatta magát s most már azt a korall-lugast utánzó sátort igyekezett meglelni, amelyben tudta, hogy Éva kalotaszegi varrottast árul. . .

— Tátraynét keresi? — szólitotta meg egy nevető női hang és Endre Acci-Reale hercegnővel találta magát szemben.

— Tudja, hogy még nem is vásárolt ma tőlem semmit . . . Nézze, hogy tetszik ez a kis pólyás baba? — csevegett ő fensége szokott szeretetreméltóságával. — Megveszi? Óh köszönöm szegény honfitársai nevében: nagyon köszönöm — és örömmel vette át azt a néhány aranyat, amelyet Endre ideges sietéssel tett az asztalára s bár mosolyogni próbált, gondolatban anarkistához illő kívánságokkal illette a szép asszonyt, aki ahelyett, hogy birodalmában ülne, itt tölti idejét „Rastapolisban“ s királynői tiara helyett ezertüskéjü tengeri sünt rak a fejére — s mindezt egy házának indult tenorisjáért! . . .

Ő fensége azonban mitsem gyanított e gondolatokból s ezért jókedvvel beszélt tovább és Parajdy bármennyire átkozta is jelenlétét, mégis valami sajátságosan kellemes tudat volt az, amelylyel azt mondhatta saját magának:

— Ime, még mindig társaloghatok legeslegmagasabb rangu egyénekkel is . . .

— Hallotta már a mai nap szenzációját? — folytatta ő fensége mosolyogva.

Parajdynak kedve lett volna azt felelni, hogy ő már a holnapi nap szenzációját is

tudja, de hangosan mégis csak azt felelte, hogy :

— Szabad tudnom mi az ?

— Ah, igazán nem hallotta ? — örvendezett a hercegnő. — Nos tehát, tudja meg, hogy a mi szép barátnőnk, Tátray Éva, egy félórával ezelőtt hajóra szállt és elvitorlázott. . . .

— Hajóra ? — ismételte Endre bambán, főbeütötten, — hajóra ? . . .

— Igen, igen. A saját yachtjára, arra a bámulatosan sikerült óriás orchydeára . . . De hiszen ön is biztosan látta azt a yachtot . . . És el lehet mondani, hogy remekül csinálta . . . Tizenegy óriág itt árult velem. Aztán egyszerre, miután lord Dervent jelentést tett neki, hogy minden készen van. . .

— Lord Dervent ? . . . — kiáltotta Endre és teljesen megfélemedkezve a népszerű hercegné királyi mivoltáról, egy hatalmas ökölcsapást mért az előtte felhalmozott törékeny bábúkra. — Lord Dervent ? . . .

— Igen, ő, — válaszolt a hercegné, aki nemhogy megsértődött volna, de láthatólag élvezte Parajdy haragos kitörését. . . . Mi volt az egy nápolyi tenorista féltékenységi rohamaihoz képest ?! — De nyugodjék meg kérem, Tátrayné most is, mint mindig, a legkorrektebben járt el. És itt van a szenzáció ! Szegény

lord Dervent! Mert tudja meg, hogy Tátray Lőrinc, a férj! — remek ötlet attól a szellemes magyar asszonytól! — a férj, mondom, ott várta őket a hajón!... Képzelem a lord Dervent meglepetését, — nevetett ő fensége.

De Parajdy már ez utóbbi megjegyzést nem is hallotta, mert köszöntés nélkül, ököllel, könyökkel nyitva utat magának, rohant el mellőle.

— Quel barbare! — mondta utána a hercegné, s elhatározta, hogy mégse lenne érdemes őt elhódítani.

Parajdy pedig félig öntudatlanul hatolt át a nevető, kiabáló néptömegben; csak akkor futotta el a harag, amikor két álarcos leány hangos kacagással egy marék konfettit dobott az arcába. De legott ezeket is feledte és csupán egy gondolat érlelődött az agyában, az, hogy neki most rögtön kocsira kell ülni és menekülni.

Mitől? Az örülettől? a szégyentől? a kétségbeeséstől? Az élettől? Mitől?...

Maga sem tudta, csak sietett előre. Lábai gépiesen a pályaudvar felé vitték és ott könnyebbülve pillantotta meg automobilját.

— Igen. Ezt kerestem, — mormolta és szótlanul intett a chauffeurnek, hogy szálljon ki, majd bele ülve a kocsiba, lassan, vigyázva megindította.

És ismét ment, száguldott előre, ugyanazon az úton, amelyen két nappal ez előtt haladt. Már akkor is fel volt korbácsolva minden csepp vére, — könnyelmű cselekedetének átkos tudata már akkor is nyomon követte . . . De mégis mi volt az ahhoz képest, amit ma szenvedett? Akkor még bízott embertársai könyörületességében, akkor még hitt Tátray Éva szerelmében, de ma ?? . . .

— Garez-vous! — kiáltotta valaki a sötétben — és Endre, hogy kocsiját meglassítsa, önkénytelen a fékhez kapott, de már akkor nem látott senkit a közelében. Valószínűleg valami elkésett korhely mulatott azzal, hogy ráijeszsen. De amint így lassan haladó automobiljáról fürkészőleg körülnézett, tekintete a tengeren akadt meg, amelyen éppen valami kísértetiesen szép csoda haladt, egyenletes ritmikus ringással.

Egy óriás lilaszín orchydea volt az, amelynek sugár kékébe felnyúló bársonyporodáit a száz meg száz apró villamoslámpa úgy vette körül, mit fénybogarak raja . . . És amerre elhaladt, a nagy virág nyomában mintha csak ismét virágok fakadnának, ime hosszú fűrtökben úszott utána világító kelyhű halvány virágok megszámlálhatatlan sokasága.

— Az Éva hajója! — kiáltotta Endre, fölismerve a látományt. Aztán többé nem is gondolt semmire, keze egy határozott mozdulattal fordított egyet a kormány kerekén és a gép messze hallható zakatolással rohant az éjszakába.

— Már nem tart sokáig! . . . — biztatta magát Parajdy Endre, amikor a roquebrunni magaslatra ért. — Mindjárt ott leszek . . . Mikor pedig a Pont-homicide lejtőjére jutott, még gyorsabb vágatásra szabadította fel a kipróbált versenygépet . . .

És azon a mimóza-illattól telített meleg tavaszi éjszakán, a Pont-homicide egy emberi ronccsal többet fogadott be titoktartó mélyébe.

VÉGE.

Országos Széchényi Könyvtár

Singer és Wolfner kiadása Budapesten

SZIKRA KÖNYVEI

A bevándorlók.

Regény. Ára fűzve	3 kor.	20
Díszkötésben.	5 „	20

A betörők.

Elbeszélések. Ára fűzve . .	3 kor.	—
Kötve	4 „	—

Ugody Lila.

Regény. Ára fűzve	3 kor.	—
Kötve	4 „	—

